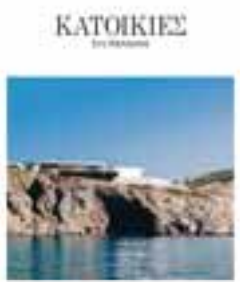

The New York Times

Η εφημερίδα με τη μεγαλύτερη επιρροή στον κόσμο

Κάθε Κυριακή μαζί με την **ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ**

WEEKEND EDITION 32 PAGES

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, *Σάββατο 13 - Κυριακή 14 Αυγουστου 2022 • Ετος 14ο • Αρ. φύλλου 725* | Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα | www.kathimerini.com.cy | €2,90

Στα γρανάζια του Μεγάλου Αδελφού

Η Ε.Ε. ζητεί διαφάνεια από την Κύπρο γύρω από τον ρόλο της στην αγορά των ύποπτων λογισμικών

Μπορεί ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Μάριος Πελεκάνος να μίλησε για ατεκμηρίωτο λαϊκισμό, όταν ηγέρθηκαν ερωτήματα για τη σύνδεση της υπόθεσης Predator με την Κύπρο, ωστόσο το όλο ζήτημα φαίνεται να απασχολεί ήδη τις Βρυξέλλες. Η επαναφορά της υπόθεσης του βαν παρακολουθήσεων και του γρήγορου κλεισίματός της από τη Νομική Υπηρεσία, δεν απασχολεί προς το παρόν τις Βρυξέλλες σε σχέση με τα όσα συμβαίνουν στην ίδια τη χώρα, αλλά στον ρόλο που η Κύπρος παίζει στον αδιαφανή κόσμο της αγοράς ύποπτων λογισμικών και υπηρεσιών. Η ευρωβουλευτής Σοφία Ιν ετ Βελτ σημειώνει στην «Κ» πως αν ήταν η κυπριακή κυβέρνηση θα ήταν όσο διαφανής γίνεται. «Δεν μπορούν να κρυφτούν πίσω από την εθνική ασφάλεια, καθώς η υπόθεση αυτή αφορά τη χρήση της Κύπρου ως ταχυδρομικού κιβωτίου, ως διαμετακομιστικού σταθμού, δεν πρόκειται για θέμα εθνικής ασφάλειας αλλά εμπορίου». Το θέμα αποκτά πολιτικές προεκτάσεις στην Κύπρο και πιέζει την κυβέρνηση Αναστασιάδη. **Σελ. 4, 6**

ΠΡΟΕΔΡΙΚΕΣ

Οι υποψήφιοι ενώπιον κρίσιμων ερωτημάτων

Ένα ερωτηματολόγιο που περιλαμβάνει δώδεκα δύσκολες ερωτήσεις κλήθηκαν να απαντήσουν οι υποψήφιοι για την προεδρία Δημητριάδης, Ηλιάδης, Κολοκασίδης, Μαυρογιάννης, Νεοφύτου, Χριστοδουλίδης και Χριστοφίδης. Πόσο προοδευτικοί είναι, πόσο συντηρητικοί και ποιες τομές θα κάνουν, εάν εκλεγούν; Απαντούν στα ζητήματα ισότητας φύλου, τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη διαχείριση του μεταναστευτικού με τα συρματοπλέγματα και τον διαχωρισμό κράτους - Εκκλησίας. **Σελ. 8**

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ

Η «Κ» επέστρεψε στις πυρόπληκτες περιοχές

Η ελπίδα δεν έσβησε ποτέ στις περιοχές που κτυπήθηκαν από τη μανία της πυρκαγιάς τον Ιούλιου του 2021 στην ορεινή Λάρνακα και Λεμεσό. Η «Κ» επέστρεψε εκεί που η φωτιά έχει αφήσει σημάδια, μίλησε με τους κατοίκους και κατέγραψε την αποφασιστικότητά τους να παραμείνουν στον τόπο τους. **Σελ. 10**

ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΑ

ΗΠΑ και Ευρώπη περιόρισαν την έξοδο

Η Αγκυρα επέλεξε τη σταθερότητα και στέλνει το γεωτρύπανο «Αμπντούλ Χαμίτ Χαν» σε περιοχή που βρίσκεται κοντά στις τουρκικές ακτές, δίχως να προκαλεί ενόχληση σε Αθήνα και Λευκωσία. **Σελ. 18**

ΑΦΙΕΡΩΜΑ **1974**

ΠΟΡΕΙΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Η Νταϊάνα Μαρκίδου και η Βάσω Πέτσα μιλούν για τις εμβληματικές πορείες διαμαρτυρίας ενάντια στην εισβολή και την κατοχή. **Σελ. 16**

ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ

Η απόρριψη του σχεδίου λύσης το φθινόπωρο του 1978 ήταν μία ακόμη χαμένη ευκαιρία. Καταλυτική σημασία είχε η πρόταση Ντενκτάς για την Αμμόχωστο. **Σελ. 17**

Βουτιές στα βαθιά, αναζητώντας ιστορίες

«Οταν αντικρίζω ένα βυθισμένο σκαρί είναι σαν να βλέπω μπροστά μου σαν ταινία τι συνέβη τις τελευταίες στιγμές του, ποιες προσπάθειες έκανε το πλήρωμα και οι επιβάτες για να σωθούν. Αυτό είναι το συναρπαστικό που με κάνει να πέφτω στον βυθό και όχι μια εμμονή να βρω κουφάρια σαν να είναι ένα είδος κυνηγιού που προστίθενται κάθε τόσο οι εντοπισμοί ως "λάφυρα"» λέει ο Κώστας Θωκταρίδης που από το 1987 ανακαλύπτει ναυάγια στον βυθό των ελληνικών θαλασσών. Πολύτιμη βοηθός του τα τελευταία χρόνια είναι η εικοσάχρονη κόρη του Αγάπη - Ωκεανίδα. Στη φωτογραφία το 99 μέτρων φορτηγό «Κυρά Ελένη», ναυπηγήσεως 1949, που βρίσκεται βυθισμένο στον Πάτροκλο. **Σελ. 20, 21**

Υποκλοπές και επισυνδέσεις...

Το παράνομο λογισμικό

Εξετάζεται το ενδεχόμενο να γίνει αναδρομική έρευνα επί των διατάξεων άρσης απορρήτου που έχει ενεργοποιήσει τους προηγούμενους μήνες η ΕΥΠ. Κυβερνητικές πήγες επέμεναν ότι δεν έχουν καμία ένδειξη πως έχει γίνει άρση του απορρήτου για άλλα πολιτικά πρόσωπα. **Σελ. 18**

Αύξηση τζίρου 15-20% στα malls

Δυναμική άνοδος τον Ιούλιο – Μισό εκατ. επισκέψεις την εβδομάδα

Αύξηση 15-20% σημείωσε ο τζίρος στα εμπορικά κέντρα το πρώτο εξάμηνο. Καλύτερος μήνας χαρακτηρίζεται ο Ιούλιος. Δύο εκατ. άνθρωποι επισκέφθηκαν τα εμπορικά κέντρα τον μήνα αυτό. Σε εβδομαδιαία βάση η επισκεψιμότητα κυμάνθηκε γύρω στο μισό εκατ. καταγράφοντας αύξηση 25% σε σύγκριση με το 2021 και 41% σε σύγκριση με το 2020. Δημοφιλέστερη μέρα για επίσκεψη στο mall είναι το Σάββατο. Για τον Ιούλιο η μέρα με τα ψηλότερα επίπεδα επισκεψιμότητας ήταν το 1ο και το τελευταίο Σάββατο του Ιούλη, κάτι που συνδέεται με την καταβολή των μισθών γεγονός που ενισχύει την αγοραστική δυνατότητα των επισκεπτών. **Οικονομική, σελ. 3**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

Προειδοποιητικές βολές κατά της Τουρκίας

Όσα δεν κατορθώνει να πετύχει η Λευκωσία κατά της Τουρκίας, ενδέχεται να δρομολογηθούν από κράτη-μέλη της Ε.Ε. και από κοινοτικούς κύκλους. Όχι όμως λόγω Κυπριακού και κυπρογενών ζητημάτων, αλλά λόγω της στάσης της Άγκυρας έναντι της Μόσχας. **Σελ. 7**

ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟ

Τα απόνερα από το «Αμπντούλ Χαμίτ»

Η ΤΡΑΟ προσανατολίζεται σε γεωτρήσεις σε περιοχές εγγύς των τουρκικών παραλίων για να κινηθούν, «νότια» και «αναλυτικότερα» και αργότερα εντός και της κυπριακής ΑΟΖ. **Σελ. 10**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Προς τι η σιωπή;

Η χώρα για ακόμη μία φορά φαίνεται να βρίσκεται υπόλογη στους ευρωπαϊκούς θεσμούς, με αφορμή το σκάνδαλο των παρακολουθήσεων που ξέσπασε στην Ελλάδα. Η υπόθεση του κατασκοπευτικού βαν, που έκλεισε άρον-άρον, έρχεται να μας αποδείξει ότι ύστερα φέρνει ο φούρνος την πυρά. Όλοι οι υποψήφιοι για την προεδρία θα πρέπει να έχουν ξεκάθαρη τοποθέτηση για ένα τέτοιο μείζονος σημασίας θέμα και όχι περί άλλων να τυρβάζουν ή ν' ασχολούνται με τις τηλεμαχίες, που εκλαμβάνονται ως χρήσιμα βήματα για παρελθοντολογικές συζητήσεις. Μάλλον ο Αύγουστος είναι σε αυτή τη χώρα ο μήνας που ενώ συμβαίνουν πολλά –β΄ φάση εισβολής, άνοιγμα Βαρωσιού κ.ά.– οι πολιτικοί μας επιλέγουν τη σιωπή του κολιού.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ»

ΠΟΙΗΣΗ

Η Γενιά της Εισβολής

Ο Παναγιώτης Νικολαΐδης μίλησε στην «Κ για τη Γενιά η οποία δημιουργήθηκε και εκφράστηκε μετά από το καθοριστικό γεγονός της τουρκικής εισβολής το 1974. **Τέχνες, σελ. 3**

ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΙΑ

World Stage Design

Η Κύπρια Σταύρη Παπά λαμβάνει μέρος στον παγκόσμιο διαγωνισμό σκηνογραφίας στον Καναδά με το πρότζεκτ «Kenophobia» και μιλάει στην «Κ». **Τέχνες, σελ. 5**

ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Παραθερισμός στα χωριά του Τροόδους

Η «Κ» κάνει μία αναδρομή σε εκείνες τις εποχές που Κύπριοι, ομογενείς από διάφορες χώρες και άλλοι ξένοι περιηγητές επέλεγαν τα χωριά του Τροόδους για παραθερισμό. **Τέχνες, σελ. 4**

ΚΥΠΡΟΣ

Η Μονή του Κύκκου

Το χρονικό της ίδρυσης της Μονής της Παναγίας του Κύκκου, μέσα από το χειρόγραφο της «Διηγήσεως» του Κώδικα του Βατικανού, που δημοσιεύει ο Κ. Κωνσταντινίδης. **Τέχνες, σελ. 1**

«...και νηστικοί θα κοιμηθούμε»

Γιατί ο ξυπόλυτος ήρωας επανακάμπτει με παραστάσεις, εκδόσεις και νέες ιστορίες

Της **ΓΙΩΤΑΣ ΣΥΚΚΑ**

Οι φιγούρες είναι ένας πολυπληθής θίασος σε μικρογραφία, για την κατασκευή των οποίων αρχικά χρησιμοποιήθηκε χαρτόνι, έπειτα το, δύσκολο στην επεξεργασία του, δέρμα, πριν έρθουν στο προσκήνιο το πλαστικό και τα ανεξίτηλα χρώματα.

Οταν ο καθηγητής, συγγραφέας και σκηνοθέτης Γιάγκος Ανδρεάδης δίδασκε στη Δραματική Σχολή του Εθνικού Θεάτρου, συχνά πήγαινε τους μαθητές του στον καραγκιοζοπαίκτη Μάνθο Αθηναίο. «Ήταν αληθινό μάθημα για τους νέους που ήθελαν να γίνουν ηθοποιοί», θυμάται σήμερα. «Επαιζε ο άτιμος σαν μαριονέτα έξω από τη σκηνή με όλο του το σώμα. Και μόνο ότι έκανε 12 φωνές, ανδρικές και γυναικείες, παιδικές, ήταν σχολείο». Με τον λαϊκό ήρωα του θεάτρου σκιών ασχολείται εδώ και 40 χρόνια. Οταν, λοιπόν, η σκηνογράφος, ενδυματολόγος, ιστορικός του ενδύματος και ιδρύτρια του Πελοποννησιακού Λαογραφικού Ιδρύματος, Ιωάννα Παπαντωνίου, ξεκίνησε τη συζήτηση για τη δημιουργία μιας έκθεσης για τον Καραγκιόζη στο βαγόνι του Μουσείου Παιδικής Ηλικίας «Σταθμός», στο Ναύπλιο, ο πρώτος τον οποίο σκέφτηκε, προκειμένου να αναλάβει την επιμέλειά της, ήταν εκείνος. Είχαν συνεργαστεί το 1982, στο πλαίσιο του φεστιβάλ Ευρωπαλίων, με θέμα το θέατρο σκιών, που παρουσίασαν σε έκθεση στις Βρυξέλλες.

Ο Γιώργος Ανδρεάδης επιμελήθηκε την έκθεση για τον Καραγκιόζη, που άνοιξε και αποτελεί τον πυρήνα ενός μελλοντικού μουσείου θεάτρου σκιών που σχεδιάζουν ο Δήμος Ναυπλιέων και το Ιδρυμα Βασίλη Παπαντωνίου. Εχει την επιμέλεια, επίσης, μιας έκδοσης για τον ξυπόλυτο ήρωα, που βρίσκεται ήδη στα βιβλιοπωλεία, αλλά και τριών παραστάσεων: «Ο Καραγκιόζης αν-Ιχνευτής» (μεταγραφή του αρχαίου σατυρικού δράματος Ιχνευτές του Σοφοκλή) παρουσιάστηκε σε δική του σκηνοθεσία, με ερμηνευτές στον Μπερντέ τούς Κώστα και Μπάμπη Μακρή, της παραδοσιακής κωμωδίας «Ο Καραγκιόζης μάγος της Ανατολής» από τον Γιάννη Νταγιάκο και της παράστασης «Η ορφανή της Χίου και ο Νικηταράς» του Τάσου Γεωργίου.

Αραγε, τι κάνει τόσο αξιαγάπητο τον Καραγκιόζη, που επανακάμπτει με παραστάσεις, καινούργιες εκδόσεις, φρέσκες ιστορίες, νέους δημιουργούς και μέσα από την κοινότητα των πανεπιστημίων αλλά και πολλούς εφήβους να μαθητεύουν δίπλα σε έμπειρους καραγκιοζοπαίκτες; «Πράγματι υπάρχουν πολλοί που ενδιαφέρονται, ενημερώνονται, δοκιμάζουν», παραδέχεται στην «Κ» ο συνομιλητής μας. «Νομίζω ότι το θέατρό μας δεν βρίσκεται στην καλύτερη εποχή του, και μέσα σ' αυτό το κλίμα πολλοί αναζητούν υλικό στον Καραγκιόζη. Ξαναθυμούνται ότι το θέατρο σκιών είναι πριν απ' όλα θέατρο. Κι αυτό το έχουν πει ο Σικελιανός, ο Τσαρούχης, ο Κουν, η Ραλλού Μάνου... Υπάρχει ένα ενεργό ενδιαφέρον για ό,τι μας έχει δοθεί, όπως και μια μεγάλη ανάγκη αυτό το υλικό να ξαναζήσει υπό νέους όρους. Δεν μπορεί να μην αλλάξει η γλώσσα του, να μην μπουν νέα στοιχεία», λέει ο Γ. Ανδρεάδης, τονίζοντας ότι «δυσκολία για τη νέα γενιά είναι να κρατήσει κώδικες – έτσι ώστε να μη μεταβεί σε κάτι άλλο άσχετο– και να είναι ταυτόχρονα πρωτότυπο το αποτέλεσμα».

Μιλάει για τον καραγκιοζοπαίκτη και τις φιγούρες του, «ένας θίασος σε μικρογραφία», όπως τονίζει, τον άνθρωπο του θεάτρου σκιών που κινεί με τους βοηθούς τις φιγούρες, μιμείται φωνές, φτιάχνει τα σκηνικά και τις φιγούρες. Για την κατασκευή τους, το δυσκολότερο υλικό παραμένει το δέρμα και η επεξεργασία του. Το χαρτόνι προηγήθηκε. «Στα ταξίδια τους στην Αμερική οι καραγκιοζοπαίκτες Θεοδωρόπουλος και Νταμαδάκης γνωρίστηκαν με το πλαστικό και τη ζελατίνα. Αυτοί πρωτόφεραν το πλαστικό στις φιγούρες του Καραγκιόζη. Σήμερα υπάρχουν πολλά καλά υλικά και ανεξίτηλα χρώματα».

Το βιβλίο «Εγώ, ο Καραγκιόζης. 1922-2022. Ταξιδεύοντας έναν αιώνα με το τραίνο» (εκδ. Τόπος), ένας δίγλωσσος κατάλογος που χρηματοδοτήθηκε από τη Βίκυ Καρέλια, παρουσιάζει τη συλλογή ελληνικού θεάτρου σκιών του Ιδρύματος Β. Παπαντωνίου. Συλλογές έργων του ελληνικού θεάτρου σκιών υπάρχουν πολλές και ενδιαφέρουσες, αλλά στη συλλογή του Ναυπλίου ξεχωρίζουν έργα 12 μαστόρων του Καραγκιόζη: Μίμη Ασπιώτη, Τάσου Ασωνίτη, Ανδρέα Ιδαλία, Κώστα Καρεκλά (Νταμαδάκη), Γιάννη Κόκκορη, Σπύρου Κούζαρου, Κώστα Μακρή, Παναγιώτη Μιχόπουλου, Χριστόδουλου Πάφιου, Δημήτρη Πίτσικα, Ευγένιου Σπαθάρη, Χρήστου Χαρίδημου. Ο κ. Ανδρεάδης σημειώνει, μεταξύ άλλων, ότι αναφορές στο ελληνικό θέατρο σκιών συναντώνται ήδη σε έργα Ευρωπαίων περιηγητών από τις αρχές του 19ου αιώνα και λίγο αργότερα στα «Απομνημονεύματα» του Μακρυγιάννη. «Ορισμένοι, μιλώντας για την καταγωγή του, πηγαίνουν πολύ πιο πίσω, αναζητώντας αναλογίες με την κλασική ελληνική αρχαιότητα. Τέτοιες αναλογίες, που ωστόσο δεν αρκούν για να βεβαιώσουν άμεση καταγωγή, σχετικά με τα πρόσωπα, τις καταστάσεις και τη γλώσσα, μπορούν, μεταξύ άλλων, να εντοπιστούν με την Αρχαία και τη Μέση Αττική Κωμωδία, ιδιαίτερα με αυτήν του Αριστοφάνη, και επίσης με το σατυρικό δράμα, που αποτελεί σύνθεση του σοβαρού και του κωμικού θεατρικού στοιχείου. Ο ελληνικός Καραγκιόζης, πάντως, με τα χαρακτηριστικά του όπως τα γνωρίζουμε σήμερα, είναι πολύ πιθανό ότι είχε για πρώτη πατρίδα την Πάτρα. Πόλη η οποία ήταν σε διάλογο με τη Δύση, ειδικά με τη Βενετία, όπως μας επιτρέπουν να υποθέσουμε το πατρινό καρναβάλι και οι αναλογίες του ελληνικού θεάτρου σκιών με τη σικελική μαριονέτα».

Σήμερα, στον κόσμο της οθόνης, η ενασχόληση των παιδιών με το θέατρο σκιών «θα μπορούσε να τους ξυπνήσει το στοιχείο της αυτενέργειας και της συλλογικότητας», υποστηρίζει ο συγγραφέας. Αλλά και να κινητοποιήσει διάφορα ταλέντα, όπως το «συγγραφικό, το εικαστικό, το μουσικό, το κατασκευαστικό και, κατά κύριο λόγο, το υποκριτικό».

Ο Σταύρος Χριστοδούλου απουσιάζει σε άδεια.

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πρίν στην «Κ»

14.8.1932

ΧΗΡΣΤ: Δεν επέστη ακόμη η ώρα κατά την οποίαν αι ευρωπαϊκαί κυβερνήσεις θα δυνηθούν να συζητήσουν επωφελώς μείωσιν των πολεμικών χρεών με την κυβέρνησιν της Ουασιγκτώνος. Και ούτε θα έλθη προ των αμερικανικών εκλογών του προσεχούς Νοεμβρίου. Οπωσδήποτε εις τας Ηνωμένας Πολιτείας συντελείται σήμερον μια βραδεία εξέλιξις των πνευμάτων υψίστου ενδιαφέροντος. Η μεγάλη εχθρότης του αμερικανικού λαού προς πάσαν κατάργησιν ή μείωσιν των συμμαχικών χρεών υποβόσκει πάντοτε και ενισχύεται από τον κ. Χηρστ [φωτ.], τον περίφημον ιδιοκτήτην σειράς εφημερίδων εκδιδομένων εις όλας τας αμερικανικάς πολιτείας. Το πάθος του κ. Χηρστ, όστις προ διετίας εξεδιώχθη από την Γαλλίαν, εκδηλούται εναντίον της χώρας αυτής ειδικώς και κατά της Ευρώπης γενικώς, με μίαν έντονον πολεμικήν διά του Τύπου. Δεν παρέρχεται ημέρα χωρίς να δημοσιευθή εις τας εφημερίδας του κάτι το οποίον να υποδεικνύη ότι συμφέρον των Αμερικανών είνε να αρνηθούν κάθε αναθεώρησιν χρεών.

ΣΟΦΟΣ ΝΟΜΟΣ: Λονδίνον, Αύγουστος – Πλήρη και ριζικήν μεταμόρφωσιν υπέστη το πρόβλημα της αγγλικής Κυριακής, μετά την υπό του βρεττανικού Κοινοβουλίου ψήφισιν του νέου νόμου, διά του οποίου επιτρέπεται το μέχρι τούδε απηγορευμένον άνοιγμα των κινηματογράφων κατά τας Κυριακάς. [...] Τώρα, μετά την ψήφισιν του νέου νόμου, τα πράγματα ήλλαξαν, ως ήτο επόμενον. Ο κόσμος συρρέει εις τους κινηματογράφους αγεληδόν, αφού δεν υπάρχει κανένα άλλο κέντρον ανοικτόν εντός της πόλεως, δεν πρέπει όμως να υποθέσει κανείς ότι με την νέαν αύτην κατάστασιν θα κάμουν την τύχην των οι ιδιοκτήται των κινηματοθεάτρων. Διότι ο σοφός αγγλικός νόμος προέβλεψεν ότι αρκετόν μέρος από τας εισπράξεις της Κυριακής θα διατίθεται υποχρεωτικώς υπέρ των νοσοκομείων ή άλλων φιλανθρωπικών ιδρυμάτων της πόλεως.

ΣΤΑΘΕΡΑ ΒΗΜΑΤΑ ΠΙΣΩ / *Γράφει* **Ο ΣΠΟΝΔΟΦΟΡΟΣ**

Με άριστα το 10

1 Στο φρούτο. Παραδοσιακά και για λόγους καθαρά επιστημονικούς οι εταιρείες δημοσκοπήσεων της Κύπρου απέφευγαν τη δειγματοληψία πολιτικών ερευνών τους μήνες Ιούλιο - Αύγουστο. Ο λόγος είναι οι μεγάλες μετακινήσεις πληθυσμού, η διάθεση του κόσμου αλλά και η κάθοδος των φοιτητών, στοιχεία που μολύνουν την εγκυρότητα του δείγματος. Όλα αυτά μέχρι φέτος.

2 Στον πόλεμο. Ο υβριδικός πόλεμος που εφαρμόζει το (επικοινωνιολόγος του εαυτού του) θείο βρέφος απλώς δεν έχει προηγούμενο. Δημοσίευσε δύο δημοσκοπήσεις Ιουλίου λίγο πριν από τον δεκαπενταύγουστο που υποστηρίζουν γι' αυτόν το ίδιο πράγμα: Είναι το ακλόνητο φαβορί. Στις σούβλες της Μεγαλόχαρης θα παρελάσουν οι υπουργοί του βρέφους.

3 Στα μέσα. Το (επικοινωνιολόγος του εαυτού του) θείο βρέφος πέραν του συμπέθερου Αλφα TV, ως κύριο μέσο στον ανταρτοπόλεμο επικοινωνίας που διεξάγει είναι το Whatsapp. Με αυτό διαρρέει τις δημοσκοπήσεις του, με αυτό κινητοποιεί κόσμο, με αυτό περνά μηνύματα στους fanatics με αυτό κτυπά τους αντιπάλους. Ξεχάστε δελτία Τύπου, δηλώσεις και εκπροσώπους Τύπου.

Ο κανόνας στις σχέσεις μου με τα μέσα ενημέρωσης: μάξιμουμ ευγένεια με μίνιμουμ πληροφορίες. *Τζάκι Κέννεντι - Ωνάση*

4 Στους αντιπάλους. Την ώρα που το θείο βρέφος είναι δύο βήματα μπροστά (ως επικοινωνιολόγος του εαυτού του), στις στρατιές των επικοινωνιολόγων στην Αργάκα και τον Αγρό δεν επιτρέπεται να βλέπουν τις δημοσκοπήσεις των ίδιων των επιτελείων! Μάλιστα, οι συσκέψεις γίνονται στην παρουσία μεταφραστών. Τόση λειτουργικότητα, ευελιξία και ομαδικότητα.

5 Στο προφανές. Άντε τώρα, Νίκο, να εξηγήσεις τη στρατηγική σου στον Φλέσσα, τον Σεφερτζή, τον Δημάκη και τα άλλα τα παιδιά. Όπως έλεγε και ο αλησμόνητος Τζο Χούριγκαν για κάποια στελεχη της Τράπεζας Κύπρου, «they are black and white TV».

6 Στη διαφορετικότητα. Κι εσύ, αγαπητέ ζεν πρεμιέ υποψήφιε, τι θες και διαψεύδεις νυχθημερόν τον Τουμάζο και τον Άντρο στο Κυπριακό; Η πρότασή μας είναι να κάνετε μια συναυλία με τον Νταλάρα για να τα βρείτε. Η μουσική ενώνει.

7 Στο αυτογκόλ. Το φέραμε απ' εδώ, το φέραμε απ' εκεί, καταφέραμε μια πολιτική κρίση της Ελλάδος να γίνει εισαγωγή και στην Κύπρο. Να δείτε που στην Ελλάδα και πάνε παρακάτω και εμείς ακόμη θα συζητούμε για το τίποτα.

8 Στη διορατικότητα. Επειδή ήλθε με το καλό και το τέταρτο γεωτρύπανο, ας θυμηθούμε τις δηλώσεις του θείου βρέφους ως ΥΠΕΞ που μας έλεγε πως δεν θα καταφέρουν ποτέ οι Τούρκοι να κάνουν γεωτρήσεις επειδή τους «μπλοκάραμε» την τεχνογνωσία! Και αν τολμούσαν, θα τους ταράζαμε στις κυρώσεις, κάνοντάς τους να τραπούν σε φυγή (sic).

9 Στον σεβασμό. Εντάξει Προεδράρα, η στήλη έλαβε τα ευγενικά σας μηνύματα πως δεν αρέσκεστε στο υποκοριστικό που έχουμε προσδώσει με βάση την αγάπη. Το αποσύρουμε ως ένδειξη αλληλεγγύης στον αριστερό στην καρδιά μεταρρυθμιστή ηγέτη μας. Η στήλη ήδη ψάχνει για νέο χαϊδευτικό του Νικ. Να το στείλουμε στον Πέτρο να ρίξει μια ματιά όταν το βρούμε; Λίγοι μήνες μας έμειναν, ας τους περάσουμε ερωτικά.

10 Στην αντίθεση. Στην αντίπερα όχθη από τους μνημειώδεις χειρισμούς του θείου βρέφους ως ΥΠΕΞ και με κίνδυνο να φάμε τα λόγια μας σε τυχόν ανατροπή, η διαχείριση του γεωτρύπανου από τον Sir Kas έχει μεγάλη διαφορά σε στυλ, ύφος αλλά και αποτελέσματα.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: Δημητρης Λοττιδης • Διευθύντρια: Μαρινα Οικονομιδου • Σύμβουλος Εκδοσης: Αλκης Ανδρεου
Υπεύθυνος Υλης: Αποστολος Κουρουπακης • Υπεύθυνος Ατελιέ: Παντελης Δαμιανου

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: Αλεξης Παπαχελας • Διεύθυνση συντάξεως: Κωστης Φαφουτης - Νοτης Παπαδοπουλος

Wi-Fi onboard

Καλωσορίζουμε μια νεο εποχή.
Το Wi-Fi έφτασε!

aegeanair.com

Το Wi-Fi onboard έρχεται στο νεο στόλο μας
και αλλάζει τα δεδομένα. Ολοένα και περισσότερα
αεροσκάφη μας θα διαθέτουν Wi-Fi,
για να είστε συνδεδεμένοι στο internet καθ' όλη
τη διάρκεια της πτήσης σας και να κάνετε
το ταξίδι σας ακόμη πιο απολαυστικό.

A STAR ALLIANCE MEMBER

AEGEAN

Οι Βρυξέλλες ζητούν από την Κύπρο διαφάνεια

Υπάρχει οικοσύστημα ιδιωτικών εταιριών κατασκοπείας αναφέρει η Σοφία Ιν ετ Βελτ

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Μεγαλύτερες και πολύπλοκες διαστάσεις παίρνει στις Βρυξέλλες οι παρακολουθήσεις πολιτών και δημοσιογράφων, με αφορμή το σκάνδαλο στην Ελλάδα, καθώς έχουν αρχίσει να εγείρονται ευρύτερα ζητήματα αναφορικά με τη δραστηριοποίηση εταιριών που παρέχουν υπηρεσίες παρακολούθησης –και όχι μόνο– σε κράτη μέλη.

Την ίδια στιγμή η κυπριακή διάσταση του ζητήματος, δηλαδή η επαναφορά της υπόθεσης του βαν παρακολουθήσεων και του γρήγορου κλεισίματός της από τη Νομική Υπηρεσία στην οποία αναφέρθηκε σε επιστολή του ο ευρωβουλευτής Γιώργος Γεωργίου, δεν απασχολεί προς το παρόν τις Βρυξέλλες σε σχέση με τα όσα συμβαίνουν στην ίδια τη χώρα, αλλά στον ρόλο που η Κύπρος παίζει στον αδιαφανή κόσμο της αγοράς ύποπτων λογισμικών και υπηρεσιών.

Όπως τόνισε στην «Κ» η ευρωβουλευτής Σοφία Ιν ετ Βελτ, εισηγήτρια της ερευνητικής επιτροπής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τις παρακολουθήσεις με χρήση του λογισμικού Pegasus ή ανάλογων λογισμικών, αυτό που έχει προκύψει μέχρι στιγμής από τις εργασίες της επιτροπής είναι πως οι παρακολουθήσεις είναι η «κορυφή του παγόβουνου» και μόνο ένα κομμάτι της συνολικής εικόνας.

Η ευρωβουλευτής υπογράμμισε μάλιστα πως τα όσα ακούγονται σε σχέση με τις παρακολουθήσεις στην Ευρώπη, ακόμα και σε σχέση με παρακολουθήσεις Επιτρόπων, έχουν τη δυναμική να αποτελέσουν σκάνδαλο πολλαπλάσιο του Watergate. Στο πλαίσιο των ερευνών της επιτροπής έχει εμφανιστεί αρκετές φορές η Κύπρος ως «διεύθυνση κάλυψης» για τέτοιες εταιρίες, αλλά και ως πιθανή αφετηρία για πώληση στην αγορά της Ε.Ε. Μάλιστα, τον Μάιο του 2019, η διεθνής μη κυβερνητική οργάνωση Access Now είχε ζητήσει με επιστολή της από τις αρμόδιες αρχές της Βουλγαρίας και της Κύπρου να διερευνήσουν τη χορήγηση αδειών εξαγωγής για προϊόντα της NSO Group από την Κύπρο και τη Βουλγαρία.

Μέχρι στιγμής η Κομισιόν δεν έχει τοποθετηθεί εις βάθος για το πρόβλημα των παρακολουθήσεων και για το τι χρειάζεται να γίνει, με την εκπρόσωπο της Κομισιόν να τονίζει πως τέτοιες ενέργειες, «αν επιβεβαιωθούν» είναι «απαράδεκτες», και να ζητά από τα κράτη μέλη να διερευνήσουν τις καταγγελίες. Ταυτόχρονα φαίνεται να υπάρχει άγνοια όσον αφορά την κατάσταση στην Κύπρο. Η «Κ» επικοινώνησε με τους αρμόδιους εκπροσώπους με ερωτήσεις σε σχέση με την άδεια εξαγωγής από Βουλγαρία και Κύπρο ωστόσο δεν κατέστη δυνατό να λάβουμε απάντηση εγκαίρως για την έκδοση της Κυριακής.

Πλήρης διερεύνηση

Σύμφωνα με την Σοφία Ιν ετ Βελτ, Ολλανδή ευρωβουλευτή των Φιλελευθέρων, οι κυβερνήσεις που εμπλέκονται έμμεσα ή άμεσα –περιλαμβανομένης και της Κύπρου, πρέπει να επιδείξουν όση περισσότερη διαφάνεια μπορούν, και η Κομισιόν πρέπει να κινηθεί αποφασιστικά ώστε να ρυθμιστούν αυτές οι δραστηριότητες, αλλά και να υπάρξει πλήρης διερεύνηση των αποκαλύψεων του Reuters τον περασμένο Απρίλιο πως τα τηλέφωνα Επιτρόπων και άλλων αξιωματούχων παρακολουθούνταν με λογισμικά ισραηλινής εταιρείας.

Η ερευνητική επιτροπή του Κοινοβουλίου (γνωστή ως PEGA) είναι ιδιαίτερα ενεργή για το θέμα, έχοντας προγραμματίσει ακρόαση για τον Έλληνα δημοσιογράφο Θανάση Κουκάκη ο οποίος έπεσε θύμα παρακολούθησης. Η ακρόαση είχε προγραμματιστεί για τον Νοέμβριο, ωστόσο μετά από αίτημα ευρωβουλευτών ενδέχεται να μεταφερθεί στη συνάντηση της PEGA στις 30 Αυγούστου, με παρουσία και του ευρωβουλευτή και προέδρου του ΚΙΝΑΛ, Νίκου Ανδρουλάκη. Παράλληλα η ομάδα της κ. Ιν ετ Βελτ καθώς και ο κ. Γεωργίου έχουν ζητήσει η επιτροπή να πραγματοποιήσει διερευνητική επίσκεψη στην Αθήνα.

Η κ. Ιν ετ Βελτ κατηγόρησε την Κομισιόν πως επιδεικνύει παθητική στάση, και πως δεν ανταποκρίνεται στα καλέσματα να μαυροπινακιστεί η NSO στην Ε.Ε., ούτε να διερευνηθεί πλήρως ποιος ευθύνεται για την παρακολούθηση τηλεφώνων επιτρόπων την οποία αποκάλυψε τον Απρίλιο το πρακτορείο Reuters.

Η ευρωβουλευτής αναφέρθηκε στην αποστολή της διερευνητικής επιτροπής στο Ισραήλ, όπου, όπως είπε, είχαν την ευκαιρία να διαπιστώσουν πώς δουλεύει το σύστημα παραγωγής αυτών των προϊόντων, και σημείωσε πως η πώλησή τους στην αγορά περνά από την ισραηλινή κυβέρνηση, η οποία και πρέπει να δώσει άδεια εξαγωγής και να προχωρήσει σε επισταμένη έρευνα για τις κυβερνήσεις που θέλουν να τα αγοράσουν.

«Μετά την έναρξη του σκανδάλου και από τότε που η Apple και άλλες εταιρίες κινήθηκαν νομικά» κατά της NSO, σημείωσε η κ. Ιν ετ Βελτ, το Ισραήλ έχει μειώσει τις άδειες εξαγωγής, ενώ επεσήμανε πως είναι άγνωστο τι μπορεί να γίνει στο μέλλον σε περίπτωση αλλαγής της κυβέρνησης. Τόνισε όμως πως αυτό που αντιλήφθηκε στην πορεία των εργασιών της ερευνητικής επιτροπής είναι πως υπάρχει ένα ολόκληρο οικοσύστημα που δεν αφορά μόνο λογισμικά παρακολούθησης, αλλά και εταιρείες που, για παράδειγμα, αναζητούν προσωπικά στοιχεία για επηρεασμό δημόσιων προσώπων, όπως έγινε στο σκάνδαλο με την εταιρεία Black Cube στη Ρουμανία και την παραβίαση του email της σημερινής Ευρωπαίας Γενικής Εισαγγελέα Λάουρα Κοβέσι. Σύμφωνα με την κ. Ιν ετ Βελτ, αρκετές από τις εταιρίες αυτές είτε είχαν παρουσία στην Κύπρο, όπως η Intellexa, ενώ άλλες που είναι σήμερα ενεργές έχουν «ταχυδρομικά κιβώτια» στην Κύπρο.

Αυτό που γίνεται όλο και πιο ξεκάθαρο είναι πως ο τομέας της κατασκοπίας δεν αφορά μόνο κάποια περιστατικά παρακολούθησης δημοσιογράφων και πολιτικών, τόνισε η Ιν ετ Βελτ, κάνοντας λόγο για την «κορυφή του παγόβουνου». «Αν σηκώσεις το χαλί υπάρχει ένα ολόκληρο σύμπαν» σημείωσε, στο οποίο κυβερνήσεις και ιδιώτες αγοράζουν υπηρεσίες παρακολούθησης, αλλά και ξεχωριστές υπηρεσίες πληροφοριών τις οποίες δεν θέλουν να παραδεχτούν πως αναζητούν επίσημα.

Το ζήτημα, σύμφωνα με την ευρωβουλευτή, είναι πως μιλάμε για μια «βρώμικη αγορά» μέσω τις οποίες οι κυβερνήσεις προσπερνούν τους κανόνες, και οι δυνατότητες παρακολούθησης των κυβερνήσεων αυξάνονται.

Ερωτηθείσα για το τι μπορεί να κάνει η Κύπρος δεδομένων των σκιών για δραστηριοποίηση τέτοιων εταιριών μέσω της επικράτειας της, αν όχι στο έδαφος της, η ευρωβουλευτής ανέφερε πως «αν ήμουν η κυπριακή κυβέρνηση θα ήμουν όσο διαφανής γίνεται». «Δεν μπορούν να κρυφτούν πίσω από την εθνική ασφάλεια, καθώς η υπόθεση αυτή αφορά τη χρήση της Κύπρου ως ταχυδρομικού κιβωτίου, ως διακομιστικού σταθμού – δεν πρόκειται για θέμα εθνικής ασφάλειας αλλά εμπορίου» τόνισε και σημείωσε πως και η Ελλάδα θα πρέπει να προχωρήσει σε πλήρη διαφάνεια αναφορικά με τη χρήση των λογισμικών παρακολούθησης.

Τις Βρυξέλλες δεν απασχολεί προς το παρόν η υπόθεση του βαν αλλά ο ρόλος που διαδραματίζει η Κύπρος στον αδιαφανή κόσμο της αγοράς ύποπτων λογισμικών και υπηρεσιών.

«Δεν μπορούν να κρυφτούν πίσω από την εθνική ασφάλεια, καθώς η υπόθεση αυτή αφορά τη χρήση της Κύπρου ως ταχυδρομικού κιβωτίου, ως διαμετακομιστικού σταθμού - δεν πρόκειται για θέμα εθνικής ασφάλειας αλλά εμπορίου» λέει στην «Κ» η Σοφία Ιν ετ Βελτ εισηγήτρια της ερευνητικής επιτροπής.

Εποπτεία για σεβασμό θεμελιωδών δικαιωμάτων

Το θέμα των παρακολουθήσεων απασχόλησε την ενημέρωση των συντακτών στην έδρα της Κομισιόν στις Βρυξέλλες την Τρίτη, καθώς δημοσιογράφοι ζητούσαν συγκεκριμένη τοποθέτηση αναφορικά με τα δημοσιεύματα για παρακολουθήσεις στην Ελλάδα και όχι μόνο. Απαντώντας σε αίτημα της «Κ» για σχόλιο την Πέμπτη, η εκπρόσωπος της Κομισιόν για εσωτερικές υποθέσεις και ζητήματα ασφάλειας, Ανίτα Χίπερ, επανέλαβε τη θέση της Επιτροπής σημειώνοντας πως «όποιες προσπάθειες από εθνικές αρχές ασφαλείας να αποκτήσουν παράνομα πρόσβαση σε δεδομένα πολιτών, περιλαμβανομένων δημοσιογράφων και πολιτικών αντιπάλων, εάν επιβεβαιωθούν, είναι απαράδεκτες». Η κ. Χίπερ υπέδειξε τις ευθύνες των εθνικών αρχών ως αρμόδιες για προστασία της εθνικής ασφάλειας, κάτι που σημαίνει πως «πρέπει να ασκούν εποπτεία και έλεγχο στις αρχές ασφαλείας για να διασφαλίσουν τον πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων», την προστασία των προσωπικών δεδομένων, την ασφάλεια των δημοσιογράφων και την ελευθερία έκφρασης. Υπογράμμισε πάντως πως η διερεύνηση τέτοιων καταγγελιών αποτελεί ευθύνη των κρατών μελών και πως η Κομισιόν «αναμένει από τις εθνικές αρχές να διερευνήσουν διεξοδικά την όποια τέτοια κατηγορία για να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη των πολιτών». Την Τρίτη η κ. Χίπερ είχε παραπέμψει και στην αναφορά στο κεφάλαιο για την Ελλάδα στη φετινή ετήσια Έκθεση για το Κράτος Δικαίου όπου γίνεται αναφορά σε απειλές και παρακολουθήσεις δημοσιογράφων στη χώρα.

Η εκπρόσωπος της Κομισιόν για Εσωτερικές Υποθέσεις και Ζητήματα Ασφάλειας, Ανίτα Χίπερ.

Ο ψηφιακός Big Brother των κινητών τηλεφώνων

Πώς γίνεται η παγίδευση των συσκευών τηλεφωνίας και με ποιο τρόπο τα λογισμικά στήνουν αφτί στις ιδιωτικές επικοινωνίες

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Όταν ο Τζώρτζ Όργουελ έγραφε το βιβλίο «1984 ο Μεγάλος Αδελφός» το περιεχόμενό του στα μάτια των τότε αναγνωστών φάνταζε ως σενάριο επιστημονικής φαντασίας. Για τον σημερινό αναγνώστη το βιβλίο δεν προκαλεί ιδιαίτερη αίσθηση πέρα από τον προφητικό λόγο του συγγραφέα και την επιβεβαίωση της συγγραφικής έμπνευσης κατά περιόδους. Το ό,τι το απόρρητο των ιδιωτικών επικοινωνιών των πολιτών είναι ευάλωτο δεν αποτελεί πλέον είδηση αυτό που ενδεχομένως να προκαλεί τρόμο είναι οι τεράστιες δυνατότητες που δίνει η σύγχρονη τεχνολογία προκειμένου να γίνει πράξη η ρήση «ουδέν κρυπτόν υπό τον ήλιο». Ανυποψίαστοι πολίτες ενδεχομένως να έχουν πέσει θύματα παράνομων λογισμικών παγίδευσης, όπως το Pegasus αλλά και το Predator που έγινε γνωστό με την υπόθεση παρακολούθησης του ευρωβουλευτή και προέδρου του ΠΑΣΟΚ στην Ελλάδα Νίκου Ανδρουλάκη. Με τον καθημερινό καταιγισμό πληροφοριών εύλογο είναι το ερώτημα που δημιουργείται στους πολίτες για τα περιθώρια και δυνατότητες προστασίας του. Αν ληφθεί υπόψη ο τρόπος δράσης ανάλογων λογισμικών, ίσως ακούγεται κυνικό, ο αποτελεσματικότερος τρόπος προστασίας είναι ο χρήστης κινητού τηλεφώνου να μη συγκεντρώνει ενδιαφέρον η παγίδευσης των ιδιωτικών επικοινωνιών του. Δηλαδή να μην είναι κάτοχος σημαντικών πληροφοριών. Σε διαφορετική περίπτωση, όπως υποστηρίζουν ειδικοί σε θέματα κυβερνοασφάλειας, όλοι μπορεί να είναι εν δυνάμει θύματα.

Η παγίδευση ενός κινητού, σε κάποιες περιπτώσεις, απαιτεί τη συγκατάθεση του ανυποψίαστου κατόχου της συσκευής, σε ύποπτα μηνύματα που ενδεχομένως να λάβει.

Τι είναι το Sysware

Στην Κύπρο το δημοφιλέστερο λογισμικό υποκλοπών ιδιωτικών επικοινωνιών είναι το Pegasus λόγω της ιστορίας με το κατασκοπευτικό βαν. Ωστόσο, και αυτό που αποκαλύφθηκε στην Ελλάδα (το Predator) στην ουσία δρα στην ίδια λογική, αφού και τα δύο είναι λογισμικά κατασκοπείας για iOS και Android, δηλαδή για συσκευές κινητής επικοινωνίας. Σύμφωνα με τις διαθέσιμες πληροφορίες μία έκδοση του Pegasus ανακαλύφθηκε αρχικά για σύστημα iOS το 2016 και στη συνέχεια για Android, το σύστημα που χρησιμοποιούν εκατομμύρια συσκευές κινητικής τηλεφωνίας. Το συγκεκριμένο λογισμικό, σύμφωνα με τη Διεθνή Αμνηστία, παρουσιάζεται να έχει τεράστιες δυνατότητες στις υποκλοπές πάσης φύσεως επικοινωνιών αλλά και προσωπικών δεδομένων. Συγκεκριμένα έχει πρόσβαση στα γραπτά μηνύματα (SMS), τα email, ακούει το περιεχόμενο φωνητικών κλήσεων, έχει εικόνα του χώρου που βρίσκεται η παγιδευμένη συσκευή μέσω της κάμερας που διαθέτει, γνωρίζει τις επαφές αλλά και το ιστορικό περιήγησης της παγιδευμένης συσκευής. Εν ολίγοις το λογισμικό παγίδευσης λειτουργεί ως ένας παράλληλος χρήστης συσκευής κινητής επικοινωνίας χωρίς να το γνωρίζει ο πραγματικός κάτοχος της συσκευής.

Η παγίδευση

Σύμφωνα με όσα είναι γνωστά μέχρι σήμερα η παγίδευση μιας συσκευής κινητής επικοινωνίας προϋποθέτει τη συγκατάθεση του ανυποψίαστου χρήστη της συσκευής. Σύμφωνα με επίσημες εκθέσεις του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου, στην περίπτωση του προέδρου του ΠΑΣΟΚ, ο κ. Ανδρουλάκης έλαβε μήνυμα στο κινητό του τηλέφωνο που έλεγε: «Να δούμε λίγο σοβαρά το θέμα φίλε, έχουμε να κερδίσουμε» με συνοδεία ενός συνδέσμου που παρέπεμπε σε συγκεκριμένη ιστοσελίδα, με την προτροπή να εισέλθει σε αυτή. Αν ο κάτοχος του κινητού εκτελούσε την εντολή την ώρα εκείνη το κινητό του, παγιδευόταν από το παράνομο λογισμικό και η συσκευή αποκτούσε και δεύτερο παράλληλο χρήστη με συνολική πρόσβαση στις λειτουργίες και τα δεδομένα της συσκευής. Κάτι ανάλογο συμβαίνει και με παγίδευση ηλεκτρονικών υπολογιστών, κυρίως για εξαπάτηση με οικονομικό όφελος.

Για την περίπτωση του Pegasus το λογισμικό κατασκευάζεται από τον όμιλο NSO, ο οποίος χρησιμοποιεί την Κύπρο ως έδρα. Σύμφωνα με επίσημες διαβεβαιώσεις της εταιρείας, το λογισμικό προορίζεται αποκλειστικά για χρήση από κυβερνητικές υπηρεσίες. Σύμφωνα με στοιχεία από ειδικούς στις ασφάλειες πληροφοριών τουλάχιστον 50 χιλιάδες συσκευές κινητής επικοινωνίας έχουν μολυνθεί παγκοσμίως με κάποιο λογισμικό παγίδευσης, εταιρείες που αναπτύσσουν τα λογισμικά διαβεβαιώνουν πως δεν παραχωρούνται σε ιδιώτες και πως η χρήση τους περιορίζεται για ζητήματα εθνικής ασφάλειας κρατών και αντιμετώπιση της τρομοκρατίας. Διαβεβαιώσεις με χαμηλό δείκτη πειθούς. Σε ό,τι αφορά την εταιρεία του Pegasus γίνεται παραδεκτό πως στο πελατολόγιό της συμπεριλαμβάνονται πάνω από 40 χώρες.

Απλοί κανόνες αυτοπροστασίας

Εκ των πραγμάτων το ερώτημα που προκύπτει είναι αν υπάρχουν μέτρα προστασίας των πολιτών και ποια είναι αυτά. Αν κάποιος θέσει το συγκεκριμένο ερώτημα σε κάποιον ειδικό σε θέματα κυβερνοασφάλειας, η πρώτη απάντηση που θα πάρει είναι να πετάξει τη smartphone συσκευή που διαθέτουν οι πάντες. Χωρίς έξυπνο κινητό τηλέφωνο τα συγκεκριμένα λογισμικά δεν μπορούν να ολοκληρώσουν την αποστολή τους. Ένα άλλο πρακτικό μέτρο είναι η απενεργοποίηση της κάμερας που φέρουν τα έξυπνα κινητά τηλέφωνα. Κίνηση που προστατεύει τον χρήστη στον ιδιωτικό του χώρο μόνο. Από εκεί και πέρα ειδικοί σε θέματα ασφάλειας προτρέπουν τους χρήστες κινητών τηλεφώνων να κάνουν τρεις βασικές κινήσεις για να προστατευτούν από ενδεχόμενη επίθεση. **1.** Να αγοράζουν συσκευές, οι οποίες έχουν καλό ιστορικό κυκλοφορίας νέων ενημερώσεων. **2.** Ποτέ να μην εκτελείται εντολή εισόδου σε κάποιο σύνδεσμο για τον οποίο ο χρήστης δεν είναι 100% σίγουρος ότι είναι ασφαλής. **3.** Υπάρχουν διαθέσιμα ψηφιακά εργαλεία που επιτρέπουν την αναγνώριση κακόβουλου λογισμικού. Ένα τέτοιο έχει αναπτύξει η Διεθνής Αμνηστία. Ωστόσο, όπως επισημαίνεται από τους ειδικούς ακόμα και στη λήψη κάποιων στοιχειωδών μέτρων προστασίας, ουδείς μπορεί να είναι σίγουρος ότι διασφαλίζει το απόρρητο των ιδιωτικών επικοινωνιών και προσωπικών δεδομένων του.

25-28 εκατ. ευρώ — είναι το κόστος προμήθειας του Predator και 6 εκατομμύρια το κόστος εγκατάστασης υποδομής για τη λειτουργία του.

Σεπτέμβριο 2021 — έγινε η απόπειρα παγίδευσης του τηλεφώνου του Νίκου Ανδρουλάκη μέσω του Predator. Κατόπιν, η ΕΥΠ προχώρησε σε άρση απορρήτου με το σύστημα νόμιμης επισύνδεσης.

200 υπάλληλοι — της ΕΥΠ μετατάχθηκαν σε άλλες δομές του Δημοσίου –στο ΓΕΕΘΑ και σε υπηρεσίες του υπουργείου Προστασίας του Πολίτη– τους τελευταίους μήνες

SHUTTERSTOCK

Τα 5 κομμάτια ενός εκρηκτικού παζλ

Τα παγιδευμένα τηλέφωνα, τα ίχνη του παράνομου λογισμικού και τα μυστικά που οδήγησαν στη «νόμιμη επισύνδεση»

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΣΟΥΛΙΩΤΗ**

Υπάρχουν τηλέφωνα πολιτικών πλην του κ. Νίκου Ανδρουλάκη και δημοσιογράφων, όπως του Θανάση Κουκάκη, που τέθηκαν υπό παρακολούθηση με το σύστημα επισύνδεσης της ΕΥΠ;

Στα δημοσιογραφικά γραφεία φτάνουν τα τελευταία εικοσιτετράωρα αναφορές από «κλειστές» πηγές ενημέρωσης, σύμφωνα με τις οποίες η Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών κατέγραφε το προηγούμενο διάστημα τις τηλεφωνικές συνομιλίες ακόμη 7-8 πολιτικών με το σύστημα «νόμιμης» επισύνδεσης. Οι συγκεκριμένες πληροφορίες φέρεται να έχουν τεθεί υπόψη και στελεχών από ελεγκτικούς μηχανισμούς που έχουν την ευθύνη για τη διασφάλιση του απορρήτου των επικοινωνιών. Για να διακριβωθεί κατά πόσον ευσταθούν οι πληροφορίες, εξετάζεται το ενδεχόμενο να γίνει αναδρομική έρευνα επί των διατάξεων άρσης απορρήτου που έχει ενεργοποιήσει τους προηγούμενους μήνες η ΕΥΠ. Κυβερνητικές πήγες πάντως επέμεναν ότι δεν έχουν καμία ενημέρωση, ούτε καν ένδειξη πως έχει γίνει άρση του απορρήτου για άλλα πολιτικά πρόσωπα.

Ποιος βρίσκεται πίσω από το παράνομο λογισμικό υποκλοπών Predator και ποια η σχέση του με πρόσωπα και εταιρείες στην Ελλάδα;

Το λογισμικό Predator ανέπτυξε η εταιρεία Cytrox με έδρα τη Βόρεια Μακεδονία. Η Cytrox εξαγοράστηκε από την Intellexa A.E., την οποία συνέστησε τον Μάρτιο του 2020 στην Ελλάδα ο Ισραηλινός Ταλ Ντίλιαν. Ο Ντίλιαν υπήρξε στέλεχος των μυστικών υπηρεσιών της χώρας του και πρωταγωνιστής σε σκάνδαλο υποκλοπών στην Κύπρο. Από τον Μάρτιο του 2020 έως τον Ιούνιο του 2021 ως διαχειριστής της Intellexa S.A. εμφανιζόταν άτομο ονόματι Φέλιξ Μπίτζιος.

Ο Μπίτζιος συμμετείχε στα διοικητικά συμβούλια αρκετών ακόμη εταιρειών. Οπως, για παράδειγμα, της Baywest Business Hellas από κοινού με τον Πολωνό Πέλτσαρ Στάνισλαβ Σίμον, διαχειριστή για ένα διάστημα της μονοπρόσωπης εταιρείας Krikel, με έδρα το Μαρούσι. Η Krikel Μονοπρόσωπη ΙΚΕ, στο διάστημα από το 2018 έως και το 2021, έχει υπογράψει 7 συμβάσεις με το υπουργείο Προστασίας του Πολίτη και την Ελληνική Αστυνομία, οι έξι από αυτές απόρρητες. Κάποιες αφορούν στο σύστημα επικοινωνίας Tetra της ΕΛ.ΑΣ. και μία σε εξοπλισμό αντιπαρακολούθησης που προμηθεύτηκε η Διεύθυνση Διαχείρισης Ανάλυσης Πληροφοριών (ΔΙΔΑΠ). Τον Ιούνιο, τα γραφεία των Intellexa και Krikel επισκέφθηκαν ελεγκτές της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας (ΕΑΔ). Αποστολή τους ήταν να ερευνήσουν εάν οι δύο εταιρείες προμήθευσαν την ΕΥΠ ή το υπουργείο Προστασίας του Πολίτη με το λογισμικό Predator. Στο πόρισμά τους, με ημερομηνία 10 Ιουλίου, επισημαίνουν ότι δεν εντόπισαν απευθείας συμβάσεις προμήθειας της Intellexa και ούτε της Krikel με την ΕΥΠ ή την ΕΛ.ΑΣ. Στην περίπτωση της Intellexa είναι σαφής η σύνδεση με το Predator, οι εκπρόσωποι της Krikel διαψεύδουν οποιαδήποτε σχέση.

> *Εξετάζεται το ενδεχόμενο αναδρομικής έρευνας επί των διατάξεων άρσης απορρήτου της ΕΥΠ, προκειμένου να διαπιστωθεί αν παρακολουθούνταν και άλλα πολιτικά πρόσωπα.*

Ποιος τελικά διαθέτει και χρησιμοποιεί στην Ελλάδα το παράνομο λογισμικό παρακολούθησης Predator;

Σαφής απάντηση δεν μπορεί να διατυπωθεί. Κυβερνητικές πηγές διαψεύδουν κατηγορηματικά ότι η ΕΥΠ ή άλλη υπηρεσία πλήρωσαν για το Predator και τις αναγκαίες υποδομές του. Το ερώτημα που απομένει είναι ποιος έκανε τη σχετική «επένδυση» και αν η ΕΥΠ ή άλλη υπηρεσία, ή και κάποιος επιχειρηματίας που εμφανιζόταν να τις εκπροσωπεί, έπαιρναν κάποιες πληροφορίες επ' αμοιβή. Το σενάριο της ενοικίασης βασίζεται στην αλληλουχία της χρήσης του συστήματος νόμιμης επισύνδεσης και του Predator στις υποθέσεις των Κουκάκη και Ανδρουλάκη.

Στις 12 Ιουλίου 2021 το κινητό του δημοσιογράφου Θανάση Κουκάκη παγιδεύτηκε από το παράνομο λογισμικό έπειτα από μήνυμα-παγίδα που έλαβε με παραποιημένο link της ιστοσελίδας edolio5.blogspot.com. Ενα χρόνο νωρίτερα, επικαλούμενη λόγους εθνικής ασφάλειας, η ΕΥΠ είχε προχωρήσει σε άρση απορρήτου με το σύστημα νόμιμης επισύνδεσης. Τον Σεπτέμβριο του 2021, αντιστοίχως, μήνυμα-παγίδα με το ίδιο παραποιημένο link εστάλη στον Νίκο Ανδρουλάκη. Ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ δεν έκανε «κλικ» στην ιστοσελίδα και η ΕΥΠ προχώρησε σε άρση απορρήτου με το σύστημα νόμιμης επισύνδεσης, η οποία διεκόπη μερικά εικοσιτετράωρα μετά την ανάδειξή του στην αρχηγία του ΠΑΣΟΚ.

Στα παραπάνω προστίθενται πληροφορίες για μερικά ακόμη πρόσωπα που έχουν λάβει παρόμοια μηνύματα-παγίδες με το λογισμικό Predator, καθώς και για επιχειρηματίες που, σε ρόλο μεσαζόντων, ζητούσαν το προηγούμενο διάστημα χρήματα για την κατά παραγγελία υποκλοπή τηλεφωνικών συνδιαλέξεων με τη χρήση του παράνομου λογισμικού, χωρίς να είναι βέβαιο αν απλώς μπλόφαραν. Πηγές μέσα από την ΕΛ.ΑΣ. ανέφεραν στην «Κ» ότι σε κλειστές συσκέψεις για σοβαρές αστυνομικές έρευνες, υπηρεσιακοί παράγοντες είχαν υπονοήσει ότι υπήρχε η δυνατότητα υποκλοπής μηνυμάτων που αντάλλασσαν μέσω κρυπτογραφημένων εφαρμογών πρόσωπα-στόχοι. Δυνατότητα που δεν έχουν τα γνωστά συστήματα επισύνδεσης της ΕΥΠ και της ΕΛ.ΑΣ., τα οποία δεν μπορούν να ακούσουν συνομιλίες ή να διαβάσουν μηνύματα από το WhatsApp, το Viber κ.λπ.

Κάποιοι ισχυρίζονται ότι το συγκεκριμένο σύστημα παρακολουθήσεων παραμένει στην κυριότητα ιδιωτικής εταιρείας, με την ΕΥΠ και έναν μικρό αριθμό προσώπων να κάνουν χρήση των υπηρεσιών του λογισμικού έναντι αντιτίμου. «Το Predator», λένε, «δεν αγοράστηκε αλλά νοικιάστηκε για συγκεκριμένο διάστημα». Ενα από τα επιχειρήματα που επικαλούνται είναι ότι το κόστος αγοράς του είναι ιδιαίτερα υψηλό, καθώς ανέρχεται στα 25-28 εκατομμύρια ευρώ και οι αναγκαίες υποδομές φτάνουν τα 6 εκατομμύρια. Ενα δεύτερο είναι ότι η ΕΥΠ δεν έχει τη δομή για να λειτουργήσει εσωτερικά ένα τέτοιο «εργαλείο». Την εκδοχή της μίσθωσης προέκρινε και ένα από τα κεντρικά πρόσωπα στην υπόθεση, που μίλησε μεσοβδόμαδα στην «Κ». Ισχυρίστηκε μάλιστα ότι αυτό συνέβη κατόπιν συνεννόησης με ξένη μυστική υπηρεσία.

Αρκετοί συνδέουν τα παραπάνω και με την πρωτοβουλία για σύσταση από την ΕΥΠ του Κέντρου Τεχνολογικής Υποστήριξης, Ανάπτυξης και Καινοτομίας (ΚΕΤΥΑΚ) που βρίσκεται όχι στο κτίριο της κεντρικής υπηρεσίας στη λεωφόρο Κατεχάκη, αλλά σε εγκατάσταση της ΕΥΠ στην Αγία Παρασκευή. Επισημαίνουν ότι το ΚΕΤΥΑΚ εκ του καταστατικού του παρέχει διαχειριστική ευελιξία, καθώς πέραν του ότι έχει πρόσβαση σε απόρρητα κονδύλια, υπάγεται απευθείας και μόνο στον διοικητή της υπηρεσίας. Κυβερνητική πηγή απέκλειε οποιαδήποτε σχέση της συγκεκριμένης εγκατάστασης με το Predator, υπογραμμίζοντας ότι «εκεί είναι το πιο νευραλγικό κομμάτι των υπηρεσιών μας που ασχολείται μόνο με εξωτερικούς στόχους».

Στην ίδια εγκατάσταση φημολογείται ότι υπηρετούσε η γυναίκα αστυνομικός που κατείχε τη θέση του υποδιοικητή της Διεύθυνσης Εσωτερικής Ασφάλειας και μετακινήθηκε εν μέσω των αποκαλύψεων από το πόστο της. Με ορισμένες πληροφορίες, όμως, να αποσυνδέουν τη μετακίνησή της από τις τρέχουσες εξελίξεις, αποδίδοντάς την σε σοβαρό πρόβλημα υγείας που αντιμετωπίζει.

> *Μένει να απαντηθεί ποιος έκανε την «επένδυση» στο παράνομο λογισμικό και αν η ΕΥΠ ή άλλη υπηρεσία, ή και κάποιος ιδιώτης που εμφανιζόταν να τις εκπροσωπεί, αγόραζαν δεδομένα.*

Παραμένει πάντως το ερώτημα ποιο ελληνικό ή ξένο κέντρο έδωσε τα χρήματα για την εγκατάσταση που απαιτούσε η λειτουργία του Predator στην Αθήνα.

Γιατί η ΕΥΠ παρακολουθούσε το τηλέφωνο του Νίκου Ανδρουλάκη και πότε προβλέπεται να καταστραφούν τα ψηφιακά αρχεία από την παρακολούθησή του;

Το ερώτημα παραμένει αναπάντητο, καθώς οι πρώτες αναφορές από κυβερνητικές πηγές περί άρσης απορρήτου κατόπιν αιτήματος ξένων χωρών διαψεύστηκαν κατηγορηματικά. Στη διάταξη για την άρση απορρήτου γίνεται επίκληση λόγων εθνικής ασφάλειας και μόνο μια έρευνα στο περιεχόμενο του απόρρητου φακέλου που τέθηκε υπόψη της εισαγγελέως Βασιλικής Βλάχου μπορεί να δώσει απαντήσεις. Εφόσον διασώζεται, θεωρείται βέβαιο ότι δεν θα περιέχει αίτημα παρακολούθησης από φιλική μυστική υπηρεσία, αλλά δελτίο πληροφοριών οι οποίες προκάλεσαν την παρακολούθηση. Παρουσιάζει ενδιαφέρον το γεγονός ότι μετά τη συμπλήρωση δύο μηνών από την έναρξη της παρακολούθησης του κ. Ανδρουλάκη, η ΕΥΠ και η εισαγγελέας κ. Βλάχου εξέδωσαν νέα διάταξη παρατείνοντας την άρση απορρήτου για ακόμη δύο μήνες.

Εσωτερική διάταξη της ΕΥΠ προβλέπει ότι ο φάκελος με το περιεχόμενο μιας παρακολούθησης –στην προκειμένη περίπτωση του Νίκου Ανδρουλάκη– μπορεί να σβηστεί μετά την ολοκλήρωση της έρευνας. Προκαλεί ωστόσο εντύπωση πως ενώ αρχικά ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ κλήθηκε από κυβερνητικούς αξιωματούχους να ενημερωθεί για τους λόγους που παρακολουθείτο, στη συνέχεια ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Γιάννης Οικονόμου άφησε να εννοηθεί ότι το υλικό της παρακολούθησης έχει καταστραφεί.

Ποιος είναι ο αντίκτυπος των τελευταίων εξελίξεων στο εσωτερικό της ΕΥΠ αλλά και στην ΕΛ.ΑΣ.;

Το προηγούμενο διάστημα, πάνω από 200 υπάλληλοι της ΕΥΠ μετατάχθηκαν σε άλλες δομές του Δημοσίου. Η πρώτη ομάδα υπαλλήλων υπηρετούσε στη Διεύθυνση Ηλεκτρονικών Πληροφοριών της ΕΥΠ και μεταφέρθηκε στο Γενικό Επιτελείο Εθνικής Αμυνας (ΓΕΕΘΑ). Στα τέλη του 2021, ακόμα 150 υπάλληλοι τέθηκαν εκτός υπηρεσίας, καθώς μετατάχθηκαν στην Αστυνομία και στο υπουργείο Προστασίας του Πολίτη. Το θέμα είχε προκαλέσει την αντίδραση του ΣΥΡΙΖΑ, με τον υφυπουργό Προστασίας του Πολίτη Λευτέρη Οικονόμου να κάνει λόγο για «αξιόλογο και έμπειρο προσωπικό» που θα ενισχύσει τις υπηρεσίες της ΕΛ.ΑΣ. Ηδη από τα τέλη του 2021 οι μεταταχθέντες υπάλληλοι είχαν στείλει εξώδικες διαμαρτυρίες στην ηγεσία της κυβέρνησης, ενώ μετά την πρόσφατη παραίτηση του διοικητή της ΕΥΠ προσανατολίζονται να κινηθούν δικαστικά κατά του κ. Κοντολέοντος και της ηγεσίας της κυβέρνησης. Και στην ΕΛ.ΑΣ. πάντως επικρατεί αναβρασμός, καθώς πολλά από τα πρόσωπα που σήμερα βρίσκονται στη δίνη της υπόθεσης των υποκλοπών έχουν «χρεωθεί» την αποστρατεία ή την αποπομπή από τις θέσεις τους έμπειρων και ικανών αξιωματικών. Δεν είναι λίγοι εκείνοι που εκτιμούν ότι το επόμενο διάστημα αρκετοί από τους μετακινηθέντες σε θέσεις-ψυγεία θα διεκδικήσουν την επαναφορά τους στα πόστα που κατείχαν μέχρι πρότινος.

Οι όροι άρσης του απορρήτου σε Ε.Ε. - ΗΠΑ

Στις ΗΠΑ, ο νόμος Ξένων Πρακτόρων (Foreign Intelligence Surveillance Act) επιτρέπει σε ομοσπονδιακές υπηρεσίες ασφαλείας να παρακολουθούν τις επικοινωνίες υπόπτων, εφόσον έχουν εξασφαλίσει έγκριση από ειδική εισαγγελία αντικατασκοπείας, όργανο οι διεργασίες του οποίου είναι απόρρητες, αλλά και κατόπιν διαταγής του υπουργού Δικαιοσύνης χωρίς προηγούμενη δικαστική εντολή. Η νομοθεσία καταγραφής κλήσεων στις περισσότερες πολιτείες των ΗΠΑ απαιτεί τουλάχιστον ένας από τους συνομιλητές να γνωρίζει ότι η κλήση καταγράφεται.
Η Ευρωπαϊκή Ενωση, σύμφωνα με οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου από το 2006 για τις νόμιμες τηλεφωνικές παρακολουθήσεις, έχει επιβάλει αυστηρό πλαίσιο. Ο νόμος προβλέπει τη διατήρηση δεδομένων επικοινωνιών πολιτών για διάστημα έως δύο ετών, με τα στοιχεία αυτά να τίθενται στη διάθεση διωκτικών ή δικαστικών αρχών εφόσον αυτό κριθεί αναγκαίο. Η αυστηρή ευρωπαϊκή νομοθεσία προβλέπει, ωστόσο, την επιτάχυνση της διαδικασίας αυτής και την παροχή δεδομένων σε πραγματικό χρόνο σε περιπτώσεις άμεσης απειλής για την εθνική ασφάλεια. Κρατικές διωκτικές υπηρεσίες των ΗΠΑ, όπως το FBI και η NSA, έχουν αξιοποιήσει λογισμικό καθολικής παρακολούθησης και υποκλοπής δεδομένων και επικοινωνιών, όπως το Carnivore, πραγματική «ηλεκτρική σκούπα» δεδομένων, ενεργή από το 2013 και ένθεν.

Το κυπριακό νήμα στις παρακολουθήσεις

Η κρίση στο Μαξίμου δεν αποκλείεται να επεκταθεί και στην Κύπρο, επαναφέροντας το μαύρο βαν και το ενδεχόμενο υποκλοπών

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν το προηγούμενο δεκαήμερο ξεσπούσε η μεγάλη κρίση της διακυβέρνησης Μητσοτάκη με τις αποκαλύψεις παρακολούθησης των κινητών τηλεφώνων του πρόεδρου του ΚΙΝΑΛ, Νίκου Ανδρουλάκη και του δημοσιογράφου, Θανάση Κουκάκη, το αποτέλεσμα ήταν η παραίτηση του διοικητή της ΕΥΠ και του στενότερου συνεργάτη του Πρωθυπουργού. Η πολιτική κρίση στο Μαξίμου δεν άφηνε ανεπηρέαστη την Κύπρο, για μία σειρά λόγων. Πρώτα και κύρια γιατί το λογισμικό που χρησιμοποιήθηκε ήταν προϊόν της εταιρείας Intellexa που φέρεται να ελέγχει ο γνωστός στην Κύπρο Ισραηλινός πρώην κατάσκοπος Ταλ Ντίλιαν και είχε έδρα προηγουμένως στη Λεμεσό.

Ο δεύτερος λόγος είναι γιατί γινόταν αναπόφευκτα σύγκριση. Ενώ στην Ελλάδα δηλαδή η υπόθεση οδήγησε σε παραιτήσεις, στην Κύπρο το περιβόητο βαν που κυκλοφορούσε στους δρόμους και που όπως αποκάλυπτε μπορούσε να υποκλέψει δεδομένα από κινητά τηλέφωνα είχε χαθεί από το προσκήνιο, χωρίς να σπάσει μύτη. Η υπόθεση έκλεισε συνοπτικά με την επιβολή προστίμου σε εταιρεία συνδεδεμένη με τον Ταλ Ντίλιαν, ενώ ο ίδιος δεν πέρασε ποτέ από δίκη, καθώς ο γενικός εισαγγελέας αποφάσισε την αναστολή της ποινικής δίωξής του. Ο τρόπος ακριβώς που έκλεισε η υπόθεση, ενίσχυσε το αίσθημα πως αποτελεί το τέλειο κουκούλωμα. Μία αίσθηση που δεν προκλήθηκε τυχαία, αν ληφθεί υπόψη πως στο κυπριακό πολιτικό σκηνικό πολλά ακούστηκαν περί παρακολουθήσεων και τηλεφωνικών υποκλοπών και δεν διαψεύστηκαν ποτέ επίσημα, δημιουργώντας το κατάλληλο έδαφος για ερωτήματα γύρω από την εθνική ασφάλεια. Η κυβέρνηση αυτή τη στιγμή καλείται να αποδείξει πως η δημοκρατία και το κράτος δικαίου λειτουργούν χωρίς εκπτώσεις και υποσημειώσεις, ιδιαίτερα από τη στιγμή που η έρευνα των Βρυξελλών θα αγγίξει αναπόφευκτα και την Κύπρο και ίσως τη φέρει ακόμα μία φορά στο προσκήνιο για όλους τους λάθος λόγους.

Η κυβέρνηση Αναστασιάδη έχει βεβαρημένο ιστορικό, με τις φημολογίες παρακολουθήσεων και υποκλοπών να μην έχουν ποτέ διαψευσθεί επισήμως.

Ένα κακό προηγούμενο

Όταν το ΑΚΕΛ άρχισε να εγείρει ερωτήματα για τη διασύνδεση των δύο ζητημάτων, Predator-Pegasus, ο Μάριος Πελεκάνος ανταπάντησε ότι «ουδέποτε κατά την 9ετή διακυβέρνηση του Προέδρου Αναστασιάδη επιτράπηκε ή έγινε ανεκτή, έστω και εμμέσως, η παρακολούθηση του οποιουδήποτε πολιτικού προσώπου, πολιτικών κομμάτων, δημοσιογράφων, Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και νομοταγών πολιτών». Έκανε μάλιστα λόγο για ατεκμηρίωτο λαϊκισμό από πλευράς της αντιπολίτευσης. Ήταν όμως ατεκμηρίωτος λαϊκισμός της αντιπολίτευσης σε μία προσπάθεια να κερδίσει πόντους ή ένας λογικός συλλογισμός ως αποτέλεσμα ενός βεβαρημένου ιστορικού της παρούσας κυβέρνησης; Βεβαρημένου ιστορικού καθώς κατά τη διακυβέρνηση Αναστασιάδη είχαν προκύψει διάφορα ζητήματα που αφορούσαν εμμέσως παρακολουθήσεις και υποκλοπές, τα οποία άλλοτε χλευάστηκαν άλλοτε υποβαθμίστηκαν, άλλοτε αγνοήθηκαν, εντείνοντας την καχυποψία και την αίσθηση πως όλο αυτό το κεφάλαιο των παρακολουθήσεων δεν είναι εντελώς εκτός της κουλτούρας του κράτους.

Σε πίεση βρίσκεται τις τελευταίες μέρες τόσο η Νομική Υπηρεσία όσο και η κυβέρνηση μπροστά στις φωνές που ζητούν διαλεύκανση γύρω από το μαύρο βαν.

Οι παραδοχές

Τον Αύγουστο του 2017 για παράδειγμα, η συνεδρία του Εθνικού Συμβουλίου διεξαγόταν σε ιδιαίτερα υψηλούς τόνους, καθότι ενόσω ο Άντρος Κυπριανού επέκρινε τους χειρισμούς του Προέδρου στο Κραν Μοντανά, ο Πρόεδρος τον διέκοπτε και του έλεγε ευσχήμως πως ξέρει με ποιους μιλά. «Ξέρω ότι μπορεί να συναντιέστε και με τον κ. Άιντε, είτε στο γραφείο του κόμματος, είτε αλλού» έλεγε με νόημα, με τον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης να τον καταγγέλλει ανοικτά, πως έβαλε την ΚΥΠ να τον παρακολουθεί. «Ενδεχομένως να παρακολουθείται αυτός με τον οποίο συναντάσαι» απαντούσε κοφτά ο Πρόεδρος. Και σε αυτό το πλαίσιο, δύο χρόνια αργότερα, ο διευθυντής του Γραφείου του Προέδρου Βίκτωρας Παπαδόπουλος έγραφε σε tweet, όταν συζητείτο το Κυπριακό και το τι έγινε στο Κραν Μοντανά «ο φίλος σου ο Άιντε στα είπε είμαι σίγουρος στο WhatsApp ή στη γνωστή γκαρσονιέρα». Δημόσιοι αστεϊσμοί από αξιωματούχο προς αρχηγό κόμματος που επιβεβαίωνε στην ουσία τις παρακολουθήσεις προσώπων. Τα περί υποκλοπών και παρακολουθήσεων έθιξε και ο Μακάριος Δρουσιώτης, στο βιβλίο του «Συμμορία», σημειώνοντας πως ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας τους ενημέρωνε στο Προεδρικό για συζήτηση που είχε ο πρώην Κεντρικός Τραπεζίτης Παν΄ικος Δημητριάδης την οποία όπως σημείωνε ο κ. Δρουσιώτης γνώριζε από τηλεφωνική υποκλοπή. Λίγο αργότερα ο κ. Δρουσιώτης κατάγγελλε παρακολούθηση κλήσεων και μετακινήσεών του. Αν και ο Νίκος Αναστασιάδης ξεκαθάριζε πως θα πρέπει να διαλευκανθεί η όλη υπόθεση, μέχρι στιγμής, βρίσκεται στα συρτάρια των αστυνομικών αρχών.

Η διαφορά βεβαίως με το τότε και το σήμερα, είναι πως η υπόθεση δεν προβλέπεται να μείνει στα στενά όρια της Κύπρου. Σε αυτό λοιπόν το πρόσφορο έδαφος η παρουσία του κατασκοπευτικού βαν, το οποίο δηλώθηκε στην Κύπρο ότι θα χρησιμοποιείται για μετεωρολογικούς σκοπούς και την ίδια στιγμή αποκάλυπτε πως μπορεί να υποκλέψει δεδομένα από κινητά ενίσχυσε τις ανησυχίες για το τι ακριβώς συμβαίνει. Ο τρόπος δε με τον οποίο έκλεισε η διαδικασία με την απλή επιβολή προστίμου ήγειρε ερωτήματα για το ποια ήταν η σχέση του κράτους με την εν λόγω εταιρεία και ποιοι μπορεί να προμηθεύτηκαν το λογισμικό. Δεν είναι τυχαίο ότι το ίδιο διάστημα, ο βουλευτής της ΕΔΕΚ Κωστής Ευσταθίου κατήγγειλε ότι υπάρχουν μηχανήματα παρακολούθησης σε κομματικά υπόγεια. Επανέλαβε περίπου το ίδιο πρόσφατα και ο ευρωβουλευτής της ΕΔΕΚ Δημήτρης Παπαδάκης, όταν σε δημοσιογραφική του διάσκεψη ανέφερε πως «οργιάζουν οι φήμες ότι πολιτικά κόμματα έχουν αγοράσει συστήματα παρακολουθήσεων και υποκλοπών».

Η υπόθεση βαν επανέρχεται μετά τις αποκαλύψεις και τη διασύνδεση με την υπόθεση Predator στην Ελλάδα και πιέζει τόσο την κυβέρνηση όσο και τη νομική υπηρεσία να δώσει απαντήσεις σε διάφορα που μένουν ανοικτά:

- Ποιο ήταν το πελατολόγιο της εν λόγω εταιρείας στην Κύπρο;
- Προμηθεύτηκε λογισμικό το κράτος ή τα κόμματα;
- Η Νομική Υπηρεσία θα πρέπει να ξεκαθαρίσει γιατί ανεστάλη η ποινική δίωξη κατά των εμπλεκομένων.

Αν και η κυβέρνηση υπογραμμίζει πως δεν συνδέονται οι δύο περιπτώσεις, εγείρονται ερωτήματα για τον ρόλο της εταιρείας και τη σχέση της με την Κύπρο. Ενδεικτικό παράδειγμα ότι τον περασμένο Νοέμβριο η υπουργός Εμπορίου Νατάσα Πηλείδου αρνείτο στην Αλεξάνδρα Ατταλίδου πως η NSO Group (Pegasus) είναι εγγεγραμμένη στην Κύπρο. Όμως την ίδια ώρα η ίδια η εταιρεία σε επίσημες εκθέσεις της στο ευρωκοινοβούλιο χρησιμοποιεί την Κύπρο ως χώρα για ανάπτυξη και εξαγωγή των προϊόντων της.

Από το μικροσκόπιο δεν βγαίνει ούτε και η Νομική Υπηρεσία, η οποία δέχεται κριτική για κουκούλωμα της υπόθεσης ιδιαίτερα μετά τη φημολογία πως ο αδελφός του βοηθού γενικού εισαγγελέα Σάββα Αγγελίδη, είχε συνεργασία με τον συνέταιρο του Ντίλιαν, Σαχάκ Αβνί. Μπροστά στις επικρίσεις ο βοηθός γενικός εισαγγελέας απάντησε χαρακτηρίζοντας λασπολογίες τη σύνδεση συγγενικών του προσώπων με τους εμπλεκόμενους, καθώς όπως σημείωσε δεν υπήρξε τελικά συνεργασία. Σε ό,τι αφορά την υπόθεση σημείωσε πως «δεν εντοπίσθηκαν δεδομένα που να τείνουν να καταδείξουν ότι ο εξοπλισμός χρησιμοποιήθηκε ή λειτούργησε στην πράξη για παρακολούθηση ή υποκλοπή οποιασδήποτε μορφής επικοινωνίας (προφορικής ή γραπτής) μεταξύ χρηστών ή υποκλοπής ηλεκτρονικών αρχείων από συσκευές». Το ερώτημα βεβαίως είναι για ποιο λόγο από τη στιγμή που δεν παρακολουθήθηκε καν μπήκε στη διαδικασία του συμβιβασμού πληρώνοντας πρόστιμο ύψους περίπου ενός εκατομμυρίου ευρώ.

Pegasus, predator και στο βάθος προεκλογικός

Η όλη υπόθεση αναμένεται πάντως πως θα απασχολήσει τον προεκλογικό. Ήδη το ΑΚΕΛ πήρε ζεστά το όλο ζήτημα και εξαιτίας της συμμετοχής του ευρωβουλευτή του Γιώργου Γεωργίου στην αρμόδια επιτροπή. Βάσει και των ανακοινώσεών του, το κόμμα της Αριστεράς, αφήνει ξεκάθαρες αιχμές συγκάλυψης του ζητήματος από την κυβέρνηση και τη Νομική Υπηρεσία. Το ΑΚΕΛ εγείρει ερωτήματα για σχέσεις των εταιρειών Ντίλιαν με την ΚΥΠ και την Αστυνομία αλλά και σχέσεων συγκεκριμένων Ισραηλινών πρακτόρων με πολιτικούς της Κύπρου. Μέχρι στιγμής πάντως η κυβέρνηση δεν απέρριψε τα περί σύνδεσης ΚΥΠ και Αστυνομίας με τις εταιρείας Ντίλιαν, κάτι που θεωρείται προβληματικό καθώς μόνο το κράτος –υπό συγκεκριμένες περιπτώσεις εθνικού συμφέροντος– μπορεί να προχωρεί σε παρακολουθήσεις και όχι ιδιωτικές εταιρείες. Το ποιους πολιτικούς φωτογραφίζει το ΑΚΕΛ γύρω από τις σχέσεις με Ισραηλινούς πράκτορες, είναι ακόμη ανοικτό. Το σίγουρο πάντως είναι πως τόσο το επιτελείο Χριστοδουλίδη όσο και το επιτελείο Αβέρωφ και ΔΗΣΥ απέφυγαν επιμελώς να τοποθετηθούν για το εν λόγω ζήτημα. Ήδη ο κ. Νεοφύτου είχε βρεθεί στο προσκήνιο την περίοδο των αποκαλύψεων του μαύρου βαν, καθότι το σύστημα ασφάλειας των γραφείων του ΔΗΣΥ είχε εγκατεστήσει ο συνεργάτης του Ταλ Ντίλιαν, ο Σαχάκ Αβνί. Το ερώτημα βεβαίως είναι μέχρι πού θα πάει η όλη ιστορία με πολλούς πολιτικούς κύκλους να ανησυχούν ότι θα υπάρξει αναβίωση του κεφαλαίου των χρυσών διαβατηρίων, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά το πλήγμα της εικόνας της χώρας στο εξωτερικό. Σε μία περίοδο κρίσιμη, δεδομένου και του προεκλογικού.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΓΙΩΡΓΟΥ ΔΕΛΛΗ**

Νόμιμο δεν είναι το νομότυπο

Εδώ και κάποιες μέρες το ελληνικό λεξιλόγιο εμπλουτίστηκε με μία λέξη, την «επισύνδεση», την οποία ακόμη υπογραμμίζει με κόκκινο ο ορθογράφος του υπολογιστή. Στις επίσημες (και όχι μόνο) ανακοινώσεις, συνοδεύεται πάντα από έναν επιθετικό προσδιορισμό: η επισύνδεση ήταν, λέει, «νόμιμη». Η αληθής έννοια της νομιμότητας –πολύ πιο κρίσιμη από τις γλωσσοπλαστικές δημιουργίες για την ΕΥΠ– κινδυνεύει να καταστεί ένα από τα θύματα της θλιβερής ιστορίας τηλεφωνικών παρακολουθήσεων που ξετυλίγεται μπροστά μας. Η πρόσβαση των μυστικών υπηρεσιών στις συνδιαλέξεις πολιτικού –ο οποίος, κατά τον κρίσιμο χρόνο που έλαβε χώρα, διεκδικούσε και κατέλαβε την αρχηγία κόμματος της αντιπολίτευσης– χαρακτηρίζεται ως νόμιμη με το εξής σκεπτικό: διενεργήθηκε με την προβλεπόμενη διαδικασία, όπως ορίζεται στο ισχύον κανονιστικό πλαίσιο, ύστερα από έγκριση, μάλιστα, εισαγγελικού λειτουργού. Είναι, όμως, η τήρηση των τύπων, κολυμβήθρα του Σιλωάμ για το κράτος δικαίου, η αναγκαία και ικανή συνθήκη ώστε να κριθεί θεμιτή μία τόσο σοβαρή συρρίκνωση των θεμελιωδών δικαιωμάτων ενός προσώπου;

Κατά νομική ακριβολογία, η επίμαχη παρακολούθηση φέρεται να ήταν «νομότυπη». Η συγκεκριμένη ιδιότητα της προσδίδει ένα κάποιο τεκμήριο νομιμότητας. Πρόκειται, ωστόσο, για καθ' όλα μαχητό τεκμήριο. Το κατά πόσον η επισύνδεση ήταν όντως νόμιμη εξαρτάται από την ουσία της υπόθεσης, για την οποία υπάρχουν σοβαρά ερωτήματα. Από εκεί θα κριθεί εάν οι διοικητικές υπηρεσίες και η εισαγγελέας άσκησαν τις εξουσίες τους και εφάρμοσαν τον νόμο σύμφωνα με το Σύνταγμα, το δίκαιο της Ε.Ε. και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Η αυθεντική ερμηνεία των θεμελιωδών κανόνων που διασφαλίζουν το απόρρητο των επικοινωνιών δεν ανήκει στους ιδίους, ούτε στον κυβερνητικό εκπρόσωπο, αλλά στην ανεξάρτητη αρχή (ΑΔΑΕ), στην ελληνική Δικαιοσύνη και, ενδεχομένως, στα ευρωπαϊκά δικαστήρια. Η ευκολία με την οποία γίνεται σήμερα λόγος για «νόμιμη» επισύνδεση δεν πρέπει να παρασύρει. Αν ήταν έτσι, και οι υποκλοπές ενός αυταρχικού καθεστώτος θα λάμβαναν αντίστοιχο χαρακτηρισμό όταν περιγράφονται σε κάποιο νομοθετικό κείμενο. Αντίστροφα, αν η δράση της ΕΥΠ ήταν νόμιμη κατά την ορθή έννοια του όρου, γιατί τότε ο πρωθυπουργός να ζητήσει συγγνώμη; Επειδή οι μυστικές υπηρεσίες θα είχαν κάνει σωστά το καθήκον τους; Από τα όσα έρχονται στο φως, ένα είναι βέβαιο: το υφιστάμενο πλαίσιο δεν εγγυάται επαρκώς ότι η κίνηση της διαδικασίας συνακρόασης συνοδεύεται από τις διασφαλίσεις που αρμόζουν σε ένα τέτοιο εξαιρετικό μέτρο. Και αν όλοι μπορούν κατ' αρχήν να αποτελέσουν αντικείμενο έρευνας της ΕΥΠ, η περίπτωση των πολιτικών εμφανίζει αναμφίβολα μεγαλύτερη θεσμική ευαισθησία. Καλό είναι να μη συγχέουμε βασικές πτυχές της, ευτυχώς προηγμένης, συνταγματικής μας τάξης. Αλλο πράγμα η πολιτική ευθύνη και άλλο η νομιμότητα. Επίσης, ό,τι είναι νομότυπο δεν είναι αναγκαστικά και νόμιμο. Ούτε είναι οπωσδήποτε ηθικό, όπως κατέστη σαφές σε προηγούμενο επεισόδιο της πολιτικής μας ζωής.

Είναι η τήρηση των τύπων η αναγκαία και ικανή συνθήκη ώστε να κριθεί θεμιτή μία τόσο σοβαρή συρρίκνωση των θεμελιωδών δικαιωμάτων ενός προσώπου;

Ο κ. Γιώργος Δελλής είναι καθηγητής στη Νομική Σχολή Αθηνών.

Προειδοποιητικές βολές κατά Τουρκίας

Σκέψεις για «δευτερογενείς κυρώσεις» στην Αγκυρα, εάν αποδειχθεί ότι βοηθάει τη Ρωσία μέσω τουρκικών τραπεζών

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Όσα κατ' εξακολούθηση δεν κατορθώνει να πετύχει η Λευκωσία κατά της Τουρκίας, για τις έκνομες της ενέργειες στην κυπριακή ΑΟΖ, αλλά και για τη συνεχιζόμενη παραβίαση των ψηφισμάτων του ΟΗΕ στο Βαρώσι, ενδέχεται να δρομολογηθούν από κράτη-μέλη της Ε.Ε. και από κοινοτικούς κύκλους. Όχι όμως λόγω Κυπριακού και κυπρογενών ζητημάτων, αλλά λόγω της στάσης που επιδεικνύει η Άγκυρα έναντι στην Μόσχα. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι κοινοτικοί επίσημοι «έχουν εγκαινιάσει μιαν ανεπίσημη παρασκηνιακή συζήτηση που αγγίζει το ενδεχόμενο επιβολής 'δευτερογενών κυρώσεων' (secondary sanctions) εναντίον όσων αποδειχθεί ότι βοηθούν τη Ρωσία να ξεφύγει από τις δικές της κυρώσεις, τις οποίες της έχει επιβάλει η Δύση, περιλαμβανομένης και της Ε.Ε.», λόγω της εισβολής στην Ουκρανία. Οι πληροφορίες αυτές αφήνονται μάλιστα να διαρρεύσουν, με προφανή στόχο να ηχήσουν ως καμπανάκι και να νουθετήσουν τον Ερντογάν, ο οποίος φέρεται να έχει κάνει διάφορες συμφωνίες με τον Βλαντιμίρ Πούτιν στην πρόσφατη συνάντηση στο Σότσι. Όπως ανέφερε ο ίδιος ο Τούρκος Πρόεδρος, στις συμφωνίες αυτές περιλαμβάνεται και η χρήση του Mir, του ρωσικού συστήματος πληρωμών μέσω καρτών, στην Τουρκία, από Ρώσους πολίτες, υπό το φως της «αναστολής εργασιών» που έχουν επιβάλει από τον περασμένο Μάρτιο η Visa και η Mastercard, στη Ρωσία (βλέπε σελίδα 12).

Παράλληλα, εκφράζονται έντονες ανησυχίες δυτικών κύκλων, περιλαμβανομένων και κύκλων της Ε.Ε., ότι η Άγκυρα ενδέχεται να βοηθήσει «γενικότερα» την οικονομία της Ρωσίας και μέσω τουρκικών τραπεζών. Ως αποτέλεσμα των εν λόγω ανησυχιών, ενεργοποιήθηκαν παρασκηνιακές συζητήσεις περί ενδεχόμενης λήψης μέτρων, καθώς και μια πολύ μεγαλύτερη «διαρροή προσθέσεων», προκειμένου «να αναχαιτιστεί οποιαδήποτε ενδεχόμενη σκέψη της Άγκυρας να βοηθήσει τη Μόσχα». Αυτό άλλωστε φέρεται να είναι το ζητούμενο, σε πρώτο τουλάχιστον χρόνο.

Η Ουάσιγκτον, η οποία καθορίζει εν πολλοίς τη γραμμή της Ε.Ε. στο ζήτημα της Ρωσίας, έχει ήδη καταστήσει σαφή την πρόθεσή της να επιβάλει «δευτερογενείς κυρώσεις» σε χώρες που συνδράμουν την προσπάθεια της Μόσχας να αναχαιτίσει τις κυρώσεις που της επέβαλε η Δύση. Και δεν είναι προφανώς τυχαίο ότι ο αναπληρωτής ΥΠΟΙΚ των ΗΠΑ Wally Adeyemo, ο οποίος ταξίδεψε στην Τουρκία στα τέλη Ιουνίου, αισθάνθηκε την ανάγκη να απευθύνει σαφή προειδοποίηση προς τις κρατικές και τραπεζικές αρχές της χώρας.

Η συνάντηση Ερντογάν - Πούτιν στο Σότσι ενίσχυσε τις ανησυχίες που εκφράζονται και όπως πληροφορείται η «Κ», κοινοτικοί επίσημοι έχουν ήδη ζητήσει διευκρινίσεις από την Άγκυρα για τις συζητήσεις και για τις ενδεχόμενες συμφωνίες των δύο μερών.

Ο Τούρκος πρόεδρος Ταγίπ Ερντογάν φέρεται να έχει κάνει διάφορες συμφωνίες με τον Ρώσο ομόλογό του Βλαντιμίρ Πούτιν στην πρόσφατη συνάντηση των δύο στο Σότσι.

Ενεργοποιήθηκαν παρασκηνιακές συζητήσεις περί ενδεχόμενης λήψης μέτρων, καθώς και μια πολύ μεγαλύτερη «διαρροή προσθέσεων», προκειμένου «να αναχαιτιστεί οποιαδήποτε ενδεχόμενη σκέψη της Άγκυρας να βοηθήσει τη Μόσχα».

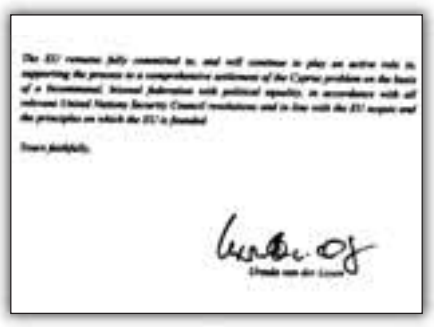

Η επιστολή της Προέδρου της Κομισιόν στον Πρόεδρο Αναστασιάδη.

Σε κάθε πάντως περίπτωση και ανεξαρτήτως αποτελέσματος, τα υπό διαμόρφωση δεδομένα, οδηγούν μοιραία σε συμπεράσματα και συγκρίσεις. Από την μια, κύκλοι της Ε.Ε., με συνοπτικές διαδικασίες εγκαινιάζουν παρασκηνιακούς διαλόγους και επιδίδονται σε διαρροές, δια των οποίων προειδοποιούν την Τουρκία με «δευτερογενείς κυρώσεις», εάν αποδειχθεί ότι βοηθά τη Ρωσία να αναχαιτίσει τις κυρώσεις που της έχουν επιβληθεί για το Ουκρανικό. Και από την άλλη, οι ίδιοι κύκλοι της Ε.Ε., περιλαμβανομένων και κρατών-μελών, συνεχίζουν να παρακολουθούν αδιάφορα τις έκνομες ενέργειες της Τουρκίας, στην περίκλειστη πόλη της Αμμοχώστου, όπως είχαν κάνει και στην περίπτωση της κυπριακής ΑΟΖ, εξαντλώντας την αυστηρότητά τους σε φραστικές υποδείξεις. Γεγονός που δημιουργεί την εντύπωση ότι οι ενέργειες της Τουρκίας στην Κύπρο, δεν θεωρούνται ικανές να δρομολογήσουν κυρώσεις γιατί δεν εκλαμβάνονται τόσο έκνομες, όσο οι όποιες ενδεχόμενες κινήσεις στήριξης της Άγκυρας προς την Μόσχα.

Ενδεικτική της πρακτικής που ακολουθείται στα κυπρογενή ζητήματα, είναι η επιστολή που απέστειλε η Πρόεδρος της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν προς τον Πρόεδρο Αναστασιάδη, στις 29 Ιουλίου, με επίκεντρο το ζήτημα της περίκλειστης Αμμοχώστου. Η κ. φον ντερ Λάιεν καταδικάζει φραστικά το άνοιγμα του Βαρωσιού και εξαντλεί την αυστηρότητά της έναντι στην Τουρκία επιστρατεύοντας την επανάληψη εκκλήσεων για αναστροφή των παράνομων ενεργειών στην περίκλειστη πόλη. Στο πλαίσιο της ακολουθητέας γραμμής-line to take-της Κομισιόν, η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν δεν αφήνει καν υπόνοια ότι θα μπορούσε να τεθεί θέμα εξέτασης μέτρων σε βάρος της Άγκυρας, παρά το γεγονός ότι δεν έχει ευθυγραμμιστεί με τις ευρωπαϊκές υποδείξεις για το ζήτημα της Αμμοχώστου και συνεχίζει να παραβιάζει τα ψηφίσματα του Σ.Α. ΟΗΕ.

Παραθέτουμε το σύνολο της επιστολής της Προέδρου της Κομισιόν στον Πρόεδρο Αναστασιάδη:

«Αγαπητέ Πρόεδρε,

Θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για την επιστολή σας ημερομηνίας 27 Μαΐου 2022. Συμμερίζομαι τις ανησυχίες σας για τις πρόσφατες εξελίξεις στο Βαρώσι. Η Κομισιόν εξέφρασε αμέσως τις ανησυχίες της και χαρακτήρισε τα έργα στο παραλιακό μέτωπο του Βαρωσιού, ένα επιπλέον βήμα προς τη λανθασμένη κατεύθυνση. Θα ήθελα επίσης να σας ευχαριστήσω για την ενημέρωση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, επί του ζητήματος, στην πρόσφατη σύνοδο.

Όπως γνωρίζετε, η Ε.Ε. έχει καταδικάσει έντονα το περαιτέρω άνοιγμα του Βαρωσιού, που ανακοινώθηκε πέρυσι από τον Τούρκο Πρόεδρο και από τον ηγέτη της Τουρκοκυπριακής κοινότητας. Η Ε.Ε. έχει ζητήσει την άμεση αναστροφή αυτών των ενεργειών και την αναστροφή όλων των βημάτων που έγιναν στο Βαρώσι, από τον Οκτώβριο του 2020. Αναφορικά με το Βαρώσι, η Ε.Ε. εξακολουθεί να καθοδηγείται από τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών (550/1984 και 789/1992), τα οποία εκλαμβάνουν τις προσπάθειες για εγκατάσταση σε οποιονδήποτε τμήμα του Βαρωσιού, από πρόσωπα πλην των κατοίκων του, ως απαράδεκτες και προβαίνει σε έκκληση για την απόδοση της περιοχής αυτής στη διοίκηση των Ηνωμένων Εθνών.

Παραμένει κρίσιμο, όλα τα μέρη να δεσμευθούν και να συμβάλουν σε μια ειρηνική διευθέτηση, περιλαμβανομένων των εξωτερικών της πτυχών, εντός του πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών.

Καλωσορίζω την επικοινωνία σας με τον ηγέτη της Τουρκοκυπριακής κοινότητας Ερσίν Τατάρ, προσφέροντας να αρχίσετε ξανά τις διαπραγματεύσεις για λύση, εντός των παραμέτρων που ήδη συμφωνήθηκαν στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών και να υλοποιήσετε ένα ευρύ πακέτο μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης. Ελπίζω ότι οι Τουρκοκύπριοι θα εμπλακούν εποικοδομητικά σε κάποια τουλάχιστον από αυτά τα ζητήματα. Στο πλαίσιο αυτό, σας προτρέπω να συνεχίσετε τις προσπάθειές σας για να καταδείξετε προς όλους τους Τουρκοκυπρίους ότι είναι ευπρόσδεκτοι να συμμετάσχουν και να επωφεληθούν από τις σχετικές πολιτικές και πρωτοβουλίες της Κυπριακής Δημοκρατίας. Από την πλευρά μας, οι υπηρεσίες μου προσπαθούν να βοηθήσουν την οικοδόμηση γεφυρών μεταξύ των δύο κοινοτήτων της Κύπρου και να δημιουργήσουν ένα καλύτερο κλίμα που να συμβάλει στην επανάληψη των διαπραγματεύσεων για λύση.

Η Ε.Ε. παραμένει πλήρως δεσμευμένη και θα συνεχίσει να διαδραματίζει έναν ενεργό ρόλο στην υποστήριξη της διαδικασίας για μια περιεκτική λύση στο Κυπριακό πρόβλημα, στη βάση μιας διζωνικής δικοινοτικής ομοσπονδίας, με πολιτική ισότητα σύμφωνα με όλα τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και σύμφωνα με το ευρωπαϊκό κεκτημένο και τις αρχές επί των οποίων εδράζεται η Ε.Ε.

Μετά τιμής,

Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν», καταλήγει η επιστολή της Προέδρου της Κομισιόν προς τον Πρόεδρο Αναστασιάδη.

Γεωτρύπανο σε προεκλογική υπηρεσία

Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι «για τρεις κυρίως λόγους», ο Τούρκος Πρόεδρος αποφάσισε να στείλει το γεωτρύπανο «Αμπντούλ Χαμιτ Χαν», επί του παρόντος τουλάχιστον, σε καθαρά ύδατα, εντός της τουρκικής δικαιοδοσίας, στο πηγάδι Yorukler-1, σε απόσταση 55 χιλιόμετρα από το Γκαζί Πασά. Ο πρώτος λόγος για τον οποίο ο κ. Ερντογάν επέλεξε το εν λόγω σημείο, είναι γιατί η Άγκυρα φέρεται να θεωρεί ως δεδομένη την ύπαρξη κοιτασμάτων και επιθυμεί η πρώτη του αποστολή να στεφθεί με απόλυτη επιτυχία. Όχι μόνο γιατί μια τέτοια εξέλιξη θα εξυπηρετήσει τους ενεργειακούς και συνάμα οικονομικούς της στόχους, αλλά γιατί θα εξυπηρετήσει και τους προεκλογικούς στόχους του Τούρκου Προέδρου, ενόψει των εκλογών που αναμένονται τον Ιούνιο 2023. Ο δεύτερος λόγος για τον οποίο ο Τούρκος Πρόεδρος δεν τέντωσε το σχοινί στέλνοντας τώρα το γεωτρύπανο στην κυπριακή ΑΟΖ ή/και στο Αιγαίο, δεν φαίνεται να είναι άσχετος με το γεγονός ότι το τελευταίο διάστημα έχει λάβει ηχηρά μηνύματα δυσαρέσκειας από δυτικούς του εταίρους. Κυρίως για το ζήτημα της «ενδεχόμενης εμβάθυνσης» των οικονομικών σχέσεων Τουρκίας-Ρωσίας, περιλαμβανομένων των «ρίσκων», αξιοποίησης τουρκικών τραπεζών από την Μόσχα για να παρακάμψει τις κυρώσεις που της έχουν επιβληθεί από τη Δύση. Συνεπώς, σύμφωνα με εκτιμήσεις ξένων διπλωματικών κύκλων, «είναι προφανές για όλους μας, περιλαμβανομένης και της Άγκυρας, ότι τα υφιστάμενα δεδομένα δεν επιτρέπουν περαιτέρω επιβάρυνση του πολιτικού κλίματος, δεδομένων και των προσπαθειών που καταβάλλονται για συνεννόηση σε όλους τους τομείς». Ο τρίτος λόγος, εξίσου σημαντικός με τους δύο προαναφερθέντες, σχετίζεται με πληροφορίες που φέρουν τον κ. Ερντογάν να θεωρεί ότι το χαρτί μιας ενδεχόμενης εξωτερίκευσης κρίσεων στην Ανατολική Μεσόγειο ή/και στο Αιγαίο, εάν και εφόσον επιλεγεί, θα έχει αξία μόνο εάν παιχθεί σε χρονικό σημείο πλησίον των τουρκικών εκλογών. Υπό το φως των πληροφοριών αυτών, η Λευκωσία τηρεί χαμηλούς τόνους γύρω από την αρχική επιλογή Ερντογάν να στείλει το τουρκικό γεωτρύπανο σε καθαρά ύδατα τουρκικής δικαιοδοσίας. Άλλωστε, συναφείς πληροφορίες δεν αποκλείουν, μετά την 7η Οκτωβρίου ή/και αναλόγως εξελίξεων, το γεωτρύπανο «Αμπντούλ Χαμίτ Χαν» να κατευθυνθεί στην κυπριακή ΑΟΖ ή πλησίον της, ενώ ήδη υπάρχουν πληροφορίες που παραπέμπουν σε σημείο πλησίον ή/ και μεταξύ των οικοπέδων 6 και 7.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΓΙΑΝΝΑΚΗ Λ. ΟΜΗΡΟΥ**

Τα γεγονότα της Τηλλυρίας και το Σχέδιο Ατσεσον (μέρος Β΄)

Το βράδυ της 7ης Αυγούστου η τουρκική αεροπορία άρχισε την πολεμική της δράση στην Κύπρο, πολυβολώντας και βομβαρδίζοντας την περιοχή Τηλλυρίας. Αυτή η επίθεση δεν ήταν παρά το προοίμιο μιας ευρύτερης επιχείρησης, που κορυφώθηκε τις δύο επόμενες ημέρες, όταν κυπριακά χωριά βομβαρδίστηκαν με βόμβες ναπάλμ. Οι βομβαρδισμοί –κατά τους ισχυρισμούς της Άγκυρας– απέβλεπαν αποκλειστικά και μόνο στην καταστροφή «στρατιωτικών στόχων». Τους διέψευδαν όμως τα εκατοντάδες θύματα μεταξύ των πολιτών (ακόμη και μεταξύ των ασθενών ενός νοσοκομείου).

Η αιτία αυτής της απροκάλυπτης επίθεσης ήταν κατά την τουρκική εκδοχή μία προσπάθεια των ελληνοκυπριακών δυνάμεων να καταλάβουν τις τοποθεσίες Μανσούρα και Κόκκινα, στα βόρεια παράλια της νήσου, που κατέχονταν από τους Τουρκοκυπρίους στασιαστές και χρησίμευαν για τον ανεφοδιασμό τους σε όπλα και πυρομαχικά. Δεν επρόκειτο όμως για την πρώτη επιχείρηση τέτοιου είδους που γινόταν στην Κύπρο. Επί μήνες, οι ελληνοκυπριακές δυνάμεις προσπαθούσαν να καταλάβουν το μεσαιωνικό φρούριο του Αγίου Ιλαρίωνος, που βρισκόταν επίσης στα χέρια των Τουρκοκυπρίων στασιαστών, χωρίς αυτό να προκαλέσει «αντίποινα» της Άγκυρας σαν τους αεροπορικούς βομβαρδισμούς της 7ης, 8ης, και 9ης Αυγούστου.

Η αλήθεια είναι ότι η επιθετική αυτή εξόρμηση της τουρκικής αεροπορίας αποτελούσε προμελετημένη ενέργεια που δεν είχε καμιά σχέση με τις επιχειρήσεις στη Μανσούρα ή τα Κόκκινα. Μάταιες προσπάθειες να συγκαλυφθεί η αλήθεια! Η αεροπορική επίθεση δεν ήταν παρά η κτηνώδης εκδήλωση της επιθετικής πολιτικής της κυβέρνησης της Άγκυρας. Στόχος όλων των ενεργειών ήταν να καταλάβουν οι υπεύθυνοι στην Αθήνα, ότι η Τουρκία ήταν αποφασισμένη να φτάσει στα άκρα, και ότι, επομένως, έπρεπε να βρεθεί γρήγορα μια «συμπεφωνημένη λύση» για το Κυπριακό. Ένας Τούρκος δημοσιογράφος μιλώντας στις 12 Αυγούστου στην Άγκυρα στον ανταποκριτή της βελγικής ραδιοφωνίας, συνόψιζε ως εξής τις ιδέες που επικρατούσαν στην τουρκική πρωτεύουσα μετά τις αεροπορικές επιθέσεις: Υπάρχει, έλεγε, τώρα πια η ελπίδα ότι «μετριοπαθέστεροι» άνδρες θα αντικαταστήσουν στη Λευκωσία τον Πρόεδρο Μακάριο και στην Αθήνα τον Πρωθυπουργό κ. Παπανδρέου, αυτούς τους «εξτρεμιστές» που «φέρουν την ευθύνη για την επιδείνωση της κατάστασης» και που εμποδίζουν με τη στάση τους μια «λογική» ρύθμιση της κυπριακής κρίσης. Από την πλευρά του, ο γαμβρός του πρωθυπουργού κ. Ινονού, κ. Μετίν Τοκέρ έγραφε σε ένα άρθρο του ότι οι επίσημοι κύκλοι της Άγκυρας θα επιθυμούσαν η υπόδειξη της «αποφασιστικότητας» της τουρκικής κυβέρνησης να μπορέσει να πείσει τον κ. Παπανδρέου ότι είχε έρθει πια η στιγμή να εγκαινιασθεί ένας «σοβαρός διάλογος» μεταξύ Αθηνών και Άγκυρας».

Αυτά τα εξόχως τεκμηριωμένα αναφέρει ο Τζελέπης. Ήταν λοιπόν η πρώτη επέμβαση της Τουρκίας στην Κύπρο. Με σαφή στόχο για επιβολή με πειθαναγκασμό διά της στρατιωτικής βίας, της Λευκωσίας και της Αθήνας διχοτομικής λύσης στο Κυπριακό με βάση το ψευδεπίγραφο ενωτικό σχέδιο Άτσεσον. Με τις ηρωικές μάχες της Τηλλυρίας στην ουσία ματαιώθηκε η πρώτη απόπειρα της Τουρκίας να εισβάλει στην Κύπρο. Τουρκοκύπριοι ένοπλοι δημιούργησαν στην περιοχή των Κοκκίνων-Μανσούρας στρατιωτικό προγεφύρωμα στο οποίο αποβίβαζαν στρατιωτικές δυνάμεις από την Τουρκία και μεγάλες ποσότητες οπλισμού. Πολιτικός στόχος ήταν, αφού ενωθούν με το θύλακα της Λεύκας, να δημιουργηθεί μεγάλο καντόνιο, το οποίο θα ενωνόταν αργότερα με εκείνο της Λευκωσίας-Κιόνελι για την επιβολή της διχοτόμησης.

Η κατάληψη από Τούρκους ενόπλους στρατηγικής σημασίας υψωμάτων γύρω από το προγεφύρωμα των Κοκκίνων προκάλεσε την αντεπίθεση των δυνάμεων της Δημοκρατίας για περιορισμό του προγεφυρώματος. Τα στρατευμένα παιδιά της νεοσύστατης τότε εθνοφρουράς πολέμησαν με απαράμιλλο θάρρος και ηρωισμό. Νεοσύλλεκτοι στρατιώτες μόλις 20-30 ημερών πολέμησαν με ορμή, αυτοθυσία και γενναιότητα. Κάτω από φοβερά αντίξοες συνθήκες, νηστικοί και διψασμένοι, καταλάμβαναν ισχυρότατες στρατιωτικές θέσεις τις οποίες διατηρούσαν και μετά τις επιθέσεις της τουρκικής αεροπορίας. Περισσότερα από 60 τουρκικά αεροπλάνα εξόρμησαν εναντίον των βορείων ακτών μας από την Πόλη ώς τη Μόρφου και βομβάρδισαν με αμερικανικές βόμβες ναπάλμ χωριά και άμαχο πληθυσμό. Κατέκαψαν την ιερή γη της Τηλλυρίας, σκόρπισαν φωτιά και θάνατο, αλλά ο πολιτικός και στρατιωτικός στόχος της Τουρκίας για εισβολή και διχοτόμηση ματαιώθηκε.

Αντικρίζοντας τις διακοινοτικές ταραχές του 1963-64 από την ιστορική απόσταση έξι σχεδόν δεκαετιών, δεν υπάρχει πλέον καμιά αμφιβολία ότι υποδαυλίστηκαν και οργανώθηκαν από την Τουρκία, για να προωθήσει τον παλιό στόχο της διχοτόμησης. Με αξιοποίηση του προταθέντος «σχεδίου Άτσεσον». Αυτό που δεν πέτυχε τότε η Τουρκία, το κατόρθωσε δέκα χρόνια αργότερα όταν το εσωτερικό μέτωπο το υπονόμευσε η συνωμοσία και προδοσία. Το προδοτικό πραξικόπημα οι εθνοπροδότες της Χούντας των Αθηνών και τα εσωτερικά προγεφυρώματα έδωσαν στην Τουρκία το πρόσχημα να εφαρμόσει τα από πολλού προγραμματισμένα σχέδιά της εναντίον της Κύπρου.

Τιμώντας το Έπος της Τηλλυρίας και επιμένοντας σε δημοκρατική, λειτουργική και βιώσιμη λύση του Κυπριακού δεν πρέπει να έχουμε αυταπάτες. Τα πρόσφατα γεγονότα με τις συνεχείς παραβιάσεις στην ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας, οι απειλές για παραβιάσεις των κυριαρχικών δικαιωμάτων της Ελλάδας στο Αιγαίο και τα νησιά, η έναρξη εποικισμού της Αμμοχώστου, η μετατροπή του αεροδρομίου της Τύμπου σε αεροδρόμιο εσωτερικών πτήσεων της Τουρκίας και η αξίωση για λύση δύο κρατών πρέπει να έχουν πείσει τους πάντες για τις πραγματικές τουρκικές προθέσεις.

Πενήντα οκτώ χρόνια από τη βάρβαρη τουρκική επίθεση στην Τηλλυρία και σαράντα οκτώ χρόνια από το έγκλημα της εισβολής του 1974 το Κυπριακό εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα τουρκικού επεκτατισμού. Όσο οι αναλύσεις και εκτιμήσεις Ελλάδας και Κύπρου δεν στηρίζονται σε αυτή την απλή αλήθεια κάθε στρατηγική θα παραπαίει.

Ο κ. Γιαννάκης Λ. Ομήρου είναι πρώην πρόεδρος Βουλής των Αντιπροσώπων.

Ενώπιον 12 δύσκολων ερωτημάτων

Μερικές απρόσμενα προοδευτικές (και κάποιες προβλέψιμα συμβατικές) τοποθετήσεις σε ακανθώδη ζητήματα από τους υποψήφιους

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Πλήρης διαχωρισμός Κράτους - Εκκλησίας στην πράξη. Τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια. Καύση νεκρών. Συρματοπλέγματα για μεταναστευτικές ροές. Ένταξη της Κύπρου στο ΝΑΤΟ. Αυτά είναι μερικά από τα ακανθώδη, πολύπλοκα, κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα για τα οποία ζητήσαμε από τους υποψήφιους προέδρους της Δημοκρατίας να τοποθετηθούν με ένα απλό «Συμφωνώ» ή «Διαφωνώ». Κι αν όντως τα περισσότερα απ' αυτά σηκώνουν πολύ μεγαλύτερη ανάλυση από μία μονολεκτική απάντηση, όπως μας επισήμαναν και οι ίδιοι, η τοποθέτηση με μία μόλις λέξη (ή έστω μια σύντομη φράση) είναι ενδεικτική για το πού στέκει ο καθένας σε θέματα που αφορούν κάποιο κομμάτι της κοινωνίας, συνήθως ταμπού ή αμφιλεγόμενο. Εκ πρώτης όψεως διαφαίνεται μια προοδευτική αντίληψη ακόμα και απ' τους υποψήφιους του συντηρητικού χώρου σε κάποια ζητήματα που διαχρονικά υπήρχαν επιφυλάξεις ή ξεκάθαρη άρνηση, όπως για παράδειγμα η καύση των νεκρών, άλλα πάλι εξακολουθούν να προκαλούν αμηχανία και νευρικότητα (όπως η υιοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια). Γενικά καταγράφεται μια στροφή προς την πρόοδο, την ανοιχτή σκέψη και την ανεκτικότητα, έστω και με αστερίσκους, αν και δεν είναι ξεκάθαρο εάν αντανακλά τις πραγματικές απόψεις των υποψηφίων ή απλώς λένε ό,τι πιστεύουν πως θέλουν να ακούσουν οι εν δυνάμει ψηφοφόροι τους.

Δείτε πώς απάντησαν και βγάλτε τα δικά σας συμπεράσματα.

	Πλήρης διαχωρισμός Κράτους - Εκκλησίας στην πράξη.		Καθιέρωση του μαθήματος της Σεξουαλικής Αγωγής στα σχολεία.		Λύση στο πλαίσιο Διζωνικής, Δικοινοτικής Ομοσπονδίας (ΔΔΟ).		Ένταξη της Κύπρου στον Οργανισμό Βορειοατλαντικού Συμφώνου (ΝΑΤΟ).		Τοποθέτηση συρματοπλεγμάτων για αναχαίτιση των μεταναστευτικών ροών.		Καθιέρωση πολιτικού γάμου για ομόφυλα ζευγάρια.	
	ΣΥΜΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΣΥΜΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΣΥΜΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΣΥΜΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΣΥΜΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΣΥΜΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ
ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ Ανεξάρτητος	✔		✔		✔			✘		✘	✔	
ΜΑΡΙΟΣ ΗΛΙΑΔΗΣ Ανεξάρτητος	✔		✔		✔			✘ Άκαιρο.		✘	✔	
ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ Ανεξάρτητος, στηριζόμενος από το ΑΚΕΛ	✔		✔		✔ ΔΔΟ με πολιτική ισότητα όπως καθορίζεται από τα ψηφίσματα του ΟΗΕ.			✘		✘ Δημιουργεί, δεν λύνει προβλήματα.	✔	
ΑΒΕΡΩΦ ΝΕΟΦΥΤΟΥ Υποψήφιος, στηριζόμενος από τον ΔΗΣΥ	✔		✔		✔		✔		✔		✔	
ΝΙΚΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗΣ Ανεξάρτητος, στηρίζεται από ΔΗΚΟ και ΕΔΕΚ	✔		✔		✔		Τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή δεν είναι ούτε ρεαλιστικό, ούτε θα συμβάλει στις προσπάθειες επίλυσης του Κυπριακού.		Θα πρέπει να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα του μέτρου.		✔	
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗΣ Υποψήφιος Νέο Κύμα || VOLT CYPRUS-Η ΑΛΛΗ ΚΥΠΡΟΣ	✔		✔		✔		✔			✘	✔	

Ο ανεξάρτητος υποψήφιος πρόεδρος Γιώργος Κολοκασίδης ως θέμα αρχής δεν θέλησε να απαντήσει μονολεκτικά στις ερωτήσεις. | **ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ:** Τέτοια ερωτήματα, είναι από τη φύση τους πολύπλοκα και ιδιαίτερα ευαίσθητα για να επιδέχονται μονολεκτικών απαντήσεων. Εν είδει κατεύθυνσης και κοινωνικού προσανατολισμού, σας παραθέτω, τις δικές μου θέσεις.

Δείτε πώς απάντησαν και βγάλτε τα δικά σας συμπεράσματα.

	Τεκνοθεσία από ομόφυλα ζευγάρια.		Εφαρμογή νομοθετικών ποσοστώσεων στις ηγετικές θέσεις των κομμάτων και στην κοινοβουλευτική ομάδα.		Κατάργηση αναγραφής ονόματος πατρός στην ταυτότητα.		Εφαρμογή περαιτέρω νομικών μέτρων για τη βελτίωση της επιβολής της αρχής της ισότητας της αμοιβής.		Θεσμοθέτηση της καύσης νεκρών.		Θεσμοθέτηση της πολιτικής κηδείας.	
	ΣΥΜΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΣΥΜΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΣΥΜΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΣΥΜΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΣΥΜΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΣΥΜΦΩΝΩ	ΔΙΑΦΩΝΩ
ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ Ανεξάρτητος	✔		✔		✔		✔		✔		✔	
ΜΑΡΙΟΣ ΗΛΙΑΔΗΣ Ανεξάρτητος		✘		✘ Σεβασμός στην αξιοκρατεία.	✔		✔		✔		✔	
ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ Ανεξάρτητος, στηριζόμενος από το ΑΚΕΛ	✔		✔ Ως προσωρινό εργαλείο για αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην πολιτική ζωή.		✔		✔		✔		✔	
ΑΒΕΡΩΦ ΝΕΟΦΥΤΟΥ Υποψήφιος, στηριζόμενος από τον ΔΗΣΥ	Εάν αυτό επιβάλλει το συμφέρον του παιδιού.			✘ Για λόγους συνταγματικότητας.	✔ Ως δικαίωμα επιλογής στους γονείς για μη αναγραφή του ονόματος πατρός ή μητρός, εάν το επιθυμούν.		✔		✔		✔	
ΝΙΚΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗΣ Ανεξάρτητος, στηρίζεται από ΔΗΚΟ και ΕΔΕΚ	Χρειάζεται διευρυμένη διαβούλευση με όλους τους εμπλεκόμενους.		✔		✔ Εφόσον θα επιλέγει ο κηδεμόνας.		✔		✔ Υπάρχει νομοθετικό πλαίσιο.		✔ Να υπάρχει δυνατότητα ως επιλογή.	
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗΣ Υποψήφιος Νέο Κύμα || VOLT CYPRUS-Η ΑΛΛΗ ΚΥΠΡΟΣ	✔		✔		✔		✔		✔		✔	

Τα απόνερα του «Αμπντούλ Χαμίτ Χαν»

Λευκωσία και Αθήνα παρακολουθούν τις εξελίξεις σε σχέση με τον νέο γύρο τουρκικών γεωτρήσεων στην Ανατολική Μεσόγειο

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Όταν την περασμένη Τρίτη ο Τούρκος Πρόεδρος Ταγίπ Ερντογάν εγκαινίαζε το παρθενικό ταξίδι στην Ανατολική Μεσόγειο του πλωτού γεωτρύπανου «Αμπντούλ Χαμίτ Χαν» στο λιμάνι του Τασουτσού, δεν θα περίμενε κανείς πως λίγες ώρες μετά οι θεωρητικοί της «Γαλάζιας Πατρίδας» στο εσωτερικό της χώρας θα τον επέκριναν για υποχωρητική στάση, εκφράζοντας την απογοήτευσή τους. Πράγματι, το τέταρτο τρυπάνι που απέκτησε η κρατική ΤΡΑΟ έθεσε ως προορισμό την τοποθεσία «Γιορουκλέρ-1», που βρίσκεται 55 χλμ. (29 ναυτικά μίλια) από την πόλη Γκαζίπασα της επαρχίας Αττάλειας, εντός της τουρκικής υφαλοκρηπίδας, όπου θα εργαστεί μέχρι και τις 7 Οκτωβρίου, σύμφωνα με τη σχετική Navtex που εξέδωσαν οι τουρκικές αρχές. Η Άγκυρα φαίνεται στην παρούσα φάση να απέφυγε μια περιοχή εγγύς του 28ου μεσημβρινού (σύμπλεγμα Καστελόριζου), νοτίως της Κρήτης ή εντός της κυπριακής ΑΟΖ, πεδία τα

Η Άγκυρα θέλει να επιμηκύνει τη διάρκεια των γεωτρήσεων της στην Ανατολική Μεσόγειο προκειμένου να ελέγχει το tempo της έντασης ως προς την προβολή ισχύος στην περιοχή.

οποία θα δημιουργούσαν υψηλά επίπεδα εντάσεων αλλά και που επικοινωνιακά, τον τελευταίο μήνα, διάφοροι Τούρκοι αξιωματούχοι φωτογράφιζαν με την αναθεωρητική τους ρητορική.

Ο Τούρκος πρόεδρος Ταγίπ Ερντογάν εγκαινίασε πανηγυρικά το παρθενικό ταξίδι του τέταρτου, υπερσύγχρονου, γεωτρύπανου της ΤΡΑΟ, η οποία προσανατολίζεται σε μια σειρά γεωτρήσεων που θα ξεκινήσουν από τις περιοχές εγγύς των τουρκικών παραλίων.

Γεωτρήσεις με διάρκεια

Παρά το γεγονός πως η έξοδος του «Αμπντούλ Χαμίτ Χαν» στην Ανατολική Μεσόγειο δεν παραβιάζει την κυριαρχία ή τα κυριαρχικά δικαιώματα γειτονικών κρατών, η δίμηνη παρουσία του στην περιοχή δείχνει να διαθέτει δύο ποιοτικά στοιχεία: Το pattern της διάρκειας, που υποδεικνύει τις περισσότερες των μια ερευνητικών γεωτρήσεων και την επένδυση στις νέες αυξημένες δυνατότητες του υπερσύγχρονου, 7ης γενιάς, τρυπανιού προκειμένου να ολοκληρώσει την εικόνα των γεωμορφολογικών δεδομένων στην περιοχή. Ως εκ τούτου η ΤΡΑΟ φαίνεται να προσανατολίζεται σε μια σειρά γεωτρήσεων που θα ξεκινήσουν από τις περιοχές εγγύς των τουρκικών παραλίων για να κινηθούν, «νότια» και «αναλυτικότερα», προς το σημείο που συνορεύουν οι θαλάσσιες ζώνες Ελλάδας - Τουρκίας - Κύπρου και αργότερα και εντός της κυπριακής ΑΟΖ. Πετυχαίνοντας έτσι:

• Τη χαρτογράφηση της περιοχής για κοιτάσματα, εξάλλου τα τελευταία χρόνια στην ευρύτερη περιοχή τόσο το «Ορούτς Ρέις» όσο και το «Μπαρμπαρός» έχουν πραγματοποιήσει έρευνες.

• Την επιμήκυνση του χρόνου διάρκειας των ερευνών που θα μπορούσε να επεκταθεί έως το πρώτο εξάμηνο του 2023 ελέγχοντας έτσι το tempo της προβολής ισχύος στην περιοχή και των εντάσεων ενόψει και της προεκλογικής περιόδου στην Τουρκία .

• Τη διατήρηση της πάγιας τακτικής, εκ μέρους της Άγκυρας, του «wait & see» μιας και μέχρι τον Οκτώβριο η τουρκική γεώτρηση επαναφέρει μια περίοδο σχετικής ηρεμίας στην Ανατολική Μεσόγειο, πέραν της υψηλής ρητορικής των Τούρκων αξιωματούχων (ελληνοτουρκικά και Κυπριακό).

Σε κάθε περίπτωση, όπως αναφέρουν στην «Κ», έμπειροι παρατηρητές η έξοδος του «Αμπντούλ Χαμίτ Χαν» εγγύτερα των τουρκικών παραλίων δεν πρέπει να εκληφθεί ως κίνηση αποκλιμάκωσης ή εγκατάλειψης της τουρκικής αναθεωρητικής πολιτικής στην περιοχή, ενώ η επιλογή του στόχου δείχνει να συνδέεται και με τεχνικούς λόγους ως προς τη δοκιμή των δυνατοτήτων της ίδιας της πλατφόρμας, πτυχή που δείχνει πως το πλωτό γεωτρύπανο ήρθε για να μείνει.

Παρακολουθεί η Λευκωσία

Η Λευκωσία, όπως και η Αθήνα, παρακολουθούν στενά τις εξελίξεις σε σχέση με τον νέο γύρο τουρκικών γεωτρήσεων στην Ανατολική Μεσόγειο χωρίς ν' αποκλείουν την κίνηση του πλωτού γεωτρύπανου εγγύτερα περιοχών που θα μπορούσαν να προκαλέσουν ένταση ή να παραβιάσουν κυριαρχία ή κυριαρχικά δικαιώματα, αναλόγως και των εξελίξεων στο εσωτερικό της Τουρκίας λόγω του μακράς διάρκειας προεκλογικού. Η Λευκωσία έχει προετοιμαστεί σε διπλωματικό επίπεδο χωρίς να διαφοροποιείται από την πολιτική (σ.σ. με έμφαση στην επιβολή κυρώσεων στο προσωπικό της ΤΡΑΟ) της περιόδου των έξι τουρκικών γεωτρήσεων πέριξ της Κύπρου, το 2019-2020, ενώ υπάρχει και συντονισμός και συνεννόηση με τις εμπλεκόμενες εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην κυπριακή ΑΟΖ και δη στο τεμάχιο «6» βορείως του οποίου θα μπορούσε να κινηθεί μελλοντικά το «Αμπντούλ Χαμίτ Χαν».

Με προοπτική το τεμάχιο «6»

Όταν πριν από δύο εβδομάδες αναπαράγονταν μαζικά στον κυπριακό και ελλαδικό Τύπο πως η γεώτρηση στον στόχο «Κρόνος-1» επί του τεμαχίου «6» στην κυπριακή ΑΟΖ κρύβει μεγάλο κοίτασμα, το υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας αναγκάστηκε να βγει με επίσημη ανακοίνωση για να διαψεύσει την είδηση. Η γαλλοϊταλική κοινοπραξία της Total/ENI ολοκλήρωσε προ ημερών τη γεώτρηση που ξεκίνησε στις 23 του περασμένου Μαΐου μέσω του τρυπανιού «Tungsten Explorer» στον στόχο του Κρόνου και δείχνει, ένδειξη που είναι κι ελπιδοφόρα, να κινείται μετά τις 18 του τρέχοντος και σε δεύτερη γεώτρηση προκειμένου να ολοκληρώσει την εικόνα ως προς το τεμάχιο «6». Υπενθυμίζεται πως τα ευρήματα στον στόχο «Καλυψώ», το 2018, χαρακτηρίστηκαν ενθαρρυντικά για το εν λόγω τεμάχιο, δείχνοντας γεωλογική δομή που παραπέμπει στο αιγυπτιακό κοίτασμα «Ζορ». Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση, η εικόνα των δυνητικών αποθεμάτων για το τεμάχιο «6» δεν πρόκειται να ολοκληρωθεί, αν δεν υπάρξει πάροδος αρκετού χρόνου ώστε να ανακοινωθεί ποσότητα φυσικού αερίου ή εκτίμηση σε μετρήσιμες μονάδες (π.χ. tcf). Καλά ενημερωμένες πηγές πάντως εξέφρασαν συγκρατημένη αισιοδοξία στην «Κ» πως πιθανή ανακάλυψη κοιτάσματος στο «6» θα μπορούσε να υπερβεί τα 4,5 tcf του «Αφροδίτη» (τεμάχιο «12»), πτυχή που μαζί με τις έρευνες της αμερικανοκαταρινής κοινοπραξίας στο τεμάχιο «10» θα επανέφεραν την προοπτική των υδρογονανθράκων για την Κυπριακή Δημοκρατία στην Ανατολική Μεσόγειο.

ΑΡΘΡΟ / Της **ΚΟΥΛΑΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ**

Ο μεγάλος περίπατος για το Προεδρικό

Ο ένας «ξυπόλητος» από την Αργάκα, ο άλλος –ενδεχομένως– με πέδιλα από τους Ιερούς Κήπους της Γεροσκήπου και ο τρίτος με… αρβυλάκια και τον βουνίσιο αέρα του Αγρού, πήραν σιγά σιγά τον ανήφορο για τον λόφο του προεδρικού μεγάρου. Ποιος θα κόψει το σκοινί πρώτος, ποιος θα ξεκουραστεί στον ιερό θρόνο και θα φιλοξενηθεί για μια πενταετία στον διοικητικό Οίκο, ουδείς γνωρίζει ακόμα. Όπως υποστηρίζουν οι ειδήμονες των προεκλογικών αναλύσεων, είναι ακόμα νωρίς και είναι μακρύς ο δρόμος για το Προεδρικό.

Ο αυτοαποκαλούμενος «ξυπόλητος» Αβέρωφ Νεοφύτου –ως απαπούτσωτος γάτος, προφανώς παρουσιάζει δυσκολίες στον δρόμο του και βαδίζει σε ρυθμούς χελώνας, αφού στις δημοσκοπήσεις εμφανίζεται να αγκομαχεί σε σύγκριση με τον ομοϊδεάτη του, Νίκο Χριστοδουλίδη. Ο πρόεδρος του Δημοκρατικού Συναγερμού μπήκε πρώτος στον αγώνα, αρχικά με την ελπίδα να κάνει τον Χριστοδουλίδη να ξανασκεφτεί την υποψηφιότητα και ακολούθως για να είναι σε θέση να ελέγξει και να δρομολογήσει τον κομματικό μηχανισμό για εξυπηρέτηση της δικής του υποψηφιότητας. Αν και ανυπόδητος (!), βασικός του «εξοπλισμός» είναι αυτός ακριβώς ο κομματικός μηχανισμός που τον στηρίζει και που διακρίνεται για την εμπειρία του και την οργανωτικότητά του. Βασική επιδίωξη του επιτελείου του είναι να πετύχει την κομματική συσπείρωση, γεγονός αρκετά δύσκολο, εξαιτίας της διάσπασης που προκάλεσε η υποψηφιότητα του Νίκου Χριστοδουλίδη. Ο Αβέρωφ Νεοφύτου δύσκολα κερδίζει συμπάθειες έξω από τον κομματικό του χώρο, το πρόσωπό του έχει συνδεθεί με τη διαφθορά που στιγμάτισε το πολιτικοκοινωνικό σκηνικό τα χρόνια της διακυβέρνησης Νίκου Αναστασιάδη, οι εμφανίσεις του και οι δηλώσεις του ανακινούν γέλωτα ουκ ολίγες φορές, ενώ το επιτελείο του δεν μπορεί να απαλλαγεί επικοινωνιακά από δείγματα υπεροπτικής αρπακτικότητας, επιδεικνυομανίας και στερεοτυπολατρικής ατακολογίας.

Ο Αβέρωφ Νεοφύτου δύσκολα κερδίζει συμπάθειες έξω από τον κομματικό του χώρο, το πρόσωπό του έχει συνδεθεί με τη διαφθορά που στιγμάτισε το πολιτικοκοινωνικό σκηνικό τα χρόνια της διακυβέρνησης Ν. Αναστασιάδη.

Το «Φαινόμενο», «το καλό παιδί», «ο γραβατωμένος οικογενειάρχης της διπλανής πόρτας», ο πρώην υπουργός Εξωτερικών Νίκος Χριστοδουλίδης, έκλεψε από την αρχή τις εντυπώσεις και ξεκίνησε τον μεγάλο περίπατο με τον αέρα του νικητή. Αυτή ακριβώς η δημοφιλία λειτούργησε ως κινητήριος μοχλός για τον χάρτινο βασιλιά του ενδιάμεσου χώρου, ΔΗΚΟ, ώστε να ανακοινώσει τη στήριξή του στον Νίκο Χριστοδουλίδη. Η υποψηφιότητα αυτή φέρει κάτι από το μακρινό παρελθόν, όμως είναι καθρέφτης της σύγχρονης απολιτίκ στάσης του Κύπριου, που ψηφίζει χωρίς να ξέρει τι και γιατί ψηφίζει.

Με τα χρυσά πέδιλα ενός φτερωτού θεού, ο πρώην υπουργός Εξωτερικών δεν περπατά, όπως οι πολιτικοί του αντίπαλοι, αλλά αιωρείται στα σύννεφα και πολύ πιθανόν το ταξιδιωτικό του μέσο να τον προσγειώσει τηλεμεταφορικώς και ταχυμεταφορικώς στο κατώφλι του Προεδρικού. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης υιοθέτησε από την αρχή ένα προφίλ Μεσσία, με ανάλογο ρεπερτόριο εκκλησιαστικού συναξαρίου και ύφος Σωτήρος των ψυχών ενός ποιμνίου.

Πράγματι, στις δημοσκοπήσεις «πετάει πολύ ψηλά» και είναι εξαιρετικά αγαπητός σε ακροατήρια όλων των κομμάτων. Ως εκ τούτου, ο Νίκος Χριστοδουλίδης δείχνει να έχει τη δύναμη να ναρκώσει τους φορείς κομματικής επαγρύπνησης και να διαλύσει γερούς κομματικούς μηχανισμούς, αποδυναμώνοντας τη συσπείρωση. Διαθέτει όλα τα μεσσιανικά χαρακτηριστικά που μπορεί να τον βοηθήσουν να ηγηθεί ενός ενδιάμεσου χώρου, που ποτέ στο παρελθόν δεν ήταν τόσο ρευστός και κούφιος ιδεολογικά. Ο ενδιάμεσος αυτός χώρος είναι δύσκολο να ορισθεί ιδεολογικά και να υπολογισθεί. Είναι μεταξύ φθοράς και αφθαρσίας, ανάμεσο αποχής, λευκού και αναρχο-ανταρσίας. Γι' αυτό και το άπειρο επιτελείο και η προχειροειδής επικοινωνιακή ομάδα του Νίκου Χριστοδουλίδη που λέκιασε δις αυτογκολικώς την υποψηφιότητά του με την αντιγραφή παλιάς ομιλίας υποψηφίου και ακολούθως παλιάς ανακοίνωσης υποψηφιότητας, οφείλει να μην επαναπαυθεί στις δάφνες αυτής της –ομολογουμένως– εντυπωσιακής δημοφιλίας, αλλά να τολμήσει την παραγωγή ιδεών έναντι της προσφιλούς σε αυτήν αναπαραγωγής. Με αρβυλάκια ικανά να περπατήσουν ακόμα και στα Μον Πελεράν και Κραν Μοντάνα, από την ορεινή –δοξασμένη ιστορικά και αγωνιστικά– Πιτσιλιά, ο Ανδρέας Μαυρογιάννης ξεκίνησε τον δικό του δρόμο παίρνοντας ανηφοριές και μονοπάτια και ψάχνοντας να βρει τα σκαλοπάτια που πάνε στον διοικητικό οίκο της Λευκωσίας. Η υποψηφιότητά του έχει κύρος στο διεθνές γίγνεσθαι εξαιτίας του πλούσιου διπλωματικού βιογραφικού του τέως διαπραγματευτή του Κυπριακού, εντούτοις σε τοπικό επίπεδο στο πρώιμο στάδιο της προθετικότητας του ΑΚΕΛ για στήριξη, δεν εξασφάλισε «μετά βαΐων και κλάδων» υποδοχή από την κομματική βάση. Ωστόσο, ο υποψήφιος του κόμματος της Αριστεράς σιγά-σιγά φαίνεται να κερδίζει την πλειοψηφία του ακελικού ακροατηρίου και το κόμμα αισιοδοξεί ότι μπορεί να πετύχει τη συσπείρωση.

Ως ανάχωμα στον στόχο της συσπείρωσης λειτουργεί η υποψηφιότητα του νομικού Αχιλλέα Δημητριάδη, η οποία αναμένεται να αποσπάσει κάποια φασόλια από τον ψηφοφορικό κουμπαρά του κόμματος. Η υποψηφιότητα Μαυρογιάννη «πληρώνει» την καθυστέρηση του κόμματος στην επιλογή υποψηφίου και την επακόλουθη έλλειψη προετοιμασίας στην έκθεση αυτού στο κοινό. Επομένως, το επιτελείο του καλείται να εξηγήσει αντιφάσεις και διγλωσσία κόμματος και υποψηφίου, κυρίως σε σχέση με το Κυπριακό και το έως τώρα αφήγημα της αντιπολίτευσης στο ζήτημα. Όπως και να 'χει, αυτές οι εκλογές είναι για το ΑΚΕΛ μάχη ζωής και θανάτου, είναι αγώνας υπαρξιακός για το μέλλον του κόμματος και την ταυτότητά του.

Γενικότερα, αυτές οι προεδρικές εκλογές ενδέχεται να οδηγήσουν σε ένα νέο μοίρασμα, σε μια αναδιανομή ψήφων στους πολιτικούς χώρους και να καθορίσουν τον μελλοντικό ιδεολογικό χάρτη της Κύπρου. Η μεγάλη περιπέτεια έχει ήδη αρχίσει.

Η κα Κούλα Στυλιανού είναι φιλόλογος.

Στις καμένες βουνοπλαγιές της ορεινής Λάρνακας και Λεμεσού η ζωή επιστρέφει ένα χρόνο μετά την καταστροφή. Σε αρκετά σημεία μέσα από τα καμένα έχει ξεπηδήσει και πάλι το πράσινο, δίνοντας μια νότα αισιοδοξίας.

Νέα ζωή από τις στάχτες και τ' αποκαΐδια

Οδοιπορικό της «Κ» στις πυρόπληκτες περιοχές της ορεινής Λάρνακας και Λεμεσού μέσα από τη ματιά των κατοίκων ένα χρόνο μετά

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Η 3η Ιουλίου 2021 έχει αποτυπωθεί στη μνήμη των κατοίκων επτά ορεινών χωριών της Λάρνακας και Λεμεσού ως ημέρα καταστροφής. Ήταν Σάββατο, όταν ξεκίνησε το κακό, που έμελλε να χαρακτηριστεί ως η μεγαλύτερη καταστροφική πυρκαγιά στην ιστορία της Κύπρου. Και δεν είναι αυθαίρετος ή υπερβολικός ο χαρακτηρισμός για όσους βρέθηκαν κυκλωμένοι από τις φλόγες για σχεδόν δύο μέρες. Όταν οι συνθήκες το επέτρεψαν οι κάτοικοι αντίκρισαν στη θέση ενός επίγειου παράδεισου, ένα σελληνιακό τοπίο όπου το πράσινο είχε εξαφανιστεί και είχε αντικατασταθεί από ένα απέραντο πέπλο γκρίζου. Επτά χωριά επλήγησαν από το πέρασμα της πυρκαγιά, ανθρώπινες ψυχές λύγισαν μπροστά στην τεράστια καταστροφή, αλλά και στις απώλειες ανθρώπινων ζωών. Τρεις μέρες μετά ο απολογισμός τραγικός. Τέσσερις άνθρωποι βρήκαν τραγικό θάνατο, 55 τετραγωνικά χιλιόμετρα γης απαράμιλλης ομορφιάς μετατράπηκαν σε στάχτη, 28 κατοικίες έγιναν παρανάλωμα του πυρός, τεράστιες καταστροφές σε καλλιέργειες και άλλες αγροτικές υποδομές.

Κάτοικοι των περιοχών θυμούνται τις δραματικές ώρες, όταν οι φλόγες απειλούσαν τα σπίτια τους και εξηγούν γιατί δεν εγκατέλειψαν τις περιουσίες τους.

Ένα χρόνο μετά τα σημάδια της καταστροφής παραμένουν ορατά. Η φύση προσπαθεί να αποκαταστήσει την οικολογική ισορροπία ωστόσο θα χρειασθούν χρόνια για πλήρη επούλωση των πληγών. Οι άνθρωποι των περιοχών παρά την καταστροφή δεν εγκατέλειψαν τα σπίτια και τις περιουσίες τους. Παρέμειναν και ξεκίνησαν από την αρχή. Ένα χρόνο μετά η «Κ» επέστρεψε και περπάτησε στις περιοχές που πέρασε η φωτιά. Μέσα από το γκρίζο της φωτιάς έχει ξεπηδήσει ήδη το πράσινο. Οι καμένες περιουσίες πρασίνισαν και πάλι, τα περβόλια και τα θερμοκήπια αποκαταστάθηκαν, ενώ στις καμένες βουνοπλαγιές η στάχτη λειτουργεί ως λίπασμα. Τέσσερα πρόσωπα που έζησαν την πυρκαγιά του 2021 μιλούν στην «Κ» και θυμούνται. Ένα χρόνο μετά η ελπίδα έχει επιστρέψει στα πρόσωπα και τις ψυχές τους. Στάθηκαν και πάλι στα πόδια τους, ατενίζοντας με αισιοδοξία το μέλλον.

ΜΑΡΙΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

Η πυρκαγιά του 2021 ξεκίνησε Σάββατο 3 Ιουλίου από το χωριό Αρακαπάς. Οι πρώτες φλόγες εμφανίσθηκαν δίπλα από το σπίτι της Μαρίας Χαραλάμπους. Ένα χρόνο μετά η κ. Μαρία θυμάται εκείνο το απόγευμα όταν λίγα μέτρα μακριά από το σπίτι της είδε καπνούς. «Πήγα στη φωτιά και ο καπνός ερχόταν προς τα πάνω μου. Ήταν απόγευμα, φώναζα βοήθεια. Φοβήθηκα, ήταν πίσω από το σπίτι μου». Στις φωνές της, όπως θυμάται σήμερα, έτρεξε όλο το χωριό ωστόσο οι δυνατοί άνεμοι έπαιρναν τη φωτιά μια από εδώ και μια από εκεί, όπως μας λέει χαρακτηριστικά. Θύμα και η ίδια της πυρκαγιάς είδε το μικρό περβόλι που είχε να γίνεται στάχτες. Τα δένδρα της κάπκαν όπως μας λέει συγκινημένη. Σήμερα η κ. Μαρία καλλιέργησε και πάλι το χωράφι της, ωστόσο τα δένδρα της θα πάρει χρόνο για να μεγαλώσουν και πάλι. Από το μπαλκόνι του σπιτιού της, στην είσοδο του χωριού Αρακαπά, αγναντεύει τη βουνοπλαγιά που έχει και πάλι πρασινίσει. Τη ρωτήσαμε αν μέσα στη απελπισία της πέρασε από το μυαλό της να σηκωθεί να φύγει. Σχεδόν με βουρκωμένα μάτια απαντά αρνητικά με αποφασιστικότητα. «Εδώ είναι η ζωή μου, πού να πάω» απαντά με τρεμάμενη φωνή. Το ίδιο έκαναν και οι υπόλοιποι κάτοικοι του χωριού που καταστράφηκε η περιουσία τους, μας λέει.

ΜΑΡΙΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Μερικά χιλιόμετρα μακριά από τον Αρακαπά βρίσκεται το χωριό Ορά. Ένα χρόνο μετά είναι ορατά τα σημάδια της πυρκαγιάς που σε κάποια σημεία πέρασε μέσα από το χωριό. Η Ορά είναι το χωριό όπου η πυρκαγιά προκάλεσε τις μεγαλύτερες καταστροφές σε περιουσίες. Μεσημέρι περασμένης Τρίτης συναντήσαμε στην αυλή του σπιτιού της, τη Μαρία Αναστασίου να καθαρίζει τον εξωτερικό χώρο της οικίας της. Ευγενική και με θλίψη στο πρόσωπό της δέχθηκε να μας μιλήσει για τα όσα βίωσε και η ίδια ένα χρόνο πριν. «Μαύρος καπνός παντού. Θα μου μείνει αξέχαστη εκείνη η μέρα. Είμαι πρόσφυγας από την Αμμόχωστο και ζω εδώ 48 χρόνια». Η περιουσία του γιου της κας Μαρίας υπέστη ζημιές από την πυρκαγιά. Τα δένδρα του, όπως μας λέει, κάπκαν ενώ προκλήθηκαν ζημιές στο εξοχικό του. Ωστόσο, στη μνήμη της κας Μαρίας είναι χαραγμένη ακόμα η τραγωδία με την απώλεια ανθρώπινων ζωών. «Αυτά τα παιδιά ήλθαν από χιλιάδες μίλια μακριά να βγάλουν ένα κομμάτι ψωμί για τις οικογένειές τους και τους πήραν μέσα σε μια σακούλα». Ακόμα και σήμερα δείχνει να είναι συγκλονισμένη από τα όσα έζησε. Στην ερώτηση αν κάποια στιγμή σκέφθηκε να φύγει από το χωριό και αυτή με τόνο που δεν αφήνει περιθώρια αμφιβολίας απαντά αρνητικά. Έμεινε όπως και άλλοι συγχωριανοί της και σήμερα το χωριό αναγεννιέται μέσα από τις στάχτες.

Η πυρκαγιά στην ορεινή Λάρνακα και Λεμεσό είναι η χειρότερη που βίωσε η Κύπρος. Μέσα σε 12 ώρες καταστράφηκαν 55 τετραγωνικά χιλιόμετρα δασικής γης και κάπκαν σπίτια και περιουσίες.

Στάχτη 55 τ.χ. μέσα σε 12 ώρες

Τα επίσημα στοιχεία καταμαρτυρούν και αυτά το εύρος της καταστροφής. Ως η χειρότερη που βίωσε ποτέ η Κύπρος χαρακτηρίζεται η πυρκαγιά στην ορεινή Λάρνακα και την επαρχία Λεμεσού. Μέσα σε 12 ώρες κάπκαν 55 τετραγωνικά χιλιόμετρα δασικής έκτασης με πεύκα και άγρια πυκνή βλάστηση, ενώ χάθηκαν και πολλές περιουσίες. Ως μέτρο σύγκρισης η καταστροφή στην περιοχή Σολιάς περιορίζεται στα 12 τετραγωνικά χιλιόμετρα μέσα σε τέσσερις μέρες. Εκτός από τη βοήθεια που δόθηκε στους κατοίκους των περιοχών σημαντικό κομμάτι των προσπαθειών για αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος καταβάλλεται με την αναδάσωση των καμένων περιοχών. Ήδη από τον περασμένο Νοέμβριο ξεκίνησε η υλοποίηση του στόχου προκειμένου να φυτευτούν 25000 δέντρων και θάμνων στις πυρόπληκτες κοινότητες της Ορεινής Λεμεσού και Λάρνακας. Μια προσπάθεια που σίγουρα θα βοηθήσει στην αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής, πλην όμως θα απαιτηθεί χρόνος και το κυριότερη αλλαγή συμπεριφοράς με τον ανθρώπινο παράγοντα να μετατρέπεται ως η βασική ασπίδα προστασίας του.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Στην Ορά ο επισκέπτης μόλις μπαίνει στο χωριό αντικρίζει σπίτια που η φωτιά πέρασε από μέσα, κατέστρεψε ότι βρήκε στο πέρασμά της, αφήνοντας πίσω μαύρους τοίχους και ντουβάρια. Στο κέντρο του χωριού βρίσκεται η βάση μιας ομάδας της Πολιτικής Άμυνας. Από εκεί κάθε μέρα ξεκινούν οι περιπολίες εθελοντικών ομάδων που βρίσκονται σε επιφυλακή. Συναντήσαμε τον Ευάγγελο Παπαχριστοδούλου, εθελοντή, λίγο πριν ξεκινήσει μια νέα περιπολία. Ο ίδιος είχε βρεθεί στο χωριό και πέρυσι όταν οι φλόγες είχαν ζώσει το χωριό. «Δύσκολη κατάσταση, φόβος γιατί η φωτιά ήταν γύρο από το χωριό». Η Ορά ήταν το χωριό με τις μεγαλύτερες καταστροφές μάς λέει. 28 κατοικίες καταστράφηκαν από αυτές 25 εξοχικές και άλλες 3 μόνιμες. Ο ίδιος όπως και άλλοι κάτοικοι του χωριού δεν το εγκατέλειψαν πέρυσι. Παρέμειναν εκεί και έδωσαν μάχη για να σώσουν ό,τι μπορούσε να σωθεί. Ο ίδιος είναι βέβαιος πως η καταστροφή θα ήταν μεγαλύτερη εάν δεν είχαν παραμείνει οι κάτοικοί του. Λίγο παραπάνω ο κοινοτάρχης του χωριού δεν κρύβει την απογοήτευσή του, για τη διαχείριση και διανομή της κρατικής βοήθειας, υποστηρίζοντας πως η κρατική βοήθεια προς το χωριό του δεν ήταν ανάλογη με τη ζημιά που προκλήθηκε. Κάποιοι λέει με νόημα έτυχαν ευνοϊκότερης μεταχείρισης.

ΕΡΗΝΑΙΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

Αν υπάρχει κάτι που είναι ορατό και σήμερα, ένα χρόνο μετά τις καταστροφές, είναι η αποφασιστικότητα των κατοίκων των χωριών να παραμείνουν στον τόπο τους και να παλέψουν για ένα καλύτερο αύριο. Και αυτό φαίνεται όταν κάποιος περάσει τους Αγίους και περιπλανηθεί στα χωριά από τα οποία πέρασε η φωτιά. Ο Ερηναίος Χαραλάμπους εγκαταστάθηκε μόνιμα στον Αρακαπά πριν από έξι μήνες. Ο ίδιος έζησε τις περσινές μεγάλες φωτιές μέσα από το διαδίκτυο στη μακρινή Αυστραλία που ζούσε, όπως μας λέει. Παρά τις συνέπειες της φωτιάς πήρε την απόφαση να επιστρέψει και να προσπαθήσει να κάνει μια νέα αρχή σε έναν τόπο που χτυπήθηκε από τις πυρκαγιές. Απόφαση για την οποία όπως μας εκμυστηρεύεται δεν μετάνιωσε. Ποτέ του δεν είχε ασχοληθεί με τη γη. Κάτω από αντίξοες συνθήκες το επιχείρησε λαμβάνοντας πρώτα θεωρητική κατάρτιση για τις καλλιέργειες. Σήμερα θεωρεί πως η βάση του είναι το χωριό Αρακαπάς, στο οποίο βλέπει πως υπάρχουν προοπτικές. Με αισιοδοξία μας λέει πως η φύση θα κάνει και πάλι το θαύμα της και θα επουλώσει τις πληγές. Το θέμα είναι ο άνθρωπος και η καταστροφική του συμπεριφορά, σημειώνει. Σήμερα ασχολείται με την καλλιέργεια οπωροφόρων δένδρων σημειώνοντας πως οι φυσικοί πόροι του Αρακαπά, όπως τα νερά, θα ζωντανέψουν και πάλι το χωριό.

Κάποιοι να μας προσέχουν

Οι προεδρικές εκλογές δεν είναι Instagram και απολιτίκ, Αβέρωφ Νεοφύτου υποψήφιος πρόεδρος για την Προεδρία της Δημοκρατίας.

Μέσω θέρους

Μπορεί να μπήκε για τα καλά ο Αύγουστος αλλά οι δημοσκοπήσεις φαίνεται να μην κοπάζουν. Είναι μάλιστα η πρώτη φορά που δημοσκοπήσεις βλέπουν το φως της δημοσιότητας μέσα στον Δεκαπενταύγουστο, όταν όλοι παραθερίζουν. Μέσω Viber και WhatsApp, έγινε γνωστή η δημοσκόπηση της IMR για λογαριασμό του επιτελείου του Νίκου Χριστοδουλίδη, την ώρα που ο Αβέρωφ Νεοφύτου προσπαθούσε μέσω των δυναμικών εμφανίσεών του να αλλάξει το κλίμα. Τη δημοσκόπηση έχει στην κατοχή της η στήλη, ο Νίκος Χριστοδουλίδης λάμβανε στο τέλος του Ιούλη 38,1% ο Ανδρέας Μαυρογιάννης 16,7% και ο Αβέρωφ Νεοφύτου 15,2%. Ακολούθησε η δημοσκόπηση της RAI για λογαριασμό του ALPHA, η οποία δείχνει τον Νίκο Χριστοδουλίδη στο 36,7%, τον Αβέρωφ Νεοφύτου στο 12% και τον Ανδρέα Μαυρογιάννη στο 11,9%. Ενδιαφέρον πάντως προκάλεσε και η διαρροή δημοσκόπησης από το επιτελείο του Αβέρωφ Νεοφύτου που έγινε από τη Cypronetwork. Παρουσιάζει τον Ιούνιο τον Νίκο Χριστοδουλίδη να λαμβάνει 34,5%, τον Αβέρωφ Νεοφύτου 19,8% και τον Ανδρέα Μαυρογιάννη 17,2%. Η αντίστοιχη έρευνα για τον μήνα Ιούλιο δείχνει τον Νίκο Χριστοδουλίδη να πέφτει στο 28%, τον Αβέρωφ Νεοφύτου στο 17% και τον Ανδρέα Μαυρογιάννη στο 16%.

Οι εντυπώσεις

Το πού θα πάει αυτή η βαλίτσα, με τις δημοσκοπήσεις που διαρρέονται, είναι βεβαίως ανοικτό. Καταδεικνύει πάντως ξεκάθαρα πως οι δημοσκοπήσεις αυτή τη φορά παίζουν καταλυτικό ρόλο στο μυαλό τον υποψηφίων. Θεωρούν πως αυτές θα σχηματίσουν εντυπώσεις και θα επηρεάσουν την κοινή γνώμη για το ποιον θα επιλέξει ο ψηφοφόρος. Σίγουρα πάντως οι δημοσκοπήσεις και τα ευρήματά τους επηρέασαν πρώτα και κύρια τα κόμματα. Δεν είναι άλλωστε γι' αυτό που ΔΗΚΟ και ΕΔΕΚ τάχθηκαν υπέρ του Χριστοδουλίδη και οι Οικολόγοι σκέφτονται ακόμα τι θα κάνουν; Το σίγουρο πάντως είναι πως η Πινδάρου θα πρέπει να επιλέξει. Συμφωνεί με τις δημοσκοπήσεις ή όχι; Γιατί από τη μία αμφισβητεί δημοσίως κάποιες που δεν τη βολεύουν και την ίδια στιγμή παρουσιάζει άλλες ως την απόλυτη αλήθεια.

Η περίπτωση Λετυμβιώτη

Την παραίτησή του από μέλος του Πολιτικού Γραφείου του ΔΗΣΥ και από τη θέση του δημοτικού συμβούλου Πάφου έκανε γνωστή το προηγούμενο Σάββατο ο Κωνσταντίνος Λετυμβιώτης, ο οποίος στήριξε παράλληλα την υποψηφιότητα Νίκου Χριστοδουλίδη. Η είδηση προκάλεσε σε πολλούς έκπληξη εντός της Πινδάρου, ιδιαίτερα αν ληφθεί υπόψη ότι εφημερίδα δημοσίευε την επόμενη μέρα πως ο κύριος Λετυμβιώτης αναλαμβάνει ρόλο στο επιτελείο Αβέρωφ Νεοφύτου! Η αλήθεια είναι πως ο Κωνσταντίνος Λετυμβιώτης ήταν από τον καιρό των βουλευτικών κοντά στον τέως υπουργό Εξωτερικών, με πολλούς να διαρρέουν ότι εξαιτίας αυτής της σχέσης προωθήθηκε ο Χαράλαμπος Πάζαρος. Υπάρχουν συναγωνιστές του πάντως που τον φωτογραφίζουν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ότι «καβάλησε το καλάμι» ωστόσο οφείλει να του αναγνωριστεί πως παραιτήθηκε και από το αξίωμά του στο κόμμα και από τη θέση του δημοτικού συμβούλου, πράγμα που μέχρι τώρα δεν έκανε κανένας. Ούτε καν ο υποψήφιος που στηρίζει που ακόμα διακηρύττει πως ο ίδιος δεν ήθελε να φύγει από το υπουργείο Εξωτερικών.

Η ομάδα και ο δημοσιογράφος

Το ποιος θα είναι ο ρόλος του Κωνσταντίνου Λετυμπιώτη είναι ακόμη ανοικτό. Αυτό που μαθαίνουμε από το επιτελείο είναι πως προωθείται μία ομάδα επικοινωνίας και όχι ο διορισμός ενός εκπροσώπου Τύπου του επιτελείου. Τα πρόσωπα θα βγαίνουν εναλλάξ και ήδη κάποιοι απ' αυτούς κάνουν ταχύρρυθμα. Αληθεύει πάντως πως στην ομάδα Χριστοδουλίδη θα προστεθεί και γνωστός, ιδιαίτερα δημοφιλής δημοσιογράφος;

Πατρίς-θρησκεία-Οικογένεια

Αλήθεια, μήπως να σκεφτεί ξανά ο Νίκος Χριστοδουλίδης ποιους θα βγάζει μπροστά για να προβάλλουν την υποψηφιότητά του; «Εδώ και 10 χρόνια παρακολούθησα την πορεία του» έλεγε ο Νίκος Κόσιης σε μία εκδήλωση. «Πληροί τα πλεονεκτήματα που χρειάζεται ένας Πρόεδρος. Ξεκινώ με τον πατριωτισμό, προχωρώ με την οικογένεια, πηγαίνω στην Εκκλησία» έλεγε ο κ. Κόσιης για να πείσει προφανώς ότι ο Νίκος Χριστοδουλίδης αποτελεί το νέο και το αντισυστημικό.

Το πρόβλημα στη Λάρνακα

Προβλήματα στη Λάρνακα φαίνεται να αντιμετωπίζει το Δημοκρατικό Κόμμα, στην προσπάθειά του να πείσει τη βάση του να στηρίξει τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Το κόμμα δημιούργησε call center που επικοινώνησε με τα μέλη, πρώτα για να τους ενημερώσει για τη συγκέντρωση Νικόλα Παπαδόπουλου στην πόλη, αλλά και για να «κόψει» αντιδράσεις για την απόφαση της Κεντρικής Επιτροπής να στηρίξει τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Όπως μαθαίνει η στήλη, από τα 900 τηλέφωνα σχεδόν οι μισοί, ανέφεραν πως γνώριζαν για την απόφαση και διαφωνούν με την υποψηφιότητα Νίκου Χριστοδουλίδη. Οι λόγοι βεβαίως ποικίλουν για τον καθένα. Ένα από τα ζητήματα που φαίνεται να απασχολούν τους ΔΗΚΟϊκούς είναι η επιλογή του υπεύθυνου οργανωτικού Λάρνακας για το επιτελείο του Νίκου Χριστοδουλίδη. Ο Μάκης Γεωργίου, υποψήφιος του ΔΗΣΥ στην επαρχία Λάρνακας στις τελευταίες βουλευτικές εκλογές, φέρεται πως έχει τις δικές του αντιπάθειες στον χώρο του Κέντρου, με αποτέλεσμα στελέχη του ΔΗΚΟ στην επαρχία να αποφεύγουν την όποια εμπλοκή.

Γράφει **Ο ΙΑΝΟΣ**

ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Νίκος Αναστασιάδης

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Αναστασιάδης, ο οποίος μπροστά στις θύελλες με τις παρακολουθήσεις και την αναβίωση του μαύρου βαν, βρίσκεται σε παρατεταμένες διακοπές.

Γιάννης: σαν υπερήρωας της Marvel, αλλά με σάρκα και οστά

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Κανονικά, ένας άνθρωπος με ύψος 2,11 μ., ακόμη και αθλητής, θα δυσκολευόταν να διατρέξει γήπεδο μπάσκετ από τη μία άκρη έως την άλλη σε λιγότερο από 5 δευτερόλεπτα. Πόσο μάλλον ταυτόχρονα να ντριπλάρει, αποφεύγοντας τους αντιπάλους όπως ο σκιέρ τα εμπόδια και ελέγχοντας άψογα μια μπάλα που στην πελώρια παλάμη του μοιάζει με τροφαντό... πορτοκάλι. Αυτό έκανε ο Γιάννης Αντετοκούνμπο σε μια φάση του αγώνα της εθνικής μπάσκετ κόντρα στην Ισπανία την περασμένη Τρίτη στο ΟΑΚΑ. Η επέλαση του Έλληνα παίκτη κατέληξε σε φάουλ ακριβώς κάτω από το καλάθι των Ιβήρων, ωστόσο το κοριτσάκι δίπλα μου – δεν θα ήταν πάνω από πέντε-έξι χρόνων– είχε μείνει με μάτια ορθάνοιχτα: «Μπαμπά, πώς μπορεί και τρέχει τόσο γρήγορα;».

Στα μάτια της μικρής, αλλά και των υπόλοιπων παιδιών που κατέκλυσαν τις προάλλες το κλειστό, ο Γιάννης φαντάζει σαν ήρωας της Marvel. Πανύψηλος, νευρώδης, με γυμνασμένους μυς και ντυμένος τη στολή του (της Εθνικής), δεν διαφέρει και τόσο πολύ από τον Θορ ή τον Κάπτεν Αμέρικα, που βλέπουν μετά μανίας στις κάθε λογής οθόνες. Ειδικά όταν ξεκινάει τις πτήσεις, τα καρφώματα και το μπασκετικό... μπούλινγκ εις βάρος των αντιπάλων, αρχίζεις και πιστεύεις όλο και περισσότερο πως αυτός ο τύπος δεν είναι ακριβώς γήινος. Η διαφορά, ωστόσο, του Greek Freak από τους υπόλοιπους υπερήρωες έγκειται ακριβώς εκεί: ότι είναι δηλαδή άνθρωπος με σάρκα και οστά, ενώ παιδιά και μεγάλοι μπορούν να τον θαυμάσουν από κοντά, καθώς χύνει τόνους ιδρώτα για να τους ευχαριστήσει.

Το μπάσκετ, άλλωστε, όπως όλα τα αθλήματα, είναι κυρίως τούτο: χαρά και διασκέδαση· ο Γιάννης, επειδή το έχει διδαχτεί καλά αυτό στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού, φρόντισε να δώσει σπουδαία παράσταση για όλους όσοι πλημμύρισαν αυγουστιάτικα το γήπεδο για να τον δουν.

Πανύψηλος, νευρώδης, με γυμνασμένους μυς και ντυμένος τη στολή του (της Εθνικής), δεν διαφέρει και τόσο πολύ από τον Θορ ή τον Κάπτεν Αμέρικα.

Η αλήθεια είναι πως αυτές τις ημέρες έχουμε μπει και εμείς, ως φίλαθλοι, λίγο σε ρυθμούς NBA. Εκεί όπου το μπάσκετ είναι ένα θέαμα όχι πολύ διαφορετικό από τον κινηματογράφο. Αρχικά, υπάρχουν οι μεγάλοι σταρ-πρωταγωνιστές. Ένας τέτοιος ήταν ο Αντετοκούνμπο στο ΟΑΚΑ, από την ώρα που πάτησε το πόδι του στο παρκέ για την προθέρμανση μέχρι τη στιγμή που αποσύρθηκε εν μέσω γενικής αποθέωσης, ύστερα από μια χορταστική εμφάνιση. Ο ίδιος, εκτός από την μπάλα, ξέρει πια να παίζει επιδέξια και με την κάμερα. Στην τέταρτη περίοδο, έπειτα από ένα αεροπλανικό κάρφωμα που προκάλεσε έκρηξη στην κερκίδα, έσφιξε τα μπράτσα και σούφρωσε μύτη και στόμα σε «πολεμική» γκριμάτσα, καθώς γύριζε προς το πάγκο, όπου οι συμπαίκτες του είχαν μείνει σχεδόν εξίσου εμβρόντητοι με το κοινό. Γύρω του υπάρχουν φυσικά οι συμπαίκτες – δεύτεροι ρόλοι. Δεν το λέμε υποτιμητικά: στο NBA, ο (άτυπος) όρος είναι «supporting cast», όπως ακριβώς δηλαδή και στις ταινίες. Δουλειά τους είναι να βοηθήσουν τον σταρ και ταυτόχρονα – πολύ σημαντικό στην περίπτωση της δικής μας ομάδας– να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες που η δική του παρουσία δημιουργεί. Επιπλέον, έχουν την ευκαιρία να λάμψουν, όπως και έγινε σε κάποιες περιπτώσεις με τους Ισπανούς, όταν εκείνος βρισκόταν στον πάγκο, ή αν ο αντίπαλος καταφέρει να τον κλείσει αποτελεσματικά. Οι διαφορετικές ευθύνες συνεπάγονται, βεβαίως, και άλλες αμοιβές.

Ο Γιάννης Αντετοκούνμπο, εκτός από την μπάλα, ξέρει να παίζει επιδέξια και με την κάμερα, όπως φανερώνουν οι... πολεμικές γκριμάτσες του.

Το μπάσκετ ως θέαμα μοιάζει πολύ με τον κινηματογράφο: έχει πρωταγωνιστές, δεύτερους ρόλους, μουσική και σκηνοθεσία.

Όλα όσα κερδίζουν οι υπόλοιποι που βρέθηκαν στο παρκέ την Τρίτη, Έλληνες και Ισπανοί μαζί, ίσα που φθάνουν το μισό από το μισθολόγιο του Γιάννη. Τέλος, είναι η σκηνοθεσία. Η παρουσίαση της Εθνικής την Τρίτη έγινε υπό τους ήχους του «Sirius» των Alan Parsons Project, α λα Σικάγο Μπουλς, από τη δεκαετία του 1990. Στα τάιμ άουτ, πέρα από τις συνηθισμένες χορεύτριες, η κάμερα εστίαζε στην κερκίδα, με τον κόσμο να χαιρετά με ενθουσιασμό κοιτάζοντας τις γιγαντοοθόνες της οροφής, ενώ στο ημίχρονο στήθηκε μίνι διαγωνισμός τριπόντων με συμμετέχοντες θεατές. Μην ξεχνάμε πως το μπάσκετ είναι από τη φύση του πολύ κινηματογραφικό σπορ. Ο περιορισμένος χώρος, τα πελώρια κορμιά, οι εντυπωσιακές φάσεις που γεννούν η αθλητικότητα και η φαντασία των παικτών, σε συνδυασμό φυσικά με το σασπένς για την εξέλιξη του αγώνα, αποτελούν πρώτης τάξεως υλικό για τον φακό.

ΥΓ.: Αυτές οι γραμμές γράφονται λίγες ώρες πριν από τη δεύτερη συνάντηση ανάμεσα σε Ελλάδα και Ισπανία, αυτή τη φορά στη Μαδρίτη, για την οποία οι διοργανωτές έχουν ανακοινώσει ήδη sold out. Σίγουρα, οι Ισπανοί θέλουν να υποστηρίξουν και τη δική τους ομάδα, ωστόσο κάτι μας λέει πως στην τηλεόραση θα δούμε και πολλές φανέλες των Μπακς με το 34 στην πλάτη.

Εμπρηστές ανάμεσά μας Η σοβαρότερη αιτία δασικών πυρκαγιών

Του δρος **ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ ΧΑΣΑΠΗ**

Λίγοι έχουν αγαπήσει τα δάση της Κύπρου όσο οι Cyprus Strollers, ο όμιλος που εδώ και οκτώ χρόνια προσφέρει, χωρίς χρέωση, πεζοπορικές εξορμήσεις στα κυπριακά βουνά, κάθε εβδομάδα, για όλους. Γι' αυτό και ο υπογράφων, με την ιδιότητα του δημιουργού και διευθυντή του πεζοπορικού συλλόγου αισθάνεται αγανάκτηση με την είδηση που κυκλοφόρησε μόλις το Τμήμα Δασών. «Την 20ετία 2000 – 2021 καταγράφηκαν στο νησί μας 1327 δασικές πυρκαγιές, από τις οποίες το 25 % (337) υπήρξαν αποτέλεσμα εμπρησμών! Επιπλέον, μεγάλος αριθμός από τις υπόλοιπες ήταν συνέπεια ανθρώπινης αμέλειας, ενώ 14 % (180) προήλθαν από φυσικά αίτια (κεραυνούς). Η τάση δε για εμπρησμούς εμφανίζεται αυξητική».

Αντιλαμβανόμαστε, λοιπόν, ότι ενώ εμείς ασχολούμαστε με τις συνηθισμένες ζωές και νόμιμες δραστηριότητές μας, τα βήματά μας διασταυρώνονται με αυτά εμπρηστών, οι οποίοι κρύβονται πίσω από διάφορα προσωπεία. Η εξαγγελία του υπουργείου για προώθηση αυστηρότερων ποινών αποτελεί ένα μόνο μέρος της λύσης. Καθένας που αγαπά τα δάση έχει υποχρέωση να αντιδράσει και να εκφραστεί σε κάθε περιστατικό ύποπτης παραβατικής συμπεριφοράς που μπορεί να αντιληφθεί. Ο δισταγμός, η συνήθεια να παραμείνει ένας άνθρωπος με σωφροσύνη σιωπηλός σε τέτοιες στιγμές, προσφέρουν το άλλοθι που ένας εμπρηστής αναζητεί, για να «αιτιολογήσει» το έγκλημά του. Γιατί εμπρηστής δεν είναι μόνο το αντικοινωνικό, περιθωριοποιημένο άτομο, που επιδιώκει να βλάψει το κατεστημένο. Εμπρηστής είναι και αυτός που θα βάλει μια μικρή φωτιά στον αγρό του να κάψει τα ξερά, σε περίοδο που αυτό απαγορεύεται. Εμπρηστής είναι και ο κυνηγός που λειτουργεί με επιπολαιότητα. Εμπρηστής είναι και ο «φυσιολάτρης» που ξεχνιέται με το τσιγάρο του. Εμπρηστής είναι, εν δυνάμει, και αυτός που μπαίνει στο δάσος για να τραβήξει selfie, με άγνοια των κανόνων σεβασμού του δάσους. Αυτοί και παρόμοιοι είναι πιθανόν να βρεθούν στον δρόμο σου, λοιπόν.

Αν δεν έχεις πειστεί για τους κινδύνους από την αδιαφορία και σιωπή σου, αγαπητέ αναγνώστη, διάβασε και αυτό. Το 1953 ο γνωστός Γερμανός θεατρικός συγγραφέας Max Frisch έγραψε το έργο «Ο Μπίτερμαν και οι Εμπρηστές». Σε αυτό ο πρωταγωνιστής, φιλήσυχος άνθρωπος, προσφέρει διαμονή στη σοφίτα του σπιτιού του σε δύο άγνωστους του. Σύντομα ο Μπίτερμαν αντιλαμβάνεται ότι έχουν αποθηκεύσει στο σπίτι του δοχεία με εύφλεκτα υγρά, και αυτοί μειλίχια ομολογούν τις προθέσεις τους. Πώς αντιδρά ο Μπίτερμαν; Δειλιάζει, καταπίνει τη γλώσσα του, μένει απαθής. Στη συνέχεια οι δύο εμπρηστές καίνε την πόλη, μαζί και το σπίτι που τους φιλοξένησε. Γραμμένο λίγα χρόνια μετά τη θηριωδία των Ναζί, το έργο υπαινίσσεται την αδιαφορία με την οποίαν οι πολλοί ανέχτηκαν την άνοδο του Χίτλερ, ο οποίος δεν έκρυψε τις προθέσεις του για εξόντωση των Εβραίων. Είναι ενθαρρυντικό ότι στο θεατρικό ο χορός τολμά και εκφράζει την αλήθεια των πραγμάτων: οι εξελίξεις δεν είναι αναπόφευκτες, δεν είναι μοιραίες, προκύπτουν από τη στάση μας στα γεγονότα. Τα κυπριακά δάση χρειάζονται τον καθένα μας και είναι ώρα για εγρήγορση. Το έργο «Ο Μπίτερμαν και οι Εμπρηστές» παραστάθηκε αρχές της δεκαετίας του 1970 στο θεατράκι του ΡΙΚ με ηθοποιούς, μεταξύ άλλων, τους Ανδρέα Μαραγκό, Τζένη Γαϊτανοπούλου, Στέλιο Καυκαρίδη και Νίκο Χαραλάμπους. Παραμένει δε τόσο επίκαιρο, ώστε φέτος ανέβηκε πάλι στην Αθήνα.

Ο κ. Ξενοφών Χασάπης (Ph.D.) είναι σύμβουλος και εκπαιδευτής Στελεχών Επιχειρήσεων και Νέων.
Xenophon.hasapis@gmail.com

Η Ελένη Ξένου επανέρχεται δριμύτερη το φθινόπωρο.

EPA/CLEMENS BILAN

Φρουροί ασφαλείας των Ταλιμπάν στην Καμπούλ. Οι Ταλιμπάν κατέλαβαν την εξουσία στο Αφγανιστάν στις 15 Αυγούστου 2021, οπότε και η χώρα οδηγήθηκε στην αυστηρότερη ερμηνεία της Σαρία ή του Ισλαμικού νόμου, η οποία είχε ως αποτέλεσμα την πλήρη ανατροπή των δικαιωμάτων των γυναικών.

Το φαίνεσθαι και το είναι

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Τον Αύγουστο του 2017, το Εθνικό Συμβούλιο διεξαγόταν σε ιδιαίτερα υψηλούς τόνους, καθώς οι επικρίσεις του Άντρου Κυπριανού προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για τους χειρισμούς του στο Κραν Μοντανά έκαναν τον Νίκο Αναστασιάδη να αντιδράσει. «Ξέρω ότι μπορεί να συναντιέστε και με τον κ. Άιντα, είτε στο γραφείο του κόμματος, είτε αλλού» έλεγε ο Πρόεδρος στον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Και βεβαίως αυτό δεν ήταν απλώς μία εικασία αλλά η βάσιμη πληροφόρησή του για την αποχαιρετιστήρια συνάντηση του Άντρου Κυπριανού με τον Άιντε στο διαμέρισμα της συνεργάτιδας του γ.γ. του ΑΚΕΛ. «Έβαλες την ΚΥΠ να με παρακολουθεί;» διερωτήθηκε αναστατωμένος ο Άντρος Κυπριανού με τον Πρόεδρο να ανταπαντά ότι «ενδεχομένως να παρακολουθείται αυτός με τον οποίο συναντάσαι».

Η γλαφυρή αυτή ιστορία δεν έληξε εκεί, αλλά αποτέλεσε και αντικείμενο αστεϊσμού από τον διευθυντή του γραφείου του Προέδρου, Βίκτωρα Παπαδόπουλο, λίγο αργότερα. «Ο φίλος σου ο Άιντε στα είπε είμαι σίγουρος στο WhatsApp ή στη γνωστή γκαρσονιέρα» έγραφε σε tweet τρολάροντας στην ουσία τον Άντρο Κυπριανού για το ότι –έστω και μέσω καράμπολας– έτυχε παρακολούθησης από το ίδιο το κράτος!

Ήταν όμως ένα μεμονωμένο περιστατικό, επιπολαιότητα ή η απόδειξη της εκτροπής; Το κεφάλαιο των υποκλοπών είχε ανοίξει και ο πρώην συνεργάτης του Προέδρου στο Προεδρικό Μακάριος Δρουσιώτης. Όπως κατέγραφε στη «Συμμορία» ο Πρόεδρος τους ενημέρωνε για συζητήσεις που είχε ο πρώην Κεντρικός Τραπεζίτης, τα οποία όπως σημείωνε ο δημοσιογράφος, τα γνώριζε από τηλεφωνική υποκλοπή. Και ο ίδιος βεβαίως, λίγο αργότερα κατάγγελλε παρακολούθηση κλήσεων και μετακινήσεών του.

Μπροστά σε όλα αυτά κανείς δεν βρέθηκε να τοποθετηθεί και να διαψεύσει επίσημα τα όσα έβλεπαν το φως της δημοσιότητας και εξέθεταν το κράτος. Ή έστω για τους τύπους κάποιος να προσπαθήσει να θολώσει τα νερά. Οι αστυνομικές αρχές έβαλαν στο συρτάρι την υπόθεση Δρουσιώτη. Μόνο στην περίπτωση της Νίκης Ζάρου, έδειξαν ιδιαίτερο ζήλο. Για μία αστική υπόθεση μπούκαραν στο σπίτι πολίτη που υποψιαζόταν πως ήταν πίσω από parody account και κατάσχεσαν συσκευές. Λες και ήταν κοινός εγκληματίας, επειδή το ζήτησε η πολιτική τους προϊστάμενη.

Το υπουργείο Δικαιοσύνης βεβαίως δεν έδειξε την εκτροπή του μόνο στην περίπτωση Ζάρου, αλλά και στην περίπτωση της Άννας Αριστοτέλους υπό την ηγεσία της Στέφανης Δράκου. Αν η ίδια η κα Αριστοτέλους δεν αρνείτο, βάσει των δημοσιευμάτων, πως το λογισμικό τηλεφώνων θα μπορούσε να χρησιμοποιείται και για την παρακολούθηση άλλων τηλεφώνων πέραν των φυλακισμένων.

Σε όλο αυτό το σκηνικό που καλλιεργήθηκε σταδιακά και μεθοδικά και έπλητε την εικόνα το κράτος δικαίου, τη δημοκρατία και αποτελούσαν καραμπινάτη κατάχρηση εξουσίας, ο κυβερνητικός εκπρόσωπος θίχτηκε όταν ρωτήθηκε για το ποια είναι η σχέση της Κύπρου με το predator. Έκανε λόγο για ατεκμηρίωτο λαϊκισμό που δεν θα ανεχθεί, γιατί στα εννέα χρόνια κυβέρνησης ο Νίκος Αναστασιάδης δεν παρακολούθησε κανέναν.

Κάποιοι πάντως είμαστε εδώ και θυμόμαστε πως με τον ίδιο τρόπο αντιδρούσε το Προεδρικό στα πρώτα δημοσιεύματα που έπλητταν την εικόνα της Κύπρου με την πολιτική των πολιτογραφήσεων. Έβλεπαν εχθρούς, τουρκικούς δάκτυλους και υβριδικούς πολέμους. Ελπίζουμε μόνο να μην επαναληφθεί το σκηνικό. Και κυρίως ο κατήφορος. Και επειδή δεν έχουμε κανένα λόγο να αμφισβητούμε την κυβέρνηση για τα δημοκρατικά της αντανακλαστικά και την προσήλωσή της στο κράτος δικαίου, θα πρέπει ο Πρόεδρος να ζητήσει άμεση διερεύνηση του όλου ζητήματος. Να ξεκαθαρίσει δηλαδή ότι ΚΥΠ και Αστυνομία δεν έχουν καμία σχέση με τις εταιρείες του Ταλ Ντίλιαν. Ότι ασχέτως με τα όσα καταγγέλλουν πολιτικά πρόσωπα, κόμματα, δεν παρακολουθούν τηλέφωνα. Θα πρέπει και η ίδια η Νομική Υπηρεσία να εξηγήσει επαρκώς για ποιο λόγο έκλεισε συνοπτικά μία τέτοια υπόθεση. Και κυρίως για ποιο λόγο η Κύπρος παρουσιάζεται ως πιθανή αφετηρία για πώληση λογισμικών στην αγορά της Ε.Ε. Διαλεύκανση για ένα τέτοιο θέμα, αναμέναμε πως θα ζητούσαν και οι δύο υποψήφιοι για την Προεδρία Αβέρωφ Νεοφύτου και Νίκος Χριστοδουλίδης. Ιδιαίτερα ο πρώτος λόγο και της συνεργασίας που είχε με τον Αβνί. Αντί να τσακώνονται για το πότε θα διεξαχθούν τα debate, ας μιλήσουν και για τα δύσκολα θέματα που ενδεχομένως να εκθέτουν τη χώρα μας.

Ο σεβασμός και η προάσπιση της δημοκρατίας υπερβαίνει κόμματα και κυβερνήσεις. Αυτό θα πρέπει να έχουν στον νου τους. Γιατί η επιπολαιότητα και η αδιαφορία την οποία επέδειξαν μέχρι τώρα στο εν λόγω ζήτημα τείνει να ερμηνευθεί ως εγκληματικά ύποπτη.

economidoum@kathimerini.com.cy

Η λύση του Κυπριακού θα ωφελήσει την Τουρκία

Του **ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΕΛΛΙΣ**

Η πρόσφατη 48η επέτειος από την τουρκική εισβολή στην Κύπρο (σε λίγες μέρες και από τη δεύτερη εισβολή) αποτελεί μια μελανή υπενθύμιση ότι η εξεύρεση λύσης έχει ήδη καθυστερήσει πολύ. Για σχεδόν πέντε δεκαετίες η Ελλάδα και η Κυπριακή Δημοκρατία, καθώς και ο απανταχού Ελληνισμός, με τη δική του ηχηρή παρουσία σε σημαντικές χώρες με επιρροή στο παγκόσμιο γίγνεσθαι, ζητούν σταθερά τον τερματισμό της τουρκικής κατοχής και την επανένωση του νησιού. Πέρα από συναισθηματισμούς, ο ρεαλιστής παρατηρητής μπορεί να δει τα σαφή οφέλη μιας λύσης για τις εμπλεκόμενες χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Τουρκίας, και κατ' επέκταση για όλη την περιοχή. Σε αυτό το πλαίσιο τίθεται το ερώτημα αν επιθυμεί ο Ερντογάν να βρεθεί λύση. Και αν αντιλαμβάνεται ότι η μη λύση τελικά προκαλεί ζημία στον ίδιο και στη χώρα του. Η λύση του Κυπριακού θα αφαιρέσει ένα «αγκάθι» από τις ευρωτουρκικές σχέσεις, θα φέρει πιο κοντά την Αθήνα και την Αγκυρα δημιουργώντας ένα περιβάλλον που θα επιτρέψει σοβαρές διμερείς συνομιλίες, ουσιαστικές διαπραγματεύσεις και πιθανή προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο. Την ίδια ώρα, θα διευκολύνει σε μεγάλο βαθμό τον στόχο της Αγκυρας να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην περιοχή. Για παράδειγμα, οι έρευνες για γεωτρήσεις όπως αυτές που διεξάγει αυτή την περίοδο εντός της δικαιοδοσίας της, σε περιοχή μεταξύ Τουρκίας και Κύπρου, δεν θα αποτελούν αντικείμενο πολυποίκιλων ενοχλήσεων και δεν θα χρειάζεται να εκτοξεύει απειλές εναντίον των γειτόνων του δηλώνοντας προκλητικά ότι «ούτε οι κούκλες, ούτε αυτοί που κρατάνε τα νήματά τους δεν θα μπορέσουν να μας εμποδίσουν να πάρουμε αυτό που δικαιούμαστε στη Μεσόγειο».

Εάν η Τουρκία ενεργεί σύμφωνα με τους διεθνώς αποδεκτούς κανόνες, θα μπορεί να συμμετάσχει πλήρως στα περιφερειακά σχήματα με τεράστια οφέλη για την ίδια.

Εάν η Τουρκία ενεργεί σύμφωνα με τους διεθνώς αποδεκτούς κανόνες, θα μπορεί να συμμετάσχει πλήρως στα περιφερειακά σχήματα με τεράστια οφέλη για την ίδια, αντί να γίνεται αποδέκτης επικρίσεων, ευρισκόμενη συχνά είτε απολογούμενη είτε επιτιθέμενη σε γείτονες και άλλες ισχυρές δυνάμεις με τις οποίες έχει κάθε λόγο να επιδιώκει τις καλύτερες δυνατές σχέσεις.

Η Τουρκία είναι μια σημαντική χώρα με την οποία η Ελλάδα επιθυμεί μια αμοιβαία επωφελή σχέση όπου οι δύο χώρες θα συμπεριφέρονται ως καλοί γείτονες και σύμμαχοι στο ΝΑΤΟ. Επιθυμεί όμως το ίδιο και ο Τούρκος ηγέτης; Οταν ο Ερντογάν ήρθε για πρώτη φορά στην εξουσία δημιούργησε μια αίσθηση ελπίδας σε πολλά μέτωπα, εντός και εκτός συνόρων. Στο θέμα της Κύπρου, αντί του ψυχρού ισχυρισμού του Μπουλέντ Ετζεβίτ ότι το ζήτημα επιλύθηκε το 1974, έδειξε διαφορετική προσέγγιση δηλώνοντας το προφανές – ότι υπήρχε ένα πρόβλημα που έπρεπε να επιλυθεί.

Δύο δεκαετίες αργότερα, δεν υπάρχει ακόμη λύση. Θα πρέπει όμως να επιδιωχθεί μία. Οι λεπτομέρειες θα εξαρτηθούν από τις κοινότητες –το πόσο στενοί θα είναι οι μεταξύ τους θεσμικοί δεσμοί– αρκεί η λύση να είναι δίκαιη, λειτουργική και χωρίς εξωτερικές παρεμβάσεις και αυτό σημαίνει πρωτίστως χωρίς την παρουσία ξένων στρατιωτικών δυνάμεων. Στη σημερινή συγκυρία, όπου στη γειτονική μας χώρα υπερισχύουν οι κραυγές του εθνικισμού και του αναθεωρητικού μεγαλοϊδεατισμού, όλα αυτά ακούγονται περισσότερο ως ευσεβής πόθος, παρά ως ρεαλιστική προοπτική.

Ο Σταύρος Χριστοδούλου απουσιάζει σε άδεια.

Μια υποκλοπή μπορεί να ενεργοποιήσει κυρώσεις κατά της Τουρκίας;

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Πριν από μερικές ημέρες, ξένοι διπλωμάτες άφηναν να διαρρεύσει ότι οι υπηρεσίες ασφαλείας της Ουκρανίας υπέκλεψαν έγγραφα από τη Ρωσία, σύμφωνα με τα οποία η Μόσχα επιχειρεί να επιστρατεύσει και τουρκικές τράπεζες προκειμένου να παρακάμψει τις οικονομικές κυρώσεις της Δύσης. Όπως μας επεσήμανε ξένη πηγή, «σύμφωνα με τις διαθέσιμες πληροφορίες, τα ρωσικά έγγραφα περιγράφουν συγκεκριμένους τρόπους μέσω των οποίων η Μόσχα μπορεί να 'αξιοποιήσει' τουρκικές τράπεζες προκειμένου να παρακάμψει τις κυρώσεις της Ε.Ε., ως επίσης και τις κυρώσεις που επέβαλαν οι ΗΠΑ, η Βρετανία και άλλες δυτικές χώρες».

Ο Πρόεδρος της Τουρκίας Ταγίπ Ερντογάν, επιστρέφοντας από το Σότσι, όπου είχε συνάντηση διάρκειας τεσσάρων ωρών με τον Βλαντιμίρ Πούτιν, μίλησε σε δημοσιογράφους στο προεδρικό αεροπλάνο και έκανε λόγο για «πολύ σοβαρές εξελίξεις». Ανέφερε μεταξύ άλλων, ότι το ρωσικό σύστημα πληρωμής μέσω καρτών, Mir, θα βοηθήσει τους Ρώσους να πληρώνουν για ψώνια και ξενοδοχεία στην Τουρκία, ενώ ως γνωστόν η Visa και η Mastercard έχουν αναστείλει τις εργασίες τους στη Ρωσία, από τον περασμένο Μάρτιο.

Σύμφωνα με τους Financial Times, το περιεχόμενο του ρωσικού εγγράφου, που φέρεται να έχει υποκλαπεί ως επίσης και οι εξελίξεις που σημειώθηκαν, οδηγούν δυτικούς επισήμους να εκφράζουν φόβους για προσπάθεια παράκαμψης των κυρώσεων που έχουν επιβληθεί κατά της Ρωσίας. Η εφημερίδα επικαλείται μάλιστα «έξι δυτικούς επισήμους», οι οποίοι εξέφρασαν ανησυχία για την τετράωρη συνάντηση Πούτιν - Ερντογάν και για την εμβάθυνση των σχέσεων Μόσχας - Άγκυρας, αφήνοντας ανοικτό το ενδεχόμενο επιβολής μέτρων κατά της Τουρκίας, εάν βοηθήσει τη Ρωσία να παρακάμψει τις δυτικές κυρώσεις. Με άλλα λόγια, άρχισαν ήδη τα μουρμουρητά. Και δυτικοί κύκλοι κάνουν λόγο για ένα σενάριο επιβολής ενδεχόμενων δευτερογενών κυρώσεων σε βάρος του Ερντογάν, εάν τελικά συνδράμει τον Πούτιν να απαλλαγεί από τις δικές του κυρώσεις.

Ποιες είναι όμως οι προοπτικές υλοποίησης ενός σεναρίου κυρώσεων, το οποίο δεν έγινε πραγματικότητα, όταν η Τουρκία έκανε πάρτι στην κυπριακή ΑΟΖ και ενώ παραβίαζε και συνεχίζει παραβιάζει τα ψηφίσματα του ΟΗΕ στην περίκλειστη Αμμόχωστο;

Κοινοτικός επίσημος που μίλησε στην «Κ», υπό την προϋπόθεση τήρησης της ανωνυμίας του, επεσήμανε μεν ότι η εμβάθυνση των σχέσεων Ερντογάν - Πούτιν προκαλεί «εντονότατη ανησυχία», αλλά την ίδια ώρα φρόντισε να υπογραμμίσει ότι η επιβολή κυρώσεων κατά της Τουρκίας δεν είναι εύκολη υπόθεση. Αφενός, όπως εξήγησε, γιατί στόχος της δύσης δεν είναι να στείλει την Άγκυρα στην αγκαλιά της Μόσχας, αλλά αντίθετα, ν' αποτρέψει μια τέτοια προοπτική. Και αφετέρου, γιατί το ευρωπαϊκό μπλοκ έχει αποδεχθεί επανειλημμένα διχασμένο στο ζήτημα επιβολής μέτρων κατά της Τουρκίας, την οποία θεωρεί «σύμμαχο», καταγράφοντας και τον ρόλο που διαδραματίζει στο Ουκρανικό, περιλαμβανομένου και του ζητήματος των σιτηρών. Σε κάθε όμως περίπτωση, όπως εξήγησε η ίδια πηγή, η επιβολή κυρώσεων εναντίον όποιου ενδεχομένως συνδράμει τον Πούτιν να απαλλαγεί από τα δυτικά οικονομικά μέτρα που έχουν επιβληθεί στη χώρα του, είναι ένα ζήτημα που μοιραία θα βρεθεί στο τραπέζι.

Αυτό όμως δεν μπορεί να προδικάσει τις εξελίξεις, ενώ ειδικότερα, αν μιλάμε για την περίπτωση της Τουρκίας, η επιβολή κυρώσεων δεν είναι ούτε απλή, ούτε και εύκολη υπόθεση» ανέφερε, σημειώνοντας με νόημα: «Μόνο εάν η Τουρκία κάνει κάτι πολύ εξεζητημένο, στηρίζοντας 'αποδεδειγμένα' το καθεστώς Πούτιν, τότε ναι, δεν θα μπορούσα να αποκλείσω ακόμη και τη δρομολόγηση κυρώσεων»…

Σε πρώτο χρόνο πάντως, κύκλοι της Ε.Ε., όπως και οι ΗΠΑ, επιχειρούν να νουθετήσουν τον Ερντογάν προκειμένου να διασφαλίσουν ότι δεν θα στηρίξει την προσπάθεια του Πούτιν να παρακάμψει τις κυρώσεις που έχουν επιβληθεί από τη Δύση κατά της Ρωσίας. Προς αυτή την κατεύθυνση στρέφονταν προφανώς και οι παραινέσεις προς την Άγκυρα, τις οποίες επιστράτευσε ο αναπληρωτής υπουργός Οικονομικών των ΗΠΑ Wally Adeyemo, ο οποίος επισκέφθηκε πριν από μερικές βδομάδες την Τουρκία. Συναντήθηκε με κρατικούς αξιωματούχους και τραπεζίτες, υποδεικνύοντας ότι η Τουρκία δεν πρέπει να αποτελέσει όχημα διακίνησης ρωσικών κεφαλαίων. Ανάλογες υποδείξεις είχε μοιράσει προς την Άγκυρα και η ΥΦΥΠΕΞ των ΗΠΑ Βικτόρια Νούλαντ, η οποία από τον περασμένο Απρίλιο είχε προειδοποιήσει ότι η τουρκική επικράτεια δεν πρέπει να καταστεί χώρος συγκέντρωσης μαύρου ρωσικού χρήματος.

Σημ.: Η υποκλοπή του ρωσικού εγγράφου από την Ουκρανία προκαλεί αναταράξεις στο διεθνές πολιτικό σκηνικό. Οι δικές μας εγχώριες ιστορίες υποκλοπών, περιλαμβανομένου και του βαν, τι λένε;

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Δύσκολες στιγμές, σε κρίσιμο σταυροδρόμι

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Οι άνθρωποι που βρίσκονται σε θέσεις ευθύνης πρέπει πάντοτε να έχουν στο μυαλό τους δύο βασικές αρχές: ότι δεν είναι εκεί για πάντα και πως οι πράξεις τους δεν καθορίζουν μόνο την προσωπική τους τύχη, αλλά και την τύχη της χώρας. Βρεθήκαμε σε ένα ακόμη κρίσιμο σταυροδρόμι. Σε μια χώρα χωρίς σοβαρούς μηχανισμούς και δικλίδες ασφαλείας, κάποιοι χειρίστηκαν πολύ λεπτά και κρίσιμα ζητήματα με αντιθεσμική χαλαρότητα, εμμονές και «μακροβούτια» σε θολά νερά. Το τρελό της ιστορίας ήταν ότι (α) αυτό δεν χρειαζόταν και (β) ακύρωσε την πραγματικά εξαιρετική ικανότητα χειρισμού ταυτόχρονα πολλών και περίπλοκων κρίσεων.

Το καλοκαίρι του '74, ο τότε Τούρκος πρωθυπουργός χαιρόταν που η Ελλάδα ήταν ένα μπάχαλο. Εχει σημασία πώς σε βλέπουν οι αντίπαλοί σου, τι μοιάζει με ευκαιρία στα δικά τους μάτια...

Εδώ είμαστε, όμως, τώρα. Τα σενάρια για τις μελλοντικές εξελίξεις δεν είναι ρόδινα. Ας πούμε ότι ξεπερνάμε τον κίνδυνο ενός μεγάλου, ατέλειωτου τσίρκου, όπου η χώρα θα βιώσει τον κατήφορο ενός ξεκατινιάσματος χωρίς προηγούμενο. Πολιτικά η χώρα έχει μπροστά της μια απλή αναλογική και το σενάριο μη αυτοδυναμίας της Ν.Δ., χωρίς όμως να υπάρχει και πιθανότητα σχηματισμού κυβέρνησης με το ΚΙΝΑΛ. Από εκεί και πέρα, η πολιτική φαντασία του καθενός πλάθει σενάρια. Κανένα δεν μοιάζει ιδιαίτερα ελκυστικό.

Ο πρωθυπουργός δεν μπορεί να γίνει... Κλίντον, να πει μια συναισθηματικά φορτισμένη συγγνώμη και να πάει παρακάτω. Το προφίλ του κτίστηκε πάνω στο μοντέλο μιας πολύ συγκεντρωτικής, τεχνοκρατικής διαχείρισης. Οχι σε ένα συναισθηματικό - επικοινωνιακό δέσιμο με τον μέσο ψηφοφόρο.

Προφανώς έρχεται τώρα η ώρα των αποφάσεων, που μόνον ο ίδιος μπορεί να πάρει, αφού ακούσει όσους θα είναι γύρω του τις επόμενες ημέρες. Οι άμεσες εκλογές είναι μια λύση. Τα επιχειρήματα υπέρ και κατά πολλά. Η λύση που μάλλον θα προκρίνει, με βάση προηγούμενες αποφάσεις, είναι να εξαντλήσει την τετραετία. Ενα είναι όμως σαφές, ότι ούτε στη μία ούτε στην άλλη περίπτωση μπορεί να ακολουθήσει η ρουτίνα. Δεν μπορεί να είναι, όπως θα έλεγαν οι Αγγλοσάξονες, business as usual.

Θα χρειαστούν γενναίες και δύσκολες αποφάσεις, χειρισμοί που θα απαιτήσουν μεγάλη συναισθηματική αυτοπειθαρχία. Δεν είναι ώρα για κόλακες ενός ευρύτερου περιβάλλοντος που μπορούν εύκολα να σε συνοδεύσουν με τραγούδια στην καταστροφή, ούτε για όσους έχουν ψυχή καρδερίνας και αντί να μπαίνουν στη φωτιά, βγαίνουν στο παράθυρο και φωνάζουν «δεν την έβαλα εγώ».

Οι στιγμές είναι δύσκολες και ενδεχομένως ιστορικές. Και πολύ μοναχικές για όποιον πρέπει να βάλει στο τραπέζι την υστεροφημία, την επιβίωση, την αυτοκριτική, το δημιουργικό του μυαλό και επίσης να βάλει στην άκρη παλιότερες συνήθειες και συμπεριφορές. Ετσι, όμως, είναι αυτές οι στιγμές, από τη φύση τους.

Και όσο τα γράφω αυτά, μου έρχεται πάντοτε στο μυαλό ένα τηλεγράφημα της αμερικανικής πρεσβείας στην Αγκυρα το καλοκαίρι του 1974, που περιέγραφε πόσο χαιρόταν ο τότε Τούρκος πρωθυπουργός, που «Ελληνες τσακώνονταν με Ελληνες» και η Ελλάδα ήταν ένα μπάχαλο. Εχει σημασία πώς σε βλέπουν οι αντίπαλοί σου, τι μοιάζει με ευκαιρία στα δικά τους μάτια...

Κατά τον μήνα Αύγουστο

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ**

Απειρα τα αποφθέγματα περί πολιτικής και των πολιτικών που διατυπώθηκαν στη διάρκεια των αιώνων. Εμπειρος Βρετανός Συντηρητικός σχολιαστής, εξ αφορμής της εκπαραθυρώσεως του κ. Μπόρις Τζόνσον από το πρωθυπουργικό αξίωμα κατόπιν ενεργείας ομάδος υπουργών της κυβερνήσεώς του, ανέσυρε στη μνήμη αφορισμό που διατύπωσε ο Ινοχ Πάουελ όταν πριν από χρόνια υποστήριξε πως κάθε πολιτική σταδιοδρομία τελειώνει με αποτυχία.

Πολλά υποσχόμενος και χαρισματικός ο Πάουελ, υπέρμαχος της αυτοκρατορικής Βρετανίας, αυτοϋπονομεύθηκε παρασυρόμενος από τη ρητορική δεινότητά του υποστηρίζοντας θέσεις συμβατές με τις βαθύτερες πεποιθήσεις των Συντηρητικών, αλλά με τρόπο τόσο απόλυτο και υπεροπτικό, ώστε να οδηγηθεί στην πλήρη πολιτική περιθωριοποίησή του.

Αλλά αρκετά περί του Πάουελ, που πιθανότατα η ύπαρξή του αγνοείται πλέον παντελώς. Και θα ήταν ασφαλώς ανάξια μνείας τα προαναφερθέντα εάν δεν είχε αρχίσει μια συζήτηση περί του εάν η σταδιοδρομία του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη εντέλει καταλήξει σε αποτυχία λόγω της παγιδεύσεως του τηλεφώνου του προέδρου του ΠΑΣΟΚ - ΚΙΝΑΛ Νίκου Ανδρουλάκη –ενδεχομένως δε και άλλων– από την ΕΥΠ.

Η στήλη αυτή δεν έχει πρόθεση να εμπλακεί σε μια συζήτηση περί του θέματος αυτού. Εχουμε υπομονή να αναμένουμε. Ούτως ή άλλως στην κοινοβουλευτική αρένα θα διεξαχθεί η αναμέτρηση προς τέρψη ή απελπισία των πολιτών – ανάλογα με τις πολιτικές τους προτιμήσεις.

Και ενώ αυτά συμβαίνουν σήμερα στη σπαρασσόμενη ελληνική πολιτική σκηνή, η Τουρκία διευρύνει την επιρροή της στην περιοχή, επαναπροσδιορίζοντας τη ζώνη των συμφερόντων της, όπως αυτή τα εννοεί, με την Ελλάδα να επιδίδεται σε ασκήσεις επιδείξεως ψυχραιμίας, την ώρα που εσωτερικώς βρίσκεται σε εξέλιξη εμφύλια πολιτική αναμέτρηση μέχρις εσχάτων.

Δεν είναι όμως να εκπλήσσεται κανείς. Εγραφε ο Αθανάσιος Κομνηνός Υψηλάντης στο πόνημά του «Τα μετά την Αλωσιν» τα εξής:

«Ετει σωτηρίω 1457. Εκστρατεύει κατά Μωρέως [ο Σουλτάνος Μωάμεθ Β΄ ο Πορθητής], καταπολεμεί τους Ρωμαίους, κρημνίζει τα κάστρα και τα οχυρώματά τους. Και γίνονται ταύτα τη διαφωνία των δύο αδελφών Παλαιολόγων [Θωμά και Δημητρίου] Δεσποτών του Μωρέως ών ο Δημήτριος είχε γράψει τω Σουλτάνω το "Ελα να πάρεις τον τόπον να ησυχάσωμεν"».

Δεν φτάσαμε στο σημείο αυτό, βεβαίως. Ούτε και πρόκειται να φτάσουμε ποτέ. Εξάλλου ανήκομεν εις την Δύσιν, έστω και άνευ επιφυλάξεων, ενστάσεων ή διεκδικήσεως ανταλλαγμάτων έναντι της Τουρκίας. Και αυτό δημιουργεί κάποια αίσθηση ασφαλείας. Αλλά ίσως δεν αρκεί αυτό.

Διότι και ο Ελευθέριος Βενιζέλος πίστευε ακραδάντως ότι είχε την πλήρη υποστήριξη των Δυνάμεων της Αντάντ όταν διέτασσε την αποστολή των ελληνικών στρατευμάτων στη Σμύρνη για να επιβάλει μόνος τους όρους της Συνθήκης των Σεβρών. Και τελικώς οδηγηθήκαμε στη Μικρασιατική Καταστροφή. Αλλά είναι θέματα αυτά να συζητεί κανείς καλοκαιριάτικα...

Είμαστε μια κοινωνία που δυσκολεύεται να διαβάσει

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Τα χρονογραφήματα της περασμένης εβδομάδας τα αφιέρωσα στη διδασκαλία της λογοτεχνίας στη μέση εκπαίδευση. Το καταληκτικό της περασμένης Κυριακής είχε τίτλο: «Να καταργηθεί η διδασκαλία της λογοτεχνίας». Ηταν το συμπέρασμα όσων εντοπίζει κάποιος που δεν είναι εκπαιδευτικός, ούτε φιλόλογος, στον τρόπο πρόσληψης της λογοτεχνίας από τις νεότερες γενιές. Τις παλιότερες άσ' τες στην κακομοίρα μοίρα τους. Οπου προσπάθησα να πω με τον αφοριστικό μου τίτλο ότι ο τρόπος που διδάσκεται η λογοτεχνία στους εφήβους μας στην πραγματικότητα τους κάνει να την αντιπαθήσουν. Ως εκ τούτου, καλύτερα να μην τη διδάσκουμε καθόλου, παρά να τη διδάσκουμε έτσι όπως τη διδάσκουμε.

Με εντυπωσίασε το γεγονός ότι, ενώ στις διάφορες συζητήσεις για την εκπαίδευση η διδασκαλία της λογοτεχνίας, και των συναφών επαγγελμάτων, φυτοζωεί στο περιθώριο, οι αντιδράσεις στα χρονογραφήματά μου υπήρξαν αρκετά βίαιες. Κάτι που μου έδωσε τη δύναμη να συνεχίσω. Αν εν έτει 2022 μια θέση για τον τρόπο που διδάσκεται η λογοτεχνία στα παιδιά μας προκαλεί τόσο βίαιες αντιδράσεις, σημαίνει ότι τίποτε δεν έχει χαθεί ακόμη. Ζητάμε γλωσσική ευαισθησία, βασική παράμετρο της γνώσης, και ψάχνουμε τρόπους για να τη μεταδώσουμε στα παιδιά μας; Αυτή είναι η συζήτηση για τη λογοτεχνία. Και αν τσακωνόμαστε γι' αυτό, σημαίνει ότι μας καίει. Είναι το κοινό μας σημείο. Το κοινό μου σημείο μ' εκείνη την αναγνώστρια που έγραψε «Πιο ηλίθιος πεθαίνεις. Μια φιλόλογος», για να απαντήσει στο άρθρο μου περί κατάργησης της διδασκαλίας της λογοτεχνίας. Στην αρχή νόμιζα ότι η ηλίθια ήταν η φιλόλογος, όμως μετά κατάλαβα ότι ήμουν εγώ.

Παρά τις πολλές θετικές αντιδράσεις στην άποψή μου, σε όσους κατάλαβαν ότι δεν πρέπει να πάρουν την πρότασή μου κατά γράμμα, αλλά ως μια ειρωνική αντιμετώπιση αυτού που συμβαίνει σήμερα στην εκπαίδευση, προτιμώ να ασχοληθώ με τις αρνητικές αντιδράσεις. Κυρία η οποία δηλώνει φιλόλογος με έδρα τον Βόλο, και δεν έχω λόγο να μην την πιστέψω, συνεπικουρούμενη από ομοιοπαθείς δορυφόρους της διανοίας της με κατηγορεί ότι η πρότασή μου για κατάργηση της διδασκαλίας της λογοτεχνίας στην πραγματικότητα καταφέρεται κατά του πολιτισμού μας. Στο πληκτρολόγιο του Διαδικτύου εννοείται. Πόση υπομονή και πόση κατανόηση χρειάζομαι για να της εξηγήσω ότι αυτό που λέει επιβεβαιώνει το πρόβλημα που θέτω; Ο τρόπος που διδάσκεται η λογοτεχνία οδηγεί στη δική της τύφλωση. Εχει χάσει, αν την είχε ποτέ, την ικανότητά της να διαβάζει ένα κείμενο σε δεύτερο επίπεδο. Και αυτή η κυρία μπαίνει σε μια τάξη και μεταδίδει την ανικανότητά της ως ικανότητα.

Δεν τρέφω ψευδαισθήσεις. Δεν πιστεύω ότι η επιμονή ενός χρονογράφου σε μια μεγάλη εφημερίδα όπως η «Κ» μπορεί να αλλάξει το μοίρασμα. Τίποτε δεν πρόκειται να αλλάξει. Οι φιλόλογοι ως καλοί δημόσιοι υπάλληλοι θα συνεχίσουν να διδάσκουν βάσει των προδιαγραφών και οι μαθητές τους να αποστηθίζουν τις αναλύσεις των κειμένων που τους προτείνουν. Κι εμείς όλοι να εξανιστάμεθα διότι τα παιδιά μας δεν αντέχουν τη δοκιμασία με τα κείμενα. Λες κι εμείς την αντέχουμε, όμως αυτό είναι άλλο θέμα.

Ας το πάρουμε απόφαση. Είμαστε μια κοινωνία που δυσκολεύεται να διαβάσει. Και αυτό το οφείλουμε στην εκπαίδευσή μας, η οποία δεν μας μαθαίνει να διαβάζουμε. Το επαναλαμβάνω: η διδασκαλία της λογοτεχνίας στη μέση εκπαίδευση δεν είναι διδασκαλία καλολογικών στοιχείων ή μεταφορών. Είναι διδασκαλία ανάγνωσης, κοινώς κατανόησης κειμένου και επιπέδων ύφους. Οταν γράφεις «να καταργηθεί η διδασκαλία της λογοτεχνίας» και ο άλλος το παίρνει κατά γράμμα, απλώς επιβεβαιώνει την άποψή σου. Ναι, η διδασκαλία της λογοτεχνίας, έτσι όπως γίνεται, δίνει το δικαίωμα, στον ηλίθιο φιλόλογο να παίρνει κατά γράμμα τις θέσεις οποιουδήποτε χωρίς να λάβει υπόψη του την ειρωνεία ή τον σαρκασμό, διότι αυτά του λένε οι λέξεις που βλέπει.

Λεπτά γράμματα. Η διαφορά της ανάγνωσης της λογοτεχνίας από την εκμάθηση «γραφής και ανάγνωσης» έγκειται στη δυνατότητα παραγωγής δεύτερων ή τρίτων σκέψεων. Αχρείαστες να 'ναι είπατε; Δεν έχω αντίρρηση. Απλώς καμιά φορά ξεπηδούν μπροστά σου χωρίς να τις περιμένεις. Είναι η περίπτωσή μου.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Η διπλωματία του γεωτρύπανου

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ***

Οταν ο υπουργός Ενέργειας της Τουρκίας, Ντονμέζ, ενημέρωσε ότι ο Ερντογάν θα ανακοινώσει την περιοχή γεωτρήσεων του «Αμπντούλ Χαμίτ Χαν», καλλιεργήθηκαν προσδοκίες αλλά και ανησυχία για την επιλογή προορισμού και κατά πόσον αυτή θα μπορούσε να προκαλέσει ένταση επί του πεδίου ανάμεσα σε Αθήνα και Αγκυρα. Στις μέρες που μεσολάβησαν, η τελευταία έδωσε προφορικές διαβεβαιώσεις προς Αμερικανούς, Ευρωπαίους και μέσω αυτών προς τη δική μας πλευρά ότι τουλάχιστον τώρα δεν επρόκειτο να «ερεθίσει» τα ελληνικά αντανακλαστικά. Είναι θετικό ότι η πρώτη από τις επτά γεωτρήσεις δεν αφορά ούτε την κυπριακή υφαλοκρηπίδα, την οποία η Τουρκία παραβιάζει συστηματικά από το 2013. Ωστόσο, το χρονικό διάστημα μετά τις 7 Οκτωβρίου, όταν ολοκληρώνεται η NAVTEX, δίνει τη δυνατότητα στον Ερντογάν να διαπραγματεύεται για καθεμία από τις ερευνητικές γεωτρήσεις που θα ακολουθήσουν.

Η Τουρκία, εντούτοις, βρίσκεται σε μια οξύμωρη κατάσταση: ο πόλεμος στην Ουκρανία ενισχύει τη θέση της, ειδικότερα δε ο ρόλος που έχει αναπτύξει σχετικά με την απελευθέρωση των ουκρανικών σιτηρών και εν γένει η οιονεί διαμεσολάβηση ανάμεσα σε Κιέβο και Μόσχα. Ομως, η επαμφοτερίζουσα στάση της απέναντι στη Μόσχα, η συνεργασία μαζί της σε διάφορους τομείς και η χείρα βοηθείας προς τον Πούτιν σε μια συνθήκη απομόνωσής του από το σύνολο της Δύσης (με εξαίρεση τον Ορμπαν) φέρνουν σε δύσκολη θέση την Αγκυρα.

Οποιαδήποτε, συνεπώς, κίνηση γινόταν που θα υποχρέωνε την Ελλάδα να απαντήσει δικαιολογημένα δυναμικά, υπονομεύοντας σε μια πολύ κρίσιμη χρονικά στιγμή το ΝΑΤΟ, δεν θα ήταν ανεκτή από τον αμερικανικό παράγοντα.

Στην παρούσα φάση, λοιπόν, η μεν Τουρκία μπορεί να διατείνεται ότι επέλεξε το πλέον ήπιο σενάριο (και ας μην είναι νόμιμα οριοθετημένη η περιοχή των ερευνών), η δε Ελλάδα κερδίζει χρόνο και ηρεμία εν μέσω εσωτερικών αναταράξεων. Πάντως, είναι βέβαιο ότι τα τέσσερα πλωτά γεωτρύπανα της Τουρκίας δεν είναι μόνο κομμάτι του ενεργειακού της προγράμματος, αλλά και εργαλείο άσκησης εξωτερικής πολιτικής. Αρα, οι επόμενες κινήσεις της στην ενεργειακή σκακιέρα δεν εξαρτώνται μόνο από τη δεδομένη πρόθεσή της να απεξαρτηθεί από τις εισαγωγές πετρελαίου και φυσικού αερίου, αλλά και από την προσπάθεια οι επικείμενες γεωτρήσεις να αποτελέσουν μέρος της μεγάλης διαπραγμάτευσης που εξελίσσεται κυρίως με τις ΗΠΑ.

Ως προς το πρώτο, η Τουρκία αναζητεί ρόλο στη διαμετακόμιση των υδρογονανθράκων της Ανατολικής Μεσογείου προς την ευρωπαϊκή αγορά, δεδομένου ότι έτσι και αλλιώς τα υφιστάμενα ή μελλοντικά σχέδια του νότιου ευρωπαϊκού διαδρόμου που παρακάμπτουν τη Ρωσία (θα) διέρχονται από την επικράτειά της. Θέλοντας να μετεξελιχθεί σε «ενεργειακό πνεύμονα» της Ε.Ε., η Αγκυρα επιχειρεί, έπειτα από αρκετά χρόνια αυτοπεριθωριοποίησης λόγω των κακών σχέσεων με Ισραήλ και Αίγυπτο, να εμπλακεί στα ενεργειακά projects της Ανατολικής Μεσογείου. Πέραν των εκβιασμών και των απειλών εις βάρος Κύπρου και Ελλάδας, σε περίπτωση που ανακαλύψει κάτι αξιόλογο στις περιοχές όπου θα διεξάγει τις ερευνητικές γεωτρήσεις, τότε θα «πουλήσει» τη χρησιμότητά της, με διάθεση συνεργασίας με ορισμένους εκ των παικτών της περιοχής, ώστε από κοινού να εξάγουν το φυσικό αέριο προς τις διεθνείς αγορές. Μάλιστα, ενώ κατασκευάζει εργοστάσιο παραγωγής πυρηνικής ενέργειας με τη Ρωσία, οι Τούρκοι ισχυρίζονται ότι επιθυμούν να συμβάλουν στην ενεργειακή απεξάρτηση της Ευρώπης από τη Μόσχα.

Στο ανατολίτικο παζάρι που έχει ήδη εκκινήσει με την Ουάσιγκτον, η κάθε πλευρά θέλει να θέσει τους όρους της συζήτησης. Το πλεονέκτημα της Αγκυρας είναι πως το γεωτρητικό της πρόγραμμα στην Ανατολική Μεσόγειο πρόκειται να έχει διάρκεια περίπου μέχρι τις εθνικές εκλογές. Γνωρίζοντας ότι ο αμερικανικός παράγοντας θα εξαντλούσε τα περιθώρια για να αποτρέψει μια κρίση με την Αθήνα, κάθε φορά που θα αποφασίζει ο Ερντογάν το σημείο της επόμενης γεώτρησης θα διαπραγματεύεται, προσφέροντας την αποφυγή έντασης ή απειλώντας με πρόκληση μεγαλύτερης, ανάλογα με το πόσο ικανοποιημένος θα είναι από την πορεία των διαβουλεύσεων. Επισημαίνεται πως ο Τούρκος πρόεδρος αναφέρθηκε σε περιοχές δικαιοδοσίας της Τουρκίας βάσει του δόγματος της «Γαλάζιας Πατρίδας», για τις οποίες όταν «τρυπήσει» δεν θα ζητήσει την άδεια κανενός. Οσο, πάντως, και αν πρόκειται για προεκλογικές πομφόλυγες, η πίεση που του ασκεί η αντιπολίτευση να επιβάλει στην πράξη και δη στο σύνολό της τη «Γαλάζια Πατρίδα», συνδυαστικά με τα συνεχώς αρνητικά δημοσκοπικά ευρήματα και τη μετατροπή της οικονομίας από ισχυρό χαρτί σε μπούμερανγκ, υποχρεώνουν τον Ερντογάν να αναζητήσει απτά αποτελέσματα από τις ερευνητικές γεωτρήσεις, είτε εντοπίζοντας κοιτάσματα είτε/και κάνοντας επίδειξη δύναμης δίκην περιφερειακού ηγεμόνα, τον οποίο καμία δύναμη δεν μπορεί/πρέπει να αγνοήσει. Ομως, πώς θα εξασφαλίσει τα F-16 απέναντι σε ένα εχθρικό Κογκρέσο αν δεν σεβαστεί την επιθυμία των Αμερικανών για αποκλιμάκωση, όταν μάλιστα έχει την ανάγκη, αν όχι στήριξης, τουλάχιστον ανοχής ΗΠΑ - Ε.Ε. πριν αλλά και μετά τις εκλογές στην Τουρκία;

* Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι αν. καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος. Παρουσιάζει την εκπομπή «Η Ελλάδα στον κόσμο (της)», η οποία προβάλλεται από την πλατφόρμα ANT1+. Από τις εκδόσεις Παπαδόπουλος κυκλοφορεί σε δική του επιμέλεια το βιβλίο «Το Μέλλον της Ιστορίας».

Περί εθνικής ασφάλειας

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Δημοκρατία χωρίς εθνική ασφάλεια δεν μπορεί να υπάρξει. Αλλά κι αντίστροφα, πραγματική δημοκρατία χωρίς θεσμικό έλεγχο, διαφάνεια και ένα σύστημα check & balances ούτε εγγυάται την ασφάλεια των πολιτών αλλά ούτε μπορεί να σταθεί αποτελεσματικά απέναντι στον κίνδυνο των απειλών, εξωτερικών κι εσωτερικών. Αυτό είναι κάτι που πρέπει να θυμόμαστε τόσο σε σχέση με την πρόσφατη, πρωτοφανή πολιτική και θεσμική, κρίση που ξέσπασε με αφορμή τις παρακολουθήσεις, πολιτικού αρχηγού και δημοσιογράφου στην Ελλάδα αλλά και κάτι που επί της αρχής πρέπει να έχουμε στο πίσω μέρος του μυαλού μας.

Μια κρίση που εν μέσω θέρους πλήττει τόσο την κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας όσο και τον ίδιο τον Έλληνα πρωθυπουργό,

Ο μη επαγγελματισμός των καλών οδήγησε σε εθνικές τραγωδίες όπου οι ξένοι εισβολείς ή κατάσκοποι πέτυχαν τους αντικειμενικούς τους σκοπούς.

Κυριάκο Μητσοτάκη ανοίγοντας ένα τεράστιο κεφάλαιο –γνώριμο ήδη στην Κύπρο– με τη χρήση λογισμικού παρακολούθησης (spyware) το οποίο φέρεται να παγίδεψε ή να επιδίωκε να παγιδέψει τις κινητές συσκευές του Νίκου Ανδρουλάκη, αρχηγού του ΠΑΣΟΚ και του Θανάση Κουκάκη, δημοσιογράφου του οικονομικού ρεπορτάζ. Και μια κρίση που οδήγησε στην παραίτηση του διοικητή της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών (ΕΥΠ) και του στενού συνεργάτη, και συγγενή, του Ελλαδίτη πρωθυπουργού και η οποία, ήδη, μετατρέπεται σε πεδίο πολιτικής αντιπαράθεσης στη χώρα, σε υψηλούς μάλιστα τόνους σε ένα timing μάλιστα που η Τουρκία κινείται εκ νέου σε υψηλούς τόνους με την έξοδο ερευνητικού γεωτρύπανου στην Ανατολική Μεσόγειο και σκληρή, αναθεωρητική, ρητορική.

Τα ζητήματα που προκύπτουν εδώ είναι δύο: Η θεσμική διάσταση που αφορά φυσικά στη νομιμότητα, τη νομιμοφάνεια, την ηθική και πολιτική διάσταση του ζητήματος παρακολούθησης ενός πολιτικού αρχηγού ή ενός δημοσιογράφου. Ζήτημα που φυσικά θα απασχολήσει την ελληνική κοινή γνώμη για μεγάλο χρονικό διάστημα τόσο σε επίπεδο κοινοβουλευτικού ελέγχου όσο και στο πεδίο της ίδιας της πολιτικής ζωής του τόπου. Το δεύτερο ωστόσο επίπεδο είναι πιο σημαντικό, δεδομένου ότι η ταύτιση ενός apparatus ασφάλειας με τη μικροπολιτική, αν αυτή αποδειχτεί, είναι βαθιά προβληματική. Ειδικά αν σε αυτή την πτυχή εμπλέκεται η χρήση τεχνογνωσίας όπως το spyware «Predator» ή παλιότερα το «Pegasus» από δρώντες οι οποίοι δεν συνάδουν με τους όρους εντολής ή δράσης των μυστικών υπηρεσιών. Κι αυτή είναι μια διάσταση που τουλάχιστον σε διεθνές, ευρωπαϊκό και περιφερειακό επίπεδο είδαμε τα τελευταία χρόνια να απασχολεί έντονα την κοινή γνώμη σε πολύκροτες υποθέσεις που έφτασαν μέχρι την παρακολούθηση ξένων ηγετών επιπέδου Μακρόν ή τη δολοφονία ακτιβιστών ή δημοσιογράφων.

Αλήθεια τι συμβαίνει αν ένα όπλο παρακολούθησης φτάσει στα χέρια μη εξουσιοδοτημένων δρώντων που δεν είναι οι… καλοί όπως υποτιθέμενα οφείλουν να είναι οι μυστικές υπηρεσίες ενός κράτους που κυνηγούν το οργανωμένο έγκλημα ή δρουν κατά των εξωτερικών κινδύνων; Η ιστορία τόσο σε στρατιωτικό επίπεδο όπως και στο επίπεδο των intelligence communities έχει ήδη απαντήσει στο ερώτημα αυτό. Με περιπτωσιολογίες όπου ο μη επαγγελματισμός των καλών οδήγησε σε εθνικές τραγωδίες όπου οι ξένοι εισβολείς ή κατάσκοποι ή σαμποτέρ πέτυχαν τους αντικειμενικούς τους σκοπούς. Ή με περιπτωσιολογίες όπου η απουσία δημοκρατικού ελέγχου στο ευαίσθητο έργο των καλών οδήγησε σε φαινόμενα συγκεντρωτισμού, παρακρατικές συμπεριφορές ή ακόμη και κατάλυση του δημοκρατικού πολιτεύματος.

Η Κύπρος είναι το τέλειο παράδειγμα: Τα γεγονότα του πραξικοπήματος και της τουρκικής εισβολής που οδήγησαν στην τραγωδία του ’74 συνέβησαν εν μέσω του διασημότερου σκανδάλου παρακολουθήσεων στις ΗΠΑ (Watergate 1972-1974) ενώ η ιστορία του Αλέξανδρου Σημαιοφορίδη, της ελληνικής ΚΥΠ το 1974 στην Κερύνεια είναι αρκετή για να εκνευριστεί κανείς, μιας και ο Ελλαδίτης αξιωματικός μετέφερε αξιόπιστες πληροφορίες για επικείμενη τουρκική εισβολή, τρεις μήνες πριν από την πραγματοποίησή της!

Ξανά λοιπόν: Εθνική ασφάλεια σημαίνει να είσαι ένα βήμα μπροστά από τον εχθρό. Με διαφάνεια και δημοκρατικό έλεγχο ως προς το operandi αυτού του βήματος. Και δημοκρατία, σημαίνει να αναπτύσσεις μια κουλτούρα ασφάλειας στο επίκεντρο της οποίας βρίσκεται η βαθιά εμπέδωση της. Αντιπροσωπευτικότητα, έλεγχος, διαφάνεια αλλά και η συνειδητοποίηση πως στις δημοκρατίες δεν χωρούν πρακτικές άλλων εποχών. Δημοκρατία χωρίς ασφάλεια σημαίνει εθνικές τραγωδίες. Ασφάλεια χωρίς δημοκρατία σημαίνει ολοκληρωτισμός. Τόσο απλά.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

EPA/CAROLINE BLUMBERG

Καμένα πεύκα μετά το πέρασμα της καταστροφικής πυρκαγιάς κοντά στα κεντρικά γραφεία της πυροσβεστικής στην περιοχή Gironde της νοτιοδυτικής Γαλλίας. Η νοτιοδυτική Γαλλία αντιμετωπίζει ένα δεύτερο κύμα πυρκαγιών λόγω υψηλών θερμοκρασιών και δυσμενών καιρικών συνθηκών.

Η «συνθήκη» της Αττάλειας

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Το γεωτρύπανο «Αμπντούλ Χαμίτ Χαν» άρχισε εργασίες στον κόλπο της Αττάλειας στις 9/8, περιοχή Yorukler Bay. Την ίδια μέρα ο ΥΠΕΞ Ι. Κασουλίδης σε ρεπορτάζ στον «Πολίτη» εξέθεσε τις σκέψεις του: «Εκτός συγκλονιστικού απροόπτου, ο προορισμός του (γεωτρύπανου) βρίσκεται σε σημείο εντός της κυπριακής ΑΟΖ. Πιθανά σημεία είναι επτά στο σύνολο, από τα οποία τα έξι βρίσκονται εντός της κυπριακής ΑΟΖ»

Τι σημαίνουν οι ειδήσεις της 9ης Αυγούστου;

• **Επειδή** έχουμε εκπαιδευτεί στις βολικές ερμηνείες, δυσκολευόμαστε να δούμε την πραγματικότητα όπως τρέχει: ό,τι έκανε ο Αναστασιάδης στο Κραν Μοντάνα, και μετά, το πληρώνει η Κύπρος σε κανονική βάση-ΑΟΖ, γεωτρύπανα.

• **Ειδικότερα:** οι Τριμερείς της Κύπρου με Αίγυπτο, Ισραήλ, Ελλάδα είχαν ως ανομολόγητο στόχο τον αποκλεισμό της Τουρκίας από τους ενεργειακούς σχεδιασμούς της περιοχής. Οι δηλώσεις Μητσοτάκη, Νετανιάχου, Αναστασιάδη στην Αθήνα στα «εγκαίνια» του EastMed μιλούν από μόνες τους (2/1/2020).

• **Όποιος** γνωρίζει στοιχειώδη πράγματα για την τουρκική διπλωματία, ήταν βέβαιος ότι η Τουρκία θα αντιδρούσε έντονα μπροστά σε αυτό το σκηνικό. Η Άγκυρα, κατά κανόνα, ανακοινώνει δημόσια τις αποφάσεις της. Ο Τούρκος Πρόεδρος αυτό έκανε: «Κανένας δεν θα μπορέσει να εγκλωβίσει την Τουρκία στον κόλπο της Αττάλειας» (31-8-20).

• **Η «Αχίλλειος** πτέρνα» της τουρκικής διπλωματίας ονομάζεται «Συνθήκη των Σεβρών», 1920-περικύκλωση της επικράτειάς της από διάφορες δυνάμεις, 1920-22. Όταν ο Ταγίπ Ερντογάν μιλούσε «για τον κόλπο της Αττάλειας», ίσως αυτό είχε υπόψη του. Όταν ο Τσαβούσογλου έλεγε πως «επιχείρησαν να στείλουν εννέα φορές πλοία στην υφαλοκρηπίδα μας αλλά τους αποτρέψαμε» (7/8), ίσως αυτό είχε υπόψη του.

• **Οι λεγόμενες** «Τριμερείς» σε συνάρτηση με την εγκατάλειψη του Πλαισίου Γκουτέρες, έφεραν (και) αυτά τα αποτελέσματα που είδαμε χθες: 1) Η Τουρκία είδε τις Τριμερείς ως προσπάθεια απομόνωσής της. 2) Έτσι από το μηδέν απέκτησε τέσσερα γεωτρύπανα και δύο πλοία για σεισμικές έρευνες. 3) Επιχειρεί να δώσει λύση «στο από 100 δις προβλεπόμενο κόστος ενέργειας ως το τέλος του 2022», (ομιλία Ερντογάν, «Χουριέτ», 9/8).

Το τουρκικό γεωτρύπανο «Αμπντούλ Χαμίτ Χαν» ξεκίνησε τις εργασίες του στον κόλπο της Αττάλειας, αλλά στο κυπριακό «γεωτρύπανο» ουδέν τρέχει. Με επίθετα και ατάκες προσπαθούμε να δούμε το είδωλό μας ανάποδα:

Μιλούμε για «φιέστα Ερντογάν» στη Μερσίνα για να κρύψουμε την πολιτική μας μοναξιά. Και όμως είναι στον τέως υπουργό εξωτερικών Ν. Χριστοδουλίδη που ανήκει η φράση «οι Τριμερείς Κύπρου - Ελλάδας - Ισραήλ και Ελλάδας - Αιγύπτου έχουν, ανάμεσα σε πολλά άλλα, θωρακίσει πολιτικά και νομικά την ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας», (πηγή: «Πολίτης», 01/12/2019).

Μιλούμε για «πανηγύρια του Ντονμέζ» στη Μερσίνα, για να εμποδίσουμε τη σκέψη των ανθρώπων να θέσει ερωτήματα. Μια πολιτική κρίνεται εκ του αποτελέσματός της, όχι από τις προθέσεις της. Ο EastMed πέρασε στο χρονοντούλαπο της ιστορίας. Η Αίγυπτος κάνει παιχνίδι, η φον Λάιεν στο Κάιρο, ο Σίσι στο Βερολίνο. Τώρα, ενόψει «Αμπντούλ Χαμίτ Χαν» ποια διαβήματα έκανε ο Σίσι στον Ερντογάν;

Και, όμως, αποφασίστηκε να δημιουργηθεί «Μόνιμη Γραμματεία Τριμερών Μηχανισμών» στο Κυπριακό ΥΠΕΞ, ενώ η Αίγυπτος και το Ισραήλ απέρριψαν την ιδέα να οργανώσουν εκείνες «Γραμματεία». Και όμως, ο Πρόεδρος Αναστασιάδης, σύμφωνα με δήλωση του ιδίου του Γ. Λιλλήκα, τού πρότεινε να αναλάβει «Γενικός Γραμματέας της Γραμματείας», θέση «που αποδέχθηκε, αφού προβληματίστηκε πάρα πολύ» (πηγή: Offsite, 1/12/21). Και όμως, αποφασίστηκε η «μίσθωση υπηρεσιών τριών επιστημονικών συνεργατών για υποστήριξη της Μόνιμης Γραμματείας Τριμερών Μηχανισμών» (Πηγή, ιστοσελίδα ΥΠΕΞ).

Αυτά τα ερωτήματα δείχνουν πως σε μια κρίσιμη στιγμή μετρά μόνο η ικανότητα να κτίζεις συμμαχίες από στέρεα υλικά. Σε κάθε εξέλιξη οφείλουμε να κάνουμε την αξιολόγησή της. Ζυγίσαμε σωστά τα δεδομένα; Πήραμε τις σωστές αποφάσεις; Ή μήπως ό,τι σχεδιάσαμε βρίσκεται στο κενό, και τώρα αλλάζουμε την ατζέντα σφυρίζοντας αδιάφορα; Η αδυναμία να δημιουργήσουμε κοινή γνώμη με κριτική προσέγγιση στα πράγματα διευκολύνει τους έχοντες την κύρια ευθύνη για τα τραγικά αδιέξοδα να δρουν χωρίς πολιτικό κόστος.

Το Κυπριακό για μια σειρά από λόγους ανήκει στην κατηγορία των θεμάτων που δεν θεωρούνται «παγωμένα». Ισχυροί συσχετισμοί δύναμης που το συγκροτούν δεν ευνοούν διατήρηση του σημερινού στάτους κβο, η διατήρηση ή η εμβάθυνσή του εγκυμονεί σοβαρότερους κινδύνους από τους υφιστάμενους. Υπάρχει δυνατότητα για αλλαγή, με προϋποθέσεις βέβαια. Η πολιτική που οδήγησε στην ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. έπεισε χώρες να αλλάξουν στάση, δημιούργησε αξιόπιστη προοπτική και τελικά οδήγησε στην ένταξη. Η πολιτική αυτή αποτελεί και σήμερα τον πρακτικό κανόνα για αξιοποίηση (συν φυσικό αέριο). Πέτυχε γιατί δεν έλεγε «έχω δίκαιο, βοηθήστε με», αλλά «σας συμφέρει να με βοηθήσετε» για να λύσουμε δύο μεγάλα ζητήματα σε ευρωπαϊκή «συσκευασία», Κυπριακό, ευρωτουρκική σχέση, άρα με λύσεις στο μεγάλο κάδρο της Α. Μεσογείου.

Η ουσιώδης ερμηνεία των εξελίξεων στις 9 Αυγούστου: η εγκατάλειψη της διπλωματίας και των διαπραγματεύσεων, η εγκατάλειψη του πεδίου στο οποίο η Κύπρος έχει σημαντικά πλεονεκτήματα (Ε.Ε.-ΟΗΕ, 2017-20) έχουν ήδη οδηγήσει στα αδιέξοδα που όλοι βλέπουμε. Οι όροι διεξαγωγής της διαπάλης μεταφέρθηκαν από τη διπλωματία στο γήπεδο που ευνοεί τη στροφή της Τουρκίας στο Κυπριακό μετά το 2020-, Ε. Τατάρ, «δύο «κράτη». Ακρισία και ιδιοτέλεια μάς έφεραν στο σημερινό αποτέλεσμα. Ακρισία και ιδιοτέλεια μαζί.

www.larkoslarkou.org.cy

Τι μπορεί να κάνει η Ευρωπαϊκή Ένωση

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Όταν τις προάλλες ρώτησα στη μεσημβρινή ενημέρωση της Κομισιόν τους αρμόδιους εκπροσώπους πώς μπορούν να προστατευτούν οι πολίτες αυτοί της Ε.Ε. που αντιμετωπίζουν τις παρεμβάσεις της Τουρκίας στα εσωτερικά τους θέματα και στην ίδια την ταυτότητά τους, οι εκπρόσωποι, με κάθε καλή πρόθεση, μπορούσαν να πουν μόνο πως ο μόνος τρόπος είναι η επανέναρξη των διαπραγματεύσεων και η διευθέτηση του προβλήματος.

Αν και δεν διαφωνώ καθόλου με αυτή τη θέση, και μάλιστα χαίρομαι όταν Επίτροποι και εκπρόσωποι απαντούν σε απορριπτικούς ευρωβουλευτές πως τα όσα για τα οποία καταγγέλλουν την Τουρκία θα λυθούν με τη λύση του Κυπριακού, δεν μπορούσα να μην πάω ένα βήμα παρακάτω.

Το επόμενο ερώτημα είναι, με την ε/κ κοινότητα και την Τουρκία να βρίσκονται εν μέσω προεκλογικής περιόδου, την επίσημη ε/κ ηγεσία να αδιαφορεί για το μέλλον των Τουρκοκυπρίων και την Τουρκία να την ενδιαφέρει υπέρ το δέον τι γίνεται στο εσωτερικό της κοινότητας, τι μπορεί να κάνει η Κομισιόν και η Ε.Ε. για να προστατεύσει πολίτες της που είναι όμηροι της απάθειας και της κακοπιστίας Ελληνοκυπρίων και Τούρκων πολιτικών, και όμηροι του Τ/κ ηγέτη που εξελέγη με ύποπτες διαδικασίες και πειραματίζει με ανοησίες περί δύο κρατών;

Η απάντηση των εκπροσώπων της Κομισιόν αναγκαστικά περιορίστηκε στα όσα κάνει μέχρι σήμερα η Ε.Ε., με χρηματοδοτήσεις, τεχνική στήριξη και προώθηση των εμπορικών και κοινωνικών σχέσεων των δύο πλευρών.

Ποιος είναι ο ρόλος της Κομισιόν στο Κυπριακό; Πέρα από τα συμβολικά, αν και με τον τρόπο τους χρήσιμα ψηφίσματα και εκθέσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, και πέρα από τα από καιρού εις καιρόν συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, η Κομισιόν είναι από τη φύση της ένας τεχνοκρατικός και πολιτικός οργανισμός με μεγάλο περιθώριο άσκησης επιρροής στα κράτη μέλη και εκτός Ε.Ε. Κυρίως μέσω οικονομικών πολιτικών, αλλά και χρησιμοποιώντας την υπεράσπιση κράτος δικαίου ως στόχο και ως εργαλείο. Η απάντηση λοιπόν της Κομισιόν σε κάθε ερώτηση για το τι κάνει σε μια από τις πολλές διαστάσεις του Κυπριακού περνά μέσα από τη γνωστή φόρμουλα, η οποία αν και ακούγεται ρητορική υποχρέωση εμπεριέχει σημαντικά πρακτικά στοιχεία: στήριξη λύσης ΔΔΟ με πολιτική ισότητα και τα λοιπά, τεχνοκρατική στήριξη ώστε οι πρόνοιες μιας πιθανής λύσης να συνάδουν με το κεκτημένο και τις αρχές της Ε.Ε., χρηματοδοτική στήριξη στην τ/κ κοινότητα και σε δικοινοτικά έργα, επιτήρηση της σωστής λειτουργίας του Κανονισμού της Πράσινης Γραμμής, ενθάρρυνση ΜΟΕ προς όφελος και των δύο κοινοτήτων.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει πολλές φορές, ορθώς, υπερασπιστεί την κοινωνία των πολιτών και το κράτος δικαίου στην Πολωνία, την Ουγγαρία και αλλού.

Η διάσταση της χρηματοδότησης και της τεχνικής στήριξης, οι αναστηλώσεις μνημείων όλων των κοινοτήτων της Κύπρου, η ενίσχυση των εμπορικών σχέσεων, είναι όλα επιτεύγματα απτά για την ε/κ και την τ/κ κοινότητα. Πού βρίσκεται όμως η Ε.Ε. όσον αφορά την προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών και του κράτους δικαίου, ιδιαίτερα όσον αφορά τους πιο ευάλωτους Τουρκοκύπριους; Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει πολλές φορές, ορθώς, υπερασπιστεί την κοινωνία των πολιτών και το κράτος δικαίου στην Πολωνία, την Ουγγαρία και αλλού. Όχι πάντα αποτελεσματικά, καθώς προσπαθεί να ισορροπήσει μεταξύ της μικροπολιτικής μεταξύ των κρατών μελών και της πολιτικής αρχών και τον ρόλο της ως φύλακα των Συνθηκών.

Στο ζήτημα του Κυπριακού δεν έχουμε αξιοποιήσει ως ε/κ πλευρά το γεγονός πως είμαστε δυνητικά οι καλύτεροι σύμμαχοι των Τουρκοκυπρίων απέναντι στο καθεστώς Ερντογάν και τη σημερινή Τουρκία. Αντιθέτως, καταφέρνουμε να θεωρούμαστε οι κακοί της υπόθεσης, ενισχύοντας το στερεότυπο που δημιούργησε ο Τάσσος Παπαδόπουλος το 2004 ως αυτών που δεν θέλουν λύση, και το οποίο αναβίωσε με τους αντιφατικούς χειρισμούς του μετά το 2016 ο Πρόεδρος Αναστασιάδης.

Για να ανατρέψουμε αυτή την εικόνα χρειάζονται βήματα που θα ενισχύσουν την τ/κ αντιπολίτευση και θα ενισχύσουν το επιχείρημα πως οι Τ/κ έχουν περισσότερα να κερδίσουν στη Λευκωσία από ό,τι από τη μακρινή Άγκυρα. Αλλά για να υπάρξει πραγματική πρόοδος στην εικόνα μας στην Ε.Ε. και για να αλλάξει η προσέγγιση της Κομισιόν που βλέπει το πρόβλημα μόνο ως κάτι στο οποίο ρίχνει ευρώ και βλέπουμε, πρέπει να είμαστε συνεπείς και σοβαροί. Με άλλα λόγια, για παράδειγμα, να μην παρουσιάζουμε ως ΜΟΕ την πρόσφατη απόφασή μας να τηρήσουμε τον Κανονισμό της Πράσινης Γραμμής.

ykakouris@gmail.com

Οι Παναγίες της Κύπρου στην Κωνσταντινούπολη

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

Η Παναγία του Κύκκου και όλες οι Παναγίες της Κύπρου –δημοσιογραφική αδεία- έκαναν το θαύμα τους και στο Νεοχώρι της Κωνσταντινούπολης, «παρά τας ακτάς του Βοσπόρου», σε μια μαγευτική συνοικία της Πόλης, στην οποία διαβιούν πολλοί Ρωμιοί, πολλοί Έλληνες της Κωνσταντινούπολης. Πραγματοποιήθηκε, μετά πολλών κόπων και μόχθων, φωτογραφική έκθεση, στον περίβολο του Ιερού Ναού Παναγίας Κουμαριώτισσας με θέμα: «Παναγίες της Κύπρου- Διηγήσεις προσφυγιάς μέσα από τις εκκλησίες και τις εικόνες της Θεοτόκου στη Μεγαλόνησο». Με την έκθεση ξαναζωντάνευαν θρύλοι και παραδόσεις, οι οποίες θέλουν πολλές θαυματουργές εικόνες της Κύπρου, να μεταφέρθηκαν με θαυμαστό τρόπο στο νησί και οι οποίες προέρχονται από την Κωνσταντινούπολη και γενικότερα από πολλές περιοχές της Μικράς Ασίας. Επιπλέον, επιβεβαιώθηκε με επιστημονικό τρόπο, από ομάδα βυζαντινολόγων και αρχαιολόγων, ότι πολλές θαυματουργές εικόνες της Παναγίας, ιστορήθηκαν, δηλαδή ζωγραφίστηκαν, στην Κωνσταντινούπολη.

Λόγω της γεωγραφικής γειτνίασης της Κύπρου, πολλοί Κωνσταντινοπολίτες αγιογράφοι ήρθαν στο νησί, κυρίως μετά την άλωση της Πόλης και ιστόρησαν πολλές εικόνες και βεβαίως μεταλαμπάδευσαν και την τέχνη τους. Ξεχωριστή είναι η ιστορία της μεταφοράς της θαυματουργής εικόνας της Παναγίας του Κύκκου στην Κύπρο. Η εικόνα η οποία θεωρείται έργο του Αποστόλου Λουκά, ήταν στο παλάτι και ο αυτοκράτορας Αλέξιος Α΄ ο Κομνηνός, έκανε αντίγραφο για να στο στείλει στην Κύπρο. Ωστόσο, εμφανίστηκε η Παναγία στον αυτοκράτορα και του είπε να στείλει την αυθεντική εικόνα και να αφήσει ο ίδιος το αντίγραφο, όπως και έγινε. Ξεχωρίζει και η εικόνα του Ευαγγελισμού της Παναγίας στον Μουτουλλά του 1280, στην οποία υπάρχει το περιραντήριο (μεγάλο δοχείο σε τρίποδα), το οποίο αντιγράφει τον τρίποδα των Πλαταιών από τους Δελφούς, ο οποίος σήμερα βρίσκεται στον Ιππόδρομο της Κωνσταντινούπολης.

Ξεχωριστό ήταν και το γεγονός, ότι την έκθεση εγκαινίασε ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος, ύστερα από την τέλεση Παράκλησης στην Παναγία, στον Ιερό Ναό Παναγίας Κουμαριώτισσας. Ο Παναγιότατος στην ομιλία του αναφέρθηκε κυρίως στο δράμα των προσφύγων λέγοντας ότι: «ένα από τα μεγαλύτερα δεινά στην ζωή, είναι να χάσει ο άνθρωπος την πατρίδα του, την γενέτειρά του, το σπίτι του, να αφήσει τα πάντα και να ξεκινήσει για το άγνωστο. Μια από τις πιο συγκινητικές εικόνες για το γένος μας, είναι οι πρόσφυγες οι οποίοι εγκαταλείποντας άκοντες τις πατρογονικές τους εστίες, κρατούν τις εικόνες από τις εκκλησίες και τα εικονοστάσια των σπιτιών τους, ως πολυτιμότατα κειμήλια, μοναδικό θησαυρό, για να τις σώσουν και για να τις προσκυνούν στην νέα τους πατρίδα και να αντλούν δύναμη και κουράγιο. Οι εικόνες θυμίζουν στους πρόσφυγες την γη των πατέρων τους, την εκκλησία του χωριού όπου βαπτίστηκαν και αναπαύονται οι πρόγονοί τους, τις χαρές και τις λύπες και όλες τις ευλογίες του Θεού της Αγάπης».

«Ψυχή» της έκθεσης, από την Κωνσταντινούπολη, ήταν ο Άρχων Μέγας Χαρτοφύλαξ της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας Παντελεήμονας Βίγκας και από την Κύπρο, ο βυζαντινολόγος Χριστόδουλος Χατζηχριστοδούλου και ο αγιογράφος Στέλιος Στυλιανού. Στη διοργάνωση της έκθεσης συνέβαλαν ο πατήρ Θωμάς Κωστή και ο ιστορικός Στέφανος Στυλιανού. Στην εκδήλωση παρευρέθηκαν, η Γενική Πρόξενος της Ελλάδας, πλήθος Ρωμιών της Πόλης και πέραν των 30 κυπρίων, οι οποίοι μετέβησαν για τον σκοπό αυτό στην Κωνσταντινούπολη. Η φωτογραφική έκθεση εικόνων της Παναγίας από την Κύπρο εντάχθηκε στο πλαίσιο των θερινών εκδηλώσεων της Κοινότητας Νεοχωρίου, με τίτλο «Θεοτόκεια 2022». Οι φετινές εκδηλώσεις ήταν αφιερωμένες στα τραγικά γεγονότα που ακολούθησαν μετά την υπογραφή της Συνθήκης της Λοζάνης, δηλαδή την υποχρεωτική ανταλλαγή των πληθυσμών, την προσφυγιά, το ξεριζωμό και τον αγώνα για επιβίωση των Ελλήνων της Πόλης.

Η έκθεση έφερε στο προσκήνιο και τις σχέσεις μεταξύ Κωνσταντινούπολης και Κύπρου, οι οποίες πέρασαν και περνούν από χίλια μύρια κύματα. Ξεκινούν ουσιαστικά από την Τρίτη Οικουμενική Σύνοδο, η οποία συνήλθε στην Έφεσο το 431 μ.Χ. και ανακήρυξε το Αυτοκέφαλο της Εκκλησίας της Κύπρου. Τις τελευταίες δεκαετίες, οι πονεμένες σχέσεις μεταξύ Κύπρου και Κωνσταντινούπολης, ξεκινούν το 1955 με τα «Σεπτεμβριανά» δηλαδή το πογκρόμ της 6ης Σεπτεμβρίου, όταν τουρκικός όχλος λεηλάτησε και πυρπόλησε τις περιουσίες των Ελλήνων και των Αρμενίων. Ιδιαίτερο μίσος επεδείχθη κατά των ιερωμένων, αφού πολλοί από αυτούς ξυλοκοπήθηκαν άγρια και διαπομπεύθηκαν, εξαναγκαζόμενοι να φωνάζουν: «Η Κύπρος είναι τουρκική». Ωστόσο, στο μυστήριο της αγάπης του Χριστού, όλα τα ανθρώπινα ξεπερνιούνται και το μόνο που μένει είναι η χαρά της Αναστάσεως και σε προσωπικό και σε συλλογικό επίπεδο.

kaparispan@yahoo.gr

Νύξεις περί ευθανασίας μέσα από τρεις ταινίες: Triage, You Don't Know Jack και Blackbird (μέρος Β΄)

Του δρος **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΘΩΜΑ**

Στην ταινία «You don't know Jack» (2011) ο πολύπειρος, πειστικότατος Al Pacino ενσαρκώνει πραγματικό πρόσωπο, τον Jack Kevorkian, έναν συνταξιοδοτημένο γιατρό στο Detroit των ΗΠΑ, αρχές της δεκαετίας του 1990, που αποφασίζει να φτιάξει τη δική του μηχανή («mercitron»=μηχανή του ελέους…) και να δίνει τη δυνατότητα –με χορήγηση μονοξειδίου του άνθρακα ή θανατηφόρας ένεσης– σε ανθρώπους που είναι σοβαρά ασθενείς από ανίατη ασθένεια και το επιθυμούν, να δώσουν τέρμα στη ζωή τους. Προηγείται συνέντευξή του με όλους, ώστε να βεβαιωθεί για τη σοβαρότητα της κατάστασης, να αποκλείσει περιπτώσεις απλής κατάθλιψης και να πάρει την ξεκάθαρη συγκατάθεση. Ολόκληρη η ταινία αξίζει αναλυτικού σχολιασμού. Θα σταθώ όμως σε φράση του Kevorkian, από συνέντευξή, που συμπεριλαμβάνεται στην ταινία, η οποία δίνει την ευκαιρία να κάνουμε αναγκαίες θεολογικές διασαφηνίσεις, καθώς φαίνεται πως όσα λέει ο πρωταγωνιστής αντιπροσωπεύουν στο βάθος μια εμπεδωμένη –σε Ανατολή και Δύση– στρεβλή εικόνα για τον Θεό και τη δράση του, θυμίζοντας αρκετά και τους αντιφρονούντες της ευθανασίας που, μεταξύ άλλων, συχνά τονίζουν πως «μόνον ο Θεός είναι αυτός που δίνει και παίρνει τη ζωή»:

-Όταν ξεκίνησαν οι πρώτες μεταμοσχεύσεις καρδιάς υπήρχε το ίδιο κυρίαρχο συναίσθημα, ακόμα και μεταξύ γιατρών, ότι ήταν λάθος, ότι ήταν ενάντια στο θέλημα του Θεού, κόντρα στη φύση. Ο αιθέρας είναι η ίδια ιστορία. Ήταν γνωστό πως υπήρχε για αιώνες, αλλά δεν τον χρησιμοποιούσαν. […] χειρουργούνταν όλοι χωρίς αναισθησία […] Ξέρετε γιατί απαγορευόταν; Λόγω του θρησκευτικού δόγματος. Λόγω μιας ανόητης ιδέας, ότι υπάρχει ένας παντοδύναμος Θεός που θέλει να υποφέρουμε. -Τι απαντάτε σε αυτούς που λένε «Δόκτορα Κεβόρκιαν, το παίζετε Θεός;»

-Τους απαντώ: και τι μ' αυτό; Όταν ένας γιατρός σου δίνει ένα χάπι το παίζει Θεός. Γιατί επεμβαίνει στις φυσικές διαδικασίες. Όλοι οι γιατροί πιστεύουν πως είναι Θεοί. Δεν θα έπρεπε, αλλά το πιστεύουν. Βέβαια το προτιμώ αυτό από εκείνους που ενδιαφέρονται περισσότερο για το χρηματικό όφελός τους παρά για τους ασθενείς τους.

Ας υπενθυμίσω ότι ο Kevorkian επιχειρηματολογεί υπέρ του ενεργητικού ρόλου που κατ' αυτόν πρέπει να έχει ο γιατρός στην ευθανασία, επισημαίνοντας, πως εδώ διαφαίνεται η θεώρηση του Θεού ως απόλυτου κυρίαρχου επάνω στην ανθρώπινη ζωή, είτε γιατί επιβάλλει ότι ο άνθρωπος πρέπει να υποφέρει, είτε γιατί είναι ο μόνος που μπορεί ή πρέπει να ρυθμίζει τη φύση. Και στα δύο μία σωστή θεολογία οφείλει να απαντήσει με έμφαση πως τα πράγματα δεν είναι έτσι ή, πως δεν είναι –σε καμία περίπτωση–, ακριβώς έτσι. Με το ενδεχόμενο η ακόλουθη συμπύκνωση μιας πιο ακριβούς κατανόησης να φαντάζει συνθηματική, σημειώνω, πως σύμφωνα με τη σύνολη παράδοση της Εκκλησίας (και τη σύγχρονη θεολογική ματιά), έστω και αν υπάρχουν κείμενα που μοιάζει να την παρουσιάζουν έτσι, η πρόνοια του Θεού για τα δημιουργήματά του (γιατί δεν είναι μόνον Δημιουργός αλλά και Προνοητής) δεν χωράει σε στεγανά που τον προβάλλουν είτε να θέλει με αγαθότητα κάτι, είτε να το «παραχωρεί», έστω κι αν δεν το θέλει, γιατί όλα τα κακά και τραγικά συμβάντα μπορεί αυτομάτως και μηχανιστικά να οδηγήσουν στο καλό, στη σωτηρία. Απεναντίας, ο Θεός έχει ενώπιόν του ένα ανθρώπινο δημιούργημα που είναι εξ αρχής και εκ φύσεως φθαρτό, μεταβλητό, υποφέρει και τραυματίζεται, πραγματικότητα που δεν ελέγχει ολοκληρωτικά, έστω κι αν δεν είναι απλός διακοσμητής ή ουδέτερος θεατής των φυσικών πραγμάτων. Νόμος φυσικός, λοιπόν, η ασθένεια, η νόσηση, ο θάνατος και αυτό δεν μπορεί παρά να είναι και σύγχρονη επιστημονική θέση, ενώ η επιστήμη δεν θέλει να υποκαταστήσει τον Θεό, αλλά σίγουρα, με υψηλή ευθύνη, θα μπορούσε να συνεχίζει το δημιουργικό-θεραπευτικό έργο του. Αυτονόητο δε είναι πως η ιατρική επιστήμη έχει όρια, ο πόνος της ασθένειας κάποτε ξεχειλίζει και ο γιατρός σηκώνει τα χέρια… Αν η προηγούμενη ταινία μας παρέχει την ευκαιρία να εξερευνήσουμε ορθότερα το μυστήριο του Θεού, ή τα όρια του Θεού, το έργο «Blackbird» (2019) μας καλεί –εξίσου προκλητικά– να αναστοχαστούμε επάνω στα όρια του ανθρώπου και πρωτίστως επάνω στο δικαίωμά του στην αξιοπρέπεια, η οποία έχει σχεσιακή και μυστηριώδη φύση. Η πρωταγωνίστρια, που την υποδύεται εκπληκτικά η Suzan Sharandon, πάσχει από εκφυλιστική νόσο και βιώνει συμπτώματα δυσκινησίας, ημιπαράλυσης και αδυναμίας. Έχει ήδη αποφασίσει, με τη βοήθεια του άντρα της, που είναι γιατρός και της εξασφαλίζει την κατάλληλη ουσία, να την πάρει από μόνη της κοντά στον σύζυγο, τις κόρες και την καλύτερη της φίλη σε εξοχική κατοικία όπου περνούν τις τελευταίες της μέρες. Τα παιδιά της συγκατατίθενται, σέβονται την απόφασή της, έστω κι αν οι τελευταίες μέρες (κατά τις οποίες η ασθενούσα βλέπει συχνά μέσα από τη γυάλινη, μεθοριακή παραθυρόπορτα της βεράντας τη ζωή των υπολοίπων να συνεχίζεται ερήμην της) αποκαλύπτουν τραύματα που εκκρεμούσαν ή μυστικά που έψαχναν ερμηνεία, γιατί όλα λύνονται και βρίσκουν τον δρόμο τους. Ακόμα και τον σύζυγό της φροντίζει να τον σπρώξει στη στοργική αγκαλιά της καλύτερής της φίλης. Θέλει να φύγει –και φεύγει– με ευθανασία, χωρίς να αφήσει εκκρεμότητες. Κι ενώ ο θεατής ταυτίζεται με τον πόνο και την αγωνία της πρωταγωνίστριας ή την κραυγή της μικρής κόρης της «Δεν είμαι έτοιμη…!», δεν μπορεί εύκολα να δεχθεί, πως μια γυναίκα που ακόμα δεν δείχνει να έχει ηττηθεί από την ασθένεια, που δεν χωλαίνει εντελώς, παίρνει και εκτελεί μια τέτοια απόφαση.

Δεν είμαστε όμως εμείς οι σταυρωμένοι στην περίπτωση αυτή και σε τόσες άλλες της πραγματικής ζωής. Να θυμίσω πως η Εκκλησία εύχεται στη θεία λειτουργία για «χριστιανά τέλη […] ανώδυνα, ανεπαίσχυντα…». Θεμιτό και ποθούμενο σίγουρα το ανώδυνο τέλος, το χωρίς ντροπή. Πού μπαίνει λοιπόν στον καθένα το προσωπικό όριο της αντοχής και κυρίως της αξιοπρέπειας; Ας επιτρέψουμε σε τούτες τις κινηματογραφικές ταινίες να κρατήσουν ζωντανή μια συζήτηση περί ευθανασίας που σίγουρα μπορεί να αποβεί γόνιμη.

Ο κ. Παναγιώτης Θωμά είναι δρ Θεολογίας (Α.Π.Θ.), εκπαιδευτικός.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Η δύναμη της πειθούς

«Όλα αυτά σημαίνουν ότι ο λαός κάθε χώρας έχει το δικαίωμα στην εξουσία και πρέπει να έχει την εξουσία με συνταγματική πράξη, με ελεύθερες και ανεμπόδιστες εκλογές με μυστική ψηφοφορία. Ότι πρέπει να επιλέγει ή να αλλάζει τον χαρακτήρα ή τη μορφή της κυβέρνησης υπό την οποία ζει. Ότι πρέπει να επικρατεί ελευθερία λόγου και σκέψης. Ότι τα δικαστήρια, ανεξάρτητα από την εκτελεστική εξουσία, αμερόληπτα από οποιοδήποτε κόμμα, πρέπει να εφαρμόζουν νόμους που έχουν λάβει την ευρεία αποδοχή μεγάλων πλειοψηφιών ή έχουν εξυγιανθεί από τον χρόνο και τα έθιμα. Αυτοί είναι οι τίτλοι ιδιοκτησίας της ελευθερίας, οι οποίοι θα πρέπει να βρίσκονται σε κάθε σπίτι. Αυτό είναι το μήνυμα του βρετανικού και του αμερικανικού λαού προς την ανθρωπότητα.

Ας κηρύξουμε αυτό που κάνουμε πράξη, ας κάνουμε πράξη αυτό που κηρύττουμε». Αυτή την πολύ ξεκάθαρη αρχή υποστήριξε ο Ουίνστων Τσόρτσιλ το 1946 στο Westminster College, στην ιστορική του «Ομιλία του σιδηρού παραπετάσματος» (Iron Curtain Speech). Εβδομήντα έξι χρόνια μετά, η ομιλία αυτή είναι περισσότερο επίκαιρη παρά ποτέ. Το μήνυμα της δημοκρατίας που στέλνει ο Τσόρτσιλ έχει όμως διττό χαρακτήρα. Δεν αφορά μόνο τις πασίγνωστες, στη Δύση τουλάχιστον, αρχές του κοινοβουλευτισμού και του κράτους δικαίου. Αφορά κυρίως την ταυτότητα λόγου και πράξης, την οποία πρεσβεύει η αγγλοσαξονική πολιτική παράδοση. Αυτή ακριβώς είναι και η ουσιαστική διαφορά της φιλελεύθερης παράδοσης από τα κράτη και τις παραδόσεις του σιδηρού παραπετάσματος.

Η αγγλοσαξονική πολιτική παράδοση, όπως την παρουσιάζει και την ερμηνεύει ο Ιρλανδός πολιτικός και φιλόσοφος Εντμουντ Μπερκ, είναι η μόνη η οποία κήρυξε αυτό που έκανε πράξη. Κάτι τέτοιο το είχε ήδη αντιληφθεί και ο Μοντεσκιέ. Τόσο ο Γάλλος διαφωτιστής όσο και ο έμπειρος Ιρλανδός πολιτικός στοχαστής διακήρυξαν ότι οι λαοί έπρεπε να κάνουν πράξη το πολιτικό σύστημα που προέκυψε από την ιστορική εμπειρία του Αγγλικού λαού. Αυτό ακριβώς εννοεί και ο Τσόρτσιλ: «Αλλά δεν πρέπει ποτέ να πάψουμε να διακηρύσσουμε ατρόμητα τις μεγάλες αρχές της ελευθερίας και των δικαιωμάτων του ανθρώπου, οι οποίες αποτελούν κοινή κληρονομιά του αγγλόφωνου κόσμου και οι οποίες, μέσω της Magna Carta, του Bill of Rights, του Habeas Corpus, της δίκης με ενόρκους, του αγγλικού Common Law, βρίσκουν την πιο διάσημη έκφρασή τους στην Αμερικανική Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας». Η συνέπεια παραδοσιακού θεσμικού λόγου και ιστορικής πολιτικής πράξης είναι η στέρεη βάση πάνω στην οποία πατάει η Δυτική φιλελεύθερη δημοκρατία, έχοντας ως αρχή την αέναη μεταρρύθμιση και προσαρμογή στις προκλήσεις του παρόντος. Αντίθετα, τα καθεστώτα του σιδηρού παραπετάσματος ουδέποτε διακήρυξαν την πραγματική πολιτική τους πράξη.

Μόνο προέβαλαν μυθοπλασίες για αταξικές κοινωνίες και επίγειους παραδείσους. Με τον τρόπο αυτό, όχι μόνο το θεσμικό τους οικοδόμημα δεν θεμελιώθηκε από την ιστορική τους εμπειρία και την πολιτική τους παράδοση, αλλά και η πραγματική τους ιστορική εμπειρία, η εμπειρία του παραπετάσματος παρέμεινε κρυφή.

Ενώ υποκριτικά διακήρυτταν επιτεύγματα και θαύματα του μέλλοντος, απέκρυπταν τη σκλαβιά και τον τρόμο του παρόντος. Ένα τεράστιο κομμάτι του κρατικού μηχανισμού τους είχε επενδυθεί σε αυτή την απόκρυψη.

Η δύναμη της πειθούς των τυραννικών καθεστώτων του χθες και του σήμερα στηρίζεται σε δύο μεγάλα ψεύδη. Το πρώτο είναι η απόκρυψη της πραγματικής ζωής σε αυτά τα καθεστώτα. Το δεύτερο είναι τα αφηγήματα για την «αυθεντική» ζωή του ανθρώπου, στην οποία στοχεύουν. Ένας ολόκληρος μηχανισμός προπαγάνδας έχει στηθεί για να πείσει τους πολίτες των δυτικών κοινωνιών ότι η ζωή τους είναι «αναυθεντική» και ότι η «αναυθεντικότητα» αυτή οφείλεται στην εκμετάλλευση που υφίστανται από τον διεφθαρμένο «καπιταλισμό». Φιλοσοφικές πραγματείες και σχολές, λογοτεχνικά έργα, θέατρο, κινηματογράφος, μουσική, τύπος και διαδίκτυο, όλα στρατεύτηκαν προς ένα σκοπό: να τυφλώσουν το Δυτικό κοινό ώστε να μην μπορεί να αντιληφθεί την πραγματική του κατάσταση, αλλά να βλέπει μόνο το αποτέλεσμα της σύγκρισης αυτού που βιώνει με αυτό που προπαγανδίζονται οι κήρυκες της «αυθεντικότητας». Αφηγήματα που δημιουργήθηκαν από Γάλλους και Γερμανούς αντεπαναστάτες χρησίμευσαν ως πρώτη ύλη του πρωσικού εθνικιστικού αυταρχισμού για να καταλήξουν επίσημη ιδεολογία του ναζισμού. Μετά τον πόλεμο τα ίδια αντιφιλελεύθερα μυθεύματα ξεπλύθηκαν από την πολιτισμική επανάσταση και την πολιτισμική κριτική Μαοϊκών, Τροτσκιστών και λοιπών φυλών της επίσημης και ανεπίσημης Αριστεράς και χρησιμοποιήθηκαν στον «αγώνα» κατά της Δύσης. Τα ίδια αντιφιλελεύθερα μυθεύματα σήμερα επιστρατεύονται στη μάχη κατά του φιλελευθερισμού από τις μηχανές προπαγάνδας των τυράννων για να υποστηρίξουν τα κόμματα της ακροδεξιάς στην Ευρώπη και την Αμερική. Σκοπός τους είναι να δημιουργήσουν πολιτικό χάος και διαίρεση. Θεωρούν ότι έτσι θα αποδυναμώσουν τη Δύση και θα καταφέρουν ό,τι δεν έχουν καταφέρει εδώ και πάνω από δυόμισι αιώνες: να σβήσουν τη φωνή του Μοντεσκιέ και του Μπερκ, του Τσόρτσιλ και του Ρούζβελτ.

Η δύναμη της πειθούς της Δύσης έγκειται στο ότι κάνει πράξη αυτό που κηρύττει, μεταρρυθμίζει διαρκώς για να παραμένει θεσμικά πιστή στην πολιτική της παρακαταθήκη. Με το γνωστό του χιούμορ, ο Πατέρας της Νίκης μάς θυμίζει ότι το Westminster και κάθε ανάλογο πανεπιστημιακό ίδρυμα της Δύσης αποτελούν τους φορείς αυτής της δύναμης και δεν της επιτρέπουν να σβήσει από καμία τυραννική σειρήνα: «Το όνομα "Westminster" μού είναι κάπως οικείο. Φαίνεται ότι το έχω ξανακούσει. Πράγματι, στο Westminster έλαβα ένα πολύ μεγάλο μέρος της εκπαίδευσής μου στην πολιτική, τη διαλεκτική, τη ρητορική και ένα ή δύο άλλα πράγματα».

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Η πορεία γυναικών βάδισε σε δύσβατους δρόμους

Νταϊάνα Μαρκίδου - Βάσω Πέτσα: Μιλούν για τις εμβληματικές πορείες διαμαρτυρίας ενάντια στην εισβολή και την κατοχή

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Για την Πορεία Γυναικών μού είχε μιλήσει η κα Τιτίνα Λοΐζίδου, όταν την είχα συναντήσει για να μιλήσουμε σχετικά με την προσφυγή της στο ΕΔΑΔ. Όπως μου είχε πει τότε, η Πορεία Γυναικών στα Λύμπια, και η σύλληψή της έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην απόφασή της να καταφύγει στη δικαιοσύνη, αφού για ακόμη μία φορά καταπατήθηκαν τα ανθρώπινά της δικαιώματα. Λίγο καιρό μετά η κα Λοΐζίδου με σύστησε στην κα Νταϊάνα Μαρκίδου, η οποία δέχθηκε να μου μιλήσει και εκείνη για την Πορεία Γυναικών, και μάλιστα στο σπίτι της στη Λευκωσία, όπου τη συνάντησα, μαζί με μία ακόμη γυναίκα από τις πορείες, την κα Βάσω Πέτσα. Καθισμένοι στο μπαλκόνι, άρχισα να ρωτάω τα βασικά, πώς ξεκίνησε η ιδέα να διοργανωθούν αυτές οι πορείες και η Μαρκίδου μού απαντά πως ό,τι έγινε, έγινε για να τονιστεί η καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του ατόμου, «Υποστηρίζαμε το ανθρώπινο δικαίωμα που έχει ο καθένας να μπορεί να κινείται και να ζει όπου θέλει στη χώρα του. Δεν μπορούσα να πιστέψω πώς η Κύπρος έγινε θέατρο πολέμου, δημιουργήθηκαν χιλιάδες πρόσφυγες, ήταν ένα μεγάλο σοκ για εμένα... Δεν μπορούσα να μείνω άπραγη... έπρεπε να γίνει κάτι και αυτό ήταν για εμένα το μεγάλο κίνητρο» και η κα Μαρκίδου συνεχίζει: «Ήμουν σε κάποια άλλη οργάνωση που προσπαθούσαμε να δείξουμε τι συνέβαινε στην Κύπρο στον έξω κόσμο, κυρίως στη Βρετανία και μία από τις κοπέλες που ήταν σε εκείνη την οργάνωση είπε "μα γιατί δεν σηκώνονται οι γυναίκες και οι πρόσφυγες να προσπαθήσουν να πάνε στα σπίτια τους και να δούμε τι θα γίνει;" Και έτσι ξεκίνησε, τον Φεβρουάριο-Μάρτιο του 1975».

> *«Λέγαμε πως αν δεν ρισκάρεις, δεν θα κερδίσεις κάτι. Σκεφτόμασταν πως αν θέλαμε να έχουμε ενδιαφέρον από τον έξω κόσμο θα πρέπει να κάνεις κάτι δραματικό».*

Η πρώτη πορεία

Η συζήτηση συνεχίζει με την πρώτη μεγάλη πορεία του 1975. «Οι συνέπειες της εισβολής ήταν ακόμη νωπές, με τους πρόσφυγες ακόμη στα αντίσκηνα, είχαμε κόσμο πολύ, αλλά τότε δημοσιοποιούσαμε τις δράσεις μας, και η Αστυνομία και τα Ηνωμένα Έθνη μάς σταμάτησαν. Σκεφτήκαμε πως την επόμενη φορά δεν θα μάθουν τι σκοπεύουμε να κάνουμε, ώστε να καταφέρουμε να μπούμε στα Κατεχόμενα, να δηλώσουμε ότι είμαστε εδώ και διεκδικούμε τα σπίτια μας, τα δικαιώματά μας. Έτσι αρχίσαμε να εκτελούμε διάφορα σχέδια, το πρώτο μας σχέδιο προδόθηκε. Το επόμενό μας σχέδιο ήταν καλύτερο... ανακοινώναμε πως οι γυναίκες της Κύπρου θα προσπαθήσουν να πάνε στα σπίτια τους, αλλά δεν λέγαμε από πού! Και αυτό το πού έγινε το μεγάλο μας μυστικό, καταφέρνοντας και στις τρεις πορείες να διατηρήσουμε τη μυστικότητά μας».

Η κα Βάσω Πέτσα που είχε λάβει μέρος στην πορεία που έγινε το 1975, παρεμβαίνει, «δεν είχα καμία σχέση με την ομάδα που δημιούργησε την πορεία, νομίζω, περίπου το 1985, επιστρέφοντας με τα παιδιά μου από τη θάλασσα είδαμε στον δρόμο παιδιά που έκαναν πορεία, τότε τα δικά μου παιδιά κατέβηκαν από το αυτοκίνητο και συμμετείχαν. Τον επόμενο χρόνο έλαβα μέρος στην πορεία που οργάνωσε η ΕΔΕΚ από τον Πύργο μέχρι τη Λευκωσία. Κατά τη διάρκεια αυτής της πορείας αναρωτήθηκα, μα γιατί δεν κάνουμε μία κάθετη πορεία, προς την κατεχόμενη περιοχή και σε ένα μήνα μου τηλεφώνησε μία κοπέλα και με ρώτησε αν θέλω να λάβω μέρος στην οργάνωση που θα διοργάνωνε αυτή την πορεία προς τα Κατεχόμενα, έτσι τελικά ενεπλάκην».

Ο κίνδυνος...

Μου ήταν ομολογουμένως δύσκολο να αντιληφθώ εν τη αφελεία μου πώς βρήκαν τη δύναμη αυτές οι γυναίκες να τα βάλουν με στρατιώτες... «Λέγαμε πως αν δεν ρισκάρεις, δεν θα κερδίσεις κάτι. Σκεφτόμασταν πως αν θέλαμε να έχουμε ενδιαφέρον από τον έξω κόσμο θα πρέπει να κάνεις κάτι δραματικό, να καταλάβουν στο εξωτερικό ότι εδώ υπάρχει κατοχή, στρατός... Έπρεπε να επαναφέρουμε το ενδιαφέρον για την Κύπρο... οι δικοινοτικές συνομιλίες δεν κατέληγαν πουθενά και ήταν σε αυτό το σημείο που η Helen Σωτηρίου κι εγώ είπαμε ότι πρέπει να γίνει κάτι πιο δυναμικό. Μέσω της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του γενικού εισαγγελέα Μιχαλάκη Τριανταφυλλίδη, προσπαθήσαμε να ξεκινήσουμε, δεν ήθελαν να κάνουν κάτι τόσο επικίνδυνο... και έτσι επιστρέψαμε στην ιδέα των γυναικών, και ψάχναμε γυναίκες από όλο το πολιτικό φάσμα και για μερικά χρόνια το καταφέραμε».

Τα σχέδια

Από τις διηγήσεις της κας Μαρκίδου και της κας Πέτσα αντιλαμβάνομαι πως τα σχέδια που έκαναν θα τα ζήλευαν πολλά επιτελικά γραφεία: «Ενημερώναμε τους πάντες πότε θα γίνει η πορεία, αλλά όχι το πού θα γίνει... Μια μικρή επιτροπή, που αποτελείτο από τέσσερα άτομα, ήξερε όλο το σχέδιο. Ο άντρας μου ο Σοφοκλής Μαρκίδης είχε εταιρία με λεωφορεία και καταφέραμε να οργανώσουμε ένα κομβόι, όπου ο οδηγός του πρώτου λεωφορείου ήξερε την τοποθεσία και τα υπόλοιπα ακολουθούσαν» λέει η κα Μαρκίδου και η κα Πέτσα προσθέτει ότι όταν έφευγε από το σπίτι της κας Μαρκίδου, λόγω και της μυστικότητας του εγχειρήματος, αφότου είχαν οργανωθεί για την πορεία, έβλεπε τα αναμμένα φώτα στα σπίτια και σκεφτόταν μήπως τελικά τους κάνουμε κακό; «Ένιωθα μεγάλη ευθύνη...».

Το επόμενό μας σχέδιο ήταν καλύτερο... ανακοινώναμε πως οι γυναίκες της Κύπρου θα προσπαθήσουν να πάνε στα σπίτια τους, αλλά δεν λέγαμε από πού! Και αυτό το πού έγινε το μεγάλο μας μυστικό, καταφέρνοντας και στις τρεις πορείες να διατηρήσουμε τη μυστικότητά μας».

Οι κυρίες Νταϊάνα Μαρκίδου και Βάσω Πέτσα στο σαλόνι της πρώτης, εκεί που ξεκίνησαν όλα.

Οι Γυναίκες στην Ακρόπολη

Πριν από την τέταρτη πορεία - στα Λύμπια και στην Άχνα στις 19 Μαρτίου 1989, και θέλοντας να αναδιοργανωθούν για την επόμενή τους κίνηση, γίνεται γνωστό ότι ο Τούρκος πρόεδρος Τουργκούτ Οζάλ θα πραγματοποιούσε επίσημη επίσκεψη στην Αθήνα και θα επισκεπτόταν την Ακρόπολη. Η πρώτη σκέψη των Γυναικών της Κύπρου είναι ότι πώς γίνεται ο Οζάλ να μπορεί να πάει στην Αθήνα και εκείνες να μην μπορούν να επισκεφθούν τη Σαλαμίνα... Αποφασίζουν, πάντοτε με άκρα μυστικότητα, και με εξαιρετική οργάνωση, να εμποδίσουν τον Τούρκο πρόεδρο να ανέβει στον ιερό βράχο, πράγμα που καταφέρνουν.

> *«Αφού εμείς δεν μπορούμε να πάμε στη Σαλαμίνα, ο Οζάλ γιατί μπορεί να πάει στην Ακρόπολη;»*

Προχωράμε αμέσως στην πορεία στην Άχνα, όπου οι Γυναίκες πήγαν πάλι προετοιμασμένες, έχοντας εκπονήσει το σχέδιό τους με κάθε λεπτομέρεια και μυστικότητα. Κύριος προορισμός της Πορείας Γυναικών ήταν η Άχνα, τα Λύμπια ήταν περισπασμός, μού λέει η κα Μαρκίδου, τελικά όμως η κατάσταση στα Λύμπια έγινε πολύ δραματική... Η επιλογή της Άχνας σημειώνει η κα Μαρκίδου έγινε προκειμένου να μην ανακατευτούν πολύ με τα Η.Ε. και να δείξουν ότι το πρόβλημα είναι με την Τουρκία. Εν τέλει οι γυναίκες που είχαν περάσει στις βρετανικές βάσεις – όπου και η Άχνα– από το προηγούμενο βράδυ –διανυκτερεύοντας στον φάρο του Κάβο Γκρέκο, αφού ο σύζυγος της Κλεοπάτρας Παγιάτα δούλευε στην Αρχή Λιμένων και μπορούσε να το κανονίσει, έφτασαν σε έναν πορτοκαλεώνα, περιμένοντας τις υπόλοιπες που θα περνούσαν στις βάσεις...». Τελικά πέρασαν στο χωριό της Άχνας όλες οι γυναίκες, αιφνιδιάζοντας τους Τούρκους στρατιώτες: «και πήγαμε προς την εκκλησία της Αγίας Μαρίνας, και άρχισαν όλες να ψάλουν τον Ακάθιστο Ύμνο, ήταν πολύ συγκινητικό...» και η φωνή της κας Μαρκίδου σπάει... η κα Πέτσα θυμάται... «ήταν κάτι πολύ μεγάλο», η οποία συμπληρώνει στη διήγηση της κας Μαρκίδου: «Βρέθηκα μόνη μου σε έναν δρόμο για να δω αν έρχονται τα άλλα λεωφορεία και αν υπάρχουν στρατιώτες και εκεί αισθάνθηκα πως ξεπέρασα τον εαυτό μου. Όταν βεβαιώθηκα ότι έρχονται τα άλλα λεωφορεία έδωσα το σύνθημα για να τρέξουν προς το χωριό, την Άχνα...». Μετά το τέλος της διαμαρτυρίας και καθώς πήγαιναν προς τα λεωφορεία συνέλαβαν την κα Πέτσα και την κα Μαρκίδου, καθώς και άλλες γυναίκες: «Αισθάνθηκα περίεργα που κάποιος μου απαγόρευε να ανεβώ σε ένα λεωφορείο στην πατρίδα μου και να επιστρέψω σπίτι μου...». Τελικά, από την Άχνα μεταφέρθηκαν στη Λευκωσία, όπου και αφέθηκαν ελεύθερες.

Μετά από τόσα χρόνια άξιζε αυτό που κάνατε, ρωτάω τις δύο κυρίες και μου απαντούν πως ναι, «κάτι κάναμε» λέει η κα Μαρκίδου και η κα Πέτσα συμπληρώνει πως για την εποχή που έγινε άξιζε, «δώσαμε μια ώθηση στον κόσμο, ότι μπορούμε κάτι να επιτύχουμε», θα το ξανακάνατε; «Προς τι τώρα; Τι θα ωφελούσε, Νταϊάνα, αν το ξανακάναμε;» και απευθύνεται στην κα Μαρκίδου... «Ο κόσμος που θυμάται τις άμεσες συνέπειες της εισβολής λιγοστεύει και το ίδιο και η αγωνιστικότητα»... απαντάει η κα Μαρκίδου.

Έφυγα από το σπίτι της κας Μαρκίδου, έχοντας πάρει πολλά περισσότερα από μία συνέντευξη και αυτό είναι το κέρδος να είσαι δημοσιογράφος.

Με την παράτολμη απορία «μα γιατί δεν σηκώνονται οι γυναίκες και οι πρόσφυγες να προσπαθήσουν να πάνε στα σπίτια τους και να δούμε τι θα γίνει» ξεκίνησε, τον Φεβρουάριο-Μάρτιο του 197, η πορεία Γυναικών.

Κίνηση: Οι Γυναίκες Επιστρέφουν

1η Πορεία

Η Πορεία στην κατεχομένη Αμμόχωστο (20 Απριλίου 1975), συμμετείχαν 30.000 γυναίκες. Οι άνδρες των Ηνωμένων Εθνών ανέκοψαν την πορεία αυτή πριν φτάσει στην πόλη.

2η Πορεία

Η Πορεία στον Άρωνα (14 Ιουνίου 1987). Τα Ηνωμένα Έθνη σταμάτησαν τις 300 γυναίκες στη νεκρή ζώνη.

3η Πορεία

Η πορεία στον Άγιο Παύλο (22 Νοεμβρίου 1987). Συμμετείχαν 1000 γυναίκες, μεταξύ των οποίων βουλευτίνες και προσωπικότητες από ξένες χώρες (μεταξύ των οποίων και η Catrhine Porter σύζυγος Αμερικανού γερουσιαστή). Δυναμική πορεία που για πρώτη φορά έσπασε την γραμμή Αττίλα και πέρασε στα Κατεχόμενα

4η Πορεία

Η Πορεία στα Λύμπια και στην Αχνα (19 Μαρτίου 1989). Συμμετοχή 7.000 γυναικών. Οι γυναίκες κατορθώνουν ειρηνικά αλλά δυναμικά να σπάσουν την γραμμή Αττίλα τόσο στα Λύμπια όσο και στην Άχνα.

Η πορεία στον Άρωνα

Για την πορεία του Άρωνα το 1987 μου λένε πως ξεκίνησαν από την πλατεία Σολωμού, αλλά δεν είχαν υπολογίσει το πόσο μεγάλη ήταν η Νεκρή Ζώνη: «καταφέραμε να εισέλθουμε, αλλά όχι να φτάσουμε στην άλλη άκρη και να μπούμε στα Κατεχόμενα. Ετσι εμάθαμε το μάθημά μας και την επόμενη φορά με πολλή μεγάλη μελέτη βρήκαμε ένα πολύ στενό πέρασμα στον Άγιο Παύλο, που είχε και ασφαλτωμένο δρόμο, πράγμα που σήμαινε ότι δεν θα υπήρχαν νάρκες... όπως φοβόμασταν στον Άρωνα. Ήμασταν περίπου 25 γυναίκες, οι κομάντο» λέει κα Μαρκίδου, και η κα Πέτσα συμπληρώνει «είχαμε όλες πολύ μεγάλη πειθαρχία. Ξέραμε ότι η Helen και η Νταϊάνα μπορούν να συλλάβουν ένα σχέδιο κι εμείς είχαμε απόλυτη εμπιστοσύνη σε αυτό και το ακολουθούσαμε», συμφωνούν και οι δύο πως καθεμιά είχε τον ρόλο της! και η κα Μαρκίδου συνεχίζει: «Ξέραμε ότι υπήρχε τουρκικό στρατόπεδο στον Άγιο Παύλο και ήταν κάτι που το θέλαμε, για να δείξουμε στη διεθνή κοινότητα ότι ο τουρκικός στρατός είναι αυτός που ελέγχει την κατάσταση. Εν τέλει καταφέραμε να ξεγελάσουμε και τα Ηνωμένα Έθνη και τους Τούρκους στρατιωτικούς» και η κα Πέτσα υπενθυμίζει πως είχαν διοργανωθεί δύο παράλληλες πορείες, η μία που ξεκίνησε για τον Άγιο Παύλο, και η άλλη προς διαφορετική κατεύθυνση. Οι δύο κυρίες συνεχίζουν τη διήγησή τους και το τετέρισμα των τζιτζικιών μού δημιουργεί ένα περίεργο ηχοτοπίο... «Η δεύτερη ομάδα, αυτή που θα πήγαινε προς τον Άγιο Παύλο είχε συγκεντρωθεί στο Ιππόδρομο στον Άγιο Δομέτιο και το σύνθημα που είχαν για να ξέρουν ότι δεν υπήρχε αστυνομία ήταν το "Εν έσσιει άππαρους!"». Οι γυναίκες κατάφεραν να περάσουν στα Κατεχόμενα και για πρώτη φορά έσπασε η γραμμή του Αττίλα, όχι από στρατιώτες, αλλά από αποφασισμένες γυναίκες, να πορευθούν στα σπίτια τους, στον τόπο τους.

Οι κα Μαρκίδου και η κα Πέτσα στέκονται ιδιαίτερα σε αυτό το σημείο, λέγοντάς μου: «Ένα πράγμα που πετύχαμε, αν και όχι στον βαθμό που επιθυμούσαμε, είναι ότι σπάσαμε τον φόβο που υπήρχε πιο πριν, ότι μπορούμε να πάμε απέναντι, υπήρχε ένας ψυχολογικός τοίχος, που αν τολμούσες να τον περάσεις θα χαλούσε ο κόσμος. Μπορείς τελικά να τολμήσεις να κάνεις πράγματα που σου έχουν πει ότι δεν πρέπει να τα κάνεις» λέει η κα Μαρκίδου και η κα Πέτσα συμπλήρωσε: «Μέχρι τότε κανένας δεν τολμούσε καν να σκεφτεί ότι μπορούσε να περάσει την Πράσινη Γραμμή. Εμείς τα καταφέραμε...».

«Η δεύτερη ομάδα, αυτή που θα πήγαινε προς τον Άγιο Παύλο είχε συγκεντρωθεί στο Ιππόδρομο στον Άγιο Δομέτιο και το σύνθημα που είχαν για να ξέρουν ότι δεν υπήρχε αστυνομία ήταν το "Εν έσσιει άππαρους!"».

Διαβάστε στο www.kathimerini.com.cy τη διήγηση της Τιτίνας Λοΐζίδου για την πορεία στα Λύμπια.

Αμμόχωστος: Στη μέγγενη των συμφερόντων

Η απόρριψη του σχεδίου λύσης του Κυπριακού το φθινόπωρο του 1978 ήταν μία ακόμη χαμένη ευκαιρία να επανενωθεί το νησί

Του **ΗΛΙΑ Α. ΠΑΝΤΕΛΙΔΗ**

Κανένας Κύπριος πολιτικός δεν θα πρέπει να θεωρείται προδότης. Ο όρος είναι πολύ αυστηρός. Τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, (13/8/1913 - 3/8/1977) πρώτο πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας διαδέχθηκε, άνευ ανθυποψηφίου, ο κύριος Σπύρος Κυπριανού (28/10/1935 - 12/3/2002). Τα γεγονότα πριν από τον Ιούλιο του 1978, εν πολλοίς γνωστά. Τον Ιούλιο του 1974 η αθηναϊκή χούντα άνοιξε χίλιες κερκόπορτες και ακολούθησε η τουρκική «αποβίβαση». Ενώ λίγοι πολεμούσαν, πολλοί λιποτακτούσαν. Μέχρι το τέλος του Ιούλη η Τουρκία τσιμεντώνει το προγεφύρωμά της και

> *Καταλυτική σημασία είχε η πρόταση Ντενκτάς για την Αμμόχωστο, η οποία είχε αποσταλεί στον γενικό γραμματέα του ΟΗΕ, μέσω του μονίμου αντιπροσώπου της Τουρκίας.*

Οι Αμμοχωστιανοί έμειναν στο περίμενε και ο κυβερνητικός εκπρόσωπος το 1978 τούς υπέδειξε να μην είναι τοπικιστές και να μην προωθούν προσωπικά συμφέροντα...

νυχθημερόν αποβιβάζει και στοιβάζει αμερικανικά όπλα και άρματα, πολλά. Η μισή Κύπρος βουλιάζει. Την ίδια περίοδο θρασύδειλοι, χουντοφασίστες, πραξικοπηματίες αξιωματικοί, όπως ο ταξίαρχος Γεωργίτσης Μιχαήλ, ο συνταγματάρχης Κομπόκης Κωνσταντίνος των ΛΟΚ, ο Παπαγιάννης Γεώργιος του ναυτικού και άλλοι, εναγωνίως επεδίωξαν και επέτυχαν την ανάκλησή τους στην Αθήνα. Οι τρεις πιο πάνω έφυγαν στις 6, 9 και 11 του Αυγούστου 1974, αντιστοίχως (βλέπε: Η Έκθεση του ΓΕΕΦ για το 1974, του Δ. Βλάσση, σελίδα 100, και βιβλίο υπουργείου Άμυνας, για το 1974, σελίδα 391). Στην Αμμόχωστο παρέμεινε ο δειλός αντισυνταγματάρχης Κωνσταντίνος Ζαρκάδας, ο οποίος, εγκληματικά αδικαιολόγητα, εγκατέλειψε αμαχητί την Αμμόχωστο, στις 14 Αυγούστου 1974. Ο ταγματάρχης Δημήτρης Αλευρομάγειρος με έφεδρους Αμμοχωστιανούς θα υπερασπιζόταν τη δυτική Λευκωσία. Παντού, ο άμαχος πληθυσμός, τα γυναικόπαιδα έφευγαν, για να γλυτώσουν την αιχμαλωσία, δολοφονίες και βιασμούς.

1975: Αμερικανικό εμπάργκο όπλων στην Τουρκία

Παρά τις έντονες προσπάθειες του διαβόητου υπουργού Εξωτερικών Χένρι Κίσινγκερ, οι Τζον Μπραδήμας και Πολ Σαρμπάνης κατόρθωσαν το φαινομενικά ακατόρθωτο. Το εμπάργκο του 1975 αποτέλεσε επικράτηση της ηθικής και νομικής προσέγγισης, που κυριάρχησε στο Κογκρέσο, έναντι των γεωπολιτικών επιταγών που υποστήριζαν ο Φορντ και ο Κίσινγκερ. Ήταν προϊόν της ασυνήθιστα έντονης επιρροής του Κογκρέσου σε ζητήματα εξωτερικής πολιτικής στον απόηχο του Βιετνάμ και του Γουότεργκεϊτ. Οι γεωπολιτικές ανισορροπίες όμως παρέμειναν. Η Τουρκία συνόρευε με τη Σοβιετική Ένωση και με σημαντικές χώρες της Μέσης Ανατολής. Την εποχή εκείνη, εκδικητικά, κατόπιν υπόδειξης του υπουργού Εξωτερικών των ΗΠΑ Χένρι Κίσινγκερ, το Λονδίνο στις 14 Ιανουαρίου 1975 κοινοποίησε την απόφασή του για εκκένωση της βάσης Ακρωτηρίου, από τους Τουρκοκυπρίους. Με πτήσεις προς τα Άδανα και από εκεί στα Κατεχόμενα οι Τουρκοκύπριοι απολάμβαναν την «ασφάλεια» του Αττίλα και τις περιουσίες Ελληνοκυπρίων εκτοπισμένων.

«Προσφορά» το Βαρώσι

Πρώτιστο μέλημα του Ραούφ Ντενκτάς (1924-2012) ήταν πάντοτε η προάσπιση των δικών του συμφερόντων και αυτών των Τουρκοκυπρίων. Ο Ντενκτάς αγωνιωδώς καλούσε σε συνέχιση του διακοινοτικού διαλόγου. Αυτό εξυπηρετούσε πρώτιστα τα συμφέροντα της Τουρκίας. Οι κινήσεις της Τουρκίας επηρεάσθηκαν σημαντικά από το γεγονός, που οι Τάιμς της Νέας Υόρκης δημοσίευσαν στις 12/05/1978: «Ουάσιγκτον, 11 Μαΐου 1978. Η κυβέρνηση Κάρτερ απέτυχε να τερματίσει το εμπάργκο όπλων εναντίον της Τουρκίας. Υπέστη σημαντική ήττα, όταν η Επιτροπή Εξωτερικών Σχέσεων της Γερουσίας ψήφισε 8 έναντι 4 για να διατηρήσει την απαγόρευση, η οποία θεσπίστηκε το 1975, λόγω της εισβολής της Τουρκίας στην Κύπρο. Θεωρητικά, οι υποστηρικτές της Διοίκησης μπορούν να αντιστρέψουν τη δράση, αλλά οι πιθανότητες θεωρούνται ελάχιστες. Η ψηφοφορία στην επιτροπή θα μπορούσε να έχει σοβαρές επιπτώσεις στις αμερικανικές σχέσεις με την Τουρκία. Ο πρωθυπουργός Μπουλέντ Ετζεβίτ, απείλησε να «χαλαρώσει» τους δεσμούς της Τουρκίας με το ΝΑΤΟ, εάν δεν αρθεί το εμπάργκο. Απειλούσε με μόνιμο κλείσιμο των αμερικανικών στρατιωτικών βάσεων και μυστικών εγκαταστάσεων στην Τουρκία, που έκλεισαν 1975, ως αντίποινα για το εμπάργκο που επέβαλε το Κογκρέσο.

Η πρόταση Ντενκτάς

Ο Ραούφ Ντενκτάς διαλαλούσε ότι ήταν έτοιμος να συνεχίσει τις συνομιλίες από εκεί που έμειναν στις 12/02/1977 οι Μακάριος - Ντενκτάς. Ταυτόχρονα, διαλαλούσε την «ανθρωπιστική» του προσφορά για επιστροφή 35.000 Βαρωσιωτών. Μετά από συζητήσεις με τις Ηνωμένες Πολιτείες και διαβούλευση με τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ (συνάντηση με τον Πρέσβη τις Τουρκίας στις 15 Ιουλίου), η τουρκική πλευρά δημοσίευσε την πρότασή της για το Βαρώσι σε μορφή ανοικτού μηνύματος προς τους Ελληνοκύπριους.

Η άρση του εμπάργκο

Ο Ρ. Ντενκτάς εξαγγέλλει πρόταση στις 20 Ιουλίου 1978 βάσει της οποίας θα μπορούσαν να επιστρέψουν στην Αμμόχωστο περίπου 35.000 Βαρωσιώτες, υπό τη διοίκηση των Ηνωμένων Εθνών. Η πρόταση αυτή αντιμετωπίστηκε αρνητικά από τον Πρόεδρο Κυπριανού, ο οποίος θεωρούσε ότι ήταν απλώς μια πρόταση, η οποία θα υποβοηθούσε την άρση του εμπάργκο εναντίον της Τουρκίας. Η στάση της τουρκικής πλευράς θεωρήθηκε από τους Αμερικανούς ως θετική και με δυναμικές παρεμβάσεις του ίδιου του Κάρτερ, το Κογκρέσο και η Βουλή, σύντομα ψήφισαν όπως ο Κάρτερ ήθελε. Καταλυτική σημασία είχε η πρόταση Ντενκτάς για την Αμμόχωστο, η οποία είχε αποσταλεί στον γενικό γραμματέα του ΟΗΕ, μέσω του μονίμου αντιπροσώπου της Τουρκίας [έγγραφο s/12782 (A/33/187, 4 σελίδες].

Παρατίθεται αυτούσιο το εισαγωγικό σημείωμα στην αγγλική γλώσσα: «Letter dated 20 July 1978 from Mr. Nail Atalay to the Secretary General. I have the honour to enclose herewith the text of the "open message" by the President of the Turkish Federated State of Cyprus, His Excellency Mr. Rauf R. Denktash, to the Greek Cypriot leadership, repeating his invitation to resume the intercommunal talks and proposing an interim administration for (Varosha) under the aegis of the United Nations to enable the resettlement of 35,000 Greek Cypriots. I shall be grateful if this message is circulated as a document of the General Assembly, under item 28 of the preliminary list, and of the Security Council. (Signed) Nail ATALAY Representative.»

Η πρόταση προήλθε από τον ίδιο τον Ετζεβίτ. Το θέμα συζήτησε ο μόνιμος αντιπρόσωπος της Τουρκίας στον ΟΗΕ με τον γενικό γραμματέα Βάλντχαϊμ, στις 15 Ιουλίου. Ο Αυστριακός Κουρτ Γιόζεφ Βάλντχαϊμ (1918-2007) γενικός γραμματέας του ΟΗΕ από το 1972 μέχρι το 1981 γνώριζε καλά το Κυπριακό και ήταν παρών, όταν επετεύχθη η συμφωνία Μακαρίου - Ντενκτάς τον Φεβρουάριο του 1977. Σε εμπιστευτικό έγγραφο του ΟΗΕ, της εποχής εκείνης, οι αναφορές για τον κ. Σπ. Κυπριανού δεν είναι καθόλου κολακευτικές.

Μήνας «συνωμοσιών»

Η πρώτη Ιουλίου 1978 ήταν Πέμπτη, και ο κύριος Σπύρος Κυπριανού βρίσκεται στον προεδρικό θώκο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Μετά την «απίστευτα κινηματογραφική» απαγωγή του γιου του Αχιλλέα, ο πρόεδρος «εξελέγη» χωρίς ανθυποψήφιο. Στις 14 Δεκεμβρίου 1977 απήχθη ο γιος του Σπύρου Κυπριανού, Αχιλλέας, ενώ βρισκόταν στο στρατόπεδο όπου υπηρετούσε ως ανθυπολοχαγός των ΛΟΚ... Ισχυρισμοί πως ο εγκέφαλος της απαγωγής του Αχιλλέα ήταν πολυμήχανος υπουργός, ουδέποτε διατυπώθηκαν δημόσια και ουδέποτε επιβεβαιώθηκαν, μέσω δικαστικής οδού. Ο Γλαύκος Κληρίδης απέσυρε την υποψηφιότητά του και σε ένδειξη ομοψυχίας του πολιτικού κόσμου και επειδή γνώριζε τι συνέβη στις τελευταίες βουλευτικές εκλογές το 1976. Μία καλά συντονισμένη οριζόντια ψηφοφορία απέκλεισε εντελώς τον ΔΗΣΥ από τη Βουλή. Το κόμμα του έλαβε 27% και έκλεξε μηδέν βουλευτές.

Ο Ηλίας Παντελίδης είναι συγγραφέας του ιστορικού βιβλίου «Βιώματα Κύπρος 1974» και άλλων 5 βιβλίων.

Αρση εμπάργκο και κάθοδος Μάθιου Νίμιτς

Λίγο μετά ο αντιπρόσωπος του Κάρτερ, Μάθιου Νίμιτς, εβραίος στο θρήσκευμα και απόφοιτος της Οξφόρδης και του Χάρβαρντ, θα επισκεφθεί την Κύπρο. Ο Νίμιτς θα έχει πολύωρες συναντήσεις με τον Πρόεδρο Κυπριανού αλλά και με τον Ντενκτάς, ο οποίος θα τον ξεναγήσει και στην Αμμόχωστο. Ο Ντενκτάς δεν παρέλειψε καθοδόν για την Αμμόχωστο να κάνει σταθμό στην Αλόα και Μαράθα. Το φθινόπωρο ακολούθησε το σχέδιο του Μάθιου Νίμιτς, που και πάλι αφορούσε και την Αμμόχωστο. Έπειτα από πολλαπλές πολύμηνες πιέσεις από τον Λευκό Οίκο, από το υπουργείο Εξωτερικών και από υψηλόβαθμα στελέχη του υπουργείου Άμυνας, το Κογκρέσο ψήφισε υπέρ της Τουρκίας. Η Γερουσία στις 25 Ιουλίου 1978 υπερψήφισε, με 57 ψήφους έναντι 42, την άρση του εμπάργκο και ενέκρινε το ποσό των 2,8 δισ. δολαρίων για πωλήσεις ξένων όπλων. Με όρο, κάθε δύο μήνες ο πρόεδρος των ΗΠΑ να ενημερώνει με αναφορά το Κογκρέσο, όσον αφορά την πρόοδο των «διαπραγματεύσεων» για την Κύπρο.

Ακολούθησε μετά από λίγες ημέρες, θετική για τον Κάρτερ, απόφαση της Βουλής με 208 έναντι 205. Οι εκκλήσεις του Προέδρου Κάρτερ εισακούστηκαν και δόθηκε τέλος στην απαγόρευση τριάμισι ετών. Την πρόθεσή του είχε κάνει σαφέστατη ο Κάρτερ σε συνέντευξη στην «Απογευματινή» των Αθηνών πολλές μέρες πριν. Τα γεγονότα του Ιουλίου δεν πρέπει να τα συγχύζουμε με το σχέδιο που ακολούθησε τον Νοέμβριο. Ο Ιούλιος ήταν ο μήνας της μεγάλης συνωμοσίας, που ποτέ δεν υπήρξε και του εγκεφάλου που εξαφανίστηκε, ως να ήταν πλάσμα του νου μας. Οι Αμμοχωστιανοί έμειναν στο περίμενε και ο κυβερνητικός εκπρόσωπος τούς υπέδειξε να μην είναι τοπικιστές και να μην προωθούν προσωπικά συμφέροντα. Δήλωσε επίσης τα εξής: «[...] Ας έχουν εμπιστοσύνη στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Επίσης και κάτι άλλο πολύ λεπτό. Το κράτος γνωρίζει για κάποιο ρολό, ίσως ακούσιο, μελών της υψηλής κοινωνίας και ιδίως της Αμμοχώστου, στα πρόσφατα δυσάρεστα γεγονότα.». Συμμέτοχοι εν ολίγοις κάποιοι Αμμοχωστιανοί στη «φανταστική συνωμοσία», στην οποία τελικά δεν είχαν ρόλο ο Γ. Κληρίδης και ο Τ. Παπαδόπουλος.

Αμμοχωστοποίηση, διεθνοποίηση, μακροχρόνιος

Ειλικρινά πιστεύω ότι κανένας Κύπριος πολιτικός δεν θα πρέπει να χαρακτηρίζεται προδότης. Ούτε και ο Γλαύκος Κληρίδης, κι ας ήταν... «πράκτορας των Ναζί». Στη ζωή των Κυπρίων μπαίνουν νέες λέξεις, ανάλογα με του καιρού τα γυρίσματα. Πολιτικοί φίλοι γίνονται άσπονδοι εχθροί και συμμαχίες εμφανίζονται εκεί που κανείς δεν τις περιμένει. Ο θάνατος του Μακαρίου ήταν ο λόγος που ο Σπύρος Κυπριανού εξασφάλισε τον καυτό θώκο της Κυπριακής Προεδρίας. Οι ιστορικοί του μέλλοντος θα κρίνουν αν ήταν έτοιμος για το αξίωμα, αν ήταν κατάλληλος και αν οι πνευματικές του δυνάμεις τον εγκατέλειψαν ή τον αδίκησαν τον Ιούλιο του 1978.

> *Τα γεγονότα του Ιουλίου του 1978 δεν ξέρω αν είναι αρχαία ελληνική «τραγωδία» για κάποιους ή «κωμωδία» για κάποιος άλλους.*

Γεγονός διαχρονικό. Οι πολιτικοί, διαχρονικά και παγκοσμίως, κρίνονται από το όραμά τους, από την ακριβοδίκαιη κρίση, την πολιτική τους οξυδέρκεια και διορατικότητα και όχι από τα ψεύτικα τα λόγια, τα μεγάλα. Τα γεγονότα του Ιουλίου του 1978 δεν ξέρω αν είναι αρχαία ελληνική «τραγωδία» για κάποιους ή «κωμωδία» για κάποιος άλλους. Πιστεύω επίσης, πως ακόμη και εκεί που όλα τα ιστορικά γεγονότα μιας εποχής είναι σωστά καταγραμμένα, η πλάνη και η αλήθεια αενάως αντιπαλεύουν.

Στο μυαλό των φανατικών τα γεγονότα πάντα αγνοούνται και παραμένουν παγιδευμένοι στο δικό τους αφήγημα.

Γεγονός είναι πως χάθηκε και άλλη ευκαιρία το 1978 με την απόρριψη σχεδίου λύσης το φθινόπωρο του ιδίου έτους. Χρόνια πολλά μετά ο διάδοχος του Κυπριανού στο ΔΗΚΟ, κ. Νικόλας Παπαδόπουλος έριξε το δικό του «πυροτέχνημα». Το 2016, μας υπέδειξε «να μπούμε στο Google Earth και εκεί θα διαπιστώσουμε πως η περίκλειστη Αμμόχωστος δεν είναι παρά ένα μέρος του Πρωταρά, μια περιοχή ίση με την Αλυκή της Λάρνακας».

Γεγονός είναι όμως πως «σημαδεμένη και προδομένη, έμεινε πάντα η δική μας η γενιά». Για τον λόγο τούτο, πολλοί, πριν φύγουν, διερωτώνται: «Η Αμμόχωστος, τον Ιούλη του 1978, χάθηκε, ξανά, λόγω προδοσίας;».

Διαβάστε στη www.kathimerini.com.cy τη συνέχεια και πώς ο κυπριακός Τύπος αποτύπωσε τον Ιούλιο του 1978.

Οι ιστορικοί του μέλλοντος θα κρίνουν αν ο Σπύρος Κυπριανού ήταν έτοιμος για το αξίωμα, αν ήταν κατάλληλος και αν οι πνευματικές του δυνάμεις τον εγκατέλειψαν ή τον αδίκησαν τον Ιούλιο του 1978.

Φάκελος: Παρακολουθήσεις

Οι αγωνίες του Μαξίμου και το νυστέρι στην ΕΥΠ

Τα ερωτήματα της επόμενης ημέρας

Συνεργάτες του πρωθυπουργού τονίζουν ότι ο Κυριάκος Μητσοτάκης επέδειξε αντανακλαστικά: με την αποπομπή του τέως διοικητή της ΕΥΠ Παναγιώτη Κοντολέοντος (δεξιά) και την αποδοχή της παραίτησης του διευθυντή του Γραφείου του, Γρηγόρη Δημητριάδη (αριστερά).

Του **Κ. Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ**

Αντιμέτωπο με αναπάντητα και για το ίδιο ερωτήματα για την υπόθεση των υποκλοπών βρίσκεται το Μέγαρο Μαξίμου, ενώ χαράσσει τη στρατηγική του για τις επόμενες, «δύσκολες» επικοινωνιακά, εβδομάδες με αιχμή τις μάχες με την αντιπολίτευση στη Βουλή, αλλά και την προετοιμασία των μέτρων θωράκισης της ΕΥΠ για τα οποία δεσμεύθηκε ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης. Παράλληλα, στο κυβερνητικό στρατόπεδο, αλλά και σε όλα τα κομματικά γραφεία, επιχειρείται η ανίχνευση του νέου πολιτικού τοπίου που έχει δημιουργήσει η παρακολούθηση του κ. Ανδρουλάκη: με την επανέναρξη των εργασιών της Βουλής, στις 22 του μηνός, η χώρα εισέρχεται σε μια παρατεταμένη προεκλογική περίοδο που, μετά την πλήρη «ρήξη» στις σχέσεις Ν.Δ. - ΠΑΣΟΚ, και Μητσοτάκη - Ανδρουλάκη σε προσωπικό επίπεδο, οδηγεί σχεδόν με μαθηματική ακρίβεια σε διπλές κάλπες, από τις οποίες όμως, περισσότερο από ποτέ, ο σχηματισμός κυβέρνησης συνεργασίας καθίσταται δισεπίλυτος γρίφος.

Οι φόβοι

Κυρίαρχη εκτίμηση στο Μέγαρο Μαξίμου είναι πως, παρά το σοκ και την αναμενόμενη φθορά από τις αποκαλύψεις για την παρακολούθηση του προέδρου του ΠΑΣΟΚ, η εικόνα της κυβέρνησης μπορεί να αναταχθεί. Οπως αναφέρουν συνεργάτες του, ο πρωθυπουργός επέδειξε αντανακλαστικά με την αποπομπή του τέως διοικητή της ΕΥΠ Παναγιώτη Κοντολέοντος και την αποδοχή της παραίτησης του διευθυντή του Γραφείου του, Γρηγόρη Δημητριάδη. Ομως αναγνωρίζουν και οι ίδιοι ότι υπάρχουν δύο σημαντικοί αστερίσκοι που μπορεί να ανατρέψουν πλήρως τα δεδομένα:

Πρώτον, να αποδειχθεί πως εν αγνοία του κ. Μητσοτάκη και του Μεγάρου Μαξίμου η ΕΥΠ είχε προχωρήσει σε «επισυνδέσεις» εις βάρος και άλλων πολιτικών προσώπων, δημοσιογράφων ή επιχειρηματιών με πρόφαση λόγους «εθνικής ασφάλειας». Παρότι δεν υπάρχουν σχετικές ενδείξεις ή πληροφορίες, το ενδεχόμενο δεν μπορεί να αποκλειστεί, αφού ο κ. Κοντολέων ουδέποτε ενημέρωσε το πρωθυπουργικό γραφείο για την παρακολούθηση του κ. Ανδρουλάκη. Μάλιστα, δεν το έπραξε ούτε όταν προσήλθε μαζί με τον υπουργό Επικρατείας Γιώργο Γεραπετρίτη στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής για το σκέλος της απόπειρας παρακολούθησης του προέδρου του ΠΑΣΟΚ με το παράνομο λογισμικό Predator, ούτε και στη συνέχεια, γεγονός που, σύμφωνα με πληροφορίες, προκάλεσε και την έκρηξη του κ. Μητσοτάκη όταν έγινε γνώστης όλων των πτυχών της υπόθεσης την προπερασμένη Πέμπτη.

Δρομολογείται η δημιουργία Υπηρεσίας Εσωτερικών Υποθέσεων στην ΕΥΠ, καθώς αποτελεί κοινό μυστικό πως διαχρονικά εντός της αναπτύσσονται ανεξέλεγκτοι θύλακοι.

Δεύτερον, να επιχειρηθεί η ευρύτερη «υπονόμευση» της κυβέρνησης. Να διατυπωθεί δηλαδή δημοσίως από κάποιο «εμπλεκόμενο» πρόσωπο η –πλήρως ανυπόστατη, όπως τονίζεται– καταγγελία ότι κάποιο μέλος του Μεγάρου Μαξίμου τελούσε εν γνώσει της παρακολούθησης. Είναι προφανές πως μέσα στο γενικότερο κλίμα τοξικότητας που έχει διαμορφωθεί, μια τέτοια εξέλιξη θα αποτελούσε βόμβα στα θεμέλια της κυβέρνησης.

Επί του παρόντος, πάντως, οι προτεραιότητες της κυβέρνησης είναι εστιασμένες στη διαμόρφωση ενός νέου πλαισίου λειτουργίας της ΕΥΠ, για το οποίο δεσμεύθηκε την περασμένη Δευτέρα ο πρωθυπουργός, και στην επιτυχή αντιμετώπιση των πυρών της αντιπολίτευσης σε μια σειρά από «αναμετρήσεις» που αναμένονται στη Βουλή. Βούληση του κ. Μητσοτάκη είναι η θεσμική θωράκιση της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών να αποτελέσει προϊόν συνεργασίας των πολιτικών δυνάμεων, ως μέρος των εργασιών της εξεταστικής επιτροπής που θα συγκροτηθεί για την υπόθεση Ανδρουλάκη. Ηδη, όμως, το Μέγαρο Μαξίμου εξετάζει συγκεκριμένα μέτρα που θα προτείνει, ενώ αναζητούνται προκειμένου να υιοθετηθούν και οι «βέλτιστες πρακτικές» που ισχύουν σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Ειδικότερα, ως πρόσθετες δικλίδες ασφαλείας για τον τρόπο λειτουργίας της ΕΥΠ εξετάζονται:

• Η θέσπιση διαβαθμισμένου επιπέδου εγγυήσεων για τα πολιτικά πρόσωπα προκειμένου να υπάρξει άρση του απορρήτου τηλεπικοινωνιών. Οπως λέγεται, θα μπορούσαν να διαμορφωθούν πρόσθετα «φίλτρα» –δικαστικά ή πολιτικά– προκειμένου να ανάβει το πράσινο φως για την παρακολούθησή τους είτε για ποινικές υποθέσεις, όπως συνέβη με τη Χρυσή Αυγή, είτε για λόγους εθνικής ασφάλειας.

• Η διεύρυνση του αριθμού των προσώπων που συνυπογράφουν και γνωρίζουν την ταυτότητα του παρακολουθούμενου προσώπου. Με τα υφιστάμενα δεδομένα, γνώση για τον «στόχο» της όποιας νόμιμης επισύνδεσης είχαν ο εκάστοτε διοικητής της ΕΥΠ, εν προκειμένω ο κ. Κοντολέων, και η εισαγγελέας, στη συγκεκριμένη περίπτωση η κ. Βασιλική Βλάχου. Πλέον γνώση θα έχει και ο εισαγγελέας εφετών, που προστίθεται στο σχήμα με την πρόσφατη πράξη νομοθετικού περιεχομένου.

• Η αναβάθμιση του Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας σε συλλογικό όργανο. Το ΣΕΑ θα μπορούσε να αξιολογεί εάν οι λόγοι εθνικής ασφάλειας που επικαλείται η ΕΥΠ για μια παρακολούθηση είναι επαρκείς ή προσχηματικοί, αλλά και να αξιοποιεί καλύτερα τις όποιες πληροφορίες προκύπτουν.

• Η δρομολόγηση αλλαγών στο εσωτερικό της ΕΥΠ, με βασικότερη τη δημιουργία Υπηρεσίας Εσωτερικών Υποθέσεων, καθώς αποτελεί κοινό μυστικό πως διαχρονικά εντός της αναπτύσσονται ανεξέλεγκτοι θύλακοι.

Τριπλή μάχη στη Βουλή

Στο μέτωπο των κοινοβουλευτικών διαδικασιών που θα τεθούν σε κίνηση από τη μεθεπόμενη Δευτέρα, κρίσιμοι σταθμοί είναι η συνεδρίαση της Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας, η προ ημερησίας διατάξεως συζήτηση που έχει προκαλέσει ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ Αλέξης Τσίπρας και, βεβαίως, η σύσταση και λειτουργία της εξεταστικής επιτροπής. Η κυβέρνηση έχει ανάψει το πράσινο φως προκειμένου με την επανέναρξη των εργασιών της Βουλής να συνέλθει εκ νέου η Επιτροπή Θεσμών. Επίσης, σύμφωνα με πληροφορίες, θα συναινέσει προκειμένου να κληθεί εκ νέου προκειμένου να εξεταστεί ο κ. Κοντολέων, ενώ το «παρών» αναμένεται να δώσει και ο επικεφαλής της ΑΔΑΕ Χρήστος Ράμμος. Αντιθέτως, ερώτημα υφίσταται όσον αφορά την κ. Βλάχου, λόγω του ειδικού καθεστώτος που ισχύει για τους δικαστικούς. Επίσης, στην Επιτροπή θα κληθεί προκειμένου να εγκριθεί η τοποθέτησή του και εν συνεχεία για να καταθέσει για την υπόθεση ο νέος διοικητής της ΕΥΠ Θεμιστοκλής Δεμίρης. Πάντως, μέσω της Επιτροπής Θεσμών, όπως αναφέρουν κυβερνητικοί παράγοντες, δεν πρόκειται να γίνουν γνωστοί οι λόγοι εθνικής ασφάλειας που οδήγησαν στην παρακολούθηση του κ. Ανδρουλάκη, καθώς, σημειώνουν, τούτο απαγορεύεται από την κείμενη νομοθεσία.

Στο διάστημα μεταξύ 22 και 27 Αυγούστου θα πραγματοποιηθεί και η προ ημερησίας διατάξεως συζήτηση στη Βουλή. Ο κ. Μητσοτάκης αναμένεται να επισημάνει το γεγονός ότι ο κ. Τσίπρας επιδίωξε μια αναμέτρηση με επίκεντρο τον κ. Ανδρουλάκη στην οποία δεν μπορεί να παραστεί ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ – γεγονός το οποίο έχει προκαλέσει την έντονη δυσφορία της Χαριλάου Τρικούπη. Σε κάθε περίπτωση, «μητέρα των μαχών» θα αποτελέσουν οι εργασίες της εξεταστικής επιτροπής που θα συγκροτηθεί, καθώς η κυβέρνηση έχει δηλώσει ήδη πως αποδέχεται το σχετικό αίτημα του ΠΑΣΟΚ και του ΣΥΡΙΖΑ. Σύμφωνα με πληροφορίες, η εξεταστική θα ερευνήσει σε βάθος δεκαετίας. Τούτο σημαίνει πως θα κληθούν να καταθέσουν για τον τρόπο λειτουργίας της ΕΥΠ οι πρώην διοικητές της, Γιάννης Ρουμπάτης –επί ΣΥΡΙΖΑ– και Θεόδωρος Δραβίλας, την περίοδο πρωθυπουργίας του κ. Σαμαρά. Επίσης, ως απότοκο, στο μικροσκόπιο της επιτροπής θα μπουν, πέραν των υποθέσεων Ανδρουλάκη και Κουκάκη, οι καταγγελίες του ΚΚΕ και των κ. Βαρουφάκη και Λαφαζάνη για «συνακροάσεις» επί διακυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ, αλλά και το tweet του δημοσιογράφου Τάσου Τέλλογλου περί παρακολούθησης του κ. Μητσοτάκη με το σύστημα Predator όταν ήταν επικεφαλής της αξιωματικής αντιπολίτευσης.

Αλυσιδωτές επιπτώσεις

Είναι προφανές πως οι τελευταίες εξελίξεις έχουν ισχυρό αντίκτυπο στο πολιτικό σκηνικό. Το κλίμα στη Ν.Δ. είναι βαρύ, αλλά κυρίαρχη εκτίμηση είναι πως εάν η υπόθεση παραμείνει «περιχαρακωμένη» στον κ. Ανδρουλάκη, θα υπάρξει συσπείρωση στελεχών -κορυφαίων και μη- καθώς και των βουλευτών ενόψει της επερχόμενης διπλής κάλπης. Εξάλλου, από τους τελευταίους, εάν η Ν.Δ. είναι δεύτερο κόμμα στις εκλογές με τον νόμο Μητσοτάκη, ένας στους τρεις θα απολέσει την έδρα του. Επίσης, μένει να αποδειχθεί εάν η πλήρης ρήξη του κ. Ανδρουλάκη θα συνοδευτεί από μια σταδιακή στροφή του ΠΑΣΟΚ προς τον ΣΥΡΙΖΑ, κάτι που πιστεύουν ορισμένοι στο Μέγαρο Μαξίμου, αλλά απορρίπτουν με κατηγορηματικό τρόπο εξ απορρήτων συνεργάτες του τελευταίου. Τέλος, όπως προαναφέρθηκε, καθίσταται πλέον δυσχερέστερος ο σχηματισμός κυβέρνησης συνεργασίας, εάν δεν προκύψει αυτοδύναμη κυβέρνηση ούτε από τις δεύτερες εκλογές, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την πολιτική σταθερότητα και ευρύτερα για τη χώρα.

Ο ΣΥΡΙΖΑ αναζητεί σημεία... επισύνδεσης με το ΠΑΣΟΚ

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ**

Στην Κουμουνδούρου δεν περιμένουν την εμφάνιση ενός νέου αυγουστιάτικου και ελληνικού «smoking gun» που θα ρίξει την κυβέρνηση Μητσοτάκη, όπως έγινε πριν από 48 χρόνια στην Αμερική. Στις κλειστές συσκέψεις που πραγματοποιούνται, μετρούν ήδη τα κέρδη της υπόθεσης των παρακολουθήσεων από την ΕΥΠ και μιλούν για το «μαρτύριο της σταγόνας» που θα κληθεί να περάσει η Νέα Δημοκρατία.

Περιμένουν να υπάρξουν απτά αποτελέσματα από τη σύσταση της εξεταστικής επιτροπής; Ενδεχομένως μόνο κάποιες νέες αποκαλύψεις που θα μπορούσαν να στοιχειοθετήσουν το βασικό τους επιχείρημα πως ο Κυριάκος Μητσοτάκης δεν ήταν δυνατόν να μη γνώριζε την παρακολούθηση ενός πολιτικού αντιπάλου του, από τη στιγμή που η ΕΥΠ υπαγόταν στο πρωθυπουργικό γραφείο. Μια κοινή πρόταση για τη σύσταση της επιτροπής –που είναι κατά βάση ένα πολιτικό κείμενο– ή, πηγαίνοντας πιο μακριά, ένα κοινό πόρισμα μεταξύ ΣΥΡΙΖΑ και ΠΑΣΟΚ - ΚΙΝΑΛ, με τη σύμπραξη ίσως του ΚΚΕ και του ΜέΡΑ25, θα μπορούσε να είναι το καλύτερο «ταμείο» από τη διαδικασία που θα εξελιχθεί το φθινόπωρο στη Βουλή. Αυτό προϋποθέτει συνεννόηση και δημιουργία ενός ισχυρού αντιπολιτευτικού μετώπου, του οποίου προσπαθεί ήδη να ηγηθεί ο Αλέξης Τσίπρας. Από τη στιγμή που αυτό γίνει πράξη, το νέο αφήγημα θα είναι έτοιμο για τον ΣΥΡΙΖΑ στην πορεία προς τις εκλογές: «Κοινοβουλευτική μειοψηφία, κοινωνική πλειοψηφία».

«Θα στηρίξουμε τον Ανδρουλάκη, περιμένοντας και τη δική του ανταπόκριση», λένε στην Κουμουνδούρου.

Και επειδή μέλος της Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής για το ΠΑΣΟΚ είναι ο Χάρης Καστανίδης, στελέχη της αξιωματικής αντιπολίτευσης που μίλησαν στην «Κ» έδειξαν ξεκάθαρα την προτίμησή τους στον πρώην υπουργό ως το πρόσωπο που επιθυμούν να «τρέξει» τις διαδικασίες για τη Χαριλάου Τρικούπη. Αποτελεί τη «φωτογραφία», άλλωστε, για το ΠΑΣΟΚ με το οποίο επιθυμούν να συνεργαστούν. «Οι επισυνδέσεις αποσύνδεσαν τη Χαριλάου Τρικούπη από την αγκαλιά της Ν.Δ.», λένε στην Κουμουνδούρου. Η «ψυχική σχέση που είχαν οι δύο έχει αλλοιωθεί», ειπώθηκε χαρακτηριστικά στην τελευταία συνεδρίαση της Πολιτικής Γραμματείας, υποστηρίζοντας πως ο Κυριάκος Μητσοτάκης κινδυνεύει να μείνει χωρίς σύμμαχο στις δεύτερες εκλογές. Στην αναβίωση του αντιδεξιού μετώπου στοχεύουν τώρα στον ΣΥΡΙΖΑ, προκειμένου να επαναπατρίσουν τους απογοητευμένους ψηφοφόρους, να ανεβάσουν τα κακά δημοσκοπικά ποσοστά πολλών χρόνων και να αλλάξουν τον κρίσιμο δείκτη της παράστασης νίκης. «Μετά το σκάνδαλο των παρακολουθήσεων, το αντιΣΥΡΙΖΑ μέτωπο μας αφήνει χρόνους. Η αντιδημοκρατική εκτροπή είναι εκ των πραγμάτων η λυδία λίθος που θα κρίνει την προσήλωση όλων στη δημοκρατία και στο κράτος δικαίου», είπε ο Αλέξης Τσίπρας σε συνεργάτες του, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ».

Εμπόδια

Δεν σημαίνει πως τα προβλήματα με το ΠΑΣΟΚ ξεπεράστηκαν. Τα εμπόδια για την προοδευτική διακυβέρνηση είναι ακόμη πολλά. Σχεδόν κανείς στην Κουμουνδούρου δεν πιστεύει πως ο Νίκος Ανδρουλάκης θα σταματήσει έτσι απλά το διμέτωπο. Ηδη η δεξιά του πτέρυγα έχει αρχίσει να του βάζει «βέτο» πως λοξοκοιτάει προς τον ΣΥΡΙΖΑ. Μια πρώτη κίνηση δημόσιας στήριξης του Νίκου Ανδρουλάκη έκανε ο Αλέξης Τσίπρας την εβδομάδα που πέρασε, παρεμβαίνοντας υπέρ του στην κόντρα που είχε με τον Γιάννη Οικονόμου. Αυτή η τακτική αναμένεται να συνεχιστεί, αλλά με μέτρο. «Θα δώσουμε στον Ανδρουλάκη τη στήριξη που χρειάζεται στον βαθμό που και εκείνος ανταποκρίνεται», δήλωνε στην «Κ» στέλεχος της Κουμουνδούρου το οποίο έχει γνώση των σχεδιασμών που γίνονται. Αν οι σχέσεις δεν βελτιωθούν, ενδεχομένως το επόμενο διάστημα να αρχίσουν τα «καμπανάκια» στελεχών του ΣΥΡΙΖΑ προς το ΠΑΣΟΚ για τον κίνδυνο «ποταμοποίησής» του. Πάντως το γεγονός ότι στη πρόσφατη δήλωσή του ο επικεφαλής της Χαριλάου Τρικούπη έδειξε την «πόρτα της εξόδου» στον Κυριάκο Μητσοτάκη αξιολογήθηκε πολύ θετικά στην Κουμουνδούρου.

Ο στόχος του προέδρου του ΣΥΡΙΖΑ είναι το κόμμα του να αναδειχθεί ο βασικός πόλος ενός μετώπου δημοκρατίας απέναντι στην κυβέρνηση. Και αυτό δεν μπορεί να γίνει αν το ΠΑΣΟΚ καταφέρει, λόγω της άμεσης εμπλοκής του στην υπόθεση, να στρέψει όλους τους προβολείς πάνω του. Οι ισορροπίες είναι λεπτές και στην Κουμουνδούρου επιθυμούν να κάνουν κινήσεις χειρουργικής ακρίβειας το επόμενο διάστημα. Δεν είναι τυχαία η απόφαση που ελήφθη το περασμένο Σάββατο να ζητηθεί η διεξαγωγή προ ημερησίας συζήτησης στη Βουλή, όπου η απουσία του Νίκου Ανδρουλάκη, που είναι το κεντρικό πρόσωπο της υπόθεσης, θα είναι εμφανής. Ο Αλέξης Τσίπρας δεν σκοπεύει να αφήσει την πρωτοβουλία των κινήσεων σε καμία άλλη δύναμη.

Ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης συμπλήρωσε επίσης προς τους συνεργάτες του πως «το βάρος πέφτει τώρα στις θεσμικές αλλαγές που απαιτούνται». Σε αυτή τη γραμμή, κομματικές πηγές αναφέρουν πως στην πρόσφατη Πολιτική Γραμματεία συζητήθηκε ο ΣΥΡΙΖΑ να αναλάβει προγραμματικές πρωτοβουλίες και συγκλίσεις με άλλες δυνάμεις γύρω από τα ζητήματα του ελέγχου της ΕΥΠ, της ανεξάρτητης λειτουργίας της δημόσιας τηλεόρασης, του κράτους δικαίου, της ελευθεροτυπίας κ.λπ. Οσον αφορά τον πολιτικό σχεδιασμό, το αίτημα για πρόωρες εκλογές και σχηματισμό προοδευτικής διακυβέρνησης από τις κάλπες της απλής αναλογικής με πρώτο κόμμα τον ΣΥΡΙΖΑ παραμένει η βασική γραμμή με την οποία ο Αλέξης Τσίπρας θα πάει στη ΔΕΘ το διήμερο 17-18 Σεπτεμβρίου.

Τα μηνύματα που φρέναραν τον Ερντογάν

ΗΠΑ και Ευρώπη περιόρισαν την έξοδο του γεωτρύπανου στο πιο ήπιο σενάριο

Του ανταποκριτή μας στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ

Παρά τις ρητορικές επιθέσεις εναντίον της Ελλάδας και της Κύπρου, η Αγκυρα επέλεξε τη σταθερότητα και στέλνει το γεωτρύπανο «Αμπντούλ Χαμίτ Χαν» σε περιοχή που βρίσκεται κοντά στις τουρκικές ακτές, δίχως να προκαλεί ενόχληση ούτε στην Αθήνα ούτε στη Λευκωσία.

Στα χέρια των Τούρκων υπήρχαν ερευνητικά δεδομένα για 5 πιθανά σημεία σχετικά με την ύπαρξη πιθανών κοιτασμάτων στην περιοχή της Ανατολικής Μεσόγειου – κάποια από αυτά, μάλιστα, ήταν σε διαφιλονικούμενα μέρη. Πολιτικοί αναλυτές της γειτονικής χώρας εκτιμούν ότι με την απόφαση που έλαβε ο ίδιος ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, η Αγκυρα επιχείρησε να μην ανεβάσει την ένταση στην περιοχή. Επισημαίνεται ότι αυτή η σημαντική απόφαση θεωρείται πως συνδυάζει την πολιτική ανάλυση με την εκτίμηση των επιστημονικών δεδομένων.

Τις τελευταίες εβδομάδες, οι ΗΠΑ, η Γαλλία, η Γερμανία και η Ε.Ε. είχαν τοποθετηθεί υπέρ της σταθερότητας στην περιοχή και είχαν εκφραστεί υπέρ των ελληνικών θέσεων.

Ο πρόεδρος της Τουρκίας, Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, στη φιέστα που διοργανώθηκε την περασμένη Τρίτη στο λιμάνι Τάσουτζου της Μερσίνης, ανακοίνωσε ότι το «Αμπντούλ Χαμίτ Χαν» θα αρχίσει τις πρώτες του γεωτρήσεις στην περιοχή Yörükler-1, η οποία βρίσκεται 55 χιλιόμετρα νότια της περιοχής Γκαζίπασα, κοντά στην Αττάλεια.

Πληροφορίες αναφέρουν ότι στις σεισμογραφικές έρευνες που είχαν προηγηθεί, προέκυψαν κάποια στοιχεία για την πιθανότητα ύπαρξης φυσικού αερίου στην περιοχή, και γι αυτό το τουρκικό γεωτρύπανο θα κατευθυνθεί πρώτα προς τα εκεί. Ωστόσο, η Τουρκία στο παρελθόν έχει πραγματοποιήσει σεισμικές έρευνες και σε άλλες περιοχές και εντός της κυπριακής αποκλειστικής οικονομικής ζώνης (ΑΟΖ), αλλά και σε περιοχές κοντά σε ελληνικά νησιά εντός της δυνητικής ΑΟΖ της Ελλάδας. «Υπάρχουν 4-5 περιοχές στην Ανατολική Μεσόγειο που έχουν προκύψει δεδομένα από τις σεισμογραφικές έρευνες που έχουμε πραγματοποιήσει, και το γεωτρύπανό μας το στέλνουμε σε μία από αυτές», δήλωσε ο υπουργός Ενέργειας της Τουρκίας, Φατίχ Ντονμέζ.

Η τουρκική ΝΑΥΤΕΧ για το τουρκικό γεωτρύπανο έχει ισχύ έως τις 7 Οκτωβρίου, και ο κ. Ντονμέζ ανέφερε ότι χρειάζονται 45-60 ημέρες για να ολοκληρωθεί η πρώτη γεώτρηση και να προκύψουν δεδομένα.

Πολιτικοί αναλυτές εκτιμούν ότι το επόμενο χρονικό διάστημα η Τουρκία θα επιχειρήσει να κρατήσει χαμηλούς τόνους, όμως αυτό θα ισχύει σε περίπτωση που δεν προκύψουν ενέργειες από την Ελλάδα και την Κύπρο, οι οποίες θα μπορούσαν να δημιουργήσουν τετελεσμένα στην Ανατολική Μεσόγειο. Οι συστάσεις του Μπάιντεν προς τον Ερντογάν για «σταθερότητα στο Αιγαίο» και οι θέσεις της υπουργού Εξωτερικών της Γερμανίας, Αναλένα Μπέρμποκ, για τα ελληνικά και τα ευρωπαϊκά σύνορα φαίνεται πως συνεκτιμήθηκαν πριν η Αγκυρα λάβει τις αποφάσεις της.

Πάντως, έμπειροι συνομιλητές μας αναφέρουν ότι σε περίπτωση που προκύψει αλλαγή δεδομένων, δηλαδή επιχειρηθεί κάποια σεισμική έρευνα ή γεώτρηση σε περιοχές που η Αγκυρα ισχυρίζεται ότι εκτείνεται η υφαλοκρηπίδα της, τότε τους επόμενους μήνες η Τουρκία μπορεί και πάλι να δραστηριοποιηθεί σε περιοχές που θα προκαλούσαν την ενόχληση της Λευκωσίας και της Αθήνας.

Οι συστάσεις Μπάιντεν προς τον Ερντογάν για «σταθερότητα στο Αιγαίο» ελήφθησαν σοβαρά υπ' όψιν από την Αγκυρα.

Η επιλογή της θέσης της γεώτρησης δεν σημαίνει ότι έχει αλλάξει η πολιτική της Αγκυρας στην Ανατολική Μεσόγειο, κι αυτό επιχείρησε να εξηγήσει ο κ. Ερντογάν στην ομιλία του πριν από τον απόπλου του «Αμπντούλ Χαμίτ Χαν», ο οποίος δήλωσε ότι «με αυτόν τον τρόπο θα συνεχίσουμε να ψάχνουμε μέχρι να βρούμε φυσικό αέριο. Οι δραστηριότητες έρευνας και γεώτρησης που πραγματοποιούμε στη Μεσόγειο είναι σε δικές μας κυρίαρχες περιοχές. Δεν χρειαζόμαστε την άδεια ή τη συγκατάθεση κανενός γι' αυτό. Ούτε οι μαριονέτες ούτε αυτοί που κρατούν τα νήματα στα χέρια τους θα μπορέσουν να μας εμποδίσουν να πάρουμε ό,τι δικαιούμαστε στη Μεσόγειο. Αν και κάποιοι που θα συναντήσουν το όνομα "Αμπντούλ Χαμίτ Χαν" στη Μεσόγειο θα σκεφτούν πρώτα τη μάχη του Δομοκού». Αναλυτές παρατήρησαν ότι ο Τούρκος πρόεδρος, για την πολιτική που ασκεί η χώρα του το 2022, επέλεξε να θυμίσει τον Ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897.

Το εντυπωσιακό στοιχείο είναι ότι μία ημέρα νωρίτερα, ο Ερντογάν στην 3η Διάσκεψη των Πρέσβεων στην Αγκυρα εξέφρασε την επιθυμία της χώρας του να προσεγγίσει τις Βρυξέλλες. «Δεν κάναμε και δεν θα κάνουμε βήμα πίσω από τον στόχο μας για ένταξη στην Ε.Ε. Είστε πρωτίστως εσείς που προστατεύετε τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των 7 εκατομμυρίων πολιτών μας που ζουν στο εξωτερικό, κυρίως στην Ευρώπη».

Στην ίδια διάσκεψη, ο υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας, Μεβλούτ Τσαβούσογλου, δήλωσε ότι «αναμένουμε από την Ε.Ε. να λάβει μέτρα που θα δώσουν και πάλι ώθηση στις προσπάθειες συνεργασίας μας και στην ενταξιακή μας διαδικασία».

Πάντως, η Αγκυρα μιλάει για προσέγγιση με τις χώρες της Δύσης, όμως στην πράξη προσεγγίζει ολοένα και περισσότερο τη Μόσχα. Η συνάντηση του Βλαντιμίρ Πούτιν με τον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στο Σότσι, την περασμένη εβδομάδα, φαίνεται ότι θα φέρει αποτελέσματα σε επίπεδο γεωστρατηγικής και οικονομικής πολιτικής, με αμοιβαίο όφελος.

Τούρκοι αξιωματούχοι αναφέρουν ότι οι δύο ηγέτες συμφώνησαν οι πληρωμές του φυσικού αερίου που αγοράζει η Τουρκία από τη Ρωσία να γίνονται αντί σε δολάρια, σε ρούβλια ή λίρες, ώστε η Αγκυρα να μην υφίσταται την πίεση της αγοράς του αμερικανικού νομίσματος.

Παράλληλα, όμως, στον διεθνή Τύπο υπάρχουν αναφορές ότι εξετάστηκαν τρόποι ώστε οι ρωσικές εταιρείες και τράπεζες να μπορούν να κάνουν συναλλαγές μέσω τουρκικών τραπεζών για να παρακάμπτουν τις κυρώσεις που έχουν επιβληθεί εις βάρος της Μόσχας. Παράλληλα, εξετάστηκε το ενδεχόμενο της εξαγοράς μεριδίου τουρκικών πετρελαϊκών εταιρειών, ώστε να παρακαμφθούν οι κυρώσεις και σε αυτόν τον τομέα.

PRESIDENTIAL PRESS OFFICE / REUTERS

Ο Ταγίπ Ερντογάν στην ομιλία του, πριν από τον απόπλου του γεωτρύπανου «Αμπντούλ Χαμίτ Χαν», επισήμανε ότι η επιλογή της θέσης της γεώτρησης δεν σημαίνει ότι άλλαξε και η πολιτική της Αγκυρας στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.

Το παιχνίδι με τη Μόσχα

Η Τουρκία ήδη απολαμβάνει σημαντικά οικονομικά οφέλη μετά την απόφασή της να μην επιβάλει κυρώσεις στη Ρωσία. Ξεκάθαρο παράδειγμα αποτελούν οι αερομεταφορές και ο τουρισμός. Λόγω της σκληρής στάσης των χωρών της Ευρώπης, οι Ρώσοι επιλέγουν για τουρισμό την Τουρκία και ταξιδεύουν, μέσω τουρκικών αεροδρομίων, σε ευρωπαϊκές χώρες, παρακάμπτοντας τις κυρώσεις! Σύμφωνα με την εφημερίδα Hurriyet, από τα αεροδρόμια της Ρωσίας μόνον οι τουρκικές αεροπορικές εταιρείες εκτελούν καθημερινά 85 πτήσεις από τη Ρωσία προς την Τουρκία. Οι Ρώσοι πιέζουν να αυξηθούν οι καθημερινές πτήσεις σε 100, και μαζί με τις ρωσικές αεροπορικές εταιρείες οι καθημερινές πτήσεις μεταξύ των δύο χωρών αναμένεται να φτάσουν τις 120! Σύμφωνα με Τούρκους αξιωματούχους, υπάρχουν αεροδρόμια στη Ρωσία, απ' όπου σε ώρες αιχμής εκτελούνται πτήσεις κάθε πέντε λεπτά προς τα τουρκικά αεροδρόμια.

Στη γραμμή των κοιτασμάτων οι επόμενες κινήσεις του

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Η απόφαση του προέδρου της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν έχει ερμηνευθεί στην Ελλάδα μέσα από το εγχώριο αισθητήριο αντίληψης των διεθνών εξελίξεων, με κύριο κριτήριο την ανησυχία επανάληψης του καλοκαιριού του 2020, όταν οι ένοπλες δυνάμεις των δύο χωρών έφθασαν λίγο πριν από την ανοιχτή σύγκρουση, λόγω των ερευνών του «Ορούτς Ρέις». Ωστόσο, φαίνεται ότι ο κ. Ερντογάν δεν κινήθηκε μόνο με βάση το αμιγώς γεωπολιτικό σκάκι που εξελίσσεται αυτή την εποχή με επίκεντρο την Ουκρανία, αλλά ακολουθώντας και τις μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες ανάγκες της τουρκικής οικονομίας. Μια πτυχή που έχει υποτιμηθεί είναι η αντικειμενική ανάγκη της Τουρκίας να υποστηρίξει τη βιομηχανία της, η οποία είναι σε ποσοστό άνω του 50% απολύτως εξαρτημένη από το εισαγόμενο φυσικό αέριο. Για την κυβέρνηση Ερντογάν, η οποία –παρά τον τεράστιο πληθωρισμό– στηρίζει τα εσωτερικής κατανάλωσης επιχειρήματά της στο αντικειμενικό γεγονός ότι οι ρυθμοί ανάπτυξης της Τουρκίας ξεπερνούν πάντοτε τις θετικότερες προβλέψεις, η πρόσβαση στο φθηνό φυσικό αέριο είναι κεφαλαιώδους σημασίας. Με βάση τα στοιχεία της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας της Τουρκίας (EMRA), το 2022 η κατανάλωση φυσικού αερίου αναμένεται να αυξηθεί κατά 18,8% σε σύγκριση με το 2021 και να οδηγήσει σε ρεκόρ (περίπου 62 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα, δηλαδή 11 με 12 φορές μεγαλύτερη από την ετήσια ελληνική).

Αυτήν τη φορά μπορεί ο στόχος να είναι το φυσικό αέριο, χωρίς αυτό να αποκλείει το ενδεχόμενο να κινηθεί το γεωτρύπανο και δυτικά, προς το Καστελλόριζο.

Αυτό εξηγεί, βεβαίως, τη στάση της Αγκυρας έναντι της Μόσχας. Ωστόσο, η τουρκική κυβέρνηση και η Τουρκική Εταιρεία Πετρελαίων (TPAO) έχουν κινηθεί τα τελευταία χρόνια με βάση τις ενδείξεις πιθανών συγκεντρώσεων φυσικού αερίου από προηγούμενες έρευνες δύο και τριών διαστάσεων. Ενδείξεις τέτοιες υφίστανται σε όλη την περιοχή ανάμεσα στα ανοιχτά του κόλπου της Αττάλειας, όπου θα δραστηριοποιείται για τους επόμενους (τουλάχιστον) δύο μήνες το «Αμπντούλ Χαμίτ Χαν», και στην περιοχή βόρεια και περί την Καρπασία, την οποία τα τουρκικά ερευνητικά τύπου «Μπαρμπαρός» έχουν αναλύσει εξονυχιστικά τα προηγούμενα χρόνια.

Αυτά τα στοιχεία είναι και εκείνα που είχαν οδηγήσει το προηγούμενο χρονικό διάστημα στην εκτίμηση των κρατικών λειτουργών οι οποίοι είναι επιφορτισμένοι με την παρακολούθηση και ανάλυση των κινήσεων της Αγκυρας στην Ανατολική Μεσόγειο ότι οι τουρκικές γεωτρήσεις θα ακολουθήσουν μια λογική βασισμένη στην ανάγκη να υπάρξουν αποτελέσματα στην αναζήτηση υδρογονανθράκων. Εφόσον ακολουθηθεί αυτή η πολύ γραμμική λογική, τότε αναπόδραστα οι Τούρκοι θα κινηθούν τους επόμενους μήνες και προς περιοχές στις οποίες κινήθηκε το «Ορούτς Ρέις» το καλοκαίρι του 2020. Και ειδικότερα στο νοτιοανατολικό κομμάτι της δυνητικής (με βάση την πλήρη επήρεια του Καστελλόριζου) ελληνικής αποκλειστικής οικονομικής ζώνης (ΑΟΖ) και υφαλοκρηπίδας, όπου, με βάση τουλάχιστον τα επιστημονικά επιχειρήματα των Τούρκων αρμόδιων επιστημόνων, υφίστανται ενδείξεις για συγκεντρώσεις φυσικού αερίου. Οπως είναι γνωστό, επισήμως τουλάχιστον, η ελληνική πλευρά αρνείται ότι το «Ορούτς Ρέις» πραγματοποίησε έρευνες σε αυτές τις περιοχές κατά την περίοδο Αυγούστου - Νοεμβρίου 2020.

Πέρα από αυτήν τη διάσταση, είναι απολύτως σαφές ότι ο Ερντογάν έχει εισέλθει ειλικρινά στη διαδικασία εξομάλυνσης των σχέσεων με τις ΗΠΑ, διαδικασία η οποία προκύπτει, φυσικά, και από το γεγονός ότι παρά τα περίτεχνα «τανγκό» που η Αγκυρα χορεύει με τη Μόσχα (αλλά και το Κιέβο) και την Τεχεράνη (αλλά και το Ριάντ), από την Ουάσιγκτον δεν υπάρχουν ουσιαστικές αντιδράσεις. Επιπλέον, η απειλή έντασης στο Αιγαίο, προκειμένου να υπάρξει ανταπόκριση από την Ουάσιγκτον, είναι αυτήν τη στιγμή ένα εργαλείο πολύ λιγότερο χρήσιμο για την Αγκυρα απ' ό,τι υψίστης σημασίας προτεραιότητες για τις ΗΠΑ, όπως η ταχεία ένταξη Σουηδίας και Φινλανδίας στο ΝΑΤΟ. Στις 26 Αυγούστου αναμένεται να συναντηθούν για πρώτη φορά οι εκπρόσωποι των τριών χωρών στον μηχανισμό που δημιουργήθηκε στη σύνοδο του ΝΑΤΟ τον Ιούνιο, με την Αγκυρα να εμφανίζεται ήδη δυσαρεστημένη με την πρόοδο που έχουν κάνει Στοκχόλμη και Ελσίνκι. Αν σε αυτό προστεθεί και ο ρόλος που διαδραματίζει η Αγκυρα για την εξαγωγή σιτηρών από την Ουκρανία, είναι σαφές ότι οι διαπραγματεύσεις με την Ουάσιγκτον για όλα τα θέματα που αφορούν την Τουρκία (των F-16 συμπεριλαμβανομένων) γίνονται σε πολλαπλά επίπεδα.

Η ελληνική κυβέρνηση είναι αναμενόμενο να επιχαίρει για το γεγονός ότι το καλοκαίρι και –όπως φαίνεται– το φθινόπωρο θα κυλήσουν ομαλά (τουλάχιστον στα εθνικά θέματα), ωστόσο τους επόμενους προεκλογικούς μήνες πολλά μπορεί ν' αλλάξουν. Η Αθήνα περιμένει ακόμη υψηλότερους ρητορικούς τόνους, στους οποίους ο κ. Ερντογάν φαίνεται να αρέσκεται. Ενα ακόμη σημαντικότερο πρόβλημα από τις «κορώνες» που βρίσκουν θέση κάθε μέρα στα δελτία ειδήσεων είναι η απουσία διαύλων επικοινωνίας σχεδόν σε όλα τα επίπεδα. Κατά μία ανάλυση, ειδικά σε αυτήν τη φάση που η ελληνική κυβέρνηση αντιμετωπίζει πολλαπλά προβλήματα στο εσωτερικό, ο κ. Ερντογάν δεν επιθυμεί να τείνει «χείρα βοηθείας» δημιουργώντας ένταση στο Αιγαίο. Παρ' όλα αυτά, η ατμόσφαιρα θα παραμείνει τεταμένη, καθώς η Αγκυρα θα επιμείνει στα ζητήματα αποστρατιωτικοποίησης, ενώ αναμένεται αν θα μπει στο τραπέζι και κάποιο καινούργιο πρόβλημα στην επικείμενη, νέα, επιστολή της μόνιμης αντιπροσωπείας της Τουρκίας στον ΟΗΕ.

1

2

Δεν κυνηγώ κουφάρια, αλλά ιστορίες

Από το 1987 ο Κώστας Θωκταρίδης ανακαλύπτει ναυάγια στον βυθό των ελληνικών θαλασσών. Εκεί, λέει, βλέπεις σαν ταινία τις τελευταίες στιγμές των ανθρώπων

Της **ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΣ ΠΟΥΡΝΑΡΑ**

Στις 6 Δεκεμβρίου του 1941, ένα από τα μεγαλύτερα υποβρύχια του βρετανικού πολεμικού στόλου, το μήκους 80 μέτρων «Περσεύς» έκανε περιπολίες κοντά στις ακτές της Ιταλοκρατούμενης Κεφαλονιάς. Είχε αναχωρήσει από τη Μάλτα με προορισμό την Αλεξάνδρεια, το κύριο λιμάνι των συμμάχων στη Μεσόγειο. Εκτός από το πλήρωμα των 59 ανδρών, δύο επιβάτες στριμώχτηκαν στους λιγοστούς χώρους διαβίωσης. Ο Έλληνας υποπλοίαρχος Νικόλαος Μέρλιν, ύπαρχος του «Γλαύκος» που ήθελε να δει από κοντά την εξελιγμένη τεχνολογία σε αυτό το υποβρύχιο, και ο θερμαστής Τζον Κέιπς, που θα επέστρεφε στην Αίγυπτο διά της υποθαλασσίας οδού για να αναλάβει υπηρεσία σε άλλο υποβρύχιο. Στις δέκα το βράδυ μια έκρηξη συγκλόνισε τον «Περσέα» που έπλεε στην επιφάνεια της θάλασσας. Είχε πέσει σε ιταλική νάρκη και το νερό έμπαινε με ορμή στο εσωτερικό μέχρι που το υποβρύχιο έφτασε στον βυθό. Ο Κέιπς που λαγοκοιμόταν στάθηκε τυχερός. Το πρυμναίο διαμέρισμα είχε μείνει στεγανό.

Αν και τραυματισμένος, άρχισε μέσα στο σκοτάδι να ερευνά για ζωντανούς με έναν φακό. Εντόπισε τρεις. Το σχέδιό του ήταν να ανοίξουν μια ανθρωποθυρίδα διαφυγής πριν ανεβεί η στάθμη ή τελειώσει το οξυγόνο. Ο χρόνος ήταν ελάχιστος και είχαν αρχίσει να παγώνουν. Βρήκε ένα μπουκάλι με ρούμι και όλοι ήπιαν μερικές ευεργετικές γουλιές. Όμως η θυρίδα λόγω της εξωτερικής πίεσης του νερού δεν άνοιγε και χρειάστηκε να παλέψει πολύ για να τα καταφέρει. Ύστερα μοίρασε στους τραυματισμένους συσκευές Davis. Επρόκειτο για μια εφεύρεση που έδινε καθαρό οξυγόνο για ανάδυση από μικρά βάθη. Εκείνοι βρίσκονταν στα 52. Σαν θαύμα, ο θερμαστής ήταν ο μόνος τελικά που κάλυψε την κάθετη γραμμή προς την επιφάνεια, το όριο που χώριζε τον θάνατο από τη ζωή. Μια κυριολεκτικά χουντινική απόδραση, απίστευτη για τα ανθρώπινα δεδομένα και τα ναυτικά χρονικά, αφού θα μπορούσε να έχει πάθει και παράλυση στην ανάδυση.

Εφτασε κολυμπώντας σε μια παραλία του νησιού και τον έκρυψαν συμπατριώτες μας για 18 μήνες μέχρι να φυγαδευτεί. Όμως όταν επέστρεψε στη Βρετανία εκφράστηκε σαφής δυσπιστία από ορισμένους για το κατόρθωμά του, που έμοιαζε πέρα από κάθε φαντασία. Στο κάτω κάτω δεν υπήρχε το όνομά του στον κατάλογο του πληρώματος και κανένας επιζών να επιβεβαιώσει την εκδοχή του. Όμως 56 ολόκληρα χρόνια μετά βρέθηκε κάποιος να επαληθεύσει και να δικαιώσει τον Τζον Κέιπς. Ενας Ελληνας δύτης παθιασμένος με τα ναυάγια που είχε βάλει στόχο ζωής να βρει το υποβρύχιο. Και δεν υπήρχε περίπτωση να σταματήσει αν δεν εντόπιζε το κουφάρι του.

Η ανακάλυψη του βρετανικού υποβρυχίου «Περσέας», που βυθίστηκε τον Δεκέμβριο του 1941 στην Κεφαλονιά, ο θερμαστής και το μπουκάλι με το ρούμι.

Ανήμερα τα Χριστούγεννα του 1997 ο Κώστας Θωκταρίδης με την ομάδα του πάνω σε ένα μικρό κόκκινο φουσκωτό 5,5 μέτρων έκαναν την τελευταία θαλάσσια έρευνα στην περιοχή όπου χάθηκε ο «Περσέας». Είχε προηγηθεί ένας ιδιαίτερα δύσκολος μήνας άκαρπων προσπαθειών με αντίξοους καιρούς. Διέθεταν ελάχιστα τεχνικά μέσα: με ένα βυθόμετρο ερευνούσαν την επιφάνεια του πυθμένα για εξογκώματα που μπορεί να ήταν το σουλούπι του ναυαγίου. Οταν είχαν ενδείξεις, έκαναν καταδύσεις για να διαπιστώσουν με τα μάτια τους πλέον τι βρισκόταν στον βυθό. Δυστυχώς είχαν βρει μόνο ξέρες και κάποια άλλα σκαριά αλλά όχι το υποβρύχιο. «Ηταν μια απέλπιδα τελευταία απόπειρα και εμείς βρισκόμασταν πια στα πρόθυρα της υπερκόπωσης. Οι ψαράδες της περιοχής μας είχαν αποθαρρύνει επιμένοντας ότι δεν υπήρχε περίπτωση να υπάρχει ναυάγιο εκεί όπου το αναζητούσαμε γιατί όλο και κάτι θα είχαν πιάσει στα δίχτυα τους», λέει στην «Κ».

3

Εκείνη την ημέρα που όλοι γιόρταζαν και έτρωγαν οικογενειακά στη θαλπωρή, τα μέλη της ομάδας ήταν και πάλι στη θάλασσα, για να ψάξουν ένα σήμα που είχαν πιάσει στο βυθόμετρο την προηγούμενη. «Περιέργως μας έκανε μια απίστευτη μπουνάτσα και το εξόγκωμα στην οθόνη έμοιαζε να έχει 80 μέτρα μήκος όπως ο "Περσέας". Βάλαμε τις στολές και κατεβήκαμε μ' έναν ακόμη δύτη, τον Σωτήρη Ευαγγελάκη», θυμάται. Δεν το ήξεραν οι δυο τους ακόμη, αλλά έπειτα από μισό και πλέον αιώνα έκαναν την αντίθετη πορεία από αυτήν του Τζον Κέιπς... Σε λίγο άρχισαν να διακρίνουν μέσα στον βυθό τον πυργίσκο και το κανόνι του υποβρυχίου. «Εκείνη τη στιγμή που είχαμε συγκλονιστεί από το θέαμα, ήρθε κοντά μας ένα κοπάδι με τεράστια μαγιάτικα και άρχισαν να κάνουν στροβιλισμούς γύρω μας σαν να χόρευαν. Θα σας φανεί τρελό αλλά ήταν σαν να άκουγα μουσική και θεώρησα ότι τα ψάρια μας καλωσόριζαν», λέει ο Θωκταρίδης.

«Φτάνοντας είδαμε ανοιχτή τη θυρίδα διαφυγής του Κέιπς, βρήκαμε μέχρι και την μποτίλια με το ρούμι! Δεν υπήρχε πλέον καμία αμφιβολία πως κολυμπούσαμε πάνω από το ιστορικό κουφάρι και πως ο Κέιπς είχε περιγράψει με απόλυτη ακρίβεια τη βύθιση και την ηρωική του διαφυγή. Τα συναισθήματα που νιώσαμε όλοι ήταν απίστευτα!» αναφέρει ο Κώστας Θωκταρίδης στην «Κ». «Και πώς να περιγράψεις άλλωστε ότι βλέπεις εσύ για πρώτη φορά ένα ναυάγιο που δεν το έχει δει ανθρώπου μάτι; Ηταν σαν να πήγαμε στο Διάστημα. Το υποβρύχιο ήταν ατόφιο στον βυθό, αφάνταστα εντυπωσιακό. Ιδια συγκίνηση όμως βιώσαμε και όταν λίγο καιρό αργότερα ήρθαν οι εκατοντάδες συγγενείς των νεκρών σε ειδική τελετή για την ανεύρεση και συναντήθηκαν με τους χωριανούς - σωτήρες του θερμαστή. Επιτέλους είχαν μάθει το σημείο βύθισης, για το πού σκοτώθηκαν οι άνθρωποί τους. Ανάμεσα σε αυτούς η κόρη και ο γιος του Κέιπς. Πέρα από τους Αγγλους που τιμούν όσο κανείς τη ναυτική τους παράδοση, για εμένα προσωπικά ο "Περσέας" αναδεικνύει και τον ασύλληπτο ηρωισμό των Ελλήνων που έκρυψαν τον ναυαγό και του έδιναν φαγητό ενώ οι ίδιοι δεν είχαν να φάνε. Θα είχαν με βεβαιότητα εκτελεστεί όλοι τους αν τους έπιαναν οι Ιταλοί ή οι Γερμανοί. Θυμάμαι πως όταν βρήκαμε το υποβρύχιο κάναμε συνεντεύξεις με γέροντες στην Κεφαλονιά που είχαν κρύψει τον Κέιπς. Ρώτησα έναν ηλικιωμένο: "Σκεφτήκατε ποτέ να τον καταδώσετε"; Αγρίεψε, με κοίταξε στα μάτια και μου είπε με την κεφαλονίτικη λαλιά: "Θα αποτελούσε εντροπή!"».

Πρώην ΟΥΚάς

Καθισμένος απέναντί μου με την εικοσάχρονη κόρη του Αγάπη - Ωκεανίδα, την πιο πολύτιμη βοηθό του τα τελευταία χρόνια στην υποβρύχια έρευνα με ρομπότ, παρατηρώ τον κ. Θωκταρίδη. Εχει πάνω απ' όλα την αυτοκυριαρχία που επιβάλλει η θάλασσα, αλλά όταν μιλάει για τα ναυάγια η φωνή του δονείται από ενθουσιασμό. Από το 1987 έως σήμερα έχει εντοπίσει περισσότερα από 500 σύγχρονα βυθισμένα σκαριά σε όλη την ελληνική επικράτεια. Ταυτόχρονα, είναι και ο άνθρωπος που αναλαμβάνει δύσκολες αποστολές μιας και έχει «κατέβει» δεκάδες φορές στο «Εξπρές Σαμίνα» για πραγματο-

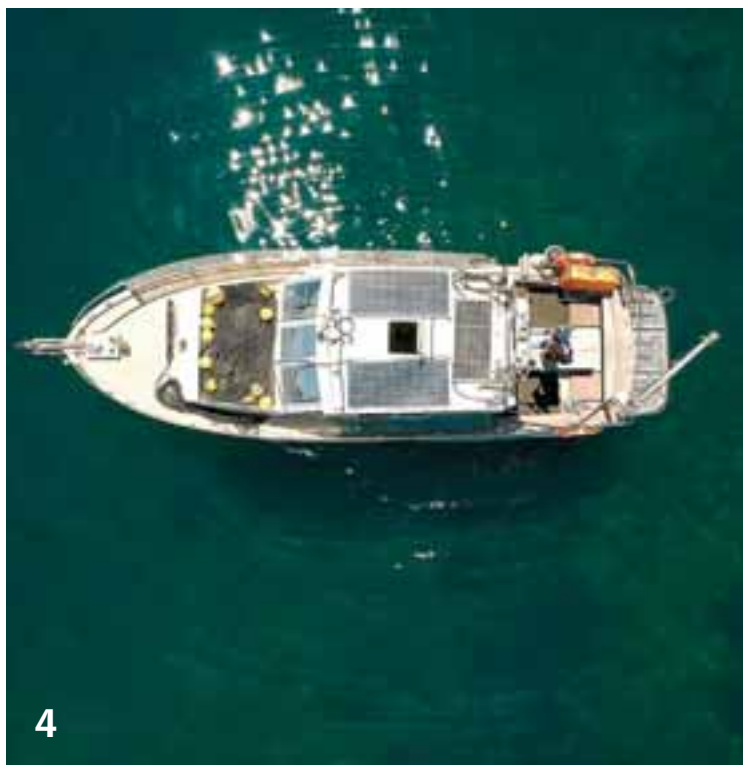

4

5

6

7

8

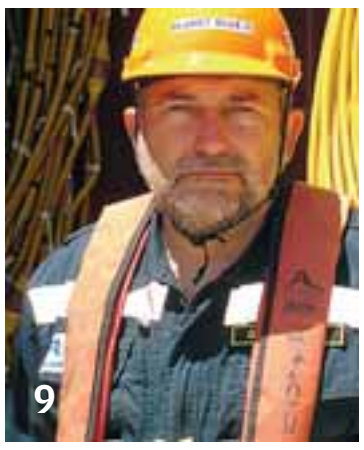

9

1. Μεταξύ Πάρου και Νάξου
Φορτηγό πλοίο 91 μέτρων με το όνομα «Μαριάννα» βυθισμένο στο στενό Πάρου - Νάξου.

2. Υποβρύχιο «Περσέας»
Το πυροβόλο 4,9 ιντσών του βυθισμένου στην Κεφαλονιά Υ/Β «Περσέας». Ηταν το μεγαλύτερο πυροβόλο που έφερε βρετανικό υποβρύχιο κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

3. Στη Μακρόνησο
Αεροναυάγιο Piper. Στις 2 Οκτωβρίου 1988, το αεροσκάφος πραγματοποίησε αναγκαστική προσθαλάσσωση λόγω έλλειψης καυσίμου βορειοανατολικά της Μακρονήσου. Οι δύο επιβαίνοντες έφτασαν κολυμπώντας στο νησί.

4. Η «Ωκεανίδα»
Το ερευνητικό σκάφος «Ωκεανίς» με το οποίο κάνουν τις αποστολές τους ο Κώστας και η Αγάπη Θωκταρίδη.

5. Ενα Bristol στον βυθό
Αεροσκάφος τύπου Bristol Beaufighter, βυθισμένο στη Νάξο σε βάθος 33 μέτρων.

6. Εως 1.000 μέτρα βάθος
Το ROV Super Achilles της εταιρείας Comex, που μπορεί να φτάσει μέχρι και τα 1.000 μέτρα βάθος.

7. Το μήλο κάτω απ' τη μηλιά...
Ο Κώστας Θωκταρίδης με τη θυγατέρα του Αγάπη στον βυθό. Την έμαθε να καταδύεται όταν ήταν πέντε ετών.

8. Πρωτιά
Η Αγάπη Θωκταρίδη είναι η πρώτη γυναίκα χειρίστρια ROV στην Ελλάδα.

9. Ρεκόρ
Ο Κώστας Θωκταρίδης έχει εντοπίσει από το 1987 πάνω από 500 σύγχρονα ναυάγια στην Ελλάδα.

10. Η «Κυρά Ελένη»
Το 99 μέτρων φορτηγό «Κυρά Ελένη», ναυπηγήσεως 1949, που βρίσκεται βυθισμένο στον Πάτροκλο.

γνωμοσύνες, αλλά έχει βοηθήσει και στην ανέλκυση του ελικοπτέρου των Ιμίων, έχοντας υπηρετήσει παλαιότερα τη θητεία του και στις τάξεις του Πολεμικού Ναυτικού, στα ΟΥΚ. Η πρώτη ερώτηση είναι αυτονόητη: Τι είναι αυτό που τον ωθεί να έχει αφιερώσει όλη του τη ζωή σε αυτή την αναζήτηση, που σε άλλους προκαλεί ανατριχίλα φόβου; Οι γνώσεις του, μάλιστα, δεν περιορίζονται μόνον στον βυθό αλλά διαθέτει τη μεγαλύτερη ελληνική και ξένη βιβλιογραφία στην Ελλάδα για το θέμα αυτό, έχοντας περάσει άπειρες ώρες στα βρετανικά και στα γερμανικά επίσημα αρχεία για να συγκεντρώσει το υλικό που χρειάζεται. Σήμερα ο πλούτος αυτός των βιβλίων και των σημειώσεων γεμίζει αρκετά κοντέινερ!

«Το κίνητρό μου είναι οι ιστορίες των πλοίων αλλά και των ανθρώπων που επέβαιναν σε αυτά σαν τον Κέιπς», απαντά δίχως να διστάσει. «Οταν αντικρίζω ένα βυθισμένο σκαρί είναι ταυτόχρονα σαν να βλέπω μπροστά μου σαν ταινία τι συνέβη τις τελευταίες στιγμές του, ποιες προσπάθειες έκανε το πλήρωμα και οι επιβάτες για να σωθούν. Αυτό είναι το συναρπαστικό που με κάνει να πέφτω στον βυθό και όχι μια εμμονή να βρω κουφάρια σαν να είναι ένα είδος κυνηγιού που προστίθενται κάθε τόσο οι εντοπισμοί ως "λάφυρα"», τονίζει.

Με καταγωγή από τη Θεσσαλονίκη και τη Σύμη, η οικογένειά του είχε μεγάλη παράδοση στη ζαχαροπλαστική. Εκείνος πήρε άλλο δρόμο: «Οταν ξεκίνησα στα 18 μου να καταδύομαι, ένας φίλος και μέντοράς μου επέμενε ότι για να γίνω καλός έπρεπε να εργαστώ ως δύτης επαγγελματικά. Ετσι λοιπόν έπιασα δουλειά και μια ημέρα έπρεπε να πάω στην Κρήτη για να βγάλω μια άγκυρα. Εφτασα νωρίς στο λιμάνι του Πειραιά και είχα ώρες για να επιβιβαστώ στο πλοίο. Αποφάσισα να πάω για πρώτη φορά στο Ναυτικό Μουσείο Ελλάδος που είναι στη Μαρίνα Ζέας. Ηταν άδειο και υπήρχε μόνο ένας ηλικιωμένος κύριος που τον πέρασα για επισκέπτη. Καθώς κοντοστεκόμουν από δω και από εκεί, αυτός ήρθε δίπλα μου και άρχισε να μου εξηγεί τα εκθέματα. Δεν μου συστήθηκε αμέσως αλλά ήταν ο πρόεδρος του μουσείου, ο αείμνηστος ναύαρχος Κωνσταντίνος Παΐζης - Παραδέλλης».

«Ημουν 18 χρόνων και η αφήγησή του με συνεπήρε κυριολεκτικά διότι ήταν εξαιρετικά χαρισματικός ρήτορας και γνώστης. Φεύγοντας ήμουν μαγεμένος κι εκείνος με προέτρεψε να αγοράσω ένα βιβλίο από το πωλητήριο. Τυχαία διάλεξα μια μικρή έκδοση για το υποβρύχιο "Κατσώνης", το είχε γράψει ο ύπαρχός του Ηλίας Τσουκαλάς, ο οποίος διασώθηκε της βύθισης τον Σεπτέμβριο του 1943 βόρεια της Σκιάθου και κολύμπησε για ώρες μέχρι να φτάσει στο Πήλιο. "Θέλω να το διαβάσεις και να μου πεις τις εντυπώσεις σου", με ενθάρρυνε ο ναύαρχος. Μέχρι να φτάσω στην Κρήτη το είχα ξεκοκαλίσει. Και είχα ταυτιστεί με τους αξιωματικούς και το πλήρωμα που υπηρέτησαν σε αυτό μέχρι και την ημέρα που βυθίστηκε. Λες και ζούσα μέσα στο υποβρύχιο. Τότε ερωτεύτηκα τη ναυτική ιστορία και τα ναυτικά βιβλία. Οταν γύρισα στον Πειραιά αντί να πάω σπίτι, πήγα στο μουσείο και με την αμοιβή μου από την άγκυρα αγόρασα αρκετές εκδόσεις του. Και βέβαια είπα στον εαυτό μου: "Πρέπει να βρω τον Κατσώνη! Πρέπει να ασχοληθώ με αυτά τα χαμένα ναυάγια". Ηταν η αρχή του δικού μου ταξιδιού. Ηταν μεγάλο ευτύχημα πως στον εντοπισμό του υποβρυχίου από το Πολεμικό Ναυτικό το 2018 ήμουν και εγώ εκεί και αισθάνθηκα τρομερή συγκίνηση».

«Συναντάμε όλο και λιγότερα ψάρια στις ελληνικές θάλασσες. Υπάρχουν μέρη όπου οι κάτοικοι των νησιών εξακολουθούν να ψαρεύουν με δυναμίτη».

10

Το άφαντο Trooper

Από τη σοδειά των ναυαγίων, ξεχωρίζει τον «Περσέα» ως ορόσημο. Επίσης του έχει εντυπωθεί πολύ η «Βασίλισσα Ολγα» που βυθίστηκε το 1943 στο λιμάνι της Λέρου από γερμανικά βομβαρδιστικά: «Μέχρι και το 1958 ανέλκυαν τα ναυάγια στην Ελλάδα για να πάρουν το μέταλλο λόγω έλλειψης σιδήρου και οι ντόπιοι μου έλεγαν πάλι ότι δεν θα έβρισκα τίποτε. Και όμως πήγα με πείσμα στη Λέρο και όντως βρήκαμε ένα μεγάλο μέρος του πλοίου. Στο ίδιο νησί έψαχνα και ένα χαμένο υποβρύχιο, το βρετανικό Trooper που μέχρι σήμερα παραμένει άφαντο. Εχω κάνει 14 αποστολές και όμως δεν έχω μπορέσει να το βρω, αλλά δεν είμαι ο τύπος που αφήνει εκκρεμότητες στη ζωή του». Πλάι του, η κόρη του Αγάπη, ακούει την αφήγηση του μπαμπά της με θαυμασμό. Εμαθε να καταδύεται από πέντε ετών και σήμερα είναι η πρώτη πιστοποιημένη γυναίκα πιλότος ROV στην Ελλάδα. Πρόκειται για υποθαλάσσια ρομπότ, σαν drones, που απαιτούν εξαιρετική προσοχή στον χειρισμό τους, μπορούν να υποκαταστήσουν τους δύτες, να φτάσουν σε πολύ μεγαλύτερα βάθη και να κάνουν από κινηματογράφηση και φωτογράφιση μέχρι ανέλκυση αντικειμένων.

Το... κόλπο του μπαμπά

«Μεγάλωσα μέσα στο νερό αλλά από τους γονείς μου δεν υπήρξε ποτέ η πίεση να κάνω ό,τι έκαναν και εκείνοι. Ολα έγιναν σαν να ήταν παιχνίδι και όχι εκπαίδευση. Βέβαια ο μπαμπάς μου σκαρφίστηκε ένα κόλπο, που αποδείχτηκε πολύ πετυχημένο. Σαν παιδάκι είχα τρέλα με έναν χαρακτήρα της Ντίσνεϊ, την Αριελ, που ήταν γοργόνα. Μια ημέρα τον είδα να γυρίζει με το φουσκωτό και να κρατά ένα κουκλάκι της Αριελ ως δώρο, οπότε τρελάθηκα να κατεβώ στον βυθό για να τη συναντήσω γιατί ήμουν σίγουρη ότι ζούσε εκεί. Παράλληλα, έβλεπα συνεχώς τα υποβρύχια βίντεο που τραβούσε ο πατέρας μου, οπότε μου φαινόταν ένα πολύ οικείο περιβάλλον. Θυμάμαι να είμαι έξι ετών και να έχω εντυπωσιαστεί με τα ψάρια και τα καβούρια στις πρώτες μου καταδύσεις, ήταν ένας μαγικός κόσμος», λέει η Αγάπη στην «Κ». Το πρώτο ναυάγιο που είδε ήταν ένα αεροσκάφος στη Μακρόνησο όταν ήταν δέκα ετών. «Κάθε φορά που πηγαίνουμε σε βυθισμένα πλοία ή υποβρύχια αισθάνομαι δέος και σεβασμό αλλά ποτέ φόβο, γιατί ξέρω από παιδί πώς να μη βάζω τον εαυτό μου σε κίνδυνο και να ακολουθώ πιστά τους κανόνες», λέει η φοιτήτρια του τμήματος Ψηφιακών Τεχνών και Κινηματογράφου του ΕΚΠΑ.

«Από το 1986 που ξεκίνησα να καταδύομαι έχει γίνει πραγματική επανάσταση στα μέσα που διαθέτουμε. Παλαιότερα για να εντοπίσεις κάτι έπρεπε να βουτήξεις, τώρα με τη νέα τεχνολογία των υποβρυχίων ρομπότ που ζυγίζουν έως 140 κιλά πραγματικά μας δίδονται άλλες δυνατότητες», αναφέρει ο Κώστας Θωκταρίδης. Ωστόσο πατέρας και κόρη επισημαίνουν κάτι σημαντικό: «Συναντάμε όλο και λιγότερα ψάρια και θαλάσσιους οργανισμούς στις ελληνικές θάλασσες. Υπάρχουν μέρη που οι κάτοικοι των νησιών εξακολουθούν να ψαρεύουν με δυναμίτη και έχει συμβεί να καταδυθούμε και να δούμε τον πυθμένα λευκό από τα εκατοντάδες νεκρά ψάρια. Πολλές φορές που συνοδεύουμε ξένους δύτες έχουμε ντραπεί για την εικόνα αυτή. Είναι μια πρακτική καταστροφική, κάτι που πρέπει να σταματήσει πάση θυσία. Επίσης, πρέπει να υπάρχει πρόβλεψη για να ανανεώνεται η θαλάσσια ζωή με απαγόρευση αλιείας σε ζώνες ή περιοχές. Αλλιώς θα μείνουν στον βυθό μόνον τα κουφάρια πλοίων...».

Η Μόσχα εκβιάζει και με τη ροή του πετρελαίου

Η εξέλιξη προμηνύει κλιμάκωση του ενεργειακού πολέμου από τον Πούτιν

Της **ΜΕΛΙΣΑ ΕΝΤΙ**
THE NEW YORK TIMES

Επί ξυρού ακμής βρέθηκαν στα μέσα της εβδομάδας τρία κράτη της Κεντρικής Ευρώπης όταν ξαφνικά στέρεψε ο αγωγός που τα προμηθεύει με ρωσικό πετρέλαιο. Το συμβάν συνιστά μία ακόμη απόδειξη της ευθραυστότητας της πετρελαϊκής επάρκειας στην Ευρώπη. Η εξέλιξη, παρότι επιλύθηκε, προμηνύει πιθανή περαιτέρω κλιμάκωση του «πολέμου του πετρελαίου» μεταξύ Μόσχας και Ευρωπαίων αγοραστών.

Οι Αρχές σε Ουγγαρία, Τσεχία και Σλοβακία επιβεβαίωσαν στα μέσα της εβδομάδας τη διακοπή της ροής στον ρωσικό πετρελαϊκό αγωγό. Τα τρία κράτη, τα οποία εξαρτώνται ολοκληρωτικά από το ρωσικό πετρέλαιο για τη λειτουργία της βιομηχανίας τους, έχουν εξαιρεθεί από την απόφαση της Ε.Ε. με την οποία θα απαγορεύεται τους επόμενους μήνες η εισαγωγή ρωσικού πετρελαίου.

Στο επίκεντρο της αντιπαράθεσης βρέθηκε το νότιο τμήμα ενός αγωγού που κατασκευάστηκε κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πόλεμου και φέρει το συμβολικό όνομα «Ντρούζμπα», δηλαδή φιλία στα ρωσικά. Ο αγωγός μεταφέρει πετρέλαιο από τα Ουράλια στην Κεντρική Ευρώπη. Αιτία του «κλεισίματος της στρόφιγγας» ήταν, σύμφωνα με τη ρωσική δημόσια επιχείρηση Transneft που διαχειρίζεται το ρωσικό τμήμα του αγωγού, η άρνηση της ουκρανικής εταιρείας UkrTransNafta να εισπράξει το τέλος διαμετακόμισης προκειμένου το ρωσικό πετρέλαιο να ρεύσει μέσω της Ουκρανίας στην Κεντρική Ευρώπη. Η ρωσική εταιρεία επέρριψε την ευθύνη για την εξέλιξη στις κυρώσεις που επιβλήθηκαν από την Ε.Ε. στη Μόσχα μετά την εισβολή στην Ουκρανία.

A.P PHOTO / BELA SZANDELSZKY

Κομβική ήταν η στάση της MOL (στη φωτογραφία, εργαζόμενός της στο διυλιστήριο της Σαζαλομπάτα, νοτίως της Βουδαπέστης), της ουγγρικής εταιρείας που συνδιαχειρίζεται τον αγωγό, η οποία έβαλε το χέρι στην τσέπη ώστε να μη στερέψουν από ενέργεια οι βιομηχανίες των τριών κρατών.

Προειδοποίηση

Προκειμένου να μη στερέψουν από ενέργεια οι βιομηχανίες των τριών κρατών, η ουγγρική εταιρεία διαχείρισης του αγωγού MOL αναγκάστηκε να καταβάλει η ίδια τα τέλη προς την Ουκρανία. Την ίδια στιγμή, ο Τσέχος υπουργός Εμπορίου και Βιομηχανίας Γιόζεφ Σικέλα σε ανάρτησή του στο Twitter προειδοποιούσε ότι μόνο τις επόμενες ημέρες θα αποκαλυφθεί αν βρισκόμαστε ενώπιον μιας νέας κλιμάκωσης του «πολέμου της ενέργειας» που εξαπέλυσε η Ρωσία. Νωρίτερα, εκπρόσωποι των τριών κρατών αναζητούσαν εναλλακτικές λύσεις για την παροχή πετρελαίου στις χώρες τους με την εταιρεία IHS Markit, προτείνοντας τη μεταφορά του μέσω ενός άλλου αγωγού πετρελαίου, που διέρχεται από την Αδριατική. Όμως οι ποσότητες του «μαύρου χρυσού» που θα μπορούσαν να φθάσουν σε αυτή την περίπτωση σε Σλοβακία και Ουγγαρία δεν θα αρκούσαν για την κάλυψη των ελλείψεων. Από τον Ιανουάριο η Τσεχία, η Ουγγαρία και η Σλοβακία υπολογίζεται ότι λαμβάνουν περίπου 250.000 βαρέλια ρωσικού πετρελαίου καθημερινά μέσω του αγωγού «Φιλία».

Τρία κράτη της Ε.Ε., Ουγγαρία, Τσεχία και Σλοβακία, είδαν στα μέσα της εβδομάδας τη ροή «μαύρου χρυσού» στον ρωσικό αγωγό να διακόπτεται.

Πάντως, ο Σλοβάκος υπουργός Οικονομίας Ρίτσαρντ Σούλικ σε συνέντευξη Τύπου υπογράμμισε ότι η λύση που δόθηκε από τη MOL είναι εντελώς προσωρινή, καθησυχάζοντας ωστόσο τους πολίτες ότι δεν υπάρχει κάποιο πολιτικό κίνητρο ή πλαίσιο που προκάλεσε τη διακοπή. Ταυτόχρονα εκδήλωσε την έκπληξή του για τα προβλήματα στην είσπραξη του τέλους λέγοντας «είχα την εντύπωση ότι, εφόσον επιτρέπεται η εισαγωγή ρωσικού πετρελαίου παρά τις κυρώσεις της Ε.Ε. στη Μόσχα, θα επιτρεπόταν και η είσπραξη του τέλους μεταφοράς του».

Η πετρελαϊκή ροή δεν πρόκειται να αποκατασταθεί στην Τσεχία. Η διοίκηση των τσεχικών διυλιστηρίων Unipetrol ανακοίνωσε ότι διαθέτουν επάρκεια πετρελαίου, χωρίς ωστόσο να προχωρήσει στο παραμικρό σχόλιο για την ανανέωση των αποθεμάτων μέσω του αγωγού.

Η είδηση σχετικά με τη διακοπή του ρωσικού πετρελαίου προκάλεσε άνοδο της τιμής του στις διεθνείς αγορές, η οποία ωστόσο υποχώρησε λίγες ώρες αργότερα.

Από τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία ο Ρώσος πρόεδρος Βλαντιμίρ Πούτιν έδειξε ότι προτίθεται να χρησιμοποιήσει τις πετρελαϊκές στρόφιγγες για να ενισχύσει την επιρροή του στα κράτη της Ευρώπης. Έδειξε επίσης ότι με τα συνεχή αντιφατικά μηνύματά του θέλει να προκαλέσει αβεβαιότητα στους αντιπάλους του και φυσικά καταβάλλει φιλότιμες προσπάθειες να σπείρει τη διχόνοια ανάμεσά τους. Την άνοιξη η Μόσχα διέκοψε την παράδοση φυσικού αερίου σε αρκετά ευρωπαϊκά κράτη, μεταξύ των οποίων η Βουλγαρία και η Πολωνία και αργότερα η Φινλανδία. Μείωση στην παροχή φυσικού αερίου κατέγραψαν επίσης η Γερμανία, η Ιταλία και η Γαλλία μετά την επίσκεψη των ηγετών τους στο Κίεβο, όπως και η Τσεχία. Η ροή ρωσικού αερίου μέσω του αγωγού Nord Stream 1 προς τη Γερμανία μειώθηκε κατά 60% τον Ιούνιο και επακολούθησε τον Ιούλιο περαιτέρω μείωση που αγγίζει το 80%. Η Μόσχα επιρρίπτει την ευθύνη για τη διακοπή της ροής στον αγωγό σε κάποιο εξάρτημά του που χρειάστηκε αντικατάσταση, την οποία ανέλαβε μια γερμανική εταιρεία σε βιομηχανική μονάδα του Καναδά, γεγονός που προκάλεσε ένταση στις σχέσεις μεταξύ Βερολίνου και Οττάβας.

Υπό ρωσική ψηφιακή κατοχή η Ουκρανία

Του **ΑΝΤΑΜ ΣΑΤΑΡΙΑΝΟ**
THE NEW YORK TIMES

Μεγάλα τμήματα της ανατολικής και νότιας Ουκρανίας βρίσκονται υπό ρωσικό έλεγχο. Οι κάτοικοι χρησιμοποιούν ρούβλια και τα νεογνά αποκτούν αυτομάτως ρωσικό διαβατήριο. Αυτά όμως δεν ήταν αρκετά στη Μόσχα, που για να ενισχύσει τον έλεγχό της κατέλαβε και το ουκρανικό Διαδίκτυο.

Ολα τα δεδομένα τηλεφωνίας και Διαδικτύου αναδρομολογήθηκαν μέσω ρωσικών δικτύων με τη βοήθεια υποθαλάσσιων καλωδιώσεων και άλλων υποδομών που κατασκευάστηκαν από τη Ρωσία μετά την προσάρτηση της Κριμαίας, το 2014. Η Μόσχα απέκλεισε την πρόσβαση των κατοίκων τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Facebook, Twitter, Instagram), στις ουκρανικές ειδησεογραφικές ιστοσελίδες και σε άλλες πηγές ανεξάρτητης πληροφόρησης. Επίσης κατάργησε τους ουκρανικούς παρόχους κινητής τηλεφωνίας, εξαναγκάζοντας τους Ουκρανούς να χρησιμοποιούν ρωσικά τηλεφωνικά δίκτυα. Οπως επισημαίνει ο Στας Πριμπίντκο, επικεφαλής του τμήματος κινητής ευρυζωνικότητας του ουκρανικού υπουργείου Ψηφιακού Μετασχηματισμού, «το πρώτο που κάνει ο κατακτητής όταν εισέρχεται σε ουκρανικό έδαφος είναι να διακόψει τη λειτουργία των ψηφιακών δικτύων».

IVOR PRICKETT / THE NEW YORK TIMES

Ουκρανοί τεχνικοί επιδιορθώνουν κατεστραμμένα από τους βομβαρδισμούς καλώδια του Ιντερνετ στο Ιρπίν, κοντά στο Κίεβο. Αντιθέτως, στη νοτιοανατολική χώρα το Διαδίκτυο είναι πλέον υπό ρωσικό έλεγχο.

Αυτές, ακριβώς, οι μέθοδοι απέκοψαν τη Χερσώνα, τη Μαριούπολη και τη Μελιτόπολη από την υπόλοιπη Ουκρανία, περιορίζοντας την ενημέρωση των κατοίκων και αποκλείοντας την επικοινωνία με συγγενείς και αγαπημένους. Ο ψηφιακός αποκλεισμός, εξάλλου, αποστέρησε τους κατοίκους από ένα εκ των ισχυροτέρων όπλων της ουκρανικής αντίστασης: τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης για την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση της παγκόσμιας κοινότητας, κυρίως όσον αφορά τις ρωσικές θηριωδίες κατά αμάχων. Ο περιορισμός της πρόσβασης στο Διαδίκτυο επέτρεψε στη Μόσχα την παρακολούθηση των επισκέψεων των ιστοσελίδων και των ψηφιακών επικοινωνιών, ενώ διευκόλυνε τη διασπορά της προπαγάνδας και τον έλεγχο των ειδήσεων που φτάνουν στους κατοίκους. Αν και υπάρχουν τρόποι, όποιος επιθυμεί να υπερκεράσει τα προσκόμματα χρησιμοποιώντας ιδιωτικά ψηφιακά δίκτυα, τα μέτρα που επέβαλε η Μόσχα δημιούργησαν σε μεγάλα τμήματα της κατεχόμενης από τους Ρώσους Ουκρανίας ένα νέο σύστημα λογοκρισίας και παρακολούθησης, ακόμη αυστηρότερο από αυτό στο εσωτερικό της Ρωσίας. Στη Χερσώνα, για παράδειγμα, όποιος πολίτης επιθυμεί να αγοράσει μια κάρτα sim για έναν ρωσικό αριθμό κινητού πρέπει να επιδείξει το διαβατήριό του διευκολύνοντας τον ρωσικό στρατό να γνωρίζει ποιος είναι και τι ακριβώς πρόκειται να κάνει με το ψηφιακό μέσο.

ΣΥΝΤΟΜΑ

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΕΥΛΟΓΙΑ ΠΙΘΗΚΩΝ

Στο τραπέζι ο εμβολιασμός

Στις 23 Αυγούστου αναμένεται να συνεδριάσει η Εθνική Επιτροπή Εμβολιασμών με κύριο θέμα τον εμβολιασμό έναντι του ιού της ευλογιάς των πιθήκων. Κατά τη διάρκεια της σύσκεψης τα μέλη της επιτροπής θα εξετάσουν την ποσότητα των εμβολίων που θα λάβει η χώρα μας -από την κοινή προμήθεια που έχει κάνει η Ευρωπαϊκή Ενωση- και με βάση αυτή την ποσότητα θα ακολουθήσει η στρατηγική σε ό,τι αφορά τον εμβολιασμό έναντι της λοίμωξης. Το επικρατέστερο σενάριο είναι να υιοθετηθεί η ίδια στρατηγική που ακολουθείται στις ΗΠΑ, όπου το εμβόλιο χορηγείται σε άτομα που ήρθαν σε στενή επαφή με ασθενείς, εντός τεσσάρων ημερών μετά την επαφή. Οι ειδικοί της επιτροπής αναμένεται να έχουν μία πρώτη συζήτηση και για το πώς θα πρέπει να κινηθεί η στρατηγική της χώρας μας σε ό,τι αφορά τον εμβολιασμό για την COVID-19, χωρίς ωστόσο να μπορούν να ληφθούν αποφάσεις πριν γίνει σαφές εάν και πότε θα κυκλοφορήσουν επικαιροποιημένα εμβόλια.

ΕΙΣΑΓΟΜΕΝΗ...

Ούτε η γρίπη κάνει διακοπές

Επιδημία της γρίπης εν μέσω θέρους καταγράφεται κυρίως σε ορισμένα κυκλαδίτικα νησιά το τελευταίο διάστημα. Η «μικρή αυτή επιδημία» ξεκίνησε από τουρίστες χωρών του νοτίου ημισφαιρίου όπου τώρα είναι σε εξέλιξη η επιδημία της εποχικής γρίπης και έχει επεκταθεί και σε επισκέπτες και κατοίκους νησιών όπως η Πάρος και η Ιος και κυρίως σε νεαρές ηλικίες. Εφέτος η γρίπη, έπειτα από δύο χρόνια «απουσίας», έχει ήδη προκαλέσει ένα μεγάλο επιδημικό κύμα στο νότιο ημισφαίριο: στην Αυστραλία, ο αριθμός των κρουσμάτων γρίπης αποτελεί ρεκόρ πενταετίας, ενώ έχει εμφανιστεί δύο μήνες νωρίτερα από τη συνήθη περίοδο έξαρσης της γρίπης στη συγκεκριμένη χώρα. Σύμφωνα με τους ειδικούς επιστήμονες, αυτό σχετίζεται με το ότι ο πληθυσμός δεν έχει έρθει σε επαφή με τη γρίπη τα τελευταία δύο και πλέον χρόνια και για τον λόγο αυτό έχει εξασθενήσει σε μεγάλο βαθμό η ανοσία έναντι του ιού. Τα δε επιδημιολογικά δεδομένα για τη γρίπη αποτελούν μία πρώτη ένδειξη για το τι θα πρέπει να περιμένουμε στο βόρειο ημισφαίριο τους φθινοπωρινούς μήνες.

ΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ

Η διαχείριση απορριμμάτων

Σε διαβούλευση τέθηκε πριν από λίγες ημέρες το αναθεωρημένο σχέδιο για τη διαχείριση των απορριμμάτων στην Αττική. Το σχέδιο προβλέπει την κατασκευή έξι μονάδων διαχείρισης απορριμμάτων και ισάριθμες μονάδες κομποστοποίησης, έργα από τα οποία βρίσκονται σε διαγωνιστική διαδικασία τα τρία. Το σχέδιο δεν προβλέπει νέα θέση για τον ΧΥΤΑ Φυλής, εκτιμώντας ότι έως το 2025 (οπότε τοποθετείται η έναρξη λειτουργίας των νέων μονάδων) η ποσότητα σύμμεικτων απορριμμάτων θα έχει σχεδόν μηδενιστεί και δεν θα υφίσταται ανάγκη για νέο χώρο. Μετά την έγκριση της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων του σχεδίου, θα ακολουθήσει η έγκρισή του από το Περιφερειακό Συμβούλιο.

ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΤΗ ΓΑΖΑ

Εδωσε ώθηση στον Γιαΐρ Λαπίντ

ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ. Τη διαφορά που τον χωρίζει στις σφυγμομετρήσεις από τον ηγέτη της αντιπολίτευσης, Μπένζαμιν Νετανιάχου, εμφανίζεται να μειώνει ο Ισραηλινός πρωθυπουργός Γιαΐρ Λαπίντ (φωτ.), τον οποίο 31% των ψηφοφόρων θεωρεί καταλληλότερο για την πρωθυπουργία. Ο Νετανιάχου συνεχίζει, ωστόσο, να προηγείται στην πρόθεση ψήφου, με 42% των ερωτηθέντων να τον χαρακτηρίζουν καταλληλότερο. Η δημοτικότητα του Λαπίντ ενισχύθηκε σημαντικά μετά την αεροπορική επιχείρηση στη Γάζα, με ποσοστό 68% των Ισραηλινών να χαρακτηρίζει την επιχείρηση αναγκαία. Η ολοκλήρωση της επιχείρησης «Χάραγμα της Αυγής», που προκάλεσε τον θάνατο 47 Παλαιστινίων στη Γάζα, ενίσχυσε παράλληλα την απήχηση της άκρας Δεξιάς, όπως δείχνει η σφυγμομέτρηση της εφημερίδας Jerusalem Post, που εμφανίζει το ακραίο σιωνιστικό κόμμα Οτσμά Γιουντίτ του Ιταμάρ Μπεν Γκβίρ να εξασφαλίζει 10-11 έδρες στην Κνέσετ σε περίπτωση που οι εκλογές πραγματοποιούνταν σήμερα.

ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΚΛΙΜΑ

Η ενεργειακή κρίση δεν είναι τίποτα...

ΠΑΡΙΣΙ. Μεγαλύτερο θα είναι το οικονομικό κόστος για την Ευρώπη από τους καύσωνες και την ξηρασία, παρά από την ενεργειακή κρίση, σύμφωνα με τον επικεφαλής της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Διαστήματος (ESA) Γιόζεφ Ασμπάκερ. «Σήμερα είμαστε -δικαίως- πολύ ανήσυχοι για την ενεργειακή κρίση. Η κρίση αυτή είναι, όμως, πολύ μικρή συγκρινόμενη με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, η κλίμακα της οποίας είναι πολύ μεγαλύτερη και πρέπει να αντιμετωπισθεί ιδιαίτερα γρήγορα», τόνισε ο γενικός διευθυντής της ESA. «Καταγράφονται ακραίες θερμοκρασίες και άλλα δεδομένα, τα οποία δεν είχαμε ξαναδεί», είπε ο Ασμπάκερ, για να προσθέσει ότι η θερμοκρασία του αέρα δεν είναι το μόνο πρόβλημα, καθώς ο φλοιός της Γης θερμαίνεται και αυτός. Το ευρωπαϊκό δίκτυο δορυφόρων «Κοπέρνικος» κατέγραψε ακραίες θερμοκρασίες εδάφους 45 βαθμών Κελσίου στη Βρετανία, 50 βαθμών στη Γαλλία και 60 βαθμών στην Ισπανία τις τελευταίες εβδομάδες.

ΕΝΟΨΕΙ ΤΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ

Δημοκρατικό μήνυμα από τη Μελόνι!

ΡΩΜΗ. Αρνείται ότι αποτελεί κίνδυνο για τη Δημοκρατία η επικεφαλής του ακροδεξιού κόμματος «Αδελφοί της Ιταλίας» Τζόρτζια Μελόνι, το κόμμα της οποίας βρίσκεται στην πρώτη θέση των δημοσκοπήσεων ενόψει των βουλευτικών εκλογών της 25ης Σεπτεμβρίου. Σε μήνυμά της σε τρεις γλώσσες, η Μελόνι διαψεύδει τους επικριτές της, που εκτιμούν ότι η ανάδειξη του κόμματος στην εξουσία θα οδηγήσει σε «δημοκρατική διολίσθηση» ή σε «αυταρχική στροφή». Παρότι η Μελόνι έγινε γνωστή για τις καταγγελίες της για στέρηση της εθνικής κυριαρχίας της Ιταλίας από τους «μανδαρίνους της Ευρώπης», επιμένει ότι δεν αποτελεί κίνδυνο για την «ευρωπαϊκή και τη διεθνή σταθερότητα». Η Μελόνι προσπαθεί στο μήνυμά της να αποτινάξει τη σκιά του αντισημιτισμού από τη σύγχρονη ιταλική Ακροδεξιά: «Η ιταλική Δεξιά παρέδωσε εδώ και δεκαετίες τον φασισμό στην κρίση της Ιστορίας και καταδικάζει χωρίς περιστροφές την κατάλυση της δημοκρατίας και τους επονείδιστους νόμους κατά των Εβραίων».

Οι ενδιάμεσες εκλογές για το Κογκρέσο παραδοσιακά ευνοούν το αντιπολιτευόμενο κόμμα.

Πολύ σύντομο το καλοκαίρι του Τζο Μπάιντεν

Ελπίδες για τις εκλογές του Νοεμβρίου

Βγαίνοντας από τον Λευκό Οίκο νωρίς το πρωί της περασμένης Κυριακής, ο Τζο Μπάιντεν είπε στους δημοσιογράφους ότι «αισθάνεται καλά». Το προηγούμενο βράδυ είχε βγει αρνητικός στο τεστ για την COVID-19, κάτι που τερμάτισε την καραντίνα του στο προεδρικό μέγαρο. Αλλά η δήλωσή του θα μπορούσε να διαβαστεί και μεταφορικά, καθώς είχε προηγηθεί η κατά γενική ομολογία καλύτερη εβδομάδα της προεδρίας του. Μια σειρά θετικών, για τον Αμερικανό πρόεδρο, εξελίξεων αναίρεσε τη γενικευμένη αίσθηση της κυβερνητικής παράλυσης και αναπτέρωσε το ηθικό των Δημοκρατικών ενόψει των κρίσιμων εκλογών της 8ης Νοεμβρίου για το Κογκρέσο.

Η εβδομάδα είχε μπει με το δεξί από τη Δευτέρα, όταν ανακοινώθηκε ότι η CIA είχε εξοντώσει τον αρχηγό της Αλ Κάιντα, Αϊμάν αλ Ζαουάχρι, στην Καμπούλ. Η είδηση ξέπλυνε ένα μέρος της εθνικής ντροπής που χρεώθηκε στον Μπάιντεν για την επέλαση των Ταλιμπάν και τη χαώδη αποχώρηση των κυνηγημένων Αμερικανών, τον περυσινό Δεκαπενταύγουστο. Την επομένη, οι πολίτες του Κάνσας, πολιτείας που είχε υπερψηφίσει τον Τραμπ με διαφορά 15 μονάδων έναντι του Μπάιντεν το 2020, απέρριψαν σε δημοψήφισμα πρόταση για αναθεώρηση του πολιτειακού συντάγματος με την οποία θα άνοιγε ο δρόμος για την απαγόρευση των αμβλώσεων.

Μεγαλύτερη σημασία, ως προς τη δυνητική συμπεριφορά των ψηφοφόρων, είχε η είδηση-έκπληξη της Παρασκευής: η ανεργία συρρικνώθηκε τον Ιούλιο σε 3,5%, το μικρότερο ποσοστό εδώ και μισό αιώνα, καθώς η αμερικανική οικονομία είχε δημιουργήσει 528.000 νέες θέσεις εργασίας, καλύπτοντας όλες τις απώλειες από την πανδημία. Αλλά η μεγαλύτερη επιτυχία των Δημοκρατικών ήρθε την Κυριακή, όταν η Γερουσία ψήφισε ένα πολύ σημαντικό νομοσχέδιο κοινωνικών και περιβαλλοντικών μέτρων, την «Πράξη για τη Μείωση του Πληθωρισμού». Το νομοσχέδιο ήταν ψευδεπίγραφο, αφού οι ρυθμίσεις που ψηφίστηκαν θα έχουν συνέπειες σε οτιδήποτε άλλο εκτός από τον καταπολέμηση του πληθωρισμού. Ωστόσο, η σημασία των ρυθμίσεων που εγκρίθηκαν χάρη στην αποφασιστική ψήφο της αντιπροέδρου Κάμαλα Χάρις (το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας ήταν 50-50) δύσκολα μπορεί να υποτιμηθεί: πτώση των τιμών βασικών φαρμάκων για τους ασφαλισμένους, επέκταση της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, φόρος 15% σε μεγάλες εταιρείες που μέχρι σήμερα φοροδιαφεύγουν από διάφορα «παραθυράκια» και ευρύ φάσμα κινήτρων για την πράσινη μετάβαση, ύψους 370 δισ. δολαρίων.

Το ερώτημα είναι αν η θετική για τους Δημοκρατικούς συναστρία της προηγούμενης εβδομάδας αποδειχθεί πραγματικό σημείο πολιτικής καμπής ή σύντομο διάλειμμα χωρίς συνέχεια. Οι ενδιάμεσες εκλογές για το Κογκρέσο παραδοσιακά ευνοούν το αντιπολιτευόμενο κόμμα. Οι Δημοκρατικοί υπέστησαν βαριά ήττα στις πρώτες ενδιάμεσες εκλογές της περιόδου Ομπάμα, παρότι είχαν μόλις περάσει μεγάλες μεταρρυθμίσεις για την περίθαλψη και τις τράπεζες. Στην πρώτη μεσοσταθμική εκτίμηση του RealClearPolitics μετά τη «χρυσή» εβδομάδα του Μπάιντεν, οι Αμερικανοί συνεχίζουν να τον απορρίπτουν με ποσοστό 56,5% έναντι 39,5%, ενώ δύο στους τρεις Δημοκρατικούς ψηφοφόρους δεν θέλουν να διεκδικήσει ξανά την προεδρία το 2024 ο γηραιότερος πρόεδρος που είχε ποτέ η Αμερική.

Συγκρατημένα χαμόγελα στους Δημοκρατικούς για τις θετικές εξελίξεις σε Κογκρέσο και οικονομία, αλλά η ακρίβεια συντηρεί τη λαϊκή δυσαρέσκεια.

Αλλωστε, το πολυνομοσχέδιο βάλλεται λόγω των βαρύτατων υποχωρήσεων που έγιναν για να το ψηφίσουν οι δύο «αντάρτες» γερουσιαστές (ο Τζο Μάντσιν από τη Δυτική Βιρτζίνια και η Κίρστεν Σίνεμα από την Αριζόνα) που εμπόδιζαν την έγκρισή του. Από τα 3,5 τρισ. που προέβλεπε το αρχικό σχέδιο του Μπάιντεν «Build Back Better», οι Δημοκρατικοί περιορίστηκαν σε 700 δισ., ενώ έμειναν στη θέση τους σχεδόν όλες οι μειώσεις φόρων για τις επιχειρήσεις και τα μεγάλα εισοδήματα που θεσπίσηκαν επί προεδρίας Τραμπ.

Ο κυριότερος αρνητικός για τους Δημοκρατικούς παράγοντας είναι η διαρκής πτώση των πραγματικών μισθών, καθώς ο πληθωρισμός καλπάζει με ετήσιο ρυθμό 9,1%. Στο μεταξύ, η αμερικανική οικονομία βρίσκεται επί δύο διαδοχικά τρίμηνα σε πτώση και ο κίνδυνος να συμπέσουν οι εκλογές με μια περίοδο ύφεσης επιτείνεται από την περιοριστική, αντιπληθωριστική πολιτική που ακολουθεί η Ομοσπονδιακή Τράπεζα.

REUTERS, A.P.

Θύελλα από την έρευνα του FBI εναντίον Τραμπ

Πρωτοφανής η έφοδος ομοσπονδιακών πρακτόρων στην οικία ενός πρώην προέδρου

Του **ΜΑΪΚΛ ΝΤ. ΣΙΑΡ**
THE NEW YORK TIMES

Η διαμάχη ανάμεσα στον Ντόναλντ Τραμπ και στην υπηρεσία Εθνικών Αρχείων, που ήρθε με ορμητικό τρόπο στο φως της δημοσιότητας ύστερα από την έρευνα πρακτόρων του FBI στην έπαυλη του τέως προέδρου, στο Μαρ-α-Λάγκο της Φλόριντα, δεν έχει προηγούμενο στην αμερικανική ιστορία. Πρόκειται για μια υψηλού ρίσκου απόφαση του υπουργού Δικαιοσύνης Μέρικ Γκάρλαντ, ο οποίος ήδη κατηγορείται ότι επιδίδεται σε ένα είδος πολιτικής βεντέτας εναντίον του ανθρώπου που αντιμετώπισε τον Τζο Μπάιντεν στις προεδρικές εκλογές του 2020 και είναι πιθανόν να διεκδικήσει εκ νέου την προεδρία το 2024.

Η απόφαση για την έρευνα στο Μαρ-α-Λάγκο θέτει την αξιοπιστία του υπουργείου Δικαιοσύνης υπό συζήτηση λίγους μήνες πριν από τις εκλογές του φθινοπώρου για το Κογκρέσο και ενώ η χώρα εξακολουθεί να είναι βαθιά πολωμένη. Για τον κ. Γκάρλαντ, η πίεση να αιτιολογήσει τις πράξεις του FBI θα είναι έντονη. Και αν η έρευνα για απόρρητα έγγραφα που λέγεται ότι πήρε μαζί του ο Ντόναλντ Τραμπ από τον Λευκό Οίκο δεν αποκομίσει αξιόλογα ευρήματα εγκληματικής ενέργειας, η τελευταία εξέλιξη μπορεί να προστεθεί από τους ιστορικούς στην αλυσίδα των κινήσεων εναντίον του τέως προέδρου που έγιναν μπούμερανγκ για τους αντιπάλους του.

Πράξη υψηλού ρίσκου από το υπουργείο Δικαιοσύνης, αλλά και ο Ντόναλντ Τραμπ βρίσκεται σε κλοιό σοβαρών κινδύνων.

Στην περίπτωση του κ. Τραμπ, αρμόδιοι της υπηρεσίας Εθνικών Αρχείων ανακάλυψαν, νωρίτερα αυτή τη χρονιά, ότι ο τέως πρόεδρος είχε πάρει μαζί του απόρρητα έγγραφα του Λευκού Οίκου μετά την εκλογική ήττα του, γεγονός που πυροδότησε τις έρευνες των διωκτικών αρχών. Κάποια στιγμή ζητήθηκε εισαγγελικό ένταλμα ώστε να διαπιστωθεί τι είδους ντοκουμέντα βρίσκονται στην κατοχή του Τραμπ. Δεν έχουν απαντηθεί ακόμη βασικά ερωτήματα, όπως γιατί οι διωκτικές αρχές αισθάνθηκαν υποχρεωμένες να πραγματοποιήσουν αυτή την ασυνήθιστη έρευνα ύστερα από μήνες νομικής διελκυστίνδας ανάμεσα στην κυβέρνηση και στους δικηγόρους του κ. Τραμπ.

JOSH RITCHIE / THE NEW YORK TIMES

Πράκτορες του FBI στην είσοδο της έπαυλης του τέως προέδρου, στο Μαρ-α-Λάγκο της Φλόριντα, την ώρα που άλλοι συνάδελφοί τους μέσα κάνουν φύλλο και φτερό το σπίτι.

Σε δεινή θέση, πολλά τα μέτωπα

Ο Αμερικανός τέως πρόεδρος ανέλαβε το δικό του ρίσκο όταν έσπευσε να καταγγείλει τον Γκάρλαντ και το FBI ενώ βρισκόταν σε εξέλιξη η έρευνα στο σπίτι του, την περασμένη Δευτέρα, μιλώντας για «επίθεση που θα μπορούσε να συμβεί μόνο σε διαλυμένη, τριτοκοσμική χώρα». Καθώς δεν απολαμβάνει πλέον προεδρική ασυλία, θα καταστεί ευάλωτος αν αποδειχθεί ότι χειρίστηκε ανεύθυνα απόρρητο υλικό, θέτοντας σε κίνδυνο την εθνική ασφάλεια. Και αυτός δεν είναι ο μοναδικός δικαστικός του πονοκέφαλος. Την Τετάρτη, ο τέως πρόεδρος κλήθηκε να καταθέσει στην εισαγγελία Νέας Υόρκης, η οποία ετοιμάζεται να ασκήσει δίωξη για τις αμφισβητούμενες επιχειρηματικές πρακτικές του ομίλου Τραμπ. Το γεγονός ότι αρνήθηκε να δώσει απαντήσεις κάνοντας χρήση της Πέμπτης Τροπολογίας του συντάγματος, υποδηλώνει ότι βρίσκεται σε δεινή θέση. Στο μεταξύ, συνεχίζονται οι έρευνες του Κογκρέσου για τα πρωτοφανή έκτροπα που προκάλεσαν οπαδοί του Τραμπ, με παρακίνηση του απερχόμενου τότε προέδρου, στις 6 Ιανουαρίου του 2021, στο Καπιτώλιο.

Η έρευνα ξεκίνησε ενώ οργισμένες φωνές από το δεξιό άκρο της αμερικανικής πολιτικής ζωής μιλούν για νέο εμφύλιο πόλεμο, καθώς ολοένα και περισσότεροι Ρεπουμπλικανοί του κατεστημένου απειλούν με πολιτικά αντίποινα εάν κερδίσουν τον έλεγχο του Κογκρέσου στις εκλογές του Νοεμβρίου. Ο βουλευτής Κέβιν Μακάρθι από την Καλιφόρνια, ηγέτης των Ρεπουμπλικανών στη Βουλή των Αντιπροσώπων, προειδοποίησε τον κ. Γκάρλαντ να κρατήσει ντοκουμέντα και να μην κλείσει ραντεβού για το ερχόμενο διάστημα (εννοώντας ότι θα έχει να κάνει μαζί τους). «Ολα αυτά διαμορφώνουν μια πολιτική κουλτούρα που αρμόζει σε καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης», τονίζει ο Ντάγκλας Μπρίνκλεϊ, ιστορικός των Αμερικανών προέδρων στο Πανεπιστήμιο Ράις.

Επί 35 χρόνια, οι διαμάχες γύρω από τα προεδρικά αρχεία και για το ποιος τα ελέγχει ήταν κυρίως γραφειοκρατικές υποθέσεις, που διεξάγονταν στην υπηρεσία Εθνικών Αρχείων και κάποτε κατέληγαν σε αναμετρήσεις δικηγόρων, σε δικαστικές αίθουσες. Ο πρώην πρόεδρος Ρίτσαρντ Νίξον ξόδεψε σχεδόν τέσσερα χρόνια μετά το σκάνδαλο Γουότεργκεϊτ πασχίζοντας να εξασφαλίσει τον έλεγχο εκατομμυρίων σελίδων από τα προεδρικά αρχεία και εκατοντάδων ωρών ηχογραφήσεων που τον εξώθησαν σε παραίτηση. Ο Νίξον αρχικά ήρθε σε συμφωνία με τον πρόεδρο Τζέραλντ Φορντ ώστε να αποκτήσει τον έλεγχο των εν λόγω ντοκουμέντων και τη δυνατότητα να τα καταστρέψει, αν ήθελε. Ωστόσο, ένας νόμος που ψηφίστηκε από το Κογκρέσο τον Αύγουστο του 1974, μετά την παραίτησή του, τον ανάγκασε να προσφύγει στη Δικαιοσύνη. Τελικά έχασε τη μάχη στο Ανώτατο Δικαστήριο, που απέρριψε την προσφυγή του με ψήφους 7-2.

Αυτή η διαμάχη οδήγησε στον νόμο των προεδρικών αρχείων (1978), με τον οποίο για πρώτη φορά καθορίστηκε ότι τα αρχεία του Λευκού Οίκου είναι περιουσία της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και όχι του προέδρου που τα δημιούργησε. Επιπλέον, θεσπίστηκαν νόμοι που αφορούν τον χειρισμό απόρρητων ντοκουμέντων από προέδρους και βοηθούς τους. Κάποιοι ομοσπονδιακοί αξιωματούχοι έχουν υποστεί ποινικές διώξεις για εσφαλμένους χειρισμούς. Ο στρατηγός Ντέιβιντ Πετρέους, διοικητής της CIA επί προεδρίας Ομπάμα, παραδέχτηκε το 2015 ότι έδωσε άκρως απόρρητα ντοκουμέντα στην ερωμένη του, δηλώνοντας ένοχος για τη σχετική κατηγορία, σε βαθμό πλημμελήματος, που του είχε απαγγελθεί. Ο Σάντι Μπέργκερ, σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας του προέδρου Μπιλ Κλίντον, πλήρωσε πρόστιμο 50.000 δολαρίων αφού ομολόγησε ότι είχε αφαιρέσει παρατύπως από τα Εθνικά Αρχεία απόρρητα ντοκουμέντα το 2003 ώστε να προετοιμάσει την κατάθεσή του σε εξεταστική επιτροπή του Κογκρέσου, η οποία ερευνούσε τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου 2001.

Ωστόσο, ουδέποτε στα χρονικά υπήρξε σύγκρουση ανάμεσα σε έναν πρώην πρόεδρο και στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση, του είδους που βλέπουμε σήμερα. Ο Ρεπουμπλικανός γερουσιαστής της Φλόριντα Μάρκο Ρούμπιο ανάρτησε στο Twitter βίντεο που παραλληλίζει τον Μπάιντεν με τριτοκοσμικό δικτάτορα και δήλωσε ότι «αυτά συμβαίνουν σε μέρη όπως η Νικαράγουα». Ιστορικοί εκτιμούν πως η αμερικανική δημοκρατία βρίσκεται μπροστά σε μια νέα δοκιμασία αντοχής. «Βρισκόμαστε στο χείλος ενός νέου τύπου εμφυλίου πολέμου, σε μια χωρίς προηγούμενο στιγμή της αμερικανικής ιστορίας», υποστηρίζει ο Μπρίνκλεϊ.

Το Ντονμπάς θα χτυπήσουν οι Ρώσοι

ΚΙΕΒΟ. Συνεχίσθηκαν οι ρωσικοί βομβαρδισμοί χθες σε όλη τη γραμμή του μετώπου στην Ουκρανία, με πυρά να δέχεται και η περιοχή γύρω από τον πυρηνικό σταθμό της Ζαπορίζια. Σε χθεσινό μήνυμά του, ο γ.γ. του ΟΗΕ Γκουτέρες κάλεσε τη Ρωσία να επιτρέψει την επίσκεψη επιθεωρητών της IAEA στις εγκαταστάσεις της Ζαπορίζια, εκτιμώντας ότι η παράδοση του εργοστασίου σε ουκρανικό έλεγχο θα ήταν η ασφαλέστερη επιλογή.

Στη Νικοπόλ, στη δεξιά όχθη του Δνείπερου, σε απόσταση περίπου 100 χλμ. από το πυρηνικό εργοστάσιο της Ζαπορίζια, ο κυβερνήτης Βαλεντίν Ρεζνιτσένκο ανέφερε ότι τρεις πολίτες σκοτώθηκαν τα ξημερώματα της Πέμπτης και εννέα τραυματίσθηκαν από πυρά του ρωσικού πυροβολικού, που έβαλλε κατά της πόλης με πολλαπλούς εκτοξευτές ρουκετών τύπου GRAD. Στην περιοχή του Ντονμπάς, έντεκα άμαχοι σκοτώθηκαν το τελευταίο 24ωρο, με τις ρωσικές δυνάμεις να συνεχίζουν μέχρι και χθες το μεσημέρι τις βολές εναντίον θέσεων του ουκρανικού στρατού. Αμυντικοί αναλυτές εκτιμούν ότι ο ρωσικός στρατός προετοιμάζει επίθεση προς την κωμόπολη του Μπαχμούτ και επιδιώκει σε πρώτη φάση να καταλάβει τη γειτονική Σολεντάρ.

Ο γ.γ. του ΟΗΕ κάλεσε τη Μόσχα να επιτρέψει την επίσκεψη επιθεωρητών της IAEA στις πυρηνικές εγκαταστάσεις της Ζαπορίζια.

Στην περιοχή του Ντονμπάς, έντεκα άμαχοι σκοτώθηκαν, με τις ρωσικές δυνάμεις να συνεχίζουν τα χτυπήματα μέχρι και χθες το μεσημέρι.

Ανακούφιση στην κυβέρνηση του Κιέβου δημιουργεί η απόφαση των πιστωτών της Ουκρανίας να αποδεχθούν πρόταση της Ουκρανίας για αναστολή πληρωμών του χρέους της χώρας μέχρι το 2024. Ομάδα κρατικών και ιδιωτικών πιστωτικών ιδρυμάτων από τη Γαλλία, τις ΗΠΑ, τη Γερμανία, την Ιαπωνία και τη Βρετανία αποδέχθηκαν την πρόταση, η οποία είχε τη στήριξη των κρατών του G7.

REUTERS

Stoiximan

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ
ΣΑΒΒΑΤΟ 13 - ΚΥΡΙΑΚΗ 14 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2022

Stoiximan

Η «χρεοκοπημένη» Μπάρτσα πρωταθλήτρια των μεταγραφών

Η ισπανική ομάδα ξόδεψε τουλάχιστον 153 εκατομμύρια ευρώ αυτό το καλοκαίρι

«Πρωταθλήτρια» ομάδα στις μεταγραφές, από τα μεγάλα ευρωπαϊκά πρωταθλήματα, είναι η Μπαρτσελόνα την οποία στην Ισπανία θεωρούν ότι είναι χρεοκοπημένη! Συζητιέται λοιπόν αναπόφευκτα, η μεγάλη αντίθεση και το παράδοξο αυτό «φαινόμενο». Εύλογα οι ποδοσφαιρόφιλοι διερωτώνται αν οι Μπλαουγκράνα κατάφεραν να βρουν τρόπους για να λύσουν τα χρόνια οικονομικά τους προβλήματα. Είναι άραγε υπερβολές ό,τι ακούγεται για την κακή τους οικονομική κατάσταση; Πώς τα κατάφεραν από την οικονομική κατάρρευση να φτάσουν στη δυναμική επιστροφή τους και το σερί μεταγραφών; Η οικονομική κατάρρευση της πάλαι ποτέ πανίσχυρης Μπαρτσελόνα ήταν από τις σημαντικότερες ιστορίες… αποτυχίας των τελευταίων χρόνων στο ευρωπαϊκό ποδοσφαιρικό στερέωμα. Να όμως που βρήκε τον τρόπο (και τα χρήματα) για να επιστρέψει δυναμικά με σερί με πολύκροτων, όσο και πανάκριβων, μεταγραφών.

Μέχρι τώρα φέτος υπολογίζεται πως η Μπάρτσα έχει ξοδέψει τουλάχιστον 153 εκατ. ευρώ στο πλαίσιο του μεταγραφικού παζαριού του καλοκαιριού, υπογράφοντας με τον Βραζιλιάνο Ραφίνι, τον Πολωνό επιθετικό Ρόμπερτ Λεβαντόφσκι και τον Γάλλο αμυντικό Ζυλ Κουντέ. Πρόκειται για εντυπωσιακές οικονομικές κινήσεις από μια ομάδα πνιγμένη στα χρέη που προκάλεσαν εύλογα ερωτηματικά στους μεγάλους ανταγωνιστές της σε όλη την Ευρώπη.

Μετά την αλλαγή της διοίκησης η Μπαρτσελόνα προχώρησε σε δραστικά μέτρα τα οποία απέδωσαν καρπούς, με τον σύλλογο να αναμένεται να καταγράψει ρεκόρ κερδών για τη σεζόν 2021-22 ύψους 100 εκατ. ευρώ.

Μέχρι τώρα υπολογίζεται πως η Μπάρτσα έχει ξοδέψει τουλάχιστον 153 εκατ. ευρώ στο πλαίσιο του μεταγραφικού παζαριού του καλοκαιριού, υπογράφοντας μεταξύ άλλων και τον Πολωνό επιθετικό Ρόμπερτ Λεβαντόφσκι. Πρόκειται για εντυπωσιακές κινήσεις από μια ομάδα πνιγμένη στα χρέη, που προκάλεσαν εύλογα ερωτηματικά στους ανταγωνιστές της.

Αξίζει να σημειωθεί πως η Μπαρτσελόνα είναι ο μόνος σύλλογος που δέχτηκε συστάσεις από τη διοίκηση του ισπανικού πρωταθλήματος ώστε να δαπανήσει λιγότερο χρήματα για μισθούς και μεταγραφές. Το πρακτορείο Bloomberg, σε ανάλυσή του, προσπάθησε να αποτυπώσει την οικονομική κατάσταση των Μπλαουγκράνα και να εξηγήσει αν οι κινήσεις που κάνει καθιστούν το σύλλογο βιώσιμο.

Τα πέτρινα χρόνια

Αν και τα κέρδη του συλλόγου βρίσκονται σε σταθερή πτωτική πορεία από το 2016, ήταν η πανδημία και η ανεξέλεγκτη έκρηξη του κόστους τα τελευταία τρία χρόνια που άφησαν τα οικονομικά του καταλανικού συλλόγου σε εξαιρετικά κακή κατάσταση. Τα χρέη και οι υποχρεώσεις του έφτασαν τα 1,35 δισ. ευρώ, με αποτέλεσμα να έχει μια αρνητική αξία ύψους 451 εκατ. ευρώ τη σεζόν 2020-21.

Για την ίδια περίοδο ανακοίνωσε ζημιές ύψους 481 εκατ. ευρώ, με αποτέλεσμα να αναγκαστεί το περσινό καλοκαίρι να εφαρμόσει περικοπές σε έξοδα και μισθούς κατά 155 εκατ. ευρώ. Ουσιαστικά κατά την περσινή περίοδο κατάφερε να υπογράψει κάποιους νέους παίκτες μόνο μέσω του περιορισμού των μισθών των παλαιότερων παικτών, παράλληλα με την μείωση των δαπανών.

Μετά την αλλαγή της διοίκησης πέρυσι, ο σύλλογος προχώρησε σε δραστικά μέτρα, απελευθερώνοντας ή πουλώντας παίκτες και αναζητώντας νέες πηγές χρήματος. Τα μέτρα απέδωσαν καρπούς με την ομάδα να αναμένεται να καταγράψει ρεκόρ κερδών ύψους περίπου 100 εκατ. ευρώ για την σεζόν 2021-22. Σ' ένα έκτακτο συμβούλιο των μελών της Μπαρτσελόνα επικυρώθηκε η ενεργοποίηση του σχεδίου του προέδρου Τζοάν Λαπόρτα, αυτό που ο ίδιος ονόμασε «οικονομικούς μοχλούς» για την έξοδο του συλλόγου από την μαύρη τρύπα.

Το σχέδιο Λαπόρτα

Ένας μοχλός ήταν η διασφάλιση νέων συμφωνιών για την εισροή πολύτιμων μετρητών στα ταμεία. Η ομάδα αρνήθηκε πέρυσι να συμμετέχει στη συμφωνία της LaLiga με το αμερικανικό fund CVC Capital Partners, στο πλαίσιο της οποίας το fund εξαγόρασε τμήμα των τηλεοπτικών δικαιωμάτων του ισπανικού πρωταθλήματος για τα επόμενα 50 χρόνια.

Αντ' αυτού αποφάσισε να αναζητήσει μόνη της επενδυτή, τον οποίο βρήκε στο επίσης αμερικανικό επενδυτικό fund Sixth Street Partners. Η αμερικανική επενδυτική με δύο διαδοχικές συμφωνίες αγόρασε το 25% των δικαιωμάτων της ομάδας, έναντι περίπου 667 εκατ. ευρώ. Αν και για να προχωρήσει η συμφωνία, η Barcelona έπρεπε να αποπληρώσει 125 εκατ. ευρώ σε ομολογιούχους της για να τους αποζημιώσει.

Βεβαίως, η συμφωνία με την αμερικανική επενδυτική πρόσφερε μεμιάς μια σημαντική τονωτική ένεση για τα ταμεία της, όμως σημαίνει επίσης πως η ομάδα έπρεπε να γυρίσει την πλάτη σε τακτικά έσοδα ύψους 41 εκατ. ευρώ ανά σεζόν από την LaLiga. Ποσό που η ομάδα προσπάθησε να αντισταθμίσει με εμπορικές συμφωνίες.

Μια τέτοια εμπορική συμφωνία ανακοινώθηκε προ ημέρων με την πώληση του 24,5% των ζημιογόνων Barcelona Studios στην πλατφόρμα crypto Socios.com έναντι 100 εκατ. δολαρίων, ενώ λέγεται πως θα πουληθεί σύντομα και άλλο κομμάτι. Στα σκαριά βρίσκεται και η πώληση του 49,9% της Barca Licensing & Merchandising, σε τιμή άνω των 400 εκατ. ευρώ.

Στο μέτωπο των χορηγών, η Μπαρτσελόνα υπέγραψε ένα σημαντικό συμβόλαιο το Μάρτιο με την Sportify, στο πλαίσιο της οποίας η ονομασία του θρυλικού Καμπ Νου θα τροποποιηθεί για πρώτη φορά στην ιστορία του, ώστε να συμπεριλάβει και τη φίρμα του γίγαντα του μουσικού streaming. Επίσης, η φίρμα θα κοσμεί τη φανέλα της ομάδας για τις επόμενες τέσσερις σεζόν. Το ακριβές ύψος της συμφωνίας δεν έγινε ποτέ γνωστό, ωστόσο ισπανικές εφημερίδες έκαναν λόγο για 280 εκατ. ευρώ, ποσό που αν ευσταθεί, συνιστά μια από τις πιο ακριβές συμφωνίες σπόνσορινγκ που έχει γίνει ποτέ.

Ανανέωση του ρόστερ

Οι συμφωνίες αυτές βοήθησαν τα ταμεία της να ενισχυθούν, αν και με βάση και τους κανονισμούς της LaLiga θα έπρεπε να προχωρήσει και σε πωλήσεις παικτών, προκειμένου να μπορέσει να «κλείσει» νέες μεταγραφές. Τον στόχο αυτό εξυπηρέτησε η πώληση του Βραζιλιάνου Φιλίπε Κουτίνιο, ο μισθός του οποίου ήταν από τους υψηλότερους στην ομάδα, στην αγγλική Aston Villa, ενώ την ίδια ώρα άφησε να λήξει και το συμβόλαιο του συμπατριώτη του Ντάνι Άλβες.

Παράλληλα προχώρησε στις νέες μεταγραφές, με το σκεπτικό του Λαπόρτα να βασίζεται στο γεγονός πως για να ανακτήσει η ομάδα τη λάμψη της (και την ικανότητά της να προσελκύει επενδυτές) χρειαζόταν ανανέωση ταλέντου και ηχηρών ονομάτων. Σημειωτέον πως η ομάδα έχει χρονικό περιθώριο έως την 1 Σεπτεμβρίου για να αποδείξει στη LaLiga πως τα οικονομικά της έχουν τεθεί υπό έλεγχο.

Η βοήθεια των μελών και η ανακαίνιση του Καμπ Νου

Την ίδια ώρα, εξάλλου, βοηθούν και τα μέλη του συλλόγου προσφέροντας την έμπρακτη στήριξη τους. Ενδεικτικά συγκέντρωσαν 1,5 δισ. ευρώ για την ανακαίνιση και ανάπτυξη του Καμπ Νου, η χωρητικότητα του οποίου (περίπου στους 100.000 θεατές) το καθιστά ένα από τα μεγαλύτερα ευρωπαϊκά γήπεδα.

Το σχέδιο του συλλόγου περιλαμβάνει την ανακαίνιση του γηπέδου, όπως επίσης ενός γειτονικού σταδίου της ομάδας που χρησιμοποιείται για άλλα αθλήματα, όπως το μπάσκετ. Η κατάσταση των γηπέδων δεν είναι καλή, με αποτέλεσμα ο σύλλογος να χρειάζεται να πληρώνει συνεχώς για επισκευές, αλλά και να πληρώνει πρόστιμα στις αρμόδιες ευρωπαϊκές αρχές για να εναρμονίζεται με τα ευρωπαϊκά κριτήρια ασφάλειας και ανταγωνισμού. Όταν η ανακαίνιση ολοκληρωθεί, ο σύλλογος ελπίζει πως θα κερδίσει τουλάχιστον 200 εκατ. ευρώ σε επιπλέον εισόδημα ετησίως.

Οταν η ολοκληρωθεί η ανακαίνιση του γηπέδου, ο σύλλογος ελπίζει πως θα έχει τουλάχιστον 200 εκατ. ευρώ επιπλέον έσοδα ετησίως.

Είναι βιώσιμα τα σχέδια

Τα καλοστημένα σχέδια της Μπαρτσελόνα θα επιτύχουν μόνο αν η ομάδα καταφέρει να πάει καλά και να προκριθεί στο Champions League, σχολιάζει ο αθλητικός οικονομολόγος Νταν Πλάμλεϊ του πανεπιστημίου Sheffield Hallam. Μια πρόκριση θα φέρει έως και 100 εκατ. ευρώ σε ετήσια βάση.

Ο πρόωρος αποκλεισμός των Μπλαουγκράνα πέρυσι μετέτρεψε την περσινή σεζόν στην πιο αποτυχημένη της αθλητικής ιστορίας της ομάδας από τη σεζόν.

ΑΠΟΨΕΙΣ

15, 30, 45... και βάλε

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Μεγάλη κουβέντα αναπτύχθηκε στα «ποδοσφαιρικά καφενεία» παντός τύπου, σχετικά με τις δηλώσεις που έκανε ο πρώην πια προπονητής του Απόλλωνα, Αλεξάντερ Τσόρνιγκερ.

Ένας τεχνικός, ο οποίος κατέκτησε το πρωτάθλημα και δεν του επιτράπηκε να παίξει ούτε ένα ματς (!) πρωταθλήματος στη νέα σεζόν! Το λες και πρωτοποριακό, το λες και καινοτόμο, μα έχω την εντύπωση ότι διαθέτουμε πολλές τέτοιες πρωτιές γενικώς ως κυπριακό ποδόσφαιρο. Όπως και να έχει, είπε τι είπε ο άνθρωπος, επί της ουσίας, δεν ανέφερε και κάτι διαφορετικό από αυτά που λέμε και γράφουμε χρόνια και χρόνια. Ότι δηλαδή όντως η ποδοσφαιρική κουλτούρα του νησιού βασίζεται σ' ένα τρόπο σκέψης, βασικός πυρήνας της οποίας είναι αποκλειστικά το αποτέλεσμα. Εάν δηλαδή το αποτέλεσμα είναι καλό, τότε όλα είναι καλά και άγια. Αν όχι, τότε όλοι και όλα μοιάζουν σκοτεινά και μαύρα.

Παρεμπιπτόντως τέτοιου είδους ακραίες προσεγγίσεις ταλαιπωρούν την κοινωνία μας και σε πολύ πιο σημαντικά θέματα, μα δεν είναι για να το αναλύσουμε σε τούτο το κείμενο. Ομολογουμένως στον κυπριακό ποδοσφαιρικό κόσμο, θα έλεγα γενικότερα και τον αθλητικό, ούτε η προσπάθεια εκτιμάται, ούτε η προσφορά του καθενός, ούτε οι συνθήκες που επικρατούν.

Μετρά το αποτέλεσμα και μόνο. Επί τούτου, δεν είναι καθόλου περίεργο ότι αποχωρεί ένας προπονητής που πήρε το πρωτάθλημα στην ομάδα του μετά από 16 χρόνια, πριν ακόμη ξεκινήσει το επόμενο πρωτάθλημα. Χωρίς καμία πρόθεση να αγιοποιήσουμε τον Γερμανό προπονητή, ο οποίος χρησιμοποίησε με επικίνδυνο τρόπο τις γενικεύσεις μιλώντας δημόσια, δεν μπορείς παρά να του αναγνωρίσεις την ορθότητα ως προς την περιγραφή της κουλτούρας που μας διακατέχει.

Είναι αλήθεια ότι βρισκόμαστε πολλά χρόνια πίσω, καθότι αντιλαμβανόμαστε τον αθλητισμό ως ένα μέσο επιτυχίας και επικράτησης και όχι ως μια διαδικασία ανταγωνιστική, στην οποία συμμετέχουν και άλλοι εκτός από μας. Ο εγωκεντρισμός, η εγωπάθεια, ο ψευδοεγωισμός, ο ξερολισμός, η ημιμάθεια και η έλλειψη παιδείας που χαρακτηρίζουν τούτη την κοινωνία δεν θα μπορούσαν να μην αποτελούν μέρος της νοοτροπίας που έχουμε στο ποδόσφαιρο.

Στοιχεία δηλαδή που μας κρατούν κολλημένους σ' άλλες εποχές και χρόνους. Ο Τσόρνιγκερ είπε ότι είμαστε πενήντα χρόνια πίσω, κάποιοι ισχυρίστηκαν ότι δεν είπε fifty άλλα fifteen, άρα δηλαδή δεκαπέντε χρόνια… τι 15, τι 30, τι 45, σημασία έχει ότι είμαστε πίσω και δεν γίνεται τίποτα για να πάμε μπροστά!

Ο προηγμένος (Τσόρνιγκερ) και οι υποανάπτυκτοι (εμείς)

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΔΗ**

Το ότι πολλά πράγματα, μάλλον τα περισσότερα, στο κυπριακό ποδόσφαιρο δεν λειτουργούν σωστά, κανείς δεν μπορεί να το αμφισβητήσει. Και ούτε παράπονο πρέπει να έχουμε, όταν κάποιος (συνήθως ξένος) μας το υποδεικνύει. Φωνάζει η απουσία σχεδιασμών, πλάνων και γενικότερα φιλοσοφίας που σκοπό έχουν τη βελτίωση του κυπριακού ποδοσφαίρου και όχι το πρόσκαιρο ή το σωματειακό μόνο κέρδος.

Όλα αυτά όμως, δεν αφαιρούν το δικαίωμα ή και την απαίτηση μιας ευρωπαϊκής διάκρισης, στο μέτρο πάντα του δυνατού. Απ' όλα αυτά, σαφώς και δεν δημιουργείται άλλοθι για μια αγωνιστική αποτυχία, απλώς και μόνο γιατί το κυπριακό ποδόσφαιρο δεν φημίζεται για την οργάνωσή του. Πολύ περισσότερο δεν αναιρείται το δικαίωμα κριτικής, της καλόπιστης και τεκμηριωμένης.

Ο Αλεξάντερ Τσόρνιγκερ προέρχεται από το ποδόσφαιρο μιας χώρας, με χαώδη τη διαφορά επιπέδου σε σχέση με το δικό μας. Γι' αυτό άλλωστε και επιλέγηκε από τη διοίκηση του Απόλλωνα, έναντι σημαντικού κόστους και προκειμένου να βελτιώσει και να εξελίξει την ομάδα. Έχοντας πάντα κατά νου τις ρεαλιστικές δυνατότητες αλλά και την αδιαμφισβήτητη ποιότητα της Μακάμπι Χάιφα, για τη γενικότερη παρουσία του Απόλλωνα στο Ισραήλ δεν θα μπορούσε να μην ασκηθεί κριτική. Ο ίδιος άλλωστε ο κύριος Τσόρνιγκερ παραδέχθηκε τη δική του ευθύνη, σε θέματα τακτικής και προετοιμασίας. Η δε εμφάνιση της ομάδας στον επαναληπτικό, επιβεβαίωσε ότι ο Απόλλωνας μπορούσε να είχε καλύτερες πιθανότητες και για το… ναυάγιο του πρώτου αγώνα ευθύνη είχε και ο Γερμανός τεχνικός.

Υπερβολές σίγουρα λέχθηκαν, οι… ξερόλες προπονητές της κερκίδας ή του καναπέ ευδοκιμούν στην Κύπρο. Αν αυτοί και οι απόψεις του εκνεύρισαν τον κύριο Τσόρνιγκερ, θα μπορούσε με πιο… κομψό τρόπο να στείλει τις απαντήσεις και τα μηνύματά του. Το να υποβαθμίζεις και να ειρωνεύεσαι τη χώρα και το ποδόσφαιρό της δεν αποτελεί την κατάλληλη απάντηση. Υποβαθμίζοντας το ποδόσφαιρο στο οποίο ο κύριος Τσόρνιγκερ εργάζεται, την ίδια ώρα υποβάθμισε την επιτυχία του να στεφθεί πέρυσι πρωταθλητής.

Άπειρος δεν είναι και θα έπρεπε να αποδειχθεί πολύ πιο ανθεκτικός σε τέτοιου είδους μηδενιστικές κριτικές, την ίδια ώρα και έτοιμος να απαντήσει με επιχειρήματα στη σωστή κριτική, γιατί υπήρξε και τέτοια μετά το πρώτο παιχνίδι. Ένιωσε δυνατός για να πει αυτά που είπε, μετά τη νίκη στον επαναληπτικό, κανείς δεν ξέρει αν θα τηρούσε την ίδια στάση με διαφορετικό το αποτέλεσμα. Τα υπόλοιπα είναι καθαρά θέμα της διοίκησης του Απόλλωνα…

EUROBANK
Cyprus

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

ΣΑΒΒΑΤΟ 13 - ΚΥΡΙΑΚΗ 14 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2022

EUROBANK
Cyprus

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.	Χ.Α.	Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	Πετρέλαιο	€/$
-0,28%	0,83%	2,28%	3,48%	0,28%	0,83%	0,83%	3,66%	0,40%

ΗΠΑ
Υπερχρεωμένα τα νοικοκυριά θησαυρίζουν οι μεγιστάνες
Σελ. 11

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΕΥΡΩΠΗ

Στερεύουν οι ποταμοί και πλήττεται το εμπόριο

Στερεύουν οι ποταμοί της Ευρώπης, από τον Ρήνο μέχρι τον Δούναβη και άλλους. Το πλήγμα αναμένεται να ξεπεράσει τη ζημιά 5 δισ. ευρώ που προκάλεσε το 2018 η διακοπή του εμπορίου μέσω Ρήνου, όταν από τη μείωση της στάθμης των υδάτων δεν μπορούσαν να περάσουν πλοία. **Σελ. 10**

ΣΤΙΣ 20 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

Η Ελλάδα βγαίνει από την ενισχυμένη εποπτεία

Την έξοδο της Ελλάδας από την ενισχυμένη εποπτεία στις 20 Αυγούστου ανήγγειλε επισήμως η Κομισιόν. Τον Νοέμβριο θα δημοσιευθεί η πρώτη έκθεση μεταπρογραμματικής εποπτείας, στην οποία θα βασιστεί το Eurogroup για τη δόση των μέτρων ελάφρυνσης του χρέους, 750 εκατ. ευρώ. **Σελ. 6**

ΑΥΞΗΣΗ 26,5%

Πανευρωπαϊκή πρωτιά της Ελλάδας στο Airbnb

Η ζήτηση για βραχυχρόνιες μισθώσεις στην Ελλάδα με βάση τις κρατήσεις που έχουν γίνει για το διάστημα Ιουλίου - Σεπτεμβρίου, καταγράφει αύξηση της τάξεως του 26,5% έναντι του 2019, που είναι και το υψηλότερο ποσοστό πανευρωπαϊκά. Στα Δωδεκάνησα η μεγαλύτερη ζήτηση. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	**2,63%**	**-0,05%**
Γερμανία	0,88%	0,08%
Γαλλία	1,52%	0,02%
Ιταλία	2,97%	0,05%
Ισπανία	1,98%	0,09%
Ιρλανδία	1,56%	0,08%
Ελλάδα	3,17%	0,27%
Ην. Βασίλειο	1,95%	0,09%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Βραχυπρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Bal	NP
S&P	BBB-	A-3

Αύξηση τζίρου και επισκεπτών στα malls

Δυναμική άνοδος τον Ιούλιο – Στον ίδιο ρυθμό και ο Αύγουστος – Μισό εκατ. επισκέψεις την εβδομάδα

Αύξηση 15-20% σημείωσε ο τζίρος στα εμπορικά κέντρα το πρώτο εξάμηνο του έτους, γεγονός που αποδίδεται σε περισσότερες αγορές παρά στην άνοδο των τιμών. Χρυσός μήνας για εμπορικά κέντρα χαρακτηρίζεται ο Ιούλιος, λόγω τζίρου και επισκεψιμότητας. Δύο εκατομμύρια άνθρωποι επισκέφθηκαν τα εμπορικά κέντρα τον μήνα αυτό. Σε εβδομαδιαία βάση η επισκεψιμότητα κυμάνθηκε γύρω στο μισό εκατομμύριο, καταγράφοντας αύξηση 25% σε σύγκριση με το 2021 και περίπου 41% σε σύγκριση με το 2020. Σε σχέση με το 2019 καταγράφεται μικρή μείωση κάτι που φαίνεται να συνδέεται με τα επίπεδα ρεκόρ των τουριστικών αφίξεων προ τριετίας τα οποία φέτος είναι σαφώς χαμηλότερα και γύρω στο 75%. Από τα στοιχεία προκύπτει επίσης ότι η δημοφιλέστερη μέρα για επίσκεψη στο mall είναι το Σάββατο. Για τον Ιούλιο συγκεκριμένα η μέρα με τα ψηλότερα επίπεδα επισκεψιμότητας ήταν το πρώτο και το τελευταίο Σάββατο του Ιούλη, κάτι που συνδέεται με την καταβολή των μισθών, η οποία ανέβασε την αγοραστική δυνατότητα των επισκεπτών, κατοίκων Κύπρου αλλά και τουριστών. **Σελ. 3**

Κυνήγι θησαυρού από κροίσους στη Γροιλανδία

Δισεκατομμυριούχοι, όπως οι Τζεφ Μπέζος, Μπιλ Γκέιτς και Μάικλ Μπλούμπεργκ, αναζητούν κοβάλτιο και νικέλιο στο υπέδαφος της παγωμένης Γροιλανδίας, μέταλλα που είναι αναγκαία για την ηλεκτροκίνηση. Στο πλαίσιο των προσπαθειών τους, έχουν επιστρατεύσει τριάντα γεωλόγους, γεωφυσικούς, πιλότους και μηχανικούς, που έχουν κατασκηνώσει στη νήσο Ντίσκο της Γροιλανδίας και στη χερσόνησο Νιούσουακ. **Σελ. 11**

Ανάγκη και όχι επιλογή η ψηφιοποίηση στις τράπεζες

Συνέντευξη Χρ. Εοτζουριάν

Τη θέση ότι η ψηφιοποίηση στον τραπεζικό τομέα δεν είναι πλέον επιλογή αλλά επιτακτική ανάγκη, διατυπώνει ο Head of Channels & Digital Products της Ελληνικής Χρήστος Εοτζουριάν. Επισημαίνει ότι πέραν του 85% των συναλλαγών στην Ελληνική μπορούν να διενεργηθούν χωρίς φυσική παρουσία στο κατάστημα και τονίζει ότι θα συνεχισθεί η τεχνολογική αναβάθμιση της τράπεζας. **Σελ. 4**

Ανοδος αγορών ακινήτων από ξένους φέτος

Πάνω από 3.000 το επτάμηνο

Μπορεί να σταμάτησε το πρόγραμμα των πολιτογραφήσεων, που ήταν ένας από τους κύριους μοχλούς αγοράς ακινήτων, ωστόσο οι πωλήσεις από ξένους και εντός Ε.Ε. και εκτός Ε.Ε., συνεχίζεται. Μέσα σε επτά μήνες έχουν κατατεθεί πωλητήρια έγγραφα από ξένους εντός Ε.Ε. για 1.476 ακίνητα και από 1.667 αγοραστές εκτός Ε.Ε. **Σελ. 5**

ΑΝΑΛΥΣΗ / *Του* **ΧΟΛΓΚΕΡ ΣΜΙΕΝΤΙΝΓΚ***

Ο δύσκολος και ακριβός χειμώνας της Ευρώπης

Ας ξεκινήσουμε πρώτα με τα καλά νέα. Καθώς περνούν οι μέρες φαίνεται ότι σε έναν κάποιο βαθμό υποχωρεί ο κίνδυνος οι ευρωπαϊκές χώρες να αναγκαστούν να διακόψουν τη λειτουργία μεγάλων τμημάτων της βιομηχανίας τους τον χειμώνα. Παρά το γεγονός ότι η Ρωσία έχει μειώσει την προμήθεια αερίου μέσω του αγωγού Nord Stream 1 μόλις στο 20% της χωρητικότητας, η Ε.Ε. γεμίζει τις αποθήκες της. Με μια μέση ημερήσια αύξηση της τάξεως του 0,35 της ποσοστιαίας μονάδας, το υπό αποθήκευση φυσικό αέριο ανήλθε στο 71,5% στις 6 Αυγούστου έναντι του 60,5% προ ενός μηνός. Με τον ρυθμό αυτό η Ε.Ε. θα μπορέσει να υπερβεί το 80% του στόχου της 1ης Νοεμβρίου. Με λίγη τύχη ακόμη και η Γερμανία, η οποία είναι ιδιαίτερα εξαρτημένη από το ρωσικό αέριο και έχει απόθεμα στο 72%, ίσως να υστερήσει ελαφρώς έναντι του μεγαλόπνοου στόχου της για 95%. Εάν συμβεί κάτι τέτοιο, τότε θα κατορθώσει να περάσει η Ε.Ε. έναν συνηθισμένο κρύο χειμώνα χωρίς σοβαρά προβλήματα – κι αυτό ακόμη κι αν η Ρωσία διακόψει πλήρως τις προμήθειες. Τώρα οι κακές ειδήσεις.

Η απόπειρα της Γηραιάς Ηπείρου να προετοιμαστεί για το κρύο ώθησε ανοδικά τις τιμές φυσικού αερίου στην αγορά σποτ. Στα 200 ευρώ η μεγαβατώρα έχει πλέον δεκαπλασιαστεί η τιμή χονδρικής εν συγκρίσει με τον μέσο όρο της περιόδου 2015-2019. Ευτυχώς η Ευρώπη εξακολουθεί να κάνει εισαγωγές κάποιας ποσότητας φυσικού αερίου βάσει μακροπρόθεσμων συμβολαίων με πάγιες τιμές. Τα στοιχεία μάς δείχνουν ότι οι τιμές για το εισαγόμενο φυσικό αέριο στη Γερμανία τριπλασιάστηκαν φέτος τον Ιούνιο από τον μέσο όρο του 2015-2019, δηλαδή πολύ χαμηλότερα από την άνοδο στην αγορά σποτ. Παρά ταύτα, η διαφορά συν τω χρόνω θα μειωθεί. Η οικονομία της Ευρωζώνης, η οποία το πρώτο εξάμηνο αναπτύχθηκε πάνω από τις προβλέψεις, ενδεχομένως λόγω του σοκ στις τιμές φυσικού αερίου να περιπέσει σύντομα σε ύφεση. Από πλευράς τους οι καταναλωτές ήδη γονατίζουν από τις επιπλέον δαπάνες. Στη Γερμανία οι τιμές αερίου και ηλεκτρικού ρεύματος, οι οποίες εν μέρει επηρεάζονται από τις πρώτες, συνεισέφεραν κατά 1,6 της ποσοστιαίας μονάδας και 0,8 της ποσοστιαίας μονάδας αντιστοίχως στον εθνικό δείκτη πληθωρισμού του 7,5% σε ετήσια βάση τον μήνα Ιούλιο. Και αυτό είναι μόνο η αρχή. Τον προηγούμενο μήνα τα γερμανικά νοικοκυριά πλήρωσαν 45 ευρώ τη μεγαβατώρα περισσότερο από τον μέσο όρο του 2015-2019 για το φυσικό αέριο του σπιτιού τους. Στο χειρότερο σενάριο, τα νοικοκυριά θα πληρώνουν όσα και η τρέχουσα τιμή του αερίου στην αγορά, δηλαδή 180 ευρώ πάνω από τον μέσο όρο του 2015-2019 και 160 ευρώ πάνω από τα επίπεδα του περυσινού Ιουλίου.

Ο κίνδυνος να διακόψουν τη λειτουργία τους βιομηχανίες υποχωρεί, αλλάοι τιμές ενέργειας παραμένουν στα ύψη.

* Οικονομολόγος της επενδυτικής τράπεζας Berenberg Bank.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Της **ΤΖΑΓΙΑΤΙ ΓΚΟΣ***

Τι πυροδοτεί σήμερα τον πληθωρισμό

Τι πυροδοτεί πραγματικά τον σημερινό πληθωρισμό; Πάντως όχι η χαλαρή νομισματική πολιτική. Ο αριθμός των οικονομολόγων, και κατά συνέπεια των υπευθύνων χάραξης πολιτικής, που παραμένουν προσκολλημένοι στην ιδέα ότι ο πληθωρισμός προκύπτει από την πολύ χαλαρή νομισματική πολιτική –επομένως οι κεντρικές τράπεζες θα πρέπει να περιορίσουν την προσφορά χρήματος και να αυξήσουν τα επιτόκια– είναι τεράστιος. Και πρόκειται για ένα ακόμη λάθος, μιας και οι αιτίες του πληθωρισμού ποικίλλουν ανάλογα με το πλαίσιο και την περίοδο. Η αυστηρότερη νομισματική πολιτική είναι ένα αμβλύ εργαλείο, που κινδυνεύει να δημιουργήσει ύφεση και ανεργία, βλάπτοντας τους εργαζομένους ακόμη περισσότερο από τις αυξήσεις των τιμών. Και αν η γενεσιουργός αιτία του πληθωρισμού είναι άλλη, τότε η μείωση της πλεονάζουσας ζήτησης, που υποτίθεται ότι ευθύνεται, δεν θα λύσει καν το πρόβλημα.

Αυτά τα προφανή γεγονότα φαίνονται σχεδόν λησμονημένα στη δημόσια συζήτηση, ενώ ακόμη και ο οικονομολόγος Ολιβιέ Μπλανάρ πρότεινε ότι η αύξηση της ανεργίας είναι και ο μοναδικός τρόπος ελέγχου του πληθωρισμού. Αφήστε κατά μέρος τον εξαιρετικά προβληματικό ισχυρισμό ότι «η ανεργία πρέπει να αυξηθεί για να ελεγχθεί ο πληθωρισμός», ο οποίος έχει ουσιαστικά διαψευσθεί τις τελευταίες δύο δεκαετίες. Σκεφτείτε μόνο την πιθανότητα ότι η κινητήρια δύναμη των αυξήσεων των τιμών δεν είναι η «υπερβολική ζήτηση» ή οι εργαζόμενοι, που απαιτούν υψηλότερους μισθούς, αλλά το εταιρικό κέρδος, μαζί με την κερδοσκοπία στις αγορές εμπορευμάτων.

Υπάρχουν αποχρώντες λόγοι να πιστεύουμε ότι όντως αυτό συμβαίνει, ειδικά στις παγκόσμιες αγορές και στις προηγμένες οικονομίες. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, για παράδειγμα, το Ινστιτούτο Οικονομικής Πολιτικής έδειξε ότι η αύξηση των εταιρικών κερδών συνέβαλε δυσανάλογα στον πληθωρισμό. Από το δεύτερο τρίμηνο του 2020 έως το τελευταίο του 2021 τα εταιρικά κέρδη ήταν υπεύθυνα για το 54% του συνολικού πληθωρισμού, ήτοι πρόκειται για δραματική αύξηση από το 11%, που αντιπροσώπευαν τις προηγούμενες τέσσερις δεκαετίες (1979-2019). Αντίθετα, το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος ήταν υπεύθυνο για λιγότερο από 8% του πληθωρισμού, σε σύγκριση με το 62% τα προηγούμενα 40 χρόνια. Η συνεισφορά του κόστους των εισροών εκτός εργασίας –τα περίφημα «ζητήματα της εφοδιαστικής αλυσίδας» που διαφημίζονται τόσο ευρέως– ήταν 38% σε σύγκριση με το 27% την προηγούμενη περίοδο.

Η ικανότητα των εταιρειών να αυξάνουν τα περιθώρια κέρδους θα μπορούσε από μόνη της να οφείλεται στην αυξημένη ζήτηση. Εντούτοις, πολύ μεγαλύτερο ρόλο έπαιξε η αυξανόμενη συγκέντρωση και η μονοπωλιακή ισχύς στον χώρο των επιχειρήσεων. Τα μαζικά αυξημένα εταιρικά κέρδη ήταν πιο εμφανή στην ενέργεια, στα τρόφιμα και στα φαρμακευτικά προϊόντα, διότι οι ελλείψεις προμηθειών λόγω ουκρανικού πολέμου έγιναν βολικές δικαιολογίες για τις δυσανάλογες αυξήσεις τιμών.

* Η κ. Τζαγιάτι Γκος είναι καθηγήτρια Οικονομικών του Πανεπιστημίου της Μασαχουσέτης στο Αμχερστ. Το άρθρο δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Φρίντριχ Εμπερτ.

Ο αριθμός των οικονομολόγων, και κατά συνέπεια των υπευθύνων χάραξης πολιτικής, που παραμένουν προσκολλημένοι στην ιδέα ότι ο πληθωρισμός προκύπτει από την πολύ χαλαρή νομισματική πολιτική, είναι τεράστιος.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Ανορθόδοξη πορεία

Οι εκλογικές διαδικασίες σπάνια καταφέρνουν να αποκτήσουν βηματισμό και να συμπλεύσουν με την οικονομική συγκυρία. Πρόσφατη και πολύ επίκαιρη περίπτωση η αγγλική πολιτική σκηνή με βαθιά παράδοση στη διαφύλαξη της ευρωστίας και σταθερότητας της βρετανικής οικονομίας. Η μέχρι πρότινος υπουργός Εξωτερικών και φαβορί στην κούρσα για τη διεκδίκηση της πρωθυπουργίας στις εκλογές του επόμενου μήνα, Λιζ Τρας, υπόσχεται ότι αμέσως μετά την ανάληψη των καθηκόντων της, εφόσον επαληθευτούν οι προβλέψεις, θα προχωρήσει σε περικοπές φόρων. Το ενδιαφέρον βρίσκεται στο γεγονός ότι η εξαγγελία γίνεται σε μια περίοδο που η Τράπεζα της Αγγλίας προσπαθεί με απανωτές αυξήσεις των επιτοκίων να δαμάσει τον πληθωρισμό, ο οποίος κινείται ανεξέλεγκτα. Όπως γνωρίζουν οι οικονομολόγοι, τα δημοσιονομικά εργαλεία των κυβερνήσεων στη μάχη κατά του πληθωρισμού περιορίζονται στην αύξηση των φόρων και περικοπή των δαπανών. Προφανώς το φαβορί για τη βρετανική πρωθυπουργία επιλέγει να ακολουθήσει ανορθόδοξη πορεία.

Ιστορικές πρωτοτυπίες

Σε αντίθεση με τη Βρετανία, η Ιταλίδα φαβορί για την πρωθυπουργία, Giorgia Meloni, προσέχει να μην εκτεθεί, αναλύοντας πολύ το πολιτικό της πρόγραμμα, διατρέχοντας τον κίνδυνο να υποπέσει σε κάποιο λάθος. Η αναμενόμενη διάδοχος του Μάριο Ντράγκι, σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις, αντλεί τη δημοφιλία της από το γεγονός ότι αρνήθηκε να συμμετάσχει στον συνασπισμό κομμάτων που στήριξε τον έμπειρο κεντρικό τραπεζίτη στην προσπάθειά του να μεταρρυθμίσει τη χώρα και να βγάλει την οικονομία από τα αδιέξοδα. Ο προεκλογικός διεξάγεται εν μέσω καλοκαιρινής ραστώνης για πρώτη φορά μετά από 100 χρόνια, και αναμένεται πως θα αναδείξει την πρώτη γυναίκα πρωθυπουργό στην ιστορία της χώρας.

Περίεργα πράγματα

Οι εξελίξεις σε σχέση με την εφαρμογή του εθνικού κατώτατου μισθού μόνο θετικές δεν τις λες. Μια διαχρονική παρακολούθηση των σταδίων που πέρασε η συζήτηση μοιάζει με μια εξελικτική πορεία αποκλίσεων. Υπενθυμίζουμε ότι αρχικά οι δηλώσεις μιλούσαν για συμφωνημένο πλαίσιο και τελικές διατυπώσεις πριν από τη μεγάλη εξαγγελία. Ο αδόκητος χαμός της υπουργού Εργασίας μετά το πάγωμα των εξελίξεων που επέβαλε, ακολούθησε επανέναρξη των συζητήσεων με διαφωνίες γύρω από τη φόρμουλα υπολογισμού του κατώτατου μισθού. Σήμερα και μετά από αρκετές εβδομάδες επαφών μαθαίνουμε ότι υπάρχουν διαφωνίες σε θέματα ουσίας που δεν αφήνουν τη διαδικασία να καταλήξει. Μάλιστα, από την πλευρά του υπουργείου αφήνεται να εννοηθεί ότι έχει αλλάξει ρόλο και από οδηγός της συζήτησης έχει περιοριστεί σε ρόλο διαμεσολαβητή μεταξύ εργοδοτών και συντεχνιών. Υπήρξε μάλιστα και ενημέρωση ότι ενδεχομένως η εφαρμογή του κατώτατου μισθού να γίνει με διάταγμα χωρίς προηγούμενη συμφωνία των εμπλεκομένων. Περίεργα πράγματα.

Απροετοίμαστους φαίνεται να καταλαμβάνουν οι εξελίξεις τους καταναλωτές στο μέτωπο της ακρίβειας, οι οποίοι ίσως να πίστεψαν ότι μπόρα είναι και μέχρι να πλησιάσει θα περάσει.

Ομοιόμορφη εποπτεία

Η τραπεζική ένωση διαπιστώνει την ανάγκη ομοιομορφίας μεταξύ των ευρωπαϊκών τραπεζικών ιδρυμάτων στο θέμα της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (AML) και προς τούτο προωθεί μεγαλύτερη διασυνοριακή σύγκλιση. Η νέα πρωτοβουλία, σύμφωνα με την ΕΚΤ, θα μειώσει το επιχειρησιακό κόστος παρακολούθησης και αναφοράς σε σχέση με θέματα AML σε μια περίοδο που η κερδοφορία των τραπεζών είναι πιεσμένη. Το επόμενο διάστημα αυτό που θα πρέπει να αναμένουν οι τράπεζες που λειτουργούν στην ευρωζώνη, είναι η αποστολή ενοποιημένων κανονισμών παράλληλα με την ετοιμασία των μηχανισμών για την κοινή εποπτεία. Για την Κύπρο το ζήτημα αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς στο παρελθόν είχε αμαυρωθεί η εικόνα της χώρας και είχαν προκληθεί πολιτικοί τριγμοί.

Ρευστοποιήσεις μαμούθ

Έχοντας ως δικαιολογία τη νομική διαμάχη που βρίσκεται σε εξέλιξη με τη διοίκηση του Twitter, ο Ίλον Μασκ προχώρησε σε νέες πωλήσεις μετοχών της Tesla, αυτή τη φορά ύψους 6,9 δισ. δολαρίων. Στόχος, σύμφωνα με τον ίδιο, είναι να καλύψει πρόστιμα και ρήτρες της συμφωνίας που είχε υπογράψει στην αποτυχημένη προσπάθεια εξαγοράς του Twitter. Οι πωλήσεις αυτές είναι και οι τελευταίες όπως δήλωσε ο εκκεντρικός επιχειρηματίας, καθώς έχουν εξασφαλιστεί ικανοποιητικοί πόροι σε περίπτωση που το δικαστήριο επιβάλει την ολοκλήρωση της εξαγοράς.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Προεξοφλητικό Επιτόκιο

Προεξοφλητικό επιτόκιο καλείται το επιτόκιο το οποίο χρησιμοποιείται για μετατροπή της μελλοντικής αξίας ενός ομολόγου / μακροπρόθεσμου χρεογράφου / επενδυτικού τίτλου σε παρούσα (σημερινή) αξία. Είναι επίσης το επιτόκιο με το οποίο η Κεντρική Τράπεζα χρεώνει τις Εμπορικές Τράπεζες για δάνεια, σε περιπτώσεις όπου αυτές χρειάζονται ρευστά διαθέσιμα.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Κινδυνεύει η διώρυγα του Παναμά

Η ξηρασία και οι καταρρακτώδεις βροχές επηρεάζουν την εύρυθμη λειτουργίας της

Τη στάθμη των υδάτων στη διώρυγα του Παναμά, έναν από τους σημαντικότερους υδάτινους δρόμους, επηρεάζει η κλιματική αλλαγή, θέτοντας σε κίνδυνο τη λειτουργία της και ταυτόχρονα την επάρκεια πόσιμου νερού για τα εκατομμύρια πολιτών της χώρας της Κεντρικής Αμερικής.

Η διώρυγα του Παναμά, η κατασκευή της οποίας ολοκληρώθηκε το 1914, συνδέει τον Ατλαντικό και τον Ειρηνικό Ωκεανό, μειώνοντας κατά 50% τον χρόνο διάπλου μεταξύ της Δυτικής Ακτής των ΗΠΑ και της Ευρώπης. Τα πλοία διέρχονται μέσα από ένα περίεργο σύστημα θυροφραγμάτων, που σταδιακά τα ανυψώνουν κατά 26 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας ενώ περνούν από τα 82 χλμ. της διώρυγας, προτού τελικά ξαναβρεθούν στη θαλάσσια στάθμη. Τα θυροφράγματα (δεξαμενές ανύψωσης) στην πραγματικότητα λειτουργούν σαν ανελκυστήρες, χρησιμοποιώντας τεράστιες ποσότητες ύδατος από τεχνητές λίμνες στα βουνά για να «ανασηκώσουν τα σκάφη», εξηγεί η ξεναγός της διώρυγας, Μαέλις ντε Γκαρσία.

Καθώς η κλιματική αλλαγή επηρεάζει τα μετεωρολογικά πρότυπα, η λειτουργία της διώρυγας γίνεται ολοένα πιο δύσκολη. Σύμφωνα με τις Αρχές, το 2019 ήταν η πέμπτη πιο άνομβρη χρονιά των τελευταίων 70 ετών στον Παναμά, με τις βροχοπτώσεις κατά 20% λιγότερες συγκριτικά με τον ιστορικό μέσο όρο. Δεν είναι όμως μόνο η ξηρασία που δημιουργεί προβλήματα. Οι ισχυρές βροχές συνιστούν επίσης πρόκληση, καθώς προκαλούν την υπερχείλιση των τεχνητών λιμνών. Καθώς πολλαπλασιάζονται τα δύο φαινόμενα, η διώρυγα του Παναμά χρειάζεται να βρει νέους υδάτινους πόρους και τρόπο αποθήκευσης του νερού που απαιτεί η λειτουργία της.

Τα πλοία διέρχονται από τη διώρυγα του Παναμά μέσα από ένα περίεργο σύστημα θυροφραγμάτων, που σταδιακά τα ανυψώνουν κατά 26 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας, προτού τελικά ξαναβρεθούν σε θαλάσσια στάθμη.

Κάθε φορά που διέρχεται ένα πλοίο από τα θυροφράγματα απαιτούνται 205 εκατ. λίτρα νερού, που τελικά απελευθερώνονται στη θάλασσα. Κατά μέσο όρο, καθημερινώς διέρχονται από τη διώρυγα 37 σκάφη που χρειάζονται 9 δισ. λίτρα νερού. Ο Τζον Λάνγκμαν, αντιπρόεδρος του σχετικού προγράμματος υδάτινων πόρων της διώρυγας, αναζητεί με τους συνεργάτες του τρόπους ώστε να μη μείνει χωρίς νερό.

Οπως εξηγεί, το 2019, οι Αρχές της διώρυγας αναγκάστηκαν να περιορίσουν το νερό που χρησιμοποιείται στις δεξαμενές ανύψωσης, με αποτέλεσμα τα σκάφη να μην μπορούν να μεταφέρουν τόσο βαρύ φορτίο. Ηδη, εκπονούνται μελέτες σχετικά με την καλύτερη δυνατή αποθήκευση των ομβρίων υδάτων. Μεταξύ των πιθανών λύσεων είναι η δημιουργία φράγματος στον ποταμό Ιντιο, του κεντρικού Παναμά, γεγονός που θα προκαλέσει τον εκτοπισμό εκατοντάδων μικροκαλλιεργητών της περιοχής.

Ο αγώνας της εξεύρεσης νερού, όμως, δεν περιορίζεται στη λειτουργία της διώρυγας. Η Αρχή Διώρυγας του Παναμά παρέχει πόσιμο νερό στον μισό πληθυσμό της χώρας, το οποίο προέρχεται από τις ίδιες τεχνητές λίμνες που τροφοδοτούν τη διώρυγα. Οι Αρχές εξετάζουν τη δημιουργία μονάδων αφαλάτωσης θαλασσινού νερού για την υδροδότηση του πληθυσμού, έτσι ώστε να μείνει περισσότερο νερό στις λίμνες για τη λειτουργία της διώρυγας.

Η κλιματική αλλαγή επιδεινώνει τις λοιμώδεις νόσους

ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ. Στην επιδείνωση ποσοστού 58% των λοιμωδών νόσων που πλήττουν τον άνθρωπο συμβάλλουν τα ακραία καιρικά φαινόμενα, σύμφωνα με νέα επιστημονική μελέτη.

Οι ερευνητές εξέτασαν δεδομένα για επιβεβαιωμένα κρούσματα ασθενειών και διαπίστωσαν ότι 218 από τα 375 λοιμώδη νοσήματα που επηρεάζουν τον ανθρώπινο οργανισμό, όπως ελονοσία, ιός χάντα και χολέρα (ποσοστό 58%), επιδεινώνονται από την κλιματική αλλαγή και τα ακραία καιρικά φαινόμενα που σχετίζονται με αυτή. Η έρευνα δημοσιεύθηκε στο τελευταίο τεύχος της επιστημονικής επιθεώρησης Nature Climate Change. Η μελέτη χαρτογράφησε τους τρόπους με τους οποίους το κλίμα αρρωσταίνει τους ανθρώπους. Σε κάποιες περιπτώσεις, οι καταρρακτώδεις βροχές και οι πλημμύρες προκαλούν ασθένειες εξαιτίας της εξάπλωσης τρωκτικών, κουνουπιών και ορισμένων θηλαστικών που ευνοούνται από την υγρασία.

Από την εποχή του Ιπποκράτη, ο ιατρικός κόσμος συνέδεε τις ασθένειες με τον καιρό, η παρούσα μελέτη όμως αποδεικνύει πόσο στενή είναι η σχέση ανθρώπινης υγείας και κλίματος. «Αν το κλίμα αλλάζει, οι κίνδυνοι των ασθενειών αυτών αλλάζουν μαζί του», σημειώνει ο συντάκτης της μελέτης, δρ Τζόναθαν Πατς, από το Πανεπιστήμιο του Ουισκόνσιν. «Τα πορίσματα της μελέτης αυτής είναι τρομακτικά και δείχνουν το εύρος των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στην ανθρώπινη υγεία. Η καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής πρέπει να καταστεί απόλυτη προτεραιότητά μας», προσθέτει ο δρ Κάρλος ντελ Ρίο από το Πανεπιστήμιο Εμορι. Η ερευνητική ομάδα επέκτεινε τη μελέτη της εξετάζοντας κάθε είδους ανθρώπινη ασθένεια, ακόμη και όσες δεν είναι μεταδοτικές, όπως το άσθμα και οι αλλεργίες.

Ο επικεφαλής της μελέτης, δρ Καμίλο Μόρα, διηγείται ότι πριν από πέντε χρόνια το πατρικό του σπίτι στην Κολομβία πλημμύρισε εξαιτίας πρωτοφανούς έντασης βροχών. Λίγες ημέρες αργότερα ο Μόρα, που επισκεπτόταν την περιοχή για διακοπές, προσβλήθηκε από τον ιό της τσικουνκούνια, που μεταδίδεται με το τσίμπημα κουνουπιού. Η πλημμύρα στο χωριό του Μόρα είχε δημιουργήσει τις ιδανικές συνθήκες για αναπαραγωγή του κουνουπιού, φορέα της επικίνδυνης ασθένειας.

Α.Ρ.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των καταναλωτών που επισκέπτονται τα εμπορικά κέντρα εντάσσεται στις ηλικίες 14-35 χρόνων. Ως big spenders θεωρούνται οι νεαρές οικογένειες, οι οποίες βρίσκουν στα εμπορικά κέντρα στοιχεία που ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες τους.

Αύξηση τζίρου και επισκεψιμότητας στα malls

Εκλεισε δυναμικά με 2 εκατομμύρια επισκέπτες ο Ιούλης, συνεχίζει στους ίδιους ρυθμούς και ο Αύγουστος

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Με περίπου δύο εκατομμύρια επισκέπτες έκλεισε ο Ιούλιος για τα εμπορικά κέντρα. Σε εβδομαδιαία βάση η επισκεψιμότητα κυμάνθηκε γύρω στο μισό εκατομμύριο, καταγράφοντας αύξηση 25% σε σύγκριση με το 2021 και περίπου 41% σε σύγκριση με το 2020. Σε σχέση με το 2019 καταγράφεται μικρή μείωση κάτι που φαίνεται να συνδέεται με τα επίπεδα ρεκόρ των τουριστικών αφίξεων προ τριετίας, τα οποία φέτος είναι σαφώς χαμηλότερα και κυμαίνονται σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία γύρω στο 75%. Σύμφωνα με τα στοιχεία Ιουλίου, το Metropolis Mall κατέγραψε 345,9 χιλιάδες επισκέπτες, 350 χιλιάδες το Kings Avenue Mall, 370,8 το My Mall Limassol και 422,2 χιλιάδες το Nicosia Mall. Το Mall of Cyprus έκλεισε τον Ιούνιο γύρω στις 380 χιλιάδες, ενώ κυμάνθηκε γύρω στις 400 χιλιάδες για τον Ιούλιο.

Τη μεγαλύτερη επισκεψιμότητα κατέγραψε το Nicosia Mall που τον Ιούλιο ξεπέρασε τους 400 χιλιάδες επισκέπτες.

Μηνιαία επισκεψιμότητα	
Nicosia Mall	422.197
Mall of Cyprus (Ιούνιος)	379.057
My Mall Limassol	370.838
Kings Avenue Mall	35.0476
Metropolis Mall	34.5926

Ψηλά και ο τζίρος

Από τα διαθέσιμα στοιχεία προκύπτει επίσης ότι η δημοφιλέστερη ημέρα για επίσκεψη στο mall είναι το Σάββατο. Για τον Ιούλιο συγκεκριμένα η ημέρα με τα υψηλότερα επίπεδα επισκεψιμότητας ήταν το πρώτο και το τελευταίο Σάββατο του Ιούλη, κάτι που φαίνεται να συνδέεται με την καταβολή των μισθών, η οποία ανέβασε την αγοραστική δυνατότητα των επισκεπτών, κατοίκων Κύπρου αλλά και τουριστών. Ειδικότερα οι δεύτεροι ξοδεύουν περισσότερα χρήματα φέτος, σε σχέση με το 2019. Αυτό είναι ένα συμπέρασμα που ενισχύεται και από τα στατιστικά στοιχεία για τα έσοδα στον τουρισμό, αλλά και από τις αναφορές των εκπροσώπων των εμπορικών κέντρων, ότι η ψαλίδα των εσόδων από τον τουρισμό μεταξύ 2022-2019 είναι μικρότερη σε σχέση με τα επίπεδα των τουριστικών αφίξεων. Ως αποτέλεσμα των πιο πάνω καταγράφεται σε αρκετές περιπτώσεις αύξηση του τζίρου. Όπως για παράδειγμα, στο Nicosia Mall όπου ο τζίρος για το πρώτο εξάμηνο του έτους ήταν πιο πάνω συνολικά κατά 18-19%. Στην περίπτωση του My Mall Limassol, ο τζίρος για Ιούλιο και Αύγουστο είναι αυξημένος κατά 15% σε σχέση με το 2019. Την ίδια ώρα η σύγκριση με το 2019, δείχνει μείωση της επισκεψιμότητας της τάξης του 14% για τον φετινό Ιούλιο και 20% για τον Αύγουστο. Η αύξηση τζίρου αποδίδεται σε περισσότερες αγορές μάλλον παρά στις αυξήσεις των τιμών, αφού για τα είδη ένδυσης και υπόδησης η συνολική αύξηση κυμαίνεται στο 4-5%.

Οι big spenders

Όσον αφορά το προφίλ των καταναλωτών που επισκέπτονται τα εμπορικά κέντρα, προκύπτει ότι πρόκειται στο μεγαλύτερο ποσοστό τους στις ηλικίες 14-35 χρόνων. Οι big spenders είναι οι νεαρές οικογένειες οι οποίες βρίσκουν στα εμπορικά κέντρα στοιχεία που ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες τους. Καταρχάς πρόκειται για ελεγχόμενο περιβάλλον, τόσο από πλευράς ασφάλειας όσο και θερμοκρασίας. Οι υψηλές θερμοκρασίες σε συνδυασμό με τις αυξήσεις στους λογαριασμούς του ηλεκτρικού ρεύματος είναι και ένας από τους λόγους που η επισκεψιμότητα στα εμπορικά κέντρα διατηρείται σε υψηλά επίπεδα.

Ταυτόχρονα, προσφέρεται πληθώρα επιλογών σε ψυχαγωγία, εστίαση και αγορών, από ένδυση και υπόδηση, είδη τεχνολογίας μέχρι ψώνια του σουπερμάρκετ. Ως εκ τούτου είναι πολλοί οι επαναλαμβανόμενοι επισκέπτες κάθε εβδομάδα, όπως αναφέρει ο γενικός διευθυντής του Nicosia Mall Γιώργος Γεωργίου.

Ανοδική η πορεία

Το 2022 δεν ξεκίνησε ιδανικά. Οι πρώτοι τρεις μήνες ήταν δύσκολοι όπως περιγράφει στην «Κ» ο κ. Γεωργίου. Ωστόσο, οι πωλήσεις από τον Απρίλη και μετά και μέχρι τέλος του Ιούλη, κάλυψαν τις ζημιές του α τριμήνου και πλέον ο τζίρος τρέχει πλέον ανοδικά κατά 18-19%. Συγκεκριμένα, στο Metropolis Mall η σύγκριση μεταξύ Ιουλίου και Αυγούστου βγάζει μέχρι στιγμής κερδισμένο τον Αύγουστο, με κίνηση και πωλήσεις να αυξάνονται ένεκα της αύξησης του τουριστικού ρεύματος τον τελευταίο μήνα του καλοκαιριού. Η εικόνα δεν είναι η ίδια έξω από τα εμπορικά κέντρα, αν και βελτιώθηκε τον τελευταίο μήνα ένεκα των εκπτώσεων.

Προβληματισμός για μετά

Ο Ιούλιος ήταν καλός μήνας γενικότερα για την αγορά, αφού έκαναν ταμείο και τα εμπορικά καταστήματα εκτός των εμπορικών κέντρων.

Όπως περιγράφει ο γ.γ. του συνδέσμου Λιανικού Εμπορίου Μάριος Αντωνίου, η κινητικότητα στην αγορά ενισχύθηκε σημαντικά από τις εκπτώσεις, που βρήκε κοινό στους τουριστικούς καταναλωτές αλλά και σε όσους προχώρησαν για αγορές λόγω κοινωνικών εκδηλώσεων όπως γάμοι και βαφτίσεις. Και όπως έχει προαναφερθεί, και από τον τουρισμό. Αυτό το φαινόμενο είναι εντονότερο στην επαρχία της Πάφου, με τα καταστήματα της πόλης να θυμίζουν παλιές καλές εποχές, και να πλησιάζουν σημαντικά τα επίπεδα του 2019 σε επισκεψιμότητα και τζίρο. Από την πλευρά του ο CEO και συνιδιοκτήτης του My Mall Limassol Ανδρέας Χατζημιτσής έβαλε στην εξίσωση και τους επισκέπτες-επιβάτες των κρουαζιερόπλοιων, οι οποίοι ενίσχυσαν σημαντικά την αγορά της Λεμεσού. Οι δηλώσεις του όπως και άλλων παραγόντων της αγοράς συνηγορούν στο εξής: ο τουρισμός είναι κινητήριος μοχλός της αγοράς, και αυτό φάνηκε φέτος ίσως περισσότερο από κάθε άλλη χρονιά. Το προφίλ των τουριστών έχει βεβαίως τη σημασία του. Έτσι, παρά τα καλά επίπεδα τουριστικής επισκεψιμότητας σε Αγία Νάπα και Πρωταρά, η εικόνα στα εμπορικά καταστήματα δεν είναι ίδια με αυτή της Πάφου. Ωστόσο, ο προβληματισμός παραμένει για το πώς θα εξελιχθεί η κατάσταση από τον Σεπτέμβριο και μετά, περίοδος που παραδοσιακά τουλάχιστον, το τουριστικό ρεύμα περιορίζεται σημαντικά, την ώρα που ο πληθωρισμός θα συνεχίσει να πιέζει την αγοραστική δύναμη της εγχώριας καταναλωτικής πίτας.

Στην περίπτωση του My Mall Limassol, ο τζίρος για Ιούλιο και Αύγουστο είναι αυξημένος κατά 15% σε σχέση με το 2019, αν και η επισκεψιμότητα είναι μειωμένη κατά 14%.

Στο Nicosia Mall ο τζίρος για το πρώτο εξάμηνο του έτους ήταν πιο πάνω συνολικά κατά 18-19%.

Αλλαγές στο My Mall Limassol

Πέραν της επισκεψιμότητας και του τζίρου, υπάρχει και το κομμάτι των επενδύσεων και των αλλαγών στα εμπορικά κέντρα. Και σε αυτό το κομμάτι υπάρχουν εξελίξεις. Ήδη έχει ολοκληρωθεί η πώληση μέρους του μετοχικού κεφαλαίου του My Mall Limassol στην Dorsel (B.A.Z.) Ltd και την Ari Real-Estate (Arena) Investments, μέσω της Limassol Mall Ltd. Στις προτεραιότητες των νέων συνιδιοκτητών είναι η επέκταση του εμπορικού κέντρου και η αύξηση χωρητικότητας και των brands. Εξελίξεις αναμένονται το φθινόπωρο.

Συγκεκριμένα, η διοίκηση του My Mall Limassol είναι σε διαπραγματεύσεις με τον Δήμο Λεμεσού, για αύξηση του οικιστικού και του εμπορικού συντελεστή δόμησης και αναμένεται ότι μια ενδεχόμενη συμφωνία στο θέμα, θα μπορεί να ανακοινωθεί τον προσεχές Σεπτέμβριο.

Η διοίκηση του My Mall Limassol είναι σε διαπραγματεύσεις με τον Δήμο Λεμεσού, για αύξηση του οικιστικού και του εμπορικού συντελεστή δόμησης.

Επιτακτική ανάγκη η ψηφιοποίηση στις τράπεζες

Χρήστος Εοτζουριάν: Η ψηφιακή μεταμόρφωση της Ελληνικής ξεκίνησε πολύ πιο πριν από το ξέσπασμα της πανδημίας

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Πέραν του 85% των συναλλαγών στην Ελληνική Τράπεζα μπορούν πλέον να διενεργηθούν μέσα από τα εναλλακτικά κανάλια, χωρίς φυσική παρουσία στο κατάστημα. Ο Head of Channels & Digital Products της Ελληνικής Τράπεζας κ. Χρήστος Εοτζουριάν, σημειώνει σε συνέντευξή του στην «Κ» ότι η ψηφιακή μεταμόρφωση της Ελληνικής Τράπεζας ξεκίνησε πολύ πιο πριν από το ξέσπασμα της πανδημίας του κορωνοϊού, αποτελώντας στρατηγική προτεραιότητα. Τέλος, αναφέρει ότι, την τελευταία τριετία ένα σημαντικό μερίδιο του προϋπολογισμού της Ελληνικής Τράπεζας αφορά την τεχνολογική αναβάθμιση και οι επενδύσεις θα συνεχιστούν προς αυτή την κατεύθυνση με την ίδια δυναμική.

–Πώς αξιολογείτε την τεχνολογική παρουσία της Ελληνικής Τράπεζας σε σχέση με τον ανταγωνισμό και τις βέλτιστες πρακτικές στην Ευρώπη;

–Στην Ελληνική Τράπεζα αναβαθμίζουμε διαρκώς τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που προσφέρουμε με στόχο την ολιστική και απρόσκοπτη εξυπηρέτηση του πελάτη. Παρακολουθούμε τις διεθνείς εξελίξεις και ακολουθούμε βέλτιστες πρακτικές του εξωτερικού ώστε να παραμείνουμε ανταγωνιστικοί. Επενδύουμε στην τεχνολογία και εφαρμόζουμε καινούργιες πρακτικές για να πέτυχουμε τη γρήγορη ανάπτυξη νέων προϊόντων και εξατομικευμένων λύσεων για τους πελάτες μας με στόχο μια σφαιρική προσέγγιση στις ανάγκες του, διαθέτοντας με απλό και ασφαλή τρόπο υπηρεσίες και προϊόντα από όλα τα ψηφιακά κανάλια εξυπηρέτησης.

Ταυτόχρονα, επιδιώκουμε την έξυπνη και γρήγορα εξυπηρέτηση του πελάτη εξ ου και προσφέρουμε τις υπηρεσίες μας με χαμηλότερες ή και μηδενικές χρεώσεις όταν ο πελάτης επιλέξει να εξυπηρετηθεί ψηφιακά χωρίς να επισκεφθεί κάποιο κατάστημα. Αξιοποιούμε τις αναδυόμενες τεχνολογίες, παρακολουθούμε τις τάσεις και τις πρακτικές που εφαρμόζονται στο εξωτερικό από μεγάλους χρηματοπιστωτικούς αλλά και Fintech οργανισμούς και εργαζόμαστε μεθοδικά ώστε να προσφέρουμε ανάλογες αναβαθμισμένες επιλογές και στους πελάτες μας.

–Σε ποιο ποσοστό εξυπηρετούνται οι πελάτες της Ελληνικής Τράπεζας από τα ψηφιακά κανάλια που είναι διαθέσιμα;

–Η στροφή των πελατών μας στα εναλλακτικά κανάλια ξεπέρασε τις αρχικές μας προσδοκίες. Είναι χαρακτηριστικό ότι τον Ιούνιο μόλις το 18% των πελατών μας εξυπηρετήθηκε από κάποιο κατάστημα, ενώ το 82% των πελατών προτίμησε να χρησιμοποιήσει τα εναλλακτικά μας κανάλια για τις συναλλαγές του. Είναι γεγονός ότι η ψηφιακή μεταμόρφωση της Ελληνικής Τράπεζας ξεκίνησε πολύ πιο πριν από το ξέσπασμα της πανδημίας του κορωνοϊού, αποτελώντας στρατηγική προτεραιότητα

Αξιοποιούμε τις αναδυόμενες τεχνολογίες, παρακολουθούμε τις τάσεις και τις πρακτικές που εφαρμόζονται στο εξωτερικό και εργαζόμαστε μεθοδικά ώστε να προσφέρουμε ανάλογες αναβαθμισμένες επιλογές και στους πελάτες μας.

για εμάς. Ωστόσο, κατά την πανδημία η ψηφιοποίηση αποδείχθηκε επιτακτική ανάγκη και όχι θέμα επιλογής, τόσο για τις τράπεζες όσο και για την ευρύτερη οικονομία. Η μετεξέλιξή μας επιταχύνθηκε και οι πελάτες αντιλήφθηκαν ότι μπορούν να αξιοποιήσουν, αλλά και προτιμούν, τα εναλλακτικά κανάλια για τη δική τους ευκολότερη εξυπηρέτηση. Πλέον, η πλειοψηφία των πελατών έχει εξοικειωθεί με τη χρήση τους και η τάση αυτή δεν έχει επιστροφή. Ο κόσμος είδε ότι μέσα από το Online Banking μπορεί να εξυπηρετηθεί πιο γρήγορα και πιο εύκολα και δεν θα πάει πίσω στην «παραδοσιακή τραπεζική».

Πέραν του 85% ψηφιακά

–Ποιο ποσοστό υπηρεσιών μπορούν να διενεργήσουν σήμερα οι πελάτες σας χωρίς φυσική παρουσία στο κατάστημα;

–Κατ' αρχάς να πούμε ότι, γενικότερα, πέραν του 85% των συναλλαγών μπορούν πλέον να διενεργηθούν μέσα από τα εναλλακτικά κανάλια, χωρίς φυσική παρουσία στο κατάστημα. Τα τελευταία δύο χρόνια η στροφή είναι τεράστια. Συγκεκριμένα, το 90% των μεταφορών SEPA και Swift πραγματοποιείται πλέον μέσω του Online Banking. Επίσης, πριν από δύο χρόνια, το 2020 το 41% των μεταφορών γινόταν στα καταστήματα, ενώ τώρα το ποσοστό μειώθηκε μόλις στο 16%. Το 94% των αναλήψεων πραγματοποιείται από τις ATM, καθώς και το 58% των καταθέσεων, δηλαδή το ποσοστό των καταθέσεων στις ATM ξεπέρασε το ποσοστό των καταθέσεων στο ταμείο.Ταυτόχρονα, τα τελευταία δύο χρόνια είδαμε τη χρήση της κάρτας στα σημεία αγοράς να ξεπερνά τις αναλήψεις μετρητών. Τώρα είμαστε στο 51% στα POS και στο 49% οι αναλήψεις, ενώ παλιά οι αναλήψεις ήταν στο 63%.

–Ποιες νέες υπηρεσίες αναμένεται να λανσάρετε σύντομα μέσα από τα ψηφιακά κανάλια της Τράπεζας;

–Ήδη έχουμε παρουσιάσει εσωτερικά το ανανεωμένο μας Online Banking, το οποίο σε πρώτη φάση μπορούν να χρησιμοποιήσουν μόνο τα μέλη του προσωπικού μας, όμως σύντομα η νέα έκδοση θα κυκλοφορήσει και για τους πελάτες μας. Η νέα βελτιωμένη και αναβαθμισμένη έκδοση του Online Banking προσφέρει μία «Omni Channel customer experience», δηλαδή ο πελάτης έχει την ίδια εμπειρία εξυπηρέτησης και τις ίδιες επιλογές, με νέα προϊόντα και υπηρεσίες τόσο από το Web όσο και από την εφαρμογή του MobileApp μέσω κινητού.

Στόχος μας είναι να αναβαθμίζεται συνεχώς μέχρι το τέλος του χρόνου και οι πελάτες μας θα μπορούν να έχουν πλέον πρόσβαση σε νέες υπηρεσίες.

Στο «ψηφιακό εργοστάσιο» που έχουμε δημιουργήσει, οι άνθρωποί μας λαμβάνουν τα πάντα υπόψη τους και αξιολογούν όλες τις τάσεις και εξελίξεις, εντάσσοντας στο πλάνο μας τα ανάλογα νέα προϊόντα ή υπηρεσίες που χρειάζεται ο πελάτης. Όλα αρχικά δοκιμάζονται σε πιλοτική φάση από το προσωπικό και μικρό αριθμό πελατών, προκειμένου, να βελτιωθούν όσο το δυνατό περισσότερο και να ανταποκριθούν στις ανάγκες των πελατών μας.

–Πότε αναμένετε ότι η τεχνολογική υποδομή της Ελληνικής Τράπεζας θα καταφέρει να αντικαταστήσει πλήρως το τραπεζικό υποκατάστημα;

–Ο δικός μας στόχος είναι να μπορούμε να εξυπηρετήσουμε τους πελάτες μας μέσα από τα ψηφιακά μας κανάλια στον μέγιστο βαθμό για τις καθημερινές του συναλλαγές, έτσι ώστε να αποτείνονται στα καταστήματά μας μόνο όταν χρειάζονται μια πιο εξειδικευμένη υπηρεσία. Η τάση παγκοσμίως είναι η μείωση των φυσικών καταστημάτων και η στροφή των πελατών στα ψηφιακά κανάλια. Αυτό είναι πολύ σημαντικό να γίνει στην Κύπρο όπου εξακολουθούμε να έχουμε τα περισσότερα καταστήματα σε αναλογία πληθυσμού σε όλη την Ευρώπη. Άρα πρέπει να μειώσουμε το δίκτυο των καταστημάτων μας, να περιορίσουμε τη γραφειοκρατία και να βελτιώσουμε τη διαδικασία λήψης αποφάσεων για δανειοδοτήσεις και προϊόντα, χρησιμοποιώντας την τεχνολογία.

Η ψηφιοποίηση στον τραπεζικό τομέα δεν είναι πλέον επιλογή αλλά επιτακτική ανάγκη. Οι εταιρείες Fintech αυξάνουν τον ανταγωνισμό σε παγκόσμιο επίπεδο, ανεβάζουν τα στάνταρ και τις απαιτήσεις των πελατών. Σε αυτό το εξαιρετικά ανταγωνιστικό περιβάλλον πρέπει να παραμείνουμε ανταγωνιστικοί φροντίζοντας της ανάγκες των πελατών της. Για εμάς το σημαντικό είναι να συνεχίσουμε την ενίσχυση των ψηφιακών της καναλιών και θεωρώ ότι οδεύουμε της τη σωστή κατεύθυνση.

Στην Ελληνική Τράπεζα αναβαθμίζουμε διαρκώς τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που προσφέρουμε με στόχο την ολιστική και απρόσκοπτη εξυπηρέτηση του πελάτη, τονίζει ο Head of Channels & Digital Products της τράπεζας.

Ολιστικός μετασχηματισμός

–Πόσο ποσό / μερίδιο του «μπάτζετ» της Ελληνικής Τράπεζας απορροφάται στην τεχνολογική της επένδυση;

–Η Ελληνική Τράπεζα έχει εισέλθει σε μια πορεία ολιστικού μετασχηματισμού ώστε να αναβαθμίσουμε τις υπηρεσίες μας, να διαφοροποιηθούμε από την αγορά και να προσφέρουμε απρόσκοπτη εξυπηρέτηση, ανταγωνιστικά προϊόντα και εξατομικευμένες υπηρεσίες. Στόχος είναι να απλοποιήσουμε τις διαδικασίες μας, να βελτιώσουμε το λειτουργικό μας μοντέλο και να γίνουμε όσο πιο αποτελεσματικοί και οικονομικοί γίνεται. Αυτό προϋποθέτει μεγάλες επενδύσεις στο τεχνολογικό κομμάτι εξ ου και το 80% αυτού του μετασχηματισμού αφορά την τεχνολογική αναβάθμιση των υποδομών μας και των καναλιών μας και τον ευρύτερο τρόπο εξυπηρέτησης του πελάτη. Την τελευταία τριετία ένα σημαντικό μερίδιο του προϋπολογισμού μας αφορά την τεχνολογική αναβάθμιση και οι επενδύσεις μας θα συνεχιστούν προς αυτή την κατεύθυνση με την ίδια δυναμική.

ΑΝΑΛΥΣΗ / *Των* **ΠΡΙΣΙΛΑ ΑΣΕΒΕΝΤΟ ΡΟΤΣΑ** *και* **ΑΪΣΙΣ ΑΛΜΕΙΝΤΑ / BLOOMBERG**

Ο πληθωρισμός στο... πιάτο μας

Στο εργοστάσιο Brioche Pasquier, μία ώρα έξω από το Λονδίνο, κάθε μπριός που ζυμώνεται κοστίζει σχεδόν 50% περισσότερο να παραχθεί. Από το βούτυρο έως τα αυγά και τη ζάχαρη, τα περισσότερα υλικά που χρησιμοποιούνται σε αυτήν τη γαλλική αρτοποιία για τα κρουασάν, τα μπριός και τα ψωμάκια με σοκολάτα έχουν ήδη αυξηθεί λόγω της εκτίναξης των τιμών στα εμπορεύματα το τελευταίο 12μηνο, ενώ τώρα ένας ακόμη πονοκέφαλος προστέθηκε και έχει να κάνει με τους λογαριασμούς ρεύματος. Το διπλό κόστος αυτό, που αμέσως το αισθάνονται στο πορτοφόλι τους οι καταναλωτές, αφορά το κόστος διαβίωσης. Η Τράπεζα της Αγγλίας αναμένει τον πληθωρισμό να ξεπεράσει το 13% φέτος, το ένα τρίτο των βρετανικών νοικοκυριών πρόκειται να δαπανήσει άνω του 10% των εσόδων του στην ενέργεια και

Οι τιμές τροφίμων σε παγκόσμια κλίμακα ανήλθαν σε επίπεδα ρεκόρ φέτος.

τώρα το διογκούμενο κόστος στα είδη μπακαλικής οξύνει τη διατροφική φτώχεια. «Πρόκειται για το φαινόμενο ντόμινο», παρατηρεί ο γενικός διευθυντής της Brioche Pasquier Βρετανίας, Ράιαν Πίτερς. «Θα αυξήσουμε για τους λιανεμπόρους κάπως τις τιμές μας και, δυστυχώς, αυτό μετακυλίεται στους καταναλωτές». Οι τιμές τροφίμων σε παγκόσμια κλίμακα ανήλθαν σε επίπεδα ρεκόρ φέτος, διότι η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία αποστέρησε τον κόσμο από βασικά είδη διατροφής, όπως το αλεύρι

Οι εταιρείες τροφίμων της Ευρώπης αντιμετωπίζουν την ακριβή ενέργεια.

και τα φυτικά έλαια. Τον Ιούλιο και για τέταρτο μήνα στη σειρά τα κόστη άρχισαν να αποκλιμακώνονται, αλλά για τους καταναλωτές η ανακούφιση δεν είναι ορατή. Ο λόγος είναι πως οι εταιρείες τροφίμων της Ευρώπης αντιμετωπίζουν την ακριβή ενέργεια. Και τα χειρότερα έρχονται, διότι επίκεινται οι κρύες χειμωνιάτικες ημέρες, που θα αυξήσουν τη ζήτηση για θέρμανση και παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.

«Είτε πρόκειται για το καβούρδισμα του καφέ είτε για την παραγωγή ζάχαρης, οι εταιρείες δεν ασχολούνται με τίποτε άλλο παρά με την αύξηση στις τιμές της πρώτης ύλης», παρατηρεί η Κόνα Χάκι, διευθύντρια ερευνών της εταιρείας συναλλαγών σε εμπορεύματα, ED&F Man. «Τα χειρότερα είναι μπροστά μας, όσο αυξάνονται οι τιμές της ενέργειας, και εκτιμώ πως αυτός ο χειμώνας θα αλλάξει τους όρους του παιχνιδιού». Η μεγαλύτερη εταιρεία παραγωγής ζάχαρης από ζαχαρότευτλα στην Ευρώπη, Suedzucker, είχε προ καιρού δηλώσει ότι η σημαντική αύξηση σε πρώτες ύλες, ενέργεια και κόστος συσκευασίας εξουδετέρωσε την αύξηση εσόδων του πρώτου τριμήνου. Σε Βρετανία και Ευρώπη, οι εταιρείες που παρασκευάζουν μαγειρικά έλαια από σόγια, ελαιοκράμβη και ηλιόσπορους έχουν επιβραδύνει την παραγωγή τους και τη μεταφέρουν σε περιοχές με φθηνότερη ενέργεια.

Οι προοπτικές είναι τόσο άσχημες, που οι κυβερνήσεις σπεύδουν να παρέμβουν. Την περασμένη εβδομάδα η Ε.Ε. ενέκρινε πρόγραμμα βοηθείας 110 εκατ. ευρώ για να στηρίξει αγροτικές επιχειρήσεις που επλήγησαν από την αύξηση της ενέργειας και των λιπασμάτων λόγω Ουκρανίας.

Πωλήθηκαν 39% περισσότερα ακίνητα φέτος

Από τον Ιανουάριο μέχρι και τον Ιούλιο του 2022 έχουν κατατεθεί συνολικά 7481 πωλητήρια έγγραφα

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Αν και στην αρχή του 2022 παρουσιάστηκαν τα προβλήματα του πληθωρισμού και έπειτα τα προβλήματα από τα «απόνερα» του πολέμου στην Ουκρανία, φαίνεται πως ο τομέας των ακινήτων σε επίπεδο πωλήσεων κρατάει στην Κύπρο. Σε σχέση με το 2021, τα παγκύπρια στατιστικά στοιχεία πωλητήριων εγγράφων που έχουν κατατεθεί στα επαρχιακά κτηματολογικά γραφεία δείχνουν πως έχουν κατατεθεί 39% παραπάνω πωλητήρια έγγραφα το 2022 σε σχέση με το 2021. Ειδικότερα, από τον Ιανουάριο μέχρι και τον Ιούλιο του 2022 έχουν κατατεθεί 7481 πωλητήρια έγγραφα, σε σύγκριση με 5.365 πωλητήρια έγγραφα της αντίστοιχης περιόδου του έτους 2021. Όλοι οι μήνες κατέγραψαν μεγάλη άνοδο, ακόμα και άνω του 50%, ενώ ο μήνας που σημείωσε ρεκόρ ήταν ο Ιανουάριος που κατέγραψε άνοδο 67% σε σχέση με τον αντίστοιχο του 2021. Αναλυτικότερα, βάσει των επίσημων στοιχείων του κτηματολογίου Κύπρου, τον Ιανουάριο του 2021 τα πωλητήρια έγγραφα που είχαν κατατεθεί ανέρχονταν στα 513, ενώ τον Ιανουάριο του 2022 κατατέθηκαν 855. Αντίστοιχα, τον Φεβρουάριο του 2021 κατατέθηκαν 646 και τον Ιανουάριο του 2022 κατατέθηκαν 1.052. Η αύξηση αυτή αντιστοιχεί σε 63%. Το Μάρτη μειώθηκε ελαφρώς η μεγάλη αύξηση (ενδεχομένως η έλευση των εξελίξεων του πολέμου να έφερε μια μικρή στατικότητα) και η αύξηση ήταν μόλις στο 33%. Συγκεκριμένα, το Μάρτη του 2021 κατατέθηκαν 826 πωλητήρια έγγραφα και το Μάρτη του 2022 κατατέθηκαν 1.102. Τον Απρίλη αυτό το «μούδιασμα» συνεχίστηκε και αν και σημειώθηκε αύξηση, περιορίστηκε στο 13%. Τον Απρίλη του 2021 κατατέθηκαν 832 πωλητήρια έγγραφα και τον Απρίλη του 2022 κατατέθηκαν 938. Το Μάιο «εκτοξεύτηκε» από το 13% της αύξησης στο 50% και έτσι το Μάη του 2021 από 760 που είχαν κατατεθεί, το Μάη του 2022 κατατέθηκαν 1.143 πωλητήρια έγγραφα. Τον Ιούνιο η αύξηση ήταν στο 27% και έφτασαν τα 1.173 πωλητήρια έγγραφα σε σύγκριση με τον Ιούνιο του 2021 που ήταν 924. Τέλος, ο Ιούλιος του 2022 έφτασε τα 1.218 πωλητήρια έγγραφα από τα 864 του Ιουλίου του 2021, μία αύξηση της τάξης του 41%.

Οι πωλήσεις από ξένους εντός και εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης συνεχίζεται με «σεβαστούς» ρυθμούς.

Το δεύτερο τρίμηνο του 2022 σύμφωνα με τις συγκριτικές πωλήσεις ακινήτων του Κτηματολογίου καταγράφηκαν σε παγκύπρια βάση συνολικά 5.442 πράξεις αξίας 1.2 δισεκατομμυρίων ευρώ.

Αγοράζουν οι ξένοι

Μπορεί το πρόγραμμα των πολιτογραφήσεων να σταμάτησε, που ήταν ένας από τους κύριους μοχλούς αγοράς ακινήτων από ξένους αγοραστές, ωστόσο οι πωλήσεις από ξένους και εντός Ε.Ε. και εκτός Ε.Ε., συνεχίζεται με «σεβαστούς» ρυθμούς. Τα στοιχεία του κτηματολογίου παρουσιάζουν πως μέσα σε επτά μήνες έχουν κατατεθεί πωλητήρια έγγραφα από ξένους εντός Ε.Ε. για 1.476 ακίνητα και από ξένους αγοραστές πουν δεν είναι Ευρωπαίοι έχουν κατατεθεί 1.667 πωλητήρια έγγραφα.

Διαμερίσματα στη Λευκωσία

Σύμφωνα με στοιχεία που έχει στη διάθεσή του το Συμβούλιο Εγγραφής Κτηματομεσιτών για τις πράξεις ανά είδος ακινήτου και μόνο για το β΄ τρίμηνο του 2022 (Απρίλιος - Ιούνιος), φαίνεται πως τα διαμερίσματα είχαν την τιμητική τους. Αναλυτικότερα, έγιναν 562 πράξεις διαμερισμάτων στη Λευκωσία, 286 πράξεις διαμερισμάτων στη Λεμεσό, 275 στην Πάφο, 177 στη Λάρνακα και 74 στην Αμμόχωστο. Τα χωράφια αποτελούν τη δεύτερη δημοφιλέστερη κατηγορία πράξεων, αφού κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2022 έγιναν 409 πράξεις χωραφιών στη Λευκωσία, 410 πράξεις χωραφιών στη Λεμεσό, 181 πράξεις στην Πάφο, 198 πράξεις στη Λάρνακα και 174 πράξεις στην Αμμόχωστο. Τα οικόπεδα είναι η τρίτη δημοφιλέστερη κατηγορία πράξεων, αφού 280 πράξεις έγιναν στη Λευκωσία, 192 στη Λεμεσό, 69 στην Πάφο, 205 στη Λάρνακα και 31 στην Αμμόχωστο. Τέλος, οι οικίες είναι η τέταρτη κατηγορία των πράξεων, με 61 να έχουν γίνει το δεύτερο τρίμηνο στη Λευκωσία, 46 στη Λεμεσό, 110 στην Πάφο, 45 στη Λάρνακα και 49 στην Αμμόχωστο.

Ακριβή μου Λεμεσός

Όσον αφορά στην αξία των παραπάνω πράξεων του δευτέρου τριμήνου του 2022, στη Λευκωσία η αξία τους ανήλθε στα 268 εκατ. ευρώ, στη Λεμεσό 587 εκατ. ευρώ, στη Πάφο 174 εκατ. ευρώ, στη Λάρνακα 173 εκατ. ευρώ και στην Αμμόχωστο μόλις στα 59 εκατ. ευρώ. Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό, η Λεμεσός είναι η πιο ακριβή επαρχία για να προχωρήσει κάποιος σε πράξεις ακινήτων, παρά το ότι στη Λευκωσία έγιναν οι αντίστοιχες σε αριθμό πράξεις (όγκος πράξεων).

Το β΄ τρίμηνο του 2022 σύμφωνα με τις συγκριτικές πωλήσεις ακινήτων του Κτηματολογίου καταγράφηκαν σε παγκύπρια βάση συνολικά 5.442 πράξεις αξίας 1,2 δισεκατομμυρίων ευρώ. Ο πρόεδρος του Συμβουλίου Εγγραφής Κτηματομεσιτών Μαρίνος Κυναιγείρου σε σχετικό δελτίο σχολίασε ότι τα στοιχεία καταδεικνύουν πως παρά τις προκλήσεις, η αγορά επιδεικνύει ανθεκτικότητα και προσαρμοστικότητα. «Θεωρούμε πως οι επόμενοι μήνες θα είναι πιο δύσκολοι, καθώς η αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών θα συνεχίσει να πιέζεται και οι επιχειρήσεις ενδεχομένως να αναβάλουν αποφάσεις επενδυτικού χαρακτήρα. Παράλληλα, η επερχόμενη αύξηση των δανειστικών επιτοκίων επίσης θα λειτουργήσει ανασταλτικά για αποφάσεις απόκτησης ακινήτου», κατέληξε.

Τουριστικές εισπράξεις 20 δισ. αναμένονται στην Ελλάδα το 2022

Σημαντική αύξηση των αφίξεων, αλλά και της μέσης δαπάνης ανά ταξίδι

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Η αυξημένη μέση δαπάνη ανά ταξίδι από κατοίκους του εξωτερικού στην Ελλάδα κατά περίπου 9%, με βάση τα μέχρι στιγμής διαθέσιμα στοιχεία, και η σημαντική ανάκαμψη των ταξιδιωτικών αφίξεων, σε περιπτώσεις ακόμα και πάνω από τα επίπεδα-ρεκόρ του 2019, ενισχύουν τις εκτιμήσεις για αύξηση των ταξιδιωτικών εισπράξεων φέτος σε σχέση με το 2019 και μάλιστα έως και κατά περίπου 20%.

Ειδικότερα, θεσμικοί φορείς του ελληνικού τουρισμού αλλά και κυβερνητικά στελέχη εκτιμούν πως τα έσοδα από τον εισερχόμενο τουρισμό μπορούν να αγγίξουν φέτος τα 20 δισ. ευρώ έναντι 18,2 δισ. το 2019. Ήδη τα στοιχεία από τις αφίξεις από το εξωτερικό στους βασικούς ταξιδιωτικούς προορισμούς των 14 περιφερειακών αεροδρομίων τον Ιούνιο δείχνουν αύξηση κατά 4,6% σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2019, ενώ τον Ιούλιο, σύμφωνα με πηγές της «Κ» εκτιμάται πως η αύξηση προσέγγισε το 11%.

Με δεδομένο πως τα στοιχεία των κρατήσεων είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικά και για τον Σεπτέμβριο, ενώ και ο Αύγουστος εξελίσσεται δυναμικά, ενισχύονται οι εκτιμήσεις για νέο ρεκόρ εισπράξεων φέτος. Ενόσω όμως η μέση ταξιδιωτική δαπάνη των κατοίκων του εξωτερικού αυξάνεται και τα ξενοδοχεία 4 και 5 αστέρων και οι βραχυχρόνιες μισθώσεις κατοικιών ευδοκιμούν, τα χαμηλότερης κατηγορίας καταλύματα δείχνουν να μη συμμετέχουν στο πάρτι. Οι επαΐοντες εξηγούν πως βρίσκεται σε εξέλιξη ήδη πριν από την πανδημία μία διαρθρωτική μετατόπιση της ποιότητας του εισερχόμενου τουρισμού προς τα υψηλότερα κλιμάκια, η οποία διαμορφώνει συνθήκες που θα επιτρέψουν στους ξενοδόχους που απευθύνονται στα ψηλότερα εισοδήματα σημαντικές αυξήσεις των τιμών. Πόσο μάλλον που αντιμετωπίζουν σημαντικά αυξημένα κόστη λόγω του πληθωρισμού. Την ίδια ώρα, όμως, οι ταξιδιώτες μέσων και χαμηλότερων εισοδημάτων συμπεριλαμβανομένων των Ελλήνων αναζητούν ανταγωνιστικότερες προσφορές που υπάρχουν κυρίως σε λιγότερο ανεπτυγμένους μέχρι τώρα προορισμούς.

Με δεδομένο πως τα στοιχεία των κρατήσεων είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικά και για τον Σεπτέμβριο, ενώ και ο Αύγουστος εξελίσσεται δυναμικά, ενισχύονται οι εκτιμήσεις για νέο ρεκόρ εισπράξεων φέτος.

Αν οι εκτιμήσεις επιβεβαιωθούν, τότε τα έσοδα από τον τουρισμό θα υπερβούν τα 18,2 δισ. ευρώ του 2019.

Η τάση αυτή αν και προκαλεί δυσαρέσκεια σε πολλούς Έλληνες, μπορεί δυνητικά να διευρύνει τα οικονομικά οφέλη από τον τουρισμό και σε άλλες περιφέρειες της χώρας, μιας και μέχρι τώρα το νότιο Αιγαίο και η Κρήτη αποσπούν τη μερίδα του λέοντος από τα δισεκατομμύρια που εισρέουν στη χώρα. Προϋπόθεση βεβαίως για να συμβεί αυτό είναι η βελτίωση των υποδομών σε ολόκληρη τη χώρα, ώστε και αυτοί που καταβάλλουν ιδιαίτερα υψηλά τιμήματα για τις διανυκτερεύσεις τους να ικανοποιηθούν –και να διαδώσουν τη θετική εμπειρία τους σε νέους ταξιδιώτες αλλά και να επιστρέψουν ξανά τα επόμενα χρόνια οι ίδιοι– και οι νέοι αναδυόμενοι προορισμοί όπως στην Πελοπόννησο, τη βορειοδυτική Ελλάδα αλλά και στα βόρεια της χώρας να μπορέσουν να εξυπηρετήσουν τους αυξανόμενος αριθμούς επισκεπτών. Σε αυτό το περιβάλλον το επενδυτικό ενδιαφέρον, ελληνικό και ξένο, για ξενοδοχειακά ακίνητα και επιχειρήσεις συνεχίζει να εξελίσσεται ζωηρό. Μόνο πριν από λίγες ημέρες το ισπανικό επενδυτικό fund Azora εξαγόρασε έναντι 43,8 εκατ. ευρώ το ξενοδοχείο Sheraton Rhodes Resort της Λάμψα στη Ρόδο, ενώ πριν από 10 ημέρες τρία ισχυρά επενδυτικά σχήματα, ένα υπό την Bain Capital, ένα υπό το αμερικανικό fund Apollo, όπως και η κοινοπραξία του επενδυτικού ταμείου SMERemediumCap (Smerc) και του ομίλου Θ. Λασκαρίδη που φέρονται να συνεργάζονται και με τον ισραηλινό όμιλο Brown Hotels, κατέθεσαν δεσμευτικές προσφορές για την εξαγορά πακέτου μη εξυπηρετούμενων δανείων 75 ελληνικών ξενοδοχείων σε σχετικό διαγωνισμό που διενήργησε η Intrum.

Ρυθμό ανάπτυξης κοντά στο 6% «βλέπει» για την Ελλάδα η Wood

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ**

Πρωταθλήτρια στην ανάπτυξη φέτος αναμένεται να αναδειχθεί η Ελλάδα, σημειώνει η Wood, η οποία εκτιμά πως η αύξηση του ελληνικού ΑΕΠ θα αγγίξει το 6%, χάρη στις εντυπωσιακές επιδόσεις του τουρισμού και των επενδύσεων. Οπως σημειώνει ο οίκος, ο ελληνικός τουρισμός είναι ισχυρός και οδεύει προς υπεραπόδοση σε σχέση με τα επίπεδα του 2019. Αυτό, μαζί με τη σταδιακή ομαλοποίηση της δανειοδοτικής δραστηριότητας και τα οφέλη από τις μεταρρυθμίσεις και τα κονδύλια της Ευρωπαϊκής Ενωσης, θα μπορούσε να ωθήσει την αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ στο 6% φέτος.

Η Wood εξετάζει δύο μακροοικονομικά σενάρια για να αναλύσει τις προοπτικές των οικονομιών της Ε.Ε. Το σενάριο 1 αντικατοπτρίζει ήπιες διαταραχές στις ροές ενέργειας, αντανακλώντας ουσιαστικά τη συνέχιση του πολέμου στην Ουκρανία, ο οποίος ωστόσο δεν φτάνει στο σημείο να προκαλέσει συνεχείς ελλείψεις ενέργειας. Στο σενάριο 2, η βασική υπόθεση είναι οι σημαντικές ελλείψεις ενέργειας, με αποτέλεσμα το 2023 να αποτελέσει έτος ύφεσης για την περιοχή.

Σύμφωνα με το σενάριο 1, η ανάπτυξη στην Ελλάδα φέτος θα κινηθεί στο 6% και το 2023 στο 2,5%, ενώ ο πληθωρισμός στο 13% και στο 7,5%, αντίστοιχα. Στο δυσμενές σενάριο 2 των σημαντικών ελλείψεων στην ενέργεια, η ελληνική οικονομία αναμένεται επίσης να σημειώσει ισχυρή ανάπτυξη φέτος, στο 6%, ωστόσο το 2023 θα εισέλθει σε ύφεση 2,6% με τον πληθωρισμό στο 13% φέτος και στο 9% το 2023. Πάντως, ο ελληνικός δείκτης χρέους προς ΑΕΠ θα μειωθεί στο 190% φέτος από 198% το 2021 και στο 184% και στα δύο σενάρια.

Αξίζει να σημειωθεί πως και στα δύο σενάρια οι επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας θα είναι ανώτερες των υπόλοιπων οικονομιών, με

Χάρη στις εντυπωσιακές επιδόσεις του τουρισμού και των επενδύσεων.

την Ευρωζώνη στο σενάριο 1 να σημειώνει ανάπτυξη 2,5% φέτος και 1,2% το 2023, ενώ στο σενάριο 2 θα κινηθεί με ρυθμούς 2,3% φέτος και θα εισέλθει σε ύφεση 3,5% το 2023.

Οι προοπτικές της Ελλάδας για τα επόμενα χρόνια είναι εξίσου ρόδινες, καθώς η Wood πιστεύει ότι η δυνητική ανάπτυξη έχει ανέλθει στο 3%, γεγονός που θα βοηθήσει τη χώρα να υπεραποδώσει των υπόλοιπων χωρών της περιοχής, ακόμη και κατά τη φάση της ενεργειακής μετάβασης η οποία έχει σημαντικές προκλήσεις. Η Ελλάδα, όπως παρατηρεί η Wood, έχει εξαιρετική επίδοση και στις άμεσες ξένες επενδύσεις, οποίες αποτελούν ένα καλό βαρόμετρο της παγκόσμιας ανταγωνιστικής ελκυστικότητας μιας χώρας, με καθαρές εισροές 3,3% του ΑΕΠ.

Τον Νοέμβριο η πρώτη έκθεση μετά το τέλος της ενισχυμένης εποπτείας

Τη λήξη του ειδικού καθεστώτος για την Ελλάδα στις 20 Αυγούστου ανήγγειλε η Ε.Ε.

Της **ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ**

Τον προσεχή Νοέμβριο θα δημοσιευθεί η πρώτη έκθεση μεταπρογραμματικής εποπτείας της Ελλάδας, στην οποία θα βασιστεί η απόφαση του Eurogroup για την τελική δόση των μέτρων ελάφρυνσης του χρέους, περίπου 750 εκατ. ευρώ, αναφέρει η ανακοίνωση της Κομισιόν, στην οποία αναγγέλλεται επισήμως η έξοδος της Ελλάδας από το καθεστώς ενισχυμένης εποπτείας στις 20 Αυγούστου.

Η έκθεση θα αξιολογήσει βασικά την υλοποίηση των 22 δεσμεύσεων, που έμειναν εκκρεμείς κατά την περίοδο της ενισχυμένης εποπτείας και αποτελούν την «ουρά» της, κατά κάποιον τρόπο, καθώς η χώρα γυρίζει σελίδα και περνάει πλέον στο καθεστώς της απλής μεταπρογραμματικής εποπτείας.

Το καθεστώς, δηλαδή, στο οποίο ανήκουν όλες οι χώρες που μπήκαν σε πρόγραμμα στην περίοδο της κρίσης χρέους (Ισπανία, Πορτογαλία, Ιρλανδία, Κύπρος). Αυτό προβλέπει παρακολούθηση ανά εξάμηνο, αντί του τριμήνου που ίσχυε στο καθεστώς της ενισχυμένης εποπτείας, όπου μπήκε μόνο η Ελλάδα. Η παρακολούθηση θα συνεχιστεί μέχρι την εξόφληση του 75% του χρέους της χώρας, δηλαδή έως το 2059.

Οι 22 μεταρρυθμίσεις που πρέπει να ολοκληρωθούν έως τον Νοέμβριο αφορούν τον χρηματοπιστωτικό τομέα, τη Δικαιοσύνη, την πρωτοβάθμια υγεία, το κτηματολόγιο, την κωδικοποίηση της εργατικής νομοθεσίας και την επίτευξη των συμφωνηθέντων στόχων για την εκκαθάριση των ληξιπρόθεσμων οφειλών. Ειδικότερα, για τις τελευταίες προβλέπεται πλήρης εκκαθάριση των συντάξεων και ουσιαστική εκκαθάριση των λοιπών ληξιπρόθεσμων μέχρι το τέλος Αυγούστου. Και πράγματι στον τομέα των συντάξεων ο στόχος έχει σχεδόν επιτευχθεί, αφού έχει εκκαθαριστεί το 93% των εκκρεμών αιτήσεων από το 2016 (βλ. «Κ» 4/8/22).

Η πρώτη μεταπρογραμματική αξιολόγηση από τους θεσμούς, σύμφωνα με πληροφορίες, αναμένεται να ξεκινήσει στις 11 Οκτωβρίου και είναι προφανές ότι εκτός από τις 22 εκκρεμότητες της ενισχυμένης εποπτείας θα ασχοληθεί και με τη γενικότερη πορεία της οικονομίας, ενόψει της κατάθεσης του προσχεδίου προϋπολογισμού στις 3 Οκτωβρίου.

• Οι επιστολές Ντομπρόβσκις και Τζεντιλόνι.

«Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν πρόκειται να παρατείνει την ενισχυμένη εποπτεία για την Ελλάδα, όταν αυτή λήξει στις 20 Αυγούστου», ξεκινάει η ανακοίνωση της Κομισιόν, κηρύσσοντας τη λήξη του ειδικού αυτού καθεστώτος για την Ελλάδα, που διήρκεσε 4 χρόνια, μετά την έξοδο από το μνημόνιο. Έτσι, η εκκρεμότητα που απομένει για την ουσιαστική επιστροφή της χώρας στην κανονικότητα είναι πλέον η απόκτηση της επενδυτικής βαθμίδας, την οποία ο υπουργός Οικονομικών Χρήστος Σταϊκούρας έχει θέσει ως στόχο για το 2023.

Για την πρόθεση αυτή της Επιτροπής, που ήταν αναμενόμενη μετά τη σχετική συζήτηση στο Eurogroup της 16ης Ιουνίου, ο αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Βάλντις Ντομπρόβσκις και ο επίτροπος Οικονομικών Πάολο Τζεντιλόνι είχαν ενημερώσει με επιστολή τους, στις 2 Αυγούστου, τον κ. Σταϊκούρα, τον οποίο και συνέχαιραν. Στην επιστολή σημειώνεται ότι «η Ελλάδα έχει εκπληρώσει το μεγαλύτερο μέρος των δεσμεύσεων πολιτικής που ανέλαβε έναντι του Eurogroup κατά την έξοδό της από το πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής τον Ιούνιο του 2018 και ότι έχει επιτύχει την αποτελεσματική υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων, ακόμη και υπό τις δυσχερείς συνθήκες που επέφεραν η πανδημία του κορωνοϊού και πιο πρόσφατα η στρατιωτική επίθεση της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας.

Ως αποτέλεσμα, η ανθεκτικότητα της ελληνικής οικονομίας έχει βελτιωθεί ουσιαστικά και έχουν μειωθεί σημαντικά οι κίνδυνοι δευτερογενών επιπτώσεων για την οικονομία της Ευρωζώνης. Κατά συνέπεια, δεν δικαιολογείται πλέον η διατήρηση της Ελλάδας υπό ενισχυμένη εποπτεία».

• Η επιστολή Σταϊκούρα.

Ο κ. Σταϊκούρας απάντησε με επιστολή του στις 3 Αυγούστου, σημειώνοντας ότι οι μεταρρυθμίσεις στις οποίες προχώρησε η Ελλάδα τα τελευταία 3 χρόνια «αποτελούν μια στέρεη βάση για την επίτευξη μιας βιώσιμης και συμπεριληπτικής ανάπτυξης. Υποστηρίζει μάλιστα ότι ήδη αποδίδουν καρπούς καθώς η ανάπτυξη της Ελλάδας σταδιακά επαναπροσανατολίζεται προς τις επενδύσεις και τις εξαγωγές, ενώ η απασχόληση αυξάνεται, κυρίως μεταξύ γυναικών και νέων, οι τραπεζικές συνθήκες βελτιώνονται με πιστωτική επέκταση στην πραγματική οικονομία και τα δημόσια οικονομικά επέστρεψαν σε θετική πορεία.

Αναγνωρίζοντας ότι η ελληνική οικονομία αντιμετωπίζει σοβαρούς κινδύνους και αβεβαιότητα, όπως και όλες οι εθνικές οικονομίες της Ε.Ε., ο κ. Σταϊκούρας τονίζει ότι η αντίδραση της Ελλάδας θα στηριχθεί στη συνέχιση των μεταρρυθμίσεων και μετά το τέλος της ενισχυμένης εποπτείας.

Η έκθεση αναμένεται να ανοίξει τον δρόμο για μέτρα ελάφρυνσης του χρέους, ύψους 750 εκατ ευρώ.

Από το μνημόνιο στην έξοδο από την ενισχυμένη εποπτεία

- **Μάιος 2010** Εγκρίνεται ένα τριετές πρόγραμμα από τις χώρες της Ευρωζώνης και το ΔΝΤ, 1ο μνημόνιο
- **Νοέμβριος 2011** Ορκίζεται η κυβέρνηση Λουκά Παπαδήμου
- **Φεβρουάριος 2012** PSI και νέο δανειακό πακέτο από EFSF και ΔΝΤ, 2ο μνημόνιο
- **Ιούνιος 2012** Κυβέρνηση Σαμαρά
- **Απρίλιος 2014** Εκδίδεται 5ετές ομόλογο για πρώτη φορά μετά 4 χρόνια
- **Ιανουάριος 2015** Κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ
- **Ιούνιος 2015** Λήγει το πρόγραμμα του EFSF, η Ελλάδα δεν πληρώνει το ΔΝΤ - δημοψήφισμα για νέα δανειακή σύμβαση και capital controls
- **Ιούλιος 2015** Το Eurogroup συμφωνεί σε νέο δάνειο, 3ο μνημόνιο
- **Σεπτέμβριος 2015** Νέα νίκη ΣΥΡΙΖΑ στις εκλογές
- **Ιούλιος 2017** Εκδίδεται 5ετές ομόλογο
- **Ιούνιος 2018** Το Eurogroup συμφωνεί σε μέτρα ελάφρυνσης του χρέους
- **Αύγουστος 2018** Εξοδος από το μνημόνιο και έναρξη ενισχυμένης εποπτείας
- **Ιούλιος 2019** Κυβέρνηση Νέας Δημοκρατίας
- **Αύγουστος 2019** Αρση capital controls
- **Απρίλιος 2022** Αποπληρωμή χρέους προς το ΔΝΤ
- **Ιούνιος 2022** Απόφαση Eurogroup για το τέλος της ενισχυμένης εποπτείας
- **Αύγουστος 2022** Επιστολή Ντομπρόβσκις Τζεντιλόνι για το τέλος της ενισχυμένης εποπτείας στις 20/8/22

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ενισχύθηκε περαιτέρω η βιομηχανική παραγωγή τον Ιούνιο

Σε ανοδική τροχιά διατηρήθηκε η βιομηχανική παραγωγή τον Ιούνιο του 2022, καταγράφοντας μάλιστα την υψηλότερη αύξηση σε ετήσια βάση από τις αρχές του έτους. Το στοιχείο αυτό είναι σημαντικό τόσο για τον κλάδο όσο και για την εθνική οικονομία γενικότερα, ειδικά, μάλιστα, καθώς υπάρχει ο φόβος της γενικευμένης ύφεσης και της επίδρασής της και στη μεταποίηση. Αξίζει να σημειωθεί, πάντως, ότι ήδη σε κάποιους υποκλάδους έχει εμφανιστεί αρνητικό πρόσημο. Υπενθυμίζεται δε ότι τον Ιούλιο ο δείκτης υπευθύνων προμηθειών στη μεταποίηση –γνωστός ως δείκτης PMI– υποχώρησε κάτω από το όριο των 50 μονάδων, κάτι που υποδηλώνει ύφεση στον κλάδο με βασική αιτία τη μείωση της παραγωγής και των νέων παραγγελιών τόσο από την εγχώρια όσο και από την εξωτερική αγορά.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τα στοιχεία που ανακοίνωσε χθες η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής αυξήθηκε τον Ιούνιο του 2022 κατά 8,4% σε σύγκριση με τον Ιούνιο του 2021, έναντι αύξησης 9,1% που είχε σημειωθεί τον Ιούνιο του 2021 σε σύγκριση με τον Ιούνιο του 2020.

Η αύξηση του δείκτη κατά 8,4% σε ετήσια βάση οφείλεται στην αύξηση κυρίως κατά 13,2% του δείκτη παροχής ηλεκτρικού ρεύματος και κατά 7,6% του δείκτη μεταποίησης. Στην αύξηση του δείκτη μεταποίησης συνέβαλαν κυρίως οι αυξήσεις της βιομηχανικής παραγωγής στους ακόλουθους κλάδους: κατασκευής μηχανοκίνητων οχημάτων, ρυμουλκούμενων και ημιρυμουλκούμενων οχημάτων (64,2%), κατασκευής λοιπού εξοπλισμού μεταφορών (53,1%), κατασκευής ηλεκτρονικών υπολογιστών, ηλεκτρονικών και οπτικών προϊόντων (33%), βιομηχανίας ξύλου και κατασκευής προϊόντων από ξύλο και φελλό (32,4%), κατασκευής ηλεκτρολογικού εξοπλισμού (16,8%), φαρμακοβιομηχανίας (16,4%).

Σε τέσσερις, ωστόσο, κλάδους καταγράφηκε μείωση της βιομηχανικής παραγωγής τον Ιούνιο του 2022 σε σύγκριση με τον Ιούνιο του 2021. Πρόκειται για τον κλάδο της παραγωγής ειδών ένδυσης με την παραγωγή να μειώνεται κατά 3,7%, της κλωστοϋφαντουργίας με μείωση παραγωγής 3,1%, της παραγωγής άλλων μη μεταλλικών ορυκτών προϊόντων (-1,2%) και τέλος στον κλάδο της παραγωγής χημικών ουσιών και προϊόντων (-0,8%). Στο εξάμηνο Ιανουαρίου - Ιουνίου 2022 ο μέσος δείκτης βιομηχανικής παραγωγής ενισχύθηκε κατά 3,3% σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2021, με τη μείωση της παραγωγής να είναι εμφανής σε πολύ περισσότερους κλάδους. Συγκεκριμένα, ο μέσος δείκτης υποχώρησε κατά 4,2% στον κλάδο παραγωγής προϊόντων καπνού, κλωστοϋφαντουργικών υλών (2,4%), παραγωγής οπτάνθρακα και προϊόντων διύλισης πετρελαίου (2,5%), χημικών ουσιών (2,5%), παραγωγής άλλων μη μεταλλικών ορυκτών προϊόντων (1,4%), καθώς και στον κλάδο κατασκευής μεταλλικών προϊόντων (επίσης υποχώρηση κατά 1,4%).

Τέλος, σε σύγκριση με τον Μάιο του 2022 ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής ενισχύθηκε τον Ιούνιο του 2022 κατά 3,2%.

SHUTTERSTOCK

Η άνοδος είναι σημαντική τόσο για τον κλάδο όσο και για την εθνική οικονομία, ειδικά, μάλιστα, καθώς υπάρχει ο φόβος της γενικευμένης ύφεσης.

Καταγράφηκε η υψηλότερη αύξηση (8,4%) σε ετήσια βάση από τις αρχές του έτους.

Στον τουρισμό ποντάρει η κυβέρνηση για νέα μέτρα στήριξης

Στα έξτρα έσοδα που θα αποφέρει η καλή τουριστική περίοδος ποντάρει το οικονομικό επιτελείο για να εξασφαλίσει την όποια ενδεχόμενη πρόσθετη στήριξη έναντι της ακρίβειας για τα νοικοκυριά, καθώς η επιδότηση των τιμολογίων του ηλεκτρικού ρεύματος απορροφά και με το παραπάνω τα μέχρι στιγμής δημοσιονομικά περιθώρια.

Σύμφωνα με πληροφορίες από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, το τετράμηνο Απριλίου - Ιουλίου η υπεραπόδοση των εσόδων φαίνεται να κινείται στο επίπεδο των 200 εκατ. ευρώ τον μήνα, περίπου 800 εκατ. ευρώ συνολικά, και αυτά έχουν μέχρι στιγμής διατεθεί στο σύνολό τους σε ενισχύσεις νοικοκυριών.

Εν τω μεταξύ, η νέα μορφή στήριξης των τιμολογίων του ρεύματος, ώστε να φτάνουν στα 15-17 λ. η kWh στα νοικοκυριά, έχει ανεβάσει από τον Αύγουστο τον μηνιαίο λογαριασμό για τον προϋπολογισμό στα 200-250 εκατ. ευρώ (συνολικά, μαζί με το Ταμείο Ενεργειακής Μετάβασης, στο 1,1 δισ. ευρώ). Ο Αύγουστος, μάλιστα, ίσως κοστίσει και παραπάνω, κοντά στα 300 εκατ. ευρώ, λένε στο ΓΛΚ. Αυτό σημαίνει ότι όλη η μηνιαία υπεραπόδοση των εσόδων πηγαίνει για τη στήριξη των τιμολογίων του ρεύματος.

Αν ο «θεός της Ελλάδας», που είναι φέτος ο τουρισμός, βοηθήσει, όπως όλα δείχνουν, με πρόσθετα έσοδα, δηλαδή πάνω από τη μηνιαία υπεραπόδοση των 200 εκατ. ευρώ του προηγούμενου 4μήνου, ίσως υπάρξει περιθώριο για ένα «μέρισμα τουρισμού». Οι συζητήσεις αφορούν μια νέα στήριξη των ευάλωτων νοικοκυριών για την αντιμετώπιση της ακρίβειας, κάτι αντίστοιχο με την επιταγή ακρίβειας του Απριλίου που είχε κοστίσει 320 εκατ. ευρώ εφάπαξ. Επίσης, μια αύξηση του επιδόματος θέρμανσης είναι στο τραπέζι. Ολα αυτά θα τα ανακοινώσει ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης στη ΔΕΘ. Την εκτίμηση ότι ο τουρισμός θα πάει αισθητά καλύτερα από τις πρόσφατες εκτιμήσεις της κυβέρνησης έκανε χθες ο υπουργός Οικονομικών Χρήστος Σταϊκούρας. Είπε στον ΣΚΑΪ ότι ενώ είχαν προβλεφθεί έσοδα στο 80% του 2019, δηλαδή στα 15 δισ. ευρώ, πιθανώς θα φτάσουν το 100% του 2019, υπερβαίνοντας τα 18 δισ. ευρώ.

«Φαίνεται να δημιουργείται πρόσθετος δημοσιονομικός χώρος το καλοκαίρι, ο οποίος θα αξιοποιηθεί στο σύνολό του επ' ωφελεία της κοινωνίας, από τον Σεπτέμβριο και μετά», είπε.

Προς το παρόν, το οικονομικό επιτελείο δεν θέλει να αλλάξει τον στόχο για το πρωτογενές έλλειμμα, που έχει οριστεί στο 2% του ΑΕΠ. Ο μεγάλος αστάθμητος παράγων, όμως, παραμένουν οι τιμές του φυσικού αερίου και του ρεύματος, από τις οποίες εξαρτάται το κόστος της στήριξης των νοικοκυριών. Αυτή τη στιγμή η πρόβλεψη (futures) είναι για διατήρηση της τιμής του αερίου στα 200 ευρώ η MWh, δηλαδή στα σημερινά επίπεδα, έως τον Μάρτιο του 2023.

Στο τραπέζι νέα ενίσχυση των ευάλωτων νοικοκυριών και αύξηση του επιδόματος θέρμανσης.

A.P.

Φαίνεται να δημιουργείται πρόσθετος δημοσιονομικός χώρος το καλοκαίρι, ανέφερε ο υπουργός Οικονομικών Χρήστος Σταϊκούρας.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2022

γαστρονόμος

Η ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΧΩΡΙΣ ΜΥΣΤΙΚΑ

ΤΩΡΑ ΚΑΙ ONLINE
WWW.GASTRONOMOS.COM.CY

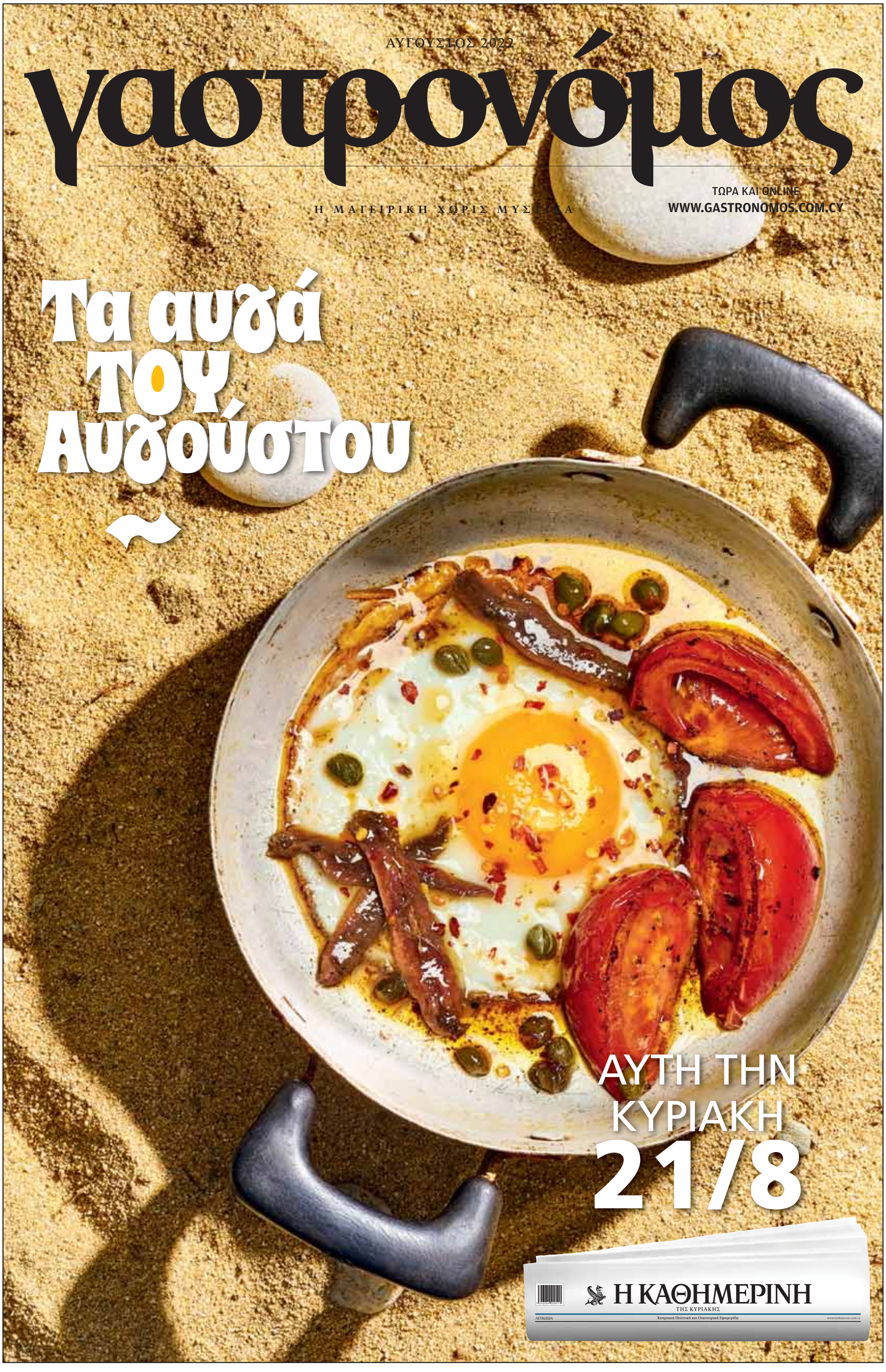

Αυξήθηκε 32,1% η αξία αγορών με κάρτες το δεύτερο τρίμηνο

Διαμορφώθηκε στα 14,7 δισ. – Στα 31,5 ευρώ έφθασε η μέση συναλλαγή

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Στα 14,7 δισ. ευρώ ανήλθε το β΄ τρίμηνο του έτους η αξία των συναλλαγών με κάρτες, καταγράφοντας άνοδο κατά 32,1% σε σχέση με το αντίστοιχο περυσινό τρίμηνο, όταν η αξία των συναλλαγών είχε φτάσει τα 11,1 δισ. ευρώ. Η αύξηση των συναλλαγών με κάρτες, που προέρχεται από τη χρήση τόσο των χρεωστικών όσο και των πιστωτικών καρτών, επιβεβαιώνει τη συνεχιζόμενη σημαντική διείσδυση των ηλεκτρονικών πληρωμών στις καθημερινές συνήθειες των καταναλωτών, που ολοένα και περισσότερο χρησιμοποιούν το πλαστικό χρήμα για την αγορά αγαθών ή υπηρεσιών.

Από το σύνολο των 14,7 δισ. ευρώ που ήταν η αξία των συναλλαγών με κάρτες, τα 2,5 δισ. ευρώ ήταν η αξία των συναλλαγών που πραγματοποιήθηκαν με κάρτες που είχαν εκδοθεί από ξένες τράπεζες, δηλαδή με κάρτες που χρησιμοποίησαν οι τουρίστες που επισκέφθηκαν τη χώρα μας, ποσό που εμφανίζεται αυξημένο κατά 134% σε σχέση με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα. Ωστόσο, με δεδομένο ότι στα στοιχεία που έχει συγκεντρώσει η Ελληνική Ενωση Τραπεζών δεν περιλαμβάνονται τα στοιχεία της δραστηριότητας των καρτών της Euronet Merchant Services μετά την πώληση και απόσχιση της δραστηριότητας των υπηρεσιών αποδοχής καρτών από την Τράπεζα Πειραιώς στην εν λόγω εταιρεία, τα τελικά νούμερα εκτιμώνται πολύ μεγαλύτερα και η αξία των ηλεκτρονικών συναλλαγών που πραγματοποιήθηκαν με κάρτες από τουρίστες είναι ακόμη υψηλότερη. Σε ό,τι αφορά τις συναλλαγές με κάρτες που έχουν εκδοθεί από ελληνικές τράπεζες, το μεγαλύτερο μέρος, δηλαδή περί τα 9,3 δισ. ευρώ, είναι συναλλαγές με χρεωστικές κάρτες που πραγματοποιήθηκαν στην εγχώρια αγορά και το οποίο είναι αυξημένο κατά 18,5% σε σχέση με το αντίστοιχο περυσινό τρίμηνο, ενώ στο 1,5 δισ. ευρώ – αυξημένο κατά 17,6%– ανήλθε το β΄ τρίμηνο του τρέχοντος έτους η αξία των συναλλαγών που πραγματοποιήθηκαν μέσω πιστωτικών καρτών, επιβεβαιώνοντας την ανάκαμψη της καταναλωτικής πίστης. Να σημειωθεί ότι η ιδιωτική κατανάλωση ενισχύθηκε στη χώρα μας κατά 11,6% το α΄ τρίμηνο του έτους, διάστημα για το οποίο υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, κάτι που υποδηλώνει ότι οι ηλεκτρονικές πληρωμές ενισχύονται με μεγαλύτερο ρυθμό.

Η αξία των αγορών με κάρτες ξένων τραπεζών που χρησιμοποιούν τουρίστες αυξήθηκε 134%, στα 2,5 δισ. ευρώ.

Η κατάργηση των περιοριστικών μέτρων και η εκτόνωση της πανδημίας το β΄ τρίμηνο του 2022 σε σχέση με το αντίστοιχο περυσινό συνέβαλε και στην αυξημένη χρήση των χρεωστικών και πιστωτικών καρτών από Ελληνες που ταξίδεψαν στο εξωτερικό κατά 57% και 64,4%, με την αξία των συναλλαγών να ανέρχεται στα 915,9 εκατ. και 232,4 εκατ. ευρώ αντίστοιχα. Τα συγκεντρωτικά στοιχεία της Ελληνικής Ενωσης Τραπεζών δείχνουν επίσης σημαντική άνοδο κατά 23,8% του αριθμού των συναλλαγών που πραγματοποιήθηκαν με κάρτες και ο οποίος ανήλθε στο τέλος του β΄ τριμήνου στα 466,5 εκατ. έναντι 376,7 εκατ. το β΄ τρίμηνο του 2021. Από αυτές τα 36,3 εκατ. ευρώ είναι με κάρτες που εκδόθηκαν στο εξωτερικό καταγράφοντας άνοδο κατά 130%, αύξηση που και πάλι όμως υπολείπεται της πραγματικής, καθώς δεν περιλαμβάνει τις συναλλαγές της Euronet Merchant Services μετά την πώληση της σχετικής δραστηριότητας από την Τράπεζα Πειραιώς.

Οι συναλλαγές με κάρτες

	β' τρίμ. 2021	β' τρίμ. 2022	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
Χρεωστικές κάρτες	14.311.897	14.917.138	4,20%
Πιστωτικές κάρτες	2.595.395	2.640.507	1,70%
Prepaid	1.606.959	1.970.217	22,60%
Αριθμός συναλλαγών	376.682.341	466.462.751	23,80%
Αξία συναλλαγών	11.116.829.987	14.681.903.318	32,10%
Αναλήψεις μετρητών	10.546.875.989	11.706.900.401	11,00%

ΣΗΜ.: Το β' τρίμηνο 2022 λόγω της πώλησης και απόσχισης της δραστηριότητας των υπηρεσιών αποδοχής καρτών της Τράπεζας Πειραιώς στην Euronet Merchant Services δεν καταγράφονται τα στοιχεία για τον αριθμό και την αξία των συναλλαγών από κάρτες που έχουν εκδοθεί στο εξωτερικό για την συγκεκριμένη Τράπεζα.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

«Καμπανάκι» για τα έργα του Ταμείου Ανάκαμψης από Bank of America

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ**

Η ενεργειακή και η πληθωριστική κρίση θέτουν σοβαρούς κινδύνους στην τήρηση των δεσμεύσεων των χωρών της Ευρωζώνης σε ό,τι αφορά το Ταμείο Ανάκαμψης, όπως προειδοποιεί η Bank of America. Εκτός από τους κινδύνους εφαρμογής που σχετίζονται με το ανεπαρκές ιστορικό απορρόφησης κονδυλίων της Ε.Ε., νέες απειλές για τα εθνικά σχέδια ανάκαμψης έχουν επίσης προκύψει από το τρέχον μακροοικονομικό πλαίσιο, με την ανάπτυξη να αναμένεται να επιβραδυνθεί από το β΄ εξάμηνο του 2022, λόγω των πολλών αντίθετων ανέμων που επηρεάζουν τη δραστηριότητα – κρίση ενέργειας, συνεχής πίεση των τιμών, πόλεμος Ρωσίας - Ουκρανίας.

Τα έργα και οι επενδύσεις με βάση τα κεφάλαια του Ταμείου Ανάκαμψης σχεδιάστηκαν όταν οι τιμές και τα σημεία συμφόρησης στην προσφορά ήταν πολύ διαφορετικά από το πώς είναι σήμερα, σημειώνει η αμερικανική τράπεζα. Η αύξηση του κόστους των δημόσιων έργων και οι καθυστερήσεις από την πλευρά της προσφοράς ενδέχεται να εκτροχιάσουν την υλοποίηση των επενδύσεων. Για παράδειγμα, αναφέρει η BofA, οι επενδύσεις στις μεταφορές και στις κατασκευές –για τις οποίες προορίζονται το 18% και το 8% των συνολικών κονδυλίων της Ε.Ε. αντίστοιχα– θα μπορούσαν «απειληθούν» λόγω του υψηλότερου κόστους από το αρχικά αναμενόμενο.

Ενας επιπλέον κίνδυνος πηγάζει από τη μεγάλη έκθεση συγκεκριμένων τομέων στην ενέργεια. Ενα σενάριο με δελτίο φυσικού αερίου τον χειμώνα παραμένει ο κύριος κίνδυνος για τις προοπτικές της οικονομίας της Ευρωζώνης και θα έχει επιπτώσεις όχι μόνο στην ανάπτυξη αλλά και για την επίτευξη των στόχων του Ταμείου Ανάκαμψης. Ορισμένοι από τους τομείς στους οποίους επικεντρώνονται περισσότερο τα εθνικά σχέδια είναι ιδιαίτερα εξαρτώμενοι από την ενέργεια, επομένως είναι ευάλωτοι σε κλυδωνισμούς στον ενεργειακό εφοδιασμό. Ενα σενάριο ελλείψεων στην ενέργεια θα μπορούσε να οδηγήσει σε περαιτέρω προβλήματα σε ό,τι αφορά την απορρόφηση και τη χρήση των κονδυλίων της Ε.Ε. για τα έργα που έχουν συναφθεί σε αυτούς τους ευάλωτους τομείς.

Η BofA υπογραμμίζει παράλληλα πως το τρέχον οικονομικό περιβάλλον κάνει πολύ πιο δύσκολη πλέον και την προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων. Τα σχέδια ανάκαμψης των κρατών-μελών διαφέρουν αρκετά ως προς το μερίδιο των άμεσων κρατικών επενδύσεων ή των μεταβιβάσεων κεφαλαίων. Η Ισπανία, η Γερμανία και η Ελλάδα δίνουν μεγαλύτερο βάρος στη στήριξη του Δημοσίου για ιδιωτικές επενδύσεις παρά για άμεσες κρατικές κεφαλαιουχικές δαπάνες. Ενώ η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα θα μπορούσε να ενισχύσει την όρεξη για ιδιωτικές επενδύσεις μέσω φθηνών δανείων, για παράδειγμα, ο κίνδυνος υποτονικής ζήτησης του ιδιωτικού τομέα είναι σημαντικός. Η τελευταία έρευνα της ΕΚΤ για τον τραπεζικό δανεισμό δείχνει ότι η ζήτηση για δάνεια που σχετίζονται με κεφαλαιουχικές δαπάνες ήταν ιδιαίτερα υποτονική το περασμένο τρίμηνο. Συνεπώς, όπως προειδοποιεί η BofA, η μειωμένη όρεξη από τον ιδιωτικό τομέα θα μπορούσε να μειώσει τη διάθεση των κεφαλαίων του Ταμείου Ανάκαμψης για εκείνα τα κράτη-μέλη που χρησιμοποιούν τα κεφάλαια αυτά για να προσελκύσουν ιδιωτικές επενδύσεις, και να καταστήσει δυσκολότερη έτσι την εκπλήρωση των εθνικών στόχων.

Πληθωρισμός και ενεργειακή κρίση ενδέχεται να εκτροχιάσουν την υλοποίηση των επενδύσεων.

Οι επενδύσεις στις μεταφορές και στις κατασκευές –για τις οποίες προορίζονται το 18% και το 8% των συνολικών κονδυλίων της Ε.Ε. αντίστοιχα– θα μπορούσαν «απειληθούν» λόγω του υψηλότερου κόστους από το αρχικά αναμενόμενο, αναφέρει η BofA.

Αύξηση στις επιδοτήσεις για παιδικούς σταθμούς

Τη διάθεση 331,2 εκατ. ευρώ για την επιδότηση θέσεων σε βρεφονηπιακούς και παιδικούς σταθμούς για το σχολικό έτος 2022-2023 προβλέπει κοινή υπουργική απόφαση, που υπεγράφη από τα συναρμόδια υπουργεία και ανοίγει τον δρόμο για την υποβολή αιτήσεων από τους ενδιαφερόμενους γονείς. Η προθεσμία υποβολής των αιτήσεων θα καθοριστεί τις επόμενες ημέρες από την Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης, ώστε οι γονείς να υποβάλουν αιτήσεις και να λάβουν τα voucher (αποζημίωση). Σύμφωνα με το υπουργείο Εργασίας, το πρόγραμμα «Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση, καθώς και για την πρόσβαση παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων και ατόμων με αναπηρία, σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης» προκηρύσσεται με αυξημένο προϋπολογισμό συνολικού ύψους 331,2 εκατ. ευρώ. Επισημαίνεται ακόμη ότι για πρώτη φορά το πρόγραμμα της επόμενης περιόδου:

– Είναι ενιαίο για εργαζόμενους γονείς τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα.

– Περιλαμβάνει μια νέα κατηγορία voucher για γονείς με υψηλότερα εισοδήματα που φθάνουν έως 42.000 ευρώ.

– Δίνεται, ύστερα από μία δεκαετία, αύξηση κατά 10% σε κάθε voucher.

Τα κριτήρια επιλογής είναι οικονομικά και κοινωνικά. Για παράδειγμα, δικαίωμα συμμετοχής στο σύνολο των δομών με πλήρη αξία voucher έχουν τα παιδιά οικογενειών με ετήσιο εισόδημα του 2021 που ξεκινάει σε έως 27.000 ευρώ κι έως δύο παιδιά, και φθάνει έως τις 36.000 ευρώ από πέντε παιδιά και άνω. Για βρέφη και παιδιά έως 4 ετών σε βρεφονηπιακούς και παιδικούς σταθμούς, καθώς και σε σταθμούς ολοκληρωμένης φροντίδας, προβλέπεται voucher εφόσον το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα του 2021 για παράδειγμα φθάνει μέχρι 33.000 ευρώ και η οικογένεια έχει έως δύο παιδιά και σταματάει σε 42.000 ευρώ από πέντε παιδιά και άνω.

Επισημαίνεται πως δεν ισχύουν εισοδηματικά κριτήρια για παιδιά με σωματικές, πνευματικές, ψυχικές παθήσεις ή αναπηρίες ή άτομα με αναπηρία, όπως και για γονείς-νόμιμους εκπροσώπους που ανήκουν στην κατηγορία ΑμεΑ.

Οσον αφορά τα κοινωνικά κριτήρια, δίδεται πρόσθετη μοριοδότηση για παιδιά σε μονογονεϊκές οικογένειες, πολυτέκνους, γονείς ή/και αδέλφια με αναπηρία.

ΡΟΥΛΑ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Ισχυρό επενδυτικό ενδιαφέρον για το χαρτοφυλάκιο δανείων 75 ξενοδοχείων

Ισχυρό ενδιαφέρον εκδηλώθηκε για το χαρτοφυλάκιο δανείων ξενοδοχειακών ακινήτων που βαρύνονται με μη εξυπηρετούμενες υποχρεώσεις, το οποίο εκποιεί μέσω διαδικασίας ανταγωνιστικών προσφορών η Intrum. Σύμφωνα με πληροφορίες, δεσμευτικές προσφορές κατέθεσαν, μεταξύ άλλων, σχήματα υπό την Bain Capital, το αμερικανικό fund Apollo, όπως και κοινοπραξία του επενδυτικού ταμείου SMERemediumCap (Smerc) και του ομίλου Θ. Λασκαρίδη που φέρεται να συνεργάζεται με τον ισραηλινό ξενοδοχειακό όμιλο Brown Hotels. Οι εν λόγω υποψήφιοι, όπως έχει αναφέρει η «Κ», διεκδικούν δάνεια ονομαστικής αξίας της τάξεως των 290 εκατ. ευρώ που αφορούν 75 ξενοδοχεία, αν και έως την ολοκλήρωση της διαδικασίας ενδέχεται για διάφορους λόγους ο αριθμός τους να έχει περιοριστεί σε 70. Το συγκεκριμένο πακέτο, το οποίο σύμφωνα με κύκλους της αγοράς εκτιμάται ότι θα αλλάξει χέρια σε τίμημα όχι υψηλότερο του 20% έως 30% της ονομαστικής αξίας των δανείων, ήτοι πέριξ των 150 εκατομμυρίων, θα αποτελέσει και τεστ για το επενδυτικό κλίμα στον ελληνικό τουρισμό, ο οποίος οψίμως ανακάμπτει δυναμικά.

Τα μισά περίπου βρίσκονται σε Δωδεκάνησα, Κρήτη, Κέρκυρα και Κυκλάδες.

Τα μεγαλύτερα από τα 75 ξενοδοχεία του υπό εκποίηση χαρτοφυλακίου περιλαμβάνουν μονάδες πέντε αστέρων στο Ηράκλειο της Κρήτης, με αξία εκτίμησης 17,1 εκατ. ευρώ, τεσσάρων αστέρων στην Ουρανούπολη Χαλκιδικής, αξίας 12,2 εκατ. ευρώ, πέντε αστέρων στα Καρδάμαινα της Κω (11,1 εκατ.), πέντε αστέρων στην Αλεξανδρούπολη και τεσσάρων αστέρων στη Σκιάθο (9 εκατ. ευρώ). Τα περιουσιακά στοιχεία που εκποιούνται περιλαμβάνουν ακόμη ξενοδοχεία τεσσάρων αστέρων στα Χανιά (8,2 εκατ. ευρώ), πέντε αστέρων στον Βόλο (7,7 εκατ. ευρώ), τεσσάρων αστέρων στη Χίο (7,2 εκατ. ευρώ) και πέντε αστέρων στη Θάσο (7,5 εκατ. ευρώ), όπως και οικιστικό ακίνητο στο Λαύριο με αξία εκτίμησης 6,5 εκατ. ευρώ.

SHUTTERSTOCK

Τα έξι στα δέκα ξενοδοχεία με καταγγελμένα δάνεια είναι πέντε και τεσσάρων αστέρων και αθροιστικά έχουν πάνω από 4.000 δωμάτια.

Εν γένει τα μισά περίπου από τα 75 ξενοδοχεία βρίσκονται σε Δωδεκάνησα, Κρήτη, Κέρκυρα και Κυκλάδες. Ωστόσο, περιλαμβάνονται και ξενοδοχειακές μονάδες στη Χαλκιδική, κάποιες σε πόλεις αλλά και λίγες σε ορεινούς και μη παραθαλάσσιους προορισμούς. Αθροιστικά έχουν πάνω από 4.000 δωμάτια, που σημαίνει πως κατά μέσον όρο είναι ξενοδοχεία 50 κλειδιών το καθένα, όμως υπάρχουν και τουλάχιστον 10 μεγαλύτερες μονάδες με δυναμικότητα άνω των 100 δωματίων. Πρόκειται για ξενοδοχεία με καταγγελμένα δάνεια και τα 6 στα 10 είναι πέντε και τεσσάρων αστέρων. Τα περισσότερα πάντως χρήζουν εκτενών ανακαινίσεων.

Η δυναμική του ελληνικού κλάδου της φιλοξενίας έχει προσελκύσει τα προηγούμενα χρόνια έντονο επενδυτικό ενδιαφέρον από το εξωτερικό, με αποτέλεσμα οι τιμές των ξενοδοχειακών ακινήτων να είναι από τις πρώτες που ανέκαμψαν στα προ της κρίσης χρέους επίπεδα και μάλιστα ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του 2010. Εκτοτε, η συνεχής αναβάθμιση των προσφερόμενων υπηρεσιών και των υποδομών έχει μετατοπίσει την τοποθέτηση του ελληνικού τουρισμού στις διεθνείς αγορές σε υψηλότερα εισοδηματικά στρώματα, με αποτέλεσμα η χώρα να ανταγωνίζεται πλέον ευθέως την Ισπανία, την Ιταλία και τη Γαλλία και όχι χώρες όπως η Τουρκία και η Αίγυπτος, όπως συνέβαινε τις προηγούμενες δεκαετίες.

Χαμηλών προσόντων και αμοιβών οι νέες θέσεις εργασίας

Ουραγός η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ενωση στη δημιουργία θέσεων υψηλών δεξιοτήτων

INTIME

Η μείωση των θέσεων εργασίας μεσαίων και υψηλών απαιτήσεων σε δεξιότητες έστρεψε σημαντικό αριθμό εργαζομένων και ανέργων στην αυτοαπασχόληση και στην ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων χαμηλής παραγωγικότητας.

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Θέσεις χαμηλού έως μεσαίου επιπέδου δεξιοτήτων και κατά συνέπεια χαμηλών αμοιβών δημιουργούν οι επιχειρήσεις στην Ελλάδα, με αποτέλεσμα σημαντικός αριθμός εργαζομένων, ανέργων και αναζητούντων εργασία να στρέφεται στην αυτοαπασχόληση και την ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων χαμηλής παραγωγικότητας και προστιθέμενης αξίας, στερώντας κρίσιμο δυναμικό από την εγχώρια αγορά εργασίας και την οικονομία.

Το σοβαρό, ποιοτικό πρόβλημα της εγχώριας αγοράς εργασίας διαπιστώνεται στην εθνική στρατηγική για την απασχόληση, σε μια προσπάθεια του υπουργείου Εργασίας σε συνεργασία με τη Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (ΔΥΠΑ – τ. ΟΑΕΔ) να σχεδιάσουν τις απαιτούμενες παρεμβάσεις - διορθώσεις τόσο σε επίπεδο προσφοράς όσο και σε αυτό της ζήτησης. Και αυτό, γιατί όλα τα στοιχεία σε εγχώριο και ευρωπαϊκό επίπεδο δείχνουν ότι πρακτικά απαιτείται έμφαση τόσο στην ανάπτυξη του εργατικού δυναμικού, μέσω της αναβάθμισης δεξιοτήτων ή της κατάρτισης σε νέες δεξιότητες, όσο και στη δημιουργία νέων, ποιοτικών θέσεων εργασίας από τις ελληνικές επιχειρήσεις.

Αυτό δείχνει άλλωστε και ο δείκτης μέτρησης προσφερόμενων θέσεων εργασίας (Job Vacancy Rate – JVR), με τις ελληνικές επιχειρήσεις να βρίσκονται στις χαμηλότερες θέσεις σε σχέση με τον μέσο όρο σε επίπεδο Ε.Ε.-27. Ο συγκεκριμένος δείκτης παρέχει πληροφορίες για το επίπεδο και τα δομικά χαρακτηριστικά της ζήτησης εργασίας και μετράει τον αριθμό των νέων θέσεων εργασίας, αυτών που είναι κενές ή που πρόκειται να μείνουν κενές, για τις οποίες οι εργοδότες λαμβάνουν άμεσα μέτρα προκειμένου να τις καλύψουν είτε άμεσα είτε μέσα σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Από την έναρξη της δεκαετούς κρίσης, αυξήθηκε σημαντικά το μερίδιο απασχόλησης χαμηλού επιπέδου εξειδίκευσης.

Τα τρία τελευταία χρόνια η μεγάλη πλειονότητα των κλάδων της ελληνικής οικονομίας υπολείπεται δραματικά της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας, σε σύγκριση με την Ε.Ε.-27. Με εξαίρεση τους κλάδους της βιομηχανίας και των κατασκευών, της οικοδομικής δραστηριότητας και των επαγγελματικών, επιστημονικών και τεχνικών υπηρεσιών, οι υπόλοιποι κλάδοι παρουσιάζουν γενικά χαμηλή δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, οπότε και χαμηλή ζήτηση εργασίας, εντείνοντας το πρόβλημα της περιορισμένης σύζευξης της προσφοράς με τη ζήτηση εργασίας και των επίμονα υψηλών ποσοστών ανεργίας.

Το ποιοτικό πρόβλημα

Πέρα από το ζήτημα της ποσότητας, ήτοι τον αριθμό των νέων θέσεων εργασίας που δημιουργούνται από τους διαφορετικούς κλάδους της οικονομίας, από την εξέταση των δεδομένων προκύπτει και ένα ουσιώδες ζήτημα «ποιότητας» των νέων θέσεων (μισθωτής) απασχόλησης. Και αυτό γιατί φαίνεται ότι από το 2010 έως το 2019 δημιουργήθηκε μεγάλος αριθμός νέων θέσεων εργασίας χαμηλών απαιτήσεων δεξιοτήτων, ενώ καταγράφηκε αρνητικός αριθμός νέων θέσεων εργασίας μεσαίων και υψηλών απαιτήσεων. Πρακτικά, από την έναρξη της δεκαετούς οικονομικής κρίσης, αυξήθηκε σημαντικά το μερίδιο απασχόλησης χαμηλού επιπέδου δεξιοτήτων και εξειδίκευσης (με την Ελλάδα να έχει τη μεγαλύτερη αύξηση στο μερίδιο των θέσεων αυτών από τα υπόλοιπα κράτη-μέλη του ΟΟΣΑ), ενώ οι θέσεις εργασίας μεσαίου και υψηλού επιπέδου δεξιοτήτων και εξειδίκευσης μειώνονταν διαρκώς. Και όπως παραδέχεται το υπουργείο Εργασίας, η συνεχής μείωση των διαθέσιμων θέσεων εργασίας μεσαίων και υψηλών απαιτήσεων σε δεξιότητες και εξειδίκευση έστρεψε σημαντικό αριθμό εργαζομένων, ανέργων και αναζητούντων εργασία στην αυτοαπασχόληση και την ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων χαμηλής παραγωγικότητας. Σε αυτό το επίπεδο, οι ειδικοί εντάσσουν και την έξαρση του φαινομένου του brain drain με την εξαγωγή «εγκεφάλων» σε χώρες όπου η προσφορά καλοπληρωμένων θέσεων υψηλών προσόντων είναι υψηλή, αλλά και το φαινόμενο της αδυναμίας κάλυψης 50.000 θέσεων εργασίας στον τουρισμό και τον επισιτισμό.

Σε αντίστοιχα συμπεράσματα οδηγεί και η εξέταση των εκροών του μηχανισμού διάγνωσης των αναγκών της αγοράς εργασίας (ΜΔΑΑΕ) του υπουργείου Εργασίας. Συγκεκριμένα, εξετάζοντας τον δυναμισμό των θέσεων μισθωτής απασχόλησης ιδιωτικού δικαίου για το διάστημα 2016-2021, υπό το πρίσμα των δεξιοτήτων που απαιτούν οι θέσεις αυτές, προκύπτει πως οι περισσότερες θέσεις εργασίας απαιτούσαν ένα μέτριο-προς-χαμηλό επίπεδο δεξιοτήτων, αφού αντιστοιχούν στο επίπεδο 2 από τα 4 επίπεδα δεξιοτήτων που διακρίνει η ταξινόμηση της διεθνούς οργάνωσης εργασίας.

Ειδικότερα, ποσοστό περίπου 14,5% των θέσεων μισθωτής απασχόλησης, που κινείται σε παρόμοια επίπεδα από το 2016 έως το 2021, απαιτούσαν το χαμηλό επίπεδο δεξιοτήτων 1, και αφορούσαν κατά κύριο λόγο ανειδίκευτους εργάτες στη βιομηχανία και τη μεταποίηση, καθαριστές γραφείων και ξενοδοχείων, ανειδίκευτους εργάτες σε δραστηριότητες του πρωτογενούς τομέα, παρόχους οικιακών υπηρεσιών κ.ά. Ποσοστό περίπου 65% (μεσοσταθμικά την περίοδο 2016-2021) των θέσεων μισθωτής εργασίας απαιτούσαν επίπεδο δεξιοτήτων 2 και αφορούσαν κατά κύριο λόγο πωλητές, οδηγούς επαγγελματικών οχημάτων, χειριστές μηχανημάτων στις μεταφορές και κατασκευές, εργαζομένους στους κλάδους της φιλοξενίας και εστίασης κ.α. Ποσοστό περίπου 9% (μεσοσταθμικά την περίοδο 2016-2021) των θέσεων μισθωτής εργασίας απαιτούσαν επίπεδο δεξιοτήτων 3, και αφορούσαν κυρίως επαγγελματίες προπονητές και αθλητές, νοσηλευτικό προσωπικό, φυσικοθεραπευτές, βοηθούς λογιστών και επιχειρηματικών συμβούλων, τεχνολόγους ηλεκτρονικών και τηλεπικοινωνιών, τεχνολόγους φυσικών και χημικών επιστημών και χειριστές εξοπλισμού Η/Υ και συναφών εφαρμογών. Τέλος, ποσοστό περίπου 10% (μεσοσταθμικά την περίοδο 2016-2021) των θέσεων μισθωτής εργασίας απαιτούσαν το υψηλότερο επίπεδο δεξιοτήτων 4 και αφορούσαν κατά κύριο λόγο σχεδιαστές, αναλυτές και προγραμματιστές υπολογιστικών και πληροφοριακών συστημάτων, διευθυντικά στελέχη παραγωγικών και λειτουργικών μεγάλων μονάδων και διοικητικά στελέχη, έμπειρους λογιστές και επιχειρηματικούς συμβούλους κ.ά.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Η νέα συνταγή κερδών στο ντελίβερι φαγητού

Της **KAPEN KOYOK / REUTERS BREAKINGVIEWS**

Η ζάχαρη είναι το αντίδοτο στο αλάτι και στην πικρή γεύση. Οι εταιρείες που δραστηριοποιούνται στις υπηρεσίες διανομής φαγητού με ανάλογο τρόπο αναζητούν τρόπους να συνταιριάσουν τη δική τους ανάγκη για αύξηση της πελατείας τους με την επιδίωξη των επενδυτών για υψηλότερα κέρδη. Το μυστικό συστατικό θα μπορούσε να είναι η πώληση της τεχνολογίας τους σχετικά με τη διανομή φαγητού ως μια επιπλέον υπηρεσία στους ομίλους λιανικού εμπορίου. Εταιρείες τύπου DoorDash, Uber Technologies και Just Eat Takeaway, η οποία είναι η ιδιοκτήτρια της Grubhub, προσαρμόζονται με καταιγιστικούς ρυθμούς στην πραγματικότητα μετά την πανδημία: λιγότεροι νέες πελάτες πλέον παραγγέλνουν, ενώ οι επενδυτές διψούν ολοένα για περισσότερα κέρδη. Το να μπορέσουν οι εταιρείες του ομίλου να επανέλθουν στη γρήγορη ανάπτυξη των τελευταίων δύο ετών της πανδημίας είναι μεγάλη πρόκληση. Το δεύτερο τρίμηνο του τρέχοντος έτους η αύξηση των εσόδων για την DoorDash, της οποίας η αξία αποτιμάται σε 28 δισ. δολ. και έχει επικεφαλής τον Τόνι Σου, ήταν της τάξεως του 30% σε ετήσια βάση εν συγκρίσει με το 83% την ίδια περίοδο του 2021. Το μεικτό περιθώριο κέρδους συρρικνώθηκε στο 43% από το 53% πριν από ένα χρόνο.

Πηγή κερδών για τις εταιρείες διανομής φαγητού η πώληση της τεχνολογίας τους στους ομίλους λιανικού εμπορίου.

Η επιβολή ελέγχου στις δαπάνες για το μάρκετινγκ ή τη διαδικασία προσλήψεων αποτελεί ένα βήμα προς την κερδοφορία. Η επινόηση νέων πηγών εσόδων, λόγου χάριν, επιτρέποντας στα εξυπηρετούμενα εστιατόρια να διαφημίζονται στις πλατφόρμες των εταιρειών διανομής, είναι ένα άλλο. Ο διευθύνων σύμβουλος της Uber, Ντάρα Κοσροβσάχι, ευελπιστεί να αυξήσει τα διαφημιστικά έσοδα από τον βραχίονα διανομής φαγητού κατά επτά φορές έως το 2024 και να φθάσουν το 1 δισ. δολ.

Μια επιλογή για τις επιχειρήσεις τύπου DoorDash είναι η δυνατότητα πολύ γρήγορης παράδοσης ως μία υπηρεσία. Βάσει μιας μηνιαίας συνδρομής, θα μπορούσαν οι αλυσίδες των σούπερ μάρκετ ή άλλοι όμιλοι λιανεμπορίου να χρησιμοποιούν την τεχνογνωσία παρακολούθησης τιμών και οδηγών. Όσοι παρέχουν τεχνολογία, τώρα, θα μπορούσαν να έχουν εκπτώσεις. Άνω των 100 ομίλων, συμπεριλαμβανομένων των Apple και Walmart, ήδη έχουν τέτοιες σχέσεις με την Uber, ενώ η DoorDash κατασκευάζει αποθήκες και παρέχει οδηγούς για λογαριασμό της Loblaw, της μεγαλύτερης αλυσίδας παντοπωλείων του Καναδά.

Δεδομένου ότι η τεχνολογία ήδη υπάρχει, μια τέτοια παράκαμψη θα απέδιδε υψηλότερα περιθώρια κερδών. Οι κολοσσοί της τεχνολογίας με τη χρήση συνδρομών από τη Salesforce έως τη SAP έχουν χονδρικά 70% μεικτά περιθώρια εν συγκρίσει με το 40% των επιχειρήσεων διανομής φαγητού τύπου Deliveroo, την οποία στηρίζει η Amazon. Και αυτό μεταφράζεται σε υψηλότερη βαθμολόγηση από το επενδυτικό κοινό, μια και κατά μέσον όρο οι εταιρείες λογισμικού έχουν μετοχές που διαπραγματεύονται σχεδόν επτά φορές τα έσοδα του 2024.

Στερεύουν οι ποταμοί της Ευρώπης πλήττοντας εμπόριο και ενέργεια

Στον Ρήνο δεν διέρχονται πλοία, στον Δούναβη σταμάτησε η μεταφορά σιτηρών

Συνεισφέρουν περίπου 80 δισ. ευρώ στην οικονομία της Ε.Ε. και διαμέσου αυτών διέρχεται πάνω από ένας τόνος φορτίου ετησίως για κάθε πολίτη της Ε.Ε., ενώ κάποιοι εξυπηρετούν την παραγωγή ενέργειας. Τώρα, όμως, στερεύουν οι ποταμοί της Ευρώπης, από τον Ρήνο μέχρι τον Δούναβη και άλλους μικρότερους και λιγότερο γνωστούς ποταμούς της Γηραιάς Ηπείρου. Το πλήγμα αναμένεται να είναι μεγαλύτερο από τη ζημιά 5 δισ. ευρώ που προκάλεσε το 2018 η διακοπή του εμπορίου μέσω Ρήνου, όταν είχε μειωθεί τόσο η στάθμη των υδάτων του ώστε δεν ήταν δυνατόν να συνεχισθεί η κυκλοφορία των πλοίων.

Στον Ρήνο, που εδώ και αιώνες αποτελεί πυλώνα των οικονομιών της Γερμανίας, της Ολλανδίας και της Ελβετίας, έχει μειωθεί τόσο η στάθμη του νερού ώστε δεν μπορούν να διέλθουν πλοία, με αποτέλεσμα να διακόπτεται η μεταφορά ντίζελ και άνθρακα που καταλήγει σε μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Ο Δούναβης, που εκτείνεται σε μήκος περίπου 2.897 χιλιομέτρων και διασχίζει την κεντρική Ευρώπη φτάνοντας μέχρι τη Μαύρη Θάλασσα, τείνει επίσης να στερέψει με αποτέλεσμα να μην εξυπηρετεί πλέον τη μεταφορά και το εμπόριο σιτηρών και πολλών άλλων. Σε όλη την Ευρώπη οι μεταφορές αποτελούν μόνο μία πλευρά του εμπορίου που εξυπηρετείται από τους ποταμούς και τώρα πλήττεται από την κλιματική κρίση. Στη Γαλλία, για παράδειγμα, η ενεργειακή κρίση επιδεινώνεται επειδή έχει ανέβει τόσο η θερμοκρασία των υδάτων του Ροδανού και του Γκαρόν ώστε δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ψύξη των πυρηνικών αντιδραστήρων της χώρας, οι μισοί από τους οποίους είναι ήδη εκτός λειτουργίας για εργασίες συντήρησης. Στην Ιταλία έχει τόσο μειωθεί η στάθμη των υδάτων του Πάδου, ώστε δεν αρκεί για να ποτιστούν οι ορυζώνες, και η Νορβηγία ετοιμάζεται να διακόψει τις εξαγωγές ενέργειας στην Ε.Ε. επειδή έχει μειωθεί η στάθμη του νερού στις υδροηλεκτρικές εγκαταστάσεις της και δεν επαρκεί για να διασφαλίσει την ηλεκτροδότηση των νοικοκυριών της χώρας.

Στον Ρήνο, που αποτελεί πυλώνα των οικονομιών της Γερμανίας, της Ολλανδίας και της Ελβετίας, έχει μειωθεί τόσο η στάθμη του νερού ώστε δεν μπορούν να διέλθουν πλοία, με αποτέλεσμα να διακόπτεται η μεταφορά ντίζελ και άνθρακα που καταλήγει σε μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.

A.P.

Προβλήματα στη Γαλλία με τους πυρηνικούς αντιδραστήρες και στη Νορβηγία με τις υδροηλεκτρικές εγκαταστάσεις.

Ακόμη και τις καλύτερες εποχές, είναι πρόβλημα να διακόπτεται η κίνηση μέσω ποταμών και καναλιών, αλλά τώρα η κατάσταση είναι ανησυχητική δεδομένου ότι η Ευρώπη βρίσκεται στα πρόθυρα ύφεσης εξαιτίας του πληθωρισμού που επιταχύνθηκε από τον πόλεμο στην Ουκρανία και έχει περιορίσει την προσφορά ενέργειας και τροφίμων. Τέσσερα χρόνια από το 2018, όταν η μείωση της στάθμης των υδάτων του Ρήνου εμπόδισε τη διέλευση πλοίων, η Ευρώπη αντιμετωπίζει την επιτακτική ανάγκη να θωρακίσει τις μεταφορές μέσω ποταμών και καναλιών. «Το πρόβλημα δεν είναι μόνον οι μεταφορές εμπορευμάτων ή η άρδευση, αλλά πάρα πολλά πράγματα», τονίζει η Σεσίλ Αζβάρντ, διευθύντρια στη γαλλική εταιρεία διαχείρισης υδάτινων πόρων VNF, που υπογραμμίζει πως «οι ποταμοί είναι μέρος της κληρονομιάς μας». Σύμφωνα με τον Αλμπέρ Γιαν Σουάρτ, οικονομολόγο συγκοινωνιολόγο στην ABN Amro Bank NV, οι επιπτώσεις στις ευρωπαϊκές οικονομίες θα είναι πολύ χειρότερες από τη ζημιά των 5 δισ. ευρώ που επέφερε η διακοπή του διαμετακομιστικού εμπορίου στον Ρήνο το 2018. «Θα περιοριστεί δραματικά η δυνατότητα μεταφορών μέσω ποταμών και καναλιών, καθώς έχουν μειωθεί σοβαρά οι βροχοπτώσεις, ενώ στη Γερμανία θα σημειώσουν περαιτέρω άνοδο οι τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας».

BLOOMBERG

Ξεμένει από κινητήρες αεροσκαφών η Airbus

Πιο αργός ήταν ο ρυθμός παραδόσεων αεροσκαφών της αεροναυπηγικής εταιρείας Airbus τον Ιούλιο εξαιτίας των ελλείψεων στην τροφοδοτική αλυσίδα, οι οποίες άφησαν ημιτελή τζετ χωρίς κινητήρες. Παρά ταύτα, υπάρχουν και καλές ειδήσεις, μιας και η εταιρεία επιβεβαίωσε τη μεγάλη παραγγελία της από την Κίνα, η οποία αφορά σχεδόν 300 αεροπλάνα. Ειδικότερα, τον περασμένο μήνα διέθεσε στη διεθνή αγορά 46 τζετ εν συγκρίσει με τα 60 του Ιουνίου και τα 47 του Ιουλίου του 2021. Αθροιστικά μιλώντας, τώρα, για το σύνολο του τρέχοντος έτους η Airbus αναμένει να παραδώσει λιγότερα τζετ από όσα αρχικώς είχε εκτιμήσει λόγω προβλημάτων στις προμήθειες κινητήρων. Νωρίτερα είχε κάνει λόγο για 720 και τώρα για 700 αεροσκάφη στο σύνολο του 2022.

Στην πλειονότητά τους τα Airbus βραχείας ατράκτου κατασκευάζονται στα κέντρα παραγωγής της εταιρείας στην Τουλούζη της Γαλλίας και στο Αμβούργο της Γερμανίας. Η αναλύτρια του κλάδου της αεροναυπηγικής Κλόε Λεμαρί, στην εταιρεία Jefferies, επισημαίνει ότι ο Αύγουστος θα είναι ένας ήσυχος μήνας χωρίς εκπλήξεις ως προς τις παραδόσεις αεροσκαφών, όπως φαίνεται από την παρακολούθηση που κάνει η ίδια σχετικά με τις δοκιμαστικές πτήσεις. Χθες η τιμή της μετοχής της Airbus είχε άνοδο 0,75% στις πρωινές συναλλαγές. Για το σύνολο των 7 μηνών του 2022 η εταιρεία διέθεσε στην πελατεία της 343 τζετ ή ακριβέστερα 341, διότι αφαίρεσε τα δύο A350 που είχαν κατασκευαστεί για τη ρωσική Aeroflot, αλλά ήταν αδύνατον να της δοθούν λόγω των κυρώσεων της Ε.Ε. και των ΗΠΑ εις βάρος της Μόσχας. Αντ' αυτής η Τουρκία ήταν η χώρα η οποία τελικώς παρέλαβε τα δύο A350 της Airbus. Επιπλέον, η εταιρεία δήλωσε πως ακύρωσε και μία ακόμη παραγγελία της Aeroflot, η οποία αφορούσε τέσσερα A350, τα οποία δεν αποκλείεται να καταλήξουν στην Τουρκία και πάλι, όπως αναφέρουν πηγές του κλάδου της αεροναυπηγικής.

Η Airbus επισφράγισε μία μεγάλη παραγγελία σχεδόν τριακοσίων αεροσκαφών για κρατικές αεροπορικές εταιρείες της Κίνας.

REUTERS

Επιβράδυνση στις παραδόσεις λόγω ελλείψεων στην τροφοδοτική αλυσίδα.

Εν τω μεταξύ, η ευρωπαϊκή αεροναυπηγική εταιρεία επισφράγισε μια σοβαρή παραγγελία σχεδόν τριακοσίων αεροσκαφών για κρατικές αεροπορικές εταιρείες της Κίνας, η οποία είχε ανακοινωθεί τον περασμένο μήνα. Συν τοις άλλοις, είχε και άλλες παραγγελίες, οι οποίες και αυτές έγιναν στο πλαίσιο της Διεθνούς Αεροπορικής Εκθεσης του Φάρνμπορο. Από τις αρχές της χρονιάς και μέχρι σήμερα η Airbus έχει πουλήσει 843 αεροσκάφη ή 656, αφότου ο αριθμός προσαρμοστεί στις ακυρώσεις. Από την απέναντι πλευρά του Ατλαντικού, η βασική της ανταγωνίστρια Boeing, η οποία κυριαρχούσε στα πρωτοσέλιδα και στα ρεπορτάζ κατά τη διάρκεια της έκθεσης του Φάρνμπορο, διότι προσπαθούσε να ενεργοποιήσει εκ νέου το αγοραστικό ενδιαφέρον για το προβληματικό 737 MAX, αναμενόταν αργά χθες να παρουσιάσει τα τελευταία στοιχεία παραδόσεων. Πάντως, θα πρέπει να αναφερθεί ότι τα αριθμητικά στοιχεία των παραγγελιών της Airbus ακόμη δεν έχουν αποτυπώσει την απόφασή της να διακόψει τις επαγγελματικές σχέσεις της με την Qatar Airways λόγω σοβαρής διένεξης σε θέματα ασφαλείας για περισσότερα από 20 τζετ A350, που ήδη κατείχε η τελευταία. Τέλος, την προηγούμενη εβδομάδα το Ρόιτερς είχε αποκλειστικά αναφέρει ότι η Airbus είχε ανακαλέσει όλες τις παραγγελίες της αεροπορικής για τζετ A350.

REUTERS

Κυνήγι θησαυρού από κροίσους στη δυτική ακτή της Γροιλανδίας

Μπέζος, Γκέιτς, Μπλούμπεργκ χρηματοδοτούν έρευνες για νικέλιο και κοβάλτιο

Οι πάγοι που λιώνουν στη Γροιλανδία με ανησυχητικά γρήγορους ρυθμούς προσφέρουν μοναδική ευκαιρία σε επενδυτές και εταιρείες εξόρυξης που αναζητούν ένα «θησαυροφυλάκιο» φυσικών πόρων, ικανών να τροφοδοτήσουν τη μετάβαση στην πράσινη ενέργεια.

REUTERS

Ορισμένοι από τους πλουσιότερους ανθρώπους του κόσμου χρηματοδοτούν ένα εκτεταμένο «κυνήγι του θησαυρού» με ελικόπτερα, μη επανδρωμένα αεροσκάφη και μεταβιβαστές στη δυτική ακτή της Γροιλανδίας. Η κλιματική κρίση και οι πάγοι που λιώνουν στη Γροιλανδία με ανησυχητικά γρήγορους ρυθμούς προσφέρουν μοναδική ευκαιρία σε επενδυτές και εταιρείες εξόρυξης που αναζητούν ένα «θησαυροφυλάκιο» φυσικών πόρων, ικανών να τροφοδοτήσουν τη μετάβαση στην πράσινη ενέργεια. Ετσι, δισεκατομμυριούχοι όπως οι Τζεφ Μπέζος, Μπιλ Γκέιτς και Μάικλ Μπλούμπεργκ στοιχηματίζουν πως κάτω από τους λόφους και τις κοιλάδες στη νήσο Ντίσκο της Γροιλανδίας και στη χερσόνησο Νιούσουακ υπάρχουν μεγάλες ποσότητες ορυκτών που θα μπορούσαν να κινήσουν εκατοντάδες εκατομμύρια ηλεκτροκίνητα οχήματα. Χρηματοδοτούν, έτσι, τη νεοφυή εταιρεία εκμετάλλευσης μεταλλευμάτων Kobold Metals, που αναζητά κοβάλτιο και νικέλιο στο υπέδαφος της παγωμένης Γροιλανδίας. «Αναζητούμε ένα κοίτασμα που θα είναι το πρώτο ή το δεύτερο μεγαλύτερο στον κόσμο κοίτασμα νικελίου και κοβαλτίου», τόνισε στο CNN ο Κουρτ Χάουζ, διευθύνων σύμβουλος της Kobold Metals. Η εταιρεία προσβλέπει στα δυσθεώρητα κέρδη που θα της αποδώσει ο εντοπισμός ειδικότερα αυτών των δύο μετάλλων, οι τιμές των οποίων αυξάνονται διαρκώς τα τελευταία χρόνια, καθώς είναι αναγκαία για την ηλεκτροκίνηση και τη στροφή στην πράσινη οικονομία. Οι τιμές αυτών των μετάλλων, που ήδη είχαν πάρει την ανιούσα λόγω της στροφής στην ηλεκτροκίνηση, τους τελευταίους μήνες έχουν εκτοξευθεί περαιτέρω εξαιτίας του πολέμου στην Ουκρανία. Η τιμή του κοβαλτίου βρίσκεται έτσι κοντά στις 74.000 δολάρια ο τόνος, καταγράφοντας άνοδο σχεδόν 70% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους. Σε ό,τι αφορά την τιμή του νικελίου, έχει μεν υποχωρήσει κατά 80% από τα διαστημικά επίπεδα στα οποία εκτοξεύθηκε τεχνητά τον Μάρτιο στο πλαίσιο χρηματιστηριακών παιγνίων, αλλά ανέρχεται σε 21.000 δολάρια ο τόνος, επίπεδα αρκετά υψηλά για να ενθαρρύνει επενδύσεις στην παραγωγή του.

Τα δύο μέταλλα είναι αναγκαία για την ηλεκτροκίνηση και τη στροφή στην πράσινη οικονομία.

Ετσι η Kobold Metals συνεργάζεται με την Bluejay Mining και επιχειρούν από κοινού να εντοπίσουν στο υπέδαφος της Γροιλανδίας τα σπάνια και πολύτιμα μέταλλα που απαιτούνται για την κατασκευή ηλεκτροκίνητων οχημάτων και μπαταριών. Στο πλαίσιο των προσπαθειών τους, έχουν επιστρατεύσει τριάντα γεωλόγους, γεωφυσικούς, πιλότους και μηχανικούς, ακόμη και σεφ, που έχουν κατασκηνώσει εκεί όπου οι δύο εταιρείες αναζητούν τον θαμμένο θησαυρό. Λαμβάνουν δείγματα του εδάφους και χρησιμοποιούν μη επανδρωμένα αεροσκάφη αλλά και ελικόπτερα με ειδικούς πομπούς για γεωλογικές χαρτογραφήσεις. Χρησιμοποιούν συστήματα τεχνητής νοημοσύνης για να αναλύσουν τα δεδομένα και να εντοπίσουν πού ακριβώς πρέπει να αρχίσουν τις γεωτρήσεις από το επόμενο καλοκαίρι. Σύμφωνα με το Γεωλογικό Ινστιτούτο της Δανίας και της Γροιλανδίας, η Γροιλανδία θα μπορούσε να εξελιχθεί σε παγκόσμιο κέντρο εξόρυξης ορυκτών όπως ο άνθρακας, ο χαλκός, ο χρυσός, ο ψευδάργυρος και οι σπάνιες γαίες. Από την πλευρά της, η κυβέρνηση της Γροιλανδίας έχει αξιολογήσει περιοχές χωρίς πάγους για τον εντοπισμό μετάλλων ή οποιουδήποτε άλλου πλούτου μπορεί να κρύβει το υπέδαφος της έως τώρα, αλλά, όπως όλα δείχνουν, όχι και για πολύ ακόμη παγωμένης χώρας.

Στα 16 τρισ. δολ. έφτασε το χρέος των νοικοκυριών στις ΗΠΑ

Σημάδια επιδείνωσης στις καθυστερήσεις πληρωμών «βλέπει» η Fed Νέας Υόρκης

Τα αμερικανικά νοικοκυριά είναι υπερχρεωμένα σε μια περίοδο που επίκεινται νέες αυξήσεις επιτοκίων που, όπως επισημαίνει σχετικό ρεπορτάζ των Financial Times, θα καταστήσουν δυσχερέστερη την αποπληρωμή των χρεών τους. Σύμφωνα με έρευνα της Federal Reserve της Νέας Υόρκης, το δεύτερο τρίμηνο το χρέος των αμερικανικών νοικοκυριών έφτασε στα 16 τρισ. δολάρια, καταγράφοντας αύξηση κατά 2 τρισ. δολάρια σε σύγκριση με τα προ πανδημίας επίπεδα. Μέχρι στιγμής, τα ποσοστά καθυστέρησης των πληρωμών παραμένουν σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα, περίπου στο 2,7%.

Ωστόσο, η Fed Νέας Υόρκης επισημαίνει πως τελευταία παρουσιάζεται αυξητική τάση καθυστέρησης των πληρωμών σε ό,τι αφορά τις πιστωτικές κάρτες και τα δάνεια αγοράς αυτοκινήτου και ειδικότερα σε περιοχές χαμηλού εισοδήματος και μεταξύ δανειοληπτών χαμηλής εξασφάλισης. Ως εκ τούτου η Fed ερμηνεύει τα στοιχεία αυτά ως ενδείξεις πως επίκειται επιδείνωση σε ό,τι αφορά τις καθυστερήσεις στις πληρωμές.

Η Fed Νέας Υόρκης επισημαίνει πως τελευταία παρουσιάζεται αυξητική τάση καθυστέρησης των πληρωμών σε ό,τι αφορά τις πιστωτικές κάρτες και τα δάνεια αγοράς αυτοκινήτου, και ειδικότερα σε περιοχές χαμηλού εισοδήματος και μεταξύ δανειοληπτών χαμηλής εξασφάλισης.

A.P.

Την ίδια στιγμή, οι βαθύπλουτοι της Αμερικής δαπανούν τον δυσθεώρητο πλούτο τους επιδεικνύοντάς τον ή εμπλεκόμενοι σε ατέρμονες επιχειρηματικές διενέξεις. Μέχρι τον Μάιο ο πλούτος των Αμερικανών δισεκατομμυριούχων είχε αυξηθεί κατά περισσότερο από 1,7 τρισ. δολάρια σε σύγκριση με τα προ πανδημίας επίπεδα, καταγράφοντας αύξηση σχεδόν 60%, σύμφωνα με το Ινστιτούτο Μελετών Πολιτικής και την οργάνωση Αμερικανοί υπέρ της Φορολογικής Δικαιοσύνης. Οπως τονίζει σχετικό σχόλιο του CNN, θα μπορούσαν να διαθέσουν ένα τμήμα του αυξημένου πλούτου τους για να διευκολύνουν τη ζωή των συμπατριωτών τους ή τουλάχιστον να ανακουφίσουν τα δεινά που έχει προκαλέσει η πανδημία. Αντιθέτως, ο Τζεφ Μπέζος αγόρασε θαλαμηγό τόσο μεγάλη ώστε δεν μπορούσε να την κινήσει για να βγει από το λιμάνι και ο Ελον Μασκ ενεπλάκη στο σίριαλ της διαμάχης με το Twitter για την πρόταση εξαγοράς του έναντι 44 δισ. δολαρίων από την οποία προσπαθεί να απεμπλακεί. Και το χάσμα της ανισότητας εξακολουθεί να διευρύνεται στις ΗΠΑ. Πρόσφατη έρευνα του Ινστιτούτου Πολιτικών Μελετών μεταξύ 300 μεγάλων αμερικανικών επιχειρήσεων κατέληξε στη διαπίστωση ότι στη διάρκεια του περασμένου έτους το χάσμα ανάμεσα στις αποδοχές των διευθυντών συμβούλων και εκείνες ενός μέσου υπαλλήλου της ίδιας επιχείρησης διευρύνθηκε σε μια αναλογία 670 προς ένα από το ήδη ιλιγγιώδες 604 προς ένα στο οποίο ήταν το 2020.

Την ίδια στιγμή, οι Αμερικανοί μεγιστάνες έγιναν πιο πλούσιοι και οι Ευρωπαίοι, παρά τον πληθωρισμό, κάνουν διακοπές.

Οι Ευρωπαίοι πάντως, παρά τον πληθωρισμό και τη διαφαινόμενη ύφεση που απειλεί την Ευρωζώνη, παραμένουν απτόητοι και κάνουν διακοπές. Ο τουριστικός κολοσσός TUI αναφέρει πως οι κρατήσεις για φέτος το καλοκαίρι βρίσκονται ήδη στο 90% των προ πανδημίας επιπέδων, μολονότι οι τιμές και το συνολικό κόστος ενός πακέτου διακοπών έχουν αυξηθεί κατά περίπου 20% σε σύγκριση με τα προ πανδημίας επίπεδα. Σε ό,τι αφορά ειδικότερα την TUI, παρουσίασε μειωμένη κερδοφορία καθώς της έχει κοστίσει έως τώρα 75 εκατ. ευρώ το χάος που αντιμετώπισαν τα μεγαλύτερα αεροδρόμια της Ευρώπης, εξαιτίας του μειωμένου προσωπικού που καλείται να διαχειριστεί τη ραγδαία αύξηση των Ευρωπαίων ταξιδιωτών.

BLOOMBERG, CNN, FINANCIAL TIMES

Ρεκόρ καταγράφουν οι οφειλές Βρετανών στις εταιρείες ενέργειας

Χωρίς να έχει μπει ακόμη ο ευρωπαϊκός χειμώνας και προτού κλιμακωθούν περαιτέρω οι τιμές της ενέργειας, τα βρετανικά νοικοκυριά χρωστούν ήδη στις εταιρείες ενέργειας 1,3 δισ. στερλίνες, ποσό αντίστοιχο του 1,4 δισ. ευρώ. Τα στοιχεία αυτά καταγράφονται δύο μήνες προτού αυξηθούν εκ νέου οι λογαριασμοί κατά 80%. Οι Βρετανοί καταναλωτές συνήθως δεν συγκεντρώνουν χρέη προς τους παρόχους τους στη διάρκεια των θερινών μηνών όταν μειώνεται η ζήτηση για ενέργεια. Οπως επισημαίνουν όμως εμπειρογνώμονες του κλάδου, το συνολικό κόστος της ενέργειας για τα βρετανικά νοικοκυριά είναι ήδη τριπλάσιο σε σύγκριση με τα επίπεδα στα οποία βρισκόταν μόλις πριν από ένα έτος. Ετσι, έξι εκατομμύρια νοικοκυριά σε όλη την επικράτεια της Βρετανίας χρωστούν στον εκάστοτε πάροχό τους κατά μέσον όρο 206 στερλίνες το καθένα, ποσό αντίστοιχο των 244 ευρώ, ενώ τον Απρίλιο το ποσό ήταν 188 στερλίνες, αντίστοιχο περίπου των 223 ευρώ. Επίσης, το χρέος των νοικοκυριών στους παρόχους ενέργειας ήταν τον Ιούλιο υπερδιπλάσιο από τα επίπεδα του περασμένου Σεπτεμβρίου. Η εικόνα είναι ανησυχητική καθώς από το 2018, οπότε επιβλήθηκε το ανώτατο όριο των τιμών στη Βρετανία, τα χρέη των νοικοκυριών στους παρόχους ενέργειας μειώνονται σταθερά στη διάρκεια του καλοκαιριού. Το φετινό καλοκαίρι αποτελεί εξαίρεση, με το χρέος να έχει αυξηθεί κατά 10% στο διάστημα από τον Απρίλιο μέχρι τον Ιούλιο.

Τα βρετανικά νοικοκυριά χρωστούν ήδη στις εταιρείες ενέργειας 1,3 δισ. στερλίνες, ποσό αντίστοιχο του 1,4 δισ. ευρώ.

REUTERS

Τα στοιχεία προοιωνίζονται δυσάρεστες εξελίξεις τόσο για τους παρόχους όσο και για τους ίδιους τους Βρετανούς. Σύμφωνα με τις τελευταίες εκτιμήσεις αναλυτών της εταιρείας Uswitch, που παρέχει συγκριτικά στοιχεία για το κόστος της ενέργειας, η ρυθμιστική αρχή της Βρετανίας, Ofgem, αναμένεται να αυξήσει το ανώτατο όριο για τους λογαριασμούς της ηλεκτρικής ενέργειας στις 3.582 στερλίνες ετησίως, ποσό αντίστοιχο των 4.242,5 ευρώ, για το μέσο νοικοκυριό αρχής γενομένης από τον Οκτώβριο. Η Τζουστίνα Μιλτιέντιτ, υπεύθυνη πολιτικής στην USwitch, υπογραμμίζει πως τα χρέη των Βρετανών στις ενεργειακές εταιρείες έχουν σημειώσει ιστορικό ρεκόρ και αυτό συμβαίνει στη χειρίστη δυνατή συγκυρία. Οπως εξηγεί η ίδια, έπεται ο χειμώνας που σημαίνει ότι η περαιτέρω εκτόξευση των τιμών της ενέργειας θα οδηγήσει στην ένδεια πολλά νοικοκυριά.

Το χρέος των νοικοκυριών στους παρόχους ήταν τον Ιούλιο υπερδιπλάσιο από τα επίπεδα του περασμένου Σεπτεμβρίου.

BLOOMBERG

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
Real Estate
ΣΑΒΒΑΤΟ 13 - ΚΥΡΙΑΚΗ 14 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2022

187.695 καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης σε όλη τη χώρα

Συνολικά 187.695 είναι τα καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης που λειτουργούν σήμερα στην ελληνική επικράτεια. Πρόκειται για έναν αριθμό αισθητά υψηλότερο συγκριτικά με τα μέχρι σήμερα δεδομένα, τα οποία τοποθετούσαν το μέγεθος της αγοράς σε περίπου 120.000 καταλύματα. Στο συμπέρασμα αυτό καταλήγει σχετική έρευνα της εταιρείας Transparent, στρατηγικού συνεργάτη του Συνδέσμου Εταιρειών Βραχυχρόνιας Μίσθωσης Ακινήτων (STAMA Greece), η οποία είναι και η μόνη που συμπεριλαμβάνει και τις καταχωρίσεις στην πλατφόρμα του Booking και του Trip Advisor, πέραν δηλαδή του Airbnb και του VRBO.

Σύμφωνα με τον STAMA, για την εξασφάλιση της μεγαλύτερης δυνατής ακρίβειας των στοιχείων, έχουν αφαιρεθεί όλες οι διπλοεγγραφές, ενώ συμπεριλαμβάνονται και καταχωρίσεις που ενδεχομένως να μην είναι ακίνητα, αλλά να λειτουργούν ως χώροι φιλοξενίας επισκεπτών, όπως για παράδειγμα σκάφη. Στο πλαίσιο αυτό, στην Αττική περιλαμβάνονται σήμερα 11.328 καταλύματα, αποτελώντας τη μεγαλύτερη αγορά μεταξύ των επιμέρους περιοχών της χώρας. Στη Θεσσαλονίκη εντοπίζονται 3.047 καταλύματα. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι τα παραπάνω στοιχεία αφορούν αποκλειστικά ακίνητα τα οποία διαθέτουν αριθμό μητρώου, είναι δηλαδή πλήρως νόμιμα. Παράλληλα, όπως τονίζει ο STAMA, «είναι πάγια θέση μας να "κατέβουν" ακίνητα χωρίς αριθμό μητρώου από τις πλατφόρμες. Το επισημαίνουμε σε κάθε επαφή μας με τους εκπροσώπους των πλατφορμών και τους αρμόδιους φορείς». Υπενθυμίζεται ότι στην αρχική διαδικασία ελέγχου που είχε πραγματοποιήσει η ΑΑΔΕ, πριν από το ξέσπασμα της πανδημίας, είχαν εμφανιστεί περίπου 20.000 καταλύματα τα οποία δεν διέθεταν αριθμό μητρώου αλλά εξακολουθούσαν να είναι αναρτημένα στις ψηφιακές πλατφόρμες. Τα ακίνητα αυτά, δηλαδή, παρήγαγαν αφορολόγητο εισόδημα για τους ιδιοκτήτες τους.

Σύμφωνα με τους φορείς του κλάδου, θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι ο αριθμός των καταλυμάτων είναι δυναμικός και όχι γραμμικός. Εν ολίγοις, άλλος είναι ο αριθμός των καταλυμάτων κατά τη θερινή περίοδο και εντελώς διαφορετικός (κι αισθητά μικρότερος) την περίοδο των χειμερινών μηνών. Επίσης, όπως αναφέρει ο STAMA, κατά την περίοδο της πανδημίας πολλά ακίνητα αποσύρθηκαν από τη βραχυχρόνια μίσθωση. Κάποια μεταφέρθηκαν στη μακροχρόνια μίσθωση, ενώ κάποια άλλα (από όσα είχαν αποσυρθεί) επιστρέφουν τώρα στις ψηφιακές πλατφόρμες.

Η μεγαλύτερη αγορά είναι στην Αττική, με 11.328 ακίνητα βραχυχρόνιας μίσθωσης.

Πανευρωπαϊκή πρωτιά της Ελλάδας στο Airbnb

Αυξημένη κατά 26% η ζήτηση για βραχυχρόνιες μισθώσεις σε σύγκριση με το 2019

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Με τον ταχύτερο ρυθμό σε πανευρωπαϊκό επίπεδο ανακάμπτει ο τομέας των βραχυχρόνιων μισθώσεων στην Ελλάδα, ακολουθώντας σε άμεση αντιστοιχία τη γενικότερη πορεία του τουρισμού φέτος. Σύμφωνα με την τελευταία μηνιαία έρευνα της AirDNA, προκύπτει ότι η ζήτηση για βραχυχρόνιες μισθώσεις κατά τη θερινή περίοδο, με βάση τις κρατήσεις που έχουν γίνει για τους μήνες Ιούλιο, Αύγουστο και Σεπτέμβριο, καταγράφει αύξηση της τάξεως του 26,5% σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2019, αποτελώντας την κορυφαία επίδοση πανευρωπαϊκά.

Αντίστοιχα, τον μήνα Ιούνιο, η αύξηση των διανυκτερεύσεων από το 2019 διαμορφώθηκε σε 27,2%, ενώ ακολουθούν η Γερμανία με αύξηση 26,1% και η Γαλλία με αύξηση 17,5%. Συγκριτικά με τον αντίστοιχο μήνα του 2021, η αύξηση της ζήτησης στην Ελλάδα άγγιξε το 99,6%, κατατάσσοντας τη χώρα στην τρίτη θέση, πίσω μόνο από την Κροατία, όπου η αύξηση των διανυκτερεύσεων άγγιξε το 131,8% και τη Νορβηγία, με αύξηση της τάξεως του 117%.

Η μεγαλύτερη αύξηση της ζήτησης συγκριτικά με το 2019 καταγράφεταιστα Δωδεκάνησα (46,8%).

Σε πρόσφατη παρουσίαση του αντιπροέδρου του τομέα έρευνας της AirDNA, Τζέιμι Λέιν, στο πλαίσιο διαδικτυακής ενημέρωσης του ελληνικού τμήματος του ULI (Urban Land Institute), προέκυψε ότι οι περιοχές που καταγράφουν τη μεγαλύτερη αύξηση της ζήτησης σε σχέση με το 2019, είναι τα Δωδεκάνησα με 46,8%.

Οι τιμές ανά διανυκτέρευση στην Ελλάδα είναι αυξημένες κατά 7,3% σε σχέση με πέρυσι, ωστόσο για τους επόμενους μήνες διαφαίνεται μια τάση υποχώρησης κατά 1,1%.

Ακολουθούν οι Κυκλάδες με αύξηση κατά 43,8%, η Ηπειρος με 38,9%, τα νησιά του Ιονίου με 35,6% και η Κρήτη με 36,2%. Οσον αφορά τις επιμέρους περιοχές, στην κορυφή της ζήτησης για το φετινό καλοκαίρι βρίσκεται η Κως με αύξηση κατά 101,7% έναντι του 2019, ενώ έπεται η Τήνος με αύξηση κρατήσεων κατά 59,7%, η Σαντορίνη με άνοδο κατά 58,3%, η Κέρκυρα (57,2%), η Ζάκυνθος (51,7%), ενώ στη Ρόδο η αύξηση αγγίζει το 44,7%.

Στις Κυκλάδες, σημαντική αύξηση καταγράφουν επίσης η Νάξος με 51,5%, η Μήλος με 50,4% και η Μύκονος με 38,8%. Στον αντίποδα, σε σχέση με το 2019, η ζήτηση στο κέντρο της Αθήνας είναι μόλις 1,4% υψηλότερη. Πρόκειται για μια ένδειξη ότι ναι μεν η αγορά του λεκανοπεδίου έχει πλέον επιστρέψει στα προ πανδημίας επίπεδα, ωστόσο οι περισσότεροι ξένοι επισκέπτες προτιμούν σε μεγαλύτερο βαθμό κάποιον τουριστικό προορισμό, τουλάχιστον φέτος.

Θετικά είναι τα μηνύματα και από το μέτωπο της πληρότητας. Ειδικότερα, η μέση πληρότητα τον Ιούνιο σημείωσε αύξηση κατά 8,4% έναντι του αντίστοιχου μήνα του 2019, πίσω μόνο από την Ιταλία και την Πορτογαλία, όπου η πληρότητα αυξήθηκε κατά 12,9% και 12,2% αντίστοιχα. Αυτό οφείλεται ίσως στο γεγονός ότι σε αμφότερες τις χώρες η προσφορά καταλυμάτων παραμένει κατά 16,2% χαμηλότερη από το 2019, τη στιγμή που στην Ελλάδα σημειώθηκε μια αύξηση της τάξεως του 5,1% σε πανελλαδικό επίπεδο. Σήμερα, υπολογίζεται ότι ο συνολικός αριθμός των καταλυμάτων που λειτουργούν σε πλατφόρμες βραχυχρόνιας μίσθωσης ανέρχεται σε 120.000 πανελλαδικά. Από την άλλη πλευρά όμως στην Ελλάδα, η ζήτηση αυξήθηκε κατά 27,2%, έναντι αύξησης κατά 6,8% στην Ιταλία και μόλις 0,5% στην Πορτογαλία (Ιούνιος 2022 - Ιούνιος 2019).

Οσον αφορά τις τιμές ανά διανυκτέρευση, στην Ελλάδα παρατηρείται αύξηση κατά 7,3% σε σχέση με πέρυσι, ωστόσο για τους επόμενους μήνες διαφαίνεται μια τάση υποχώρησης κατά 1,1% σε σχέση με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα. Αυτό σημαίνει ότι η χώρα θα είναι αρκετά ανταγωνιστική, εξηγώντας ίσως και την προτίμηση που δείχνουν οι ξένοι επισκέπτες προς τα εγχώρια καταλύματα βραχυχρόνιων μισθώσεων.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Πώς κύλησε η επταμηνία του 2022

Το «Ο Αύγουστος είναι πάντα «νεκρός» μήνας…» είναι ένα σλόγκαν που διαχρονικά κυριαρχεί στην κατασκευαστική αργκό, επειδή όλοι κλείνουν για διακοπές: προμηθευτές, υπεργολάβοι, εργολάβοι και φυσικά οι ιδιοκτήτες. Στην πορεία, το «όλοι» έγινε λιγότερο απόλυτο επειδή υπάρχουν εργολάβοι που είτε λόγω μεγέθους ή/ και λόγω δύναμης ή/ και λόγω κάθετης ολοκλήρωσης στην εφοδιαστική τους αλυσίδα, μπορούν να έχουν συνεργεία «on rotation» σε δουλειές κι εντός του Αυγούστου, φθάνοντας πιο κοντά στους στόχους τους για ολοκλήρωση των έργων τους σε ημερομηνίες που έταξαν.

Αφού λοιπόν οι υπόλοιποι θα είμαστε αραχτοί και λάιτ (κατ' ακρίβεια ούτε το ένα, ούτε το άλλο) σε κάποια παραλία, ας δούμε πώς κύλησαν οι πρώτοι επτά μήνες του 2022 στην κτηματαγορά. Υπήρξε πτώση όπως προέβλεπαν οι Κασσάνδρες Υπήρξε στασιμότητα όπως προέβλεπαν οι ρεαλιστές ή μήπως άνοδος όπως ήλπιζαν οι αισιόδοξοι Πάμε λοιπόν να δούμε τα δεδομένα της πρώτης επταμηνίας και τι μας λένε.

Από την αρχή του χρόνου μέχρι το τέλος Ιουλίου σημειώθηκαν συνολικά 10.664 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων, συνολικής αξίας περίπου €2,2δισ. Οι 10.664 πωλήσεις είναι οι ψηλότερες από το 2007 όπου είχαν σημειωθεί 14.251 πωλήσεις, ενώ από το 2009 μέχρι και το 2015 κατά μέσο όρο τόσες πωλήσεις δεν σημειώνονταν για ολόκληρο το έτος. Το 2008 είχαν σημειωθεί 10.416 πωλήσεις.

Από την αρχή του χρόνου μέχρι το τέλος Ιουλίου σημειώθηκαν συνολικά 10.664 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων, συνολικής αξίας περίπου €2,2 δισ.

Κάτι ανάλογο σε δυναμική ισχύει και για την αξία συναλλαγών. Η φετινή επταμηνία ήταν η καλύτερη από το 2007 όπου είχαν ανταλλάξει χέρια ακίνητα συνολικής αξίας πέριξ των €2,8 δισ. Άρα η Παγκύπρια εικόνα για την πρώτη επταμηνία του 2022 ήταν η καλύτερη της τελευταία 15ετίας.

Σε επίπεδο πωλητηρίων εγγράφων (μελλοντικές μεταβιβάσεις συναλλαγών που έγιναν), η Παγκύπρια εικόνα για την επταμηνία είναι εξαιρετική αφού κατατέθηκαν συνολικά 7.481 πωλητήρια έγγραφα, γεγονός που συνιστά 39% αύξηση σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο.

Η χρονιά που είχε την αμέσως καλύτερη επίδοση ήταν το 2008 με 11.088 πωλητήρια έγγραφα επταμηνίας, ενώ το 2007 είχαν κατατεθεί 12.355 πωλητήρια έγγραφα την ίδια περίοδο.

Σε επίπεδο πωλητηρίων εγγράφων (μελλοντικές μεταβιβάσεις συναλλαγών που έγιναν), η Παγκύπρια εικόνα για την επταμηνία είναι εξαιρετική αφού κατατέθηκαν συνολικά 7.481 πωλητήρια έγγραφα, γεγονός που συνιστά 39% αύξηση σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο.

Πώς διανέμεται αυτή η συνολική απόδοση του μήνα μεταξύ των επαρχιών;

Η Λευκωσία κατέγραψε 3.224 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών πέριξ των €556,5 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά 30,2% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 25,3% επί της αξίας συναλλαγών. Η συνολική φετινή χρονιά μέχρι τώρα (Ιανουάριος - Ιούλιος) στα πωλητήρια έγγραφα είναι οριακά καλύτερη σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο πέρυσι (+4%), με 1.638 πωλητήρια έγγραφα.

Η Λεμεσός κατέγραψε 2.967 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών πέριξ των €869,4 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά 27,8% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 39,5% επί της αξίας συναλλαγών. Η συνολική φετινή χρονιά μέχρι τώρα (Ιανουάριος - Ιούλιος) στα πωλητήρια έγγραφα είναι εξαιρετικά καλύτερη σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο πέρσι (+53%), με 2.559 πωλητήρια έγγραφα.

Η Λάρνακα κατέγραψε 1.880 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών πέριξ των €318,5 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά 17,6% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 14,5% επί της αξίας συναλλαγών. Η συνολική φετινή χρονιά μέχρι τώρα (Ιανουάριος - Ιούλιος) στα πωλητήρια έγγραφα είναι εξαιρετικά καλύτερη σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο πέρσι (+60%), με 1.345 πωλητήρια έγγραφα.

Η Πάφος κατέγραψε 1.965 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών πέριξ των €390 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά 18,4% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 17,7% επί της αξίας συναλλαγών. Η συνολική φετινή χρονιά μέχρι τώρα (Ιανουάριος - Ιούλιος) στα πωλητήρια έγγραφα είναι εξαιρετικά καλύτερη σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο πέρσι (+74%), με 1.570 πωλητήρια έγγραφα και ήταν η μεγαλύτερη εκτόξευση πωλήσεων.

Η Αμμόχωστος κατέγραψε 628 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών πέριξ των €101,1 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά 5,9% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 4,6% επί της αξίας συναλλαγών. Η συνολική φετινή χρονιά μέχρι τώρα (Ιανουάριος - Ιούλιος) στα πωλητήρια έγγραφα είναι οριακά καλύτερη σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο πέρσι (+2%), με 369 πωλητήρια έγγραφα.

Καλές διακοπές και τα λέμε!

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΤΈΧΝΕΣ & γράμματα
ΣΑΒΒΑΤΟ 13 - ΚΥΡΙΑΚΗ 14
ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2022

Ουκ αποκρίνεσαι τω δουκί κακόγερε!

Το χρονικό της ίδρυσης της Μονής της Παναγίας του Κύκκου, μέσα από το χειρόγραφο της «Διηγήσεως»

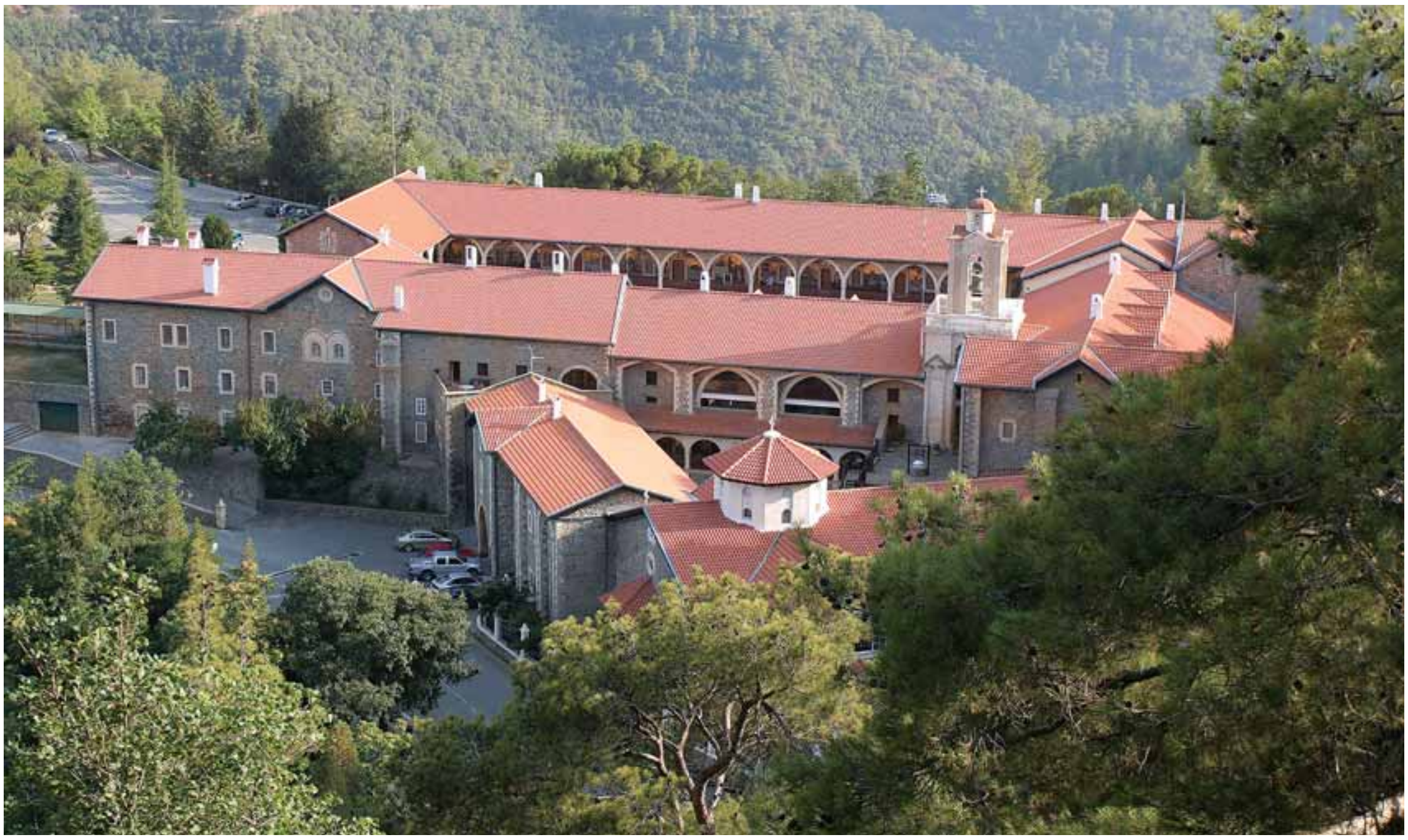

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Η Μονή Κύκκου είναι από τις πιο εμβληματικές της Κύπρου, με μακρά και σπουδαία ιστορία. Η ίδρυσή της έχει το δικό της ενδιαφέρον και συνοπτικά, μεταφέρουμε από τη «Διήγηση» του Κώδικα του Βατικανού, που δημοσιεύει ο Κ. Κωνσταντινίδης, την επεισοδιακή ίδρυσή της.

Η ληθαργία

Ο Εμμανουήλ Βουτουμίτης διοικητής της νήσου ή απεσταλμένος του Αυτοκράτορα Αλέξιου Α΄ Κομνηνού για να καταστείλει κίνημα, σε περιήγησή του στα βουνά του Τροόδους κατά τη θερινή περίοδο, όπως ήταν συνήθεια στους ευγενείς, έχασε τον δρόμο του και αποκόπηκε από τους συντρόφους του και τριγυρνώντας σε δάσος της περιοχής της Μυριανθούσας και σε τόπο που ονομαζόταν Κόκκος, όπως μας λένε οι χρονογραφικές πηγές, συνάντησε μοναχό τον οποίο και ρώτησε ποιος είναι και τι ζητάει σε εκείνα τα μέρη. Ο μοναχός δεν αποκρίθηκε στα ερωτήματα του βυζαντινού διοικητή, ο οποίος προσβεβλημένος τον έβρισε, αποκαλώντας τον κακόγερο «…ουκ αποκρίνεσαι τω δουκί κακόγερε;». Ο ασκητής τότε απαντώντας, του είπε ότι δεν τον ενδιαφέρει ποιος είναι και τι λέει. Εξοργισμένος τότε ο άρχοντας τον κτύπησε και τον έριξε στο έδαφος, ο μοναχός στενάζοντας και κλαίγοντας καταράστηκε τον άρχοντα Βουτουμίτη.

Όταν ο δούκας Βουτουμίτης επέστρεψε στη Λευκωσία, μετά από λίγο καιρό αρρώστησε από τη νόσο ληθαργία, θυμήθηκε τις

Την αναστήλωση της μονής, μετά την πυρκαγιά του 1365 ανέλαβε με δική της πρωτοβουλία η σύζυγος του βασιλιά Πέτρου (1359-1369), Ελεονόρα της Αραγονίας.

ύβρεις και την άσχημη συμπεριφορά που είχε επιδείξει στον ασκητή Ησαΐα. Τότε, παρακαλώντας τον Θεό να τον συγχωρήσει, υποσχέθηκε να πάει να βρει τον Ησαΐα και να του ζητήσει συγγνώμη και ότι θα έκανε οτιδήποτε θα του ζητούσε εκείνος.

Ενόσω αυτά συνέβαιναν στην πόλη της Λευκωσίας, συνεχίζει η «Διήγησις», στην περιοχή του Κόκκου, όπου διαβιούσε ο μοναχός Ησαΐας, η Παναγία του εμφανίστηκε σε όνειρο και τον ειδοποίησε για την άφιξη του Βουτουμίτη. Ζήτησε, λοιπόν, η Παναγία από τον Ησαΐα να δώσει στον δούκα σαν κανόνα συγχώρεσης την επιστροφή της εικόνας της στην Κύπρο που βρίσκεται στο Ιερό Παλάτιον στην Πόλη. Έτσι και έπραξε ο Ησαΐας, λέγοντας στον Βουτουμίτη ότι για να τον συγχωρήσει θα έπρεπε να φέρει στην Κύπρο την εικόνα της Παναγίας της Ελεούσας από την Κωνσταντινούπολη. Πήγαν μαζί στην Πόλη, χωρίς όμως να καταφέρουν να πείσουν τον αυτοκράτορα να τους δώσει την εικόνα... Βέβαια ο μοναχός Ησαΐας έφυγε από την Κωνσταντινούπολη, έχοντας πάρει μαζί του δύο εικόνες και αρκετά χρήματα για να ιδρύσει μονή.

Ο αυτοκράτορας Αλέξιος Α΄ Κομνηνός πριν στείλει την εικόνα στην Κύπρο, δεόμενος προς την Παναγία, είπε σε αυτήν: «Ρύσαι, Κυρία μου δέσποινα Θεοτόκε, και την πόλιν σου ταύτην από των πειρατηρίων κάμε δε διατήρησον και μη οργισθής μοι διά την βραδύτητα καγώ την νήσον ευ ποιήσω».

Εντίμως αυτήν αποστείλλω

Γενομένων όλων αυτών η αγαπημένη κόρη του Αυτοκράτορα Αλέξιου, ασθένησε από την ίδια νόσο που είχε καταβάλλει και τον Εμμανουήλ Βουτουμίτη, τη ληθαργία. Απελπισμένος ο βασιλέας για την άσχημη και μη βελτιώσιμη κατάσταση της κόρης του βρέθηκε μπροστά στον άλλοτε δούκα της Κύπρου Βουτουμίτη, σαν απεσταλμένος της Θείας Πρόνοιας, ο Βουτουμίτης συμβούλευσε τον αυτοκράτορα για το τι έπρεπε να πράξει, διηγούμενος τη δική του ιστορία. Τότε ο βασιλέας προσευχήθηκε στην Παναγία και υποσχέθηκε να στείλει

Μία δεύτερη πυρκαγιά το 1542 κατάστρεψε ξανά τη μονή, όπως και η πυρκαγιά του 1751. Στις δύο αυτές πυρκαγιές φαίνεται ότι η μονή αποκτά το τελικό της αρχιτεκτονικό σχεδιασμό της.

την εικόνα της στην Κύπρο, όταν η κόρη του θα γινόταν καλά. «…ενδόξως και εντίμως αυτήν αποστείλλω…». Παρόλο που η κόρη του αυτοκράτορα θεραπεύτηκε ο Αλέξιος δεν έστειλε την εικόνα όπως είχε υποσχεθεί. Μετά την πάροδο χρόνου και ο Αυτοκράτορας έπεσε θύμα της ίδιας νόσου. Όπως και Βουτουμίτης, έτσι και ο βασιλέας αναλογιζόμενος πιθανά λάθη και παραλείψεις, θυμήθηκε την ανεκπλήρωτη υπόσχεσή του στην Παναγία. Αμέσως προσευχόμενος για την ίασή του, υποσχέθηκε όχι μόνο να στείλει την εικόνα στο νησί, αλλά και να πάει ο ίδιος να κατοικήσει εκεί, «…Ου μόνον την σην εικόναν αποστειλω προς την νήσον Κυπρον, αλλά και εγώ κακεί πορεύσομαι και ποιήσω την κατοικίαν μου…». Τότε η Παναγία σε όραμα του διαμήνυσε ότι ζητάει να μεταφερθεί μόνο η εικόνα της και ότι εκείνος μπορούσε να παραμείνει στην Κωνσταντινούπολη «…Βασιλεύ, την σην εικόναν έασον ώδε, την δε εμήν απόστειλον εν τη νήσω Κύπρω διά την του λαού μου βοήθειαν…».

Ο αυτοκράτορας έστειλε λοιπόν την αγία εικόνα της Παναγίας στην Κύπρο, αλλά πριν τη στείλει δεόμενος προς την Παναγία είπε σε αυτήν «Ρύσαι, Κυρία μου δέσποινα Θεοτόκε, και την πόλιν σου ταύτην από των πειρατηρίων κάμε δε διατήρησον και μη οργισθής μοι διά την βραδύτητα καγώ την νήσον ευ ποιήσω».

Καταστροφές

Το 1365 μετά από καταστροφική πυρκαγιά χάθηκαν όλα σχεδόν τα ιστορικά κειμήλια της Μονής. Την αναστήλωση της μονής ανέλαβε με δική της πρωτοβουλία η σύζυγος του βασιλιά Πέτρου (1359-1369), Ελεονόρα της Αραγονίας. Η περιοχή της Μυριανθούσας, όπου βρίσκεται η μονή της Θεοτόκου, είναι σύμφωνα με τους συγγραφείς των Διηγήσεων, προίκα της βασίλισσας ίσως λοιπόν η βασίλισσα Ελεονώρα θέλησε να βοηθήσει στην ανοικοδόμηση και για λόγους πολιτικούς. Βέβαια η επιθυμία της μη ορθόδοξης βασίλισσας να ανοικοδομήσει τη καταστραφείσα μονή μας δείχνει και τη σημαντική θέση που η μονή κατείχε ανάμεσα στα διάφορα προσκυνήματα αλλά ίσως και την ανάγκη των Λατίνων ηγεμόνων να τύχουν της θείας προστασίας της θαυματουργής εικόνας της Παναγίας.

Η μονή καταστράφηκε αρκετές φορές είτε από φυσικά αίτια είτε από επιδρομείς. Μία δεύτερη πυρκαγιά το 1542 κατάστρεψε ξανά τη μονή, όπως και η πυρκαγιά του 1751. Στις δύο αυτές πυρκαγιές φαίνεται ότι η μονή αποκτά το τελικό της αρχιτεκτονικό σχεδιασμό της. Η μονή θα τυλιχθεί στις φλόγες και το 1813 ενώ με το ξέσπασμα της ελληνικής Επανάστασης το 1821 η μονή θα υποστεί σημαντικές ζημιές από τους Οθωμανούς.

Ατζέντα

ΕΠΙΛΟΓΕΣ

13.8 -20.8.22

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
art@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΣΙΝΕΜΑ

«Belfast» στο Κωνστάντια

Στο πλαίσιο του Μαραθώνιου Θερινών Προβολών θα προβληθεί η ταινία «Belfast» σε σκηνοθεσία Baz Luhrmann. Ο μικρός Μπάντι μεγαλώνει στο Μπέλφαστ του 1969, το οποίο σπαράσσεται από τις συγκρούσεις Ιρλανδών καθολικών και προτεσταντών. Πρωταγωνιστούν Jude Hill, Lewis McAskie, Caitriona Balfe. Θερινός Κινηματογράφος Κωνστάντια, Σόλωνος Μιχαηλίδη 15, Λευκωσία. Κυριακή 21 Αυγούστου, ώρα 9:00 μ.μ. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22348203.**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Χώρα - Ιωάννης Κισσονέργης

Η έκθεση έρχεται να διανθίσει την 33χρονη πολιτιστική δράση του Λεβέντειου Δημοτικού Μουσείου, εκπληρώνοντας ταυτόχρονα και έναν από τους πρωταρχικούς στόχους του: να προβάλλει τη μοναδικότητα της σύγχρονης ιστορίας της πρωτεύουσας. Η Χώρα, Λευκωσία όπως ήταν πριν από 100 και πλέον χρόνια, αποκαλύπτεται στο κοινό μέσα από τον ιδιάζοντα χρωστήρα του γενάρχη -θα τολμούσαμε να χαρακτηρίσουμε- της κυπριακής τοπιογραφίας, του Ιωάννη Κισσονέργη. Πρόκειται για έναν φόρο τιμής στον Λευκωσιάτη Κισσονέργη, τον άνθρωπο που άφησε ανεξίτηλο το στίγμα του στην πόλη με τον δικό του τρόπο. Λεβέντειο Δημοτικό Μουσείο Λευκωσίας. Αίθουσα Προσωρινών Εκθέσεων, Ιπποκράτους 15-17, Λευκωσία. **Ώρες λειτουργίας: Τρίτη-Κυριακή, 10:00 π.μ. - 4:30 μ.μ. η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 30 Οκτωβρίου 2022.**

ΕΚΘΕΣΗ

Synergy: Τέχνη στη μόδα στη Λεβέντειο Πινακοθήκη

Η έκθεση SYNERGY: Τέχνη στη Μόδα προκαλεί και προσκαλεί τον επισκέπτη να γνωρίσει έργα των συλλογών της Λεβεντείου Πινακοθήκης και να αναγνωρίσει το γεγονός ότι αυτά τα έργα έγιναν πηγή έμπνευσης για τη διακεκριμένη κύπρια σχεδιάστρια μόδας Κίκα Ιωαννίδου και την επιχειρηματία Μαρία Νεοπτολέμου που η αγάπη της για τη μόδα την οδήγησαν σε ένα δημιουργικό διάλογο. Εν μέσω πανδημίας, από τον πρώτο υποχρεωτικό εγκλεισμό τον Μάρτιο του 2020 μέχρι σήμερα, κατάφεραν και δημιούργησαν μια σειρά φορεμάτων υψηλής ραπτικής. Το κάθε ένα είναι ξεχωριστό και μοναδικό και όλα μαζί είχαν σαν βασική πηγή έμπνευσης και αφετηρία την ιστορία της τέχνης και τις συλλογές της Πινακοθήκης. Την όλη αυτή προσπάθεια επιμελήθηκε ο διακεκριμένος δημοσιογράφος και επιμελητής μόδας Filep Motwary. **Λεβέντειος Πινακοθήκη, την Πέμπτη 14 Απριλίου – Πέμπτη 28 Αυγούστου 2022. Αν. Λεβέντη 5, Λευκωσία.**

ΘΕΑΤΡΟ

«Ωσπολλάτε αρκοντήναμεν» από το Σατιρικό

Καλοκαιρινή περιοδεία σε όλη την Κύπρο κάνει το Σατιρικό Θέατρο με την κυπριακή κωμωδία του Μιχάλη Πιτσιλλίδη «Ωσπολλάτε αρκοντήναμεν», σε σκηνοθεσία Βασίλη Μιχαήλ. Η περιοδεία σε Δήμους και Κοινότητες που ξεκίνησε από την Αραδίππου θα διαρκέσει μέχρι τις 16 Αυγούστου, ενώ τον Οκτώβριο η παραγωγή θα παρουσιαστεί και στην Κεντρική Σκηνή του Σατιρικού Θεάτρου. Μάστορας στη χρήση της κυπριακής διαλέκτου, και του πλούτου της, ο Μιχάλης Πιτσιλλίδης μας δίνει ένα γλαφυρό και άκρως διασκεδαστικό κείμενο με χυμώδεις σκηνές και γνήσιους χαρακτήρες. Μέσα από το πρίσμα της κωμωδίας, θίγει την ευκολία με την οποία ο απελπισμένος καταφεύγει στο ψέμα και στην εξαπάτηση και καυτηριάζει τη μεγαλομανία, την πλεονεξία, την πονηριά και την κακυποψία, καθώς και τις λαϊκές προλήψεις και την κοινωνική απόρριψη. Τη σκηνοθεσία υπογράφει ο Βασίλης Μιχαήλ. Παίζουν: Χάρης Πισίας, Σπύρος Γεωργίου, Βασίλης Μιχαήλ, Λουκία Μουσουλιώτη, Ανδρέας Νικολαΐδης, Ανδρέας Ρόζου, Μαριαλένα Παπαδοπούλου, Ιωάννα Μαραγκού, Νικόλας Κουρουζίδης. Πλατεία Φαρμακά, Τρίτη 16 Αυγούστου, ώρα 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22 312940.**

ΕΚΘΕΣΗ

Πολιτιστική κίνηση Λάρνακας

Στη Δημοτική Πινακοθήκη Λάρνακας παρουσιάζεται η έκθεση «Έλληνες Ζωγράφοι και Χαράκτες 19ος-20ός αιώνας» με έργα από τη συλλογής Μαρίας και Χαράλαμπου Χριστοφόρου. Διάρκεια έκθεσης έως 19 Νοεμβρίου 2022. Ώρες Λειτουργίας: Δευτέρα - Παρασκευή: 9:00 π.μ.-1:00 μ.μ. & 4:00 μ.μ.- 7:00 μ.μ. Σάββατο 10:00 π.μ.-1:00 μ.μ. Δημοτική Πινακοθήκη Λάρνακας, λεωφόρος Αθηνών, Πλατεία Ευρώπης, Λάρνακα. Επικοινωνία τηλέφωνο: 24658848. Στο Δημοτικό Ιστορικό Αρχείο παρουσιάζεται η έκθεση Γκραβουρών - μέρος της συλλογής του Ιστορικού Αρχείου Δήμου Λάρνακας. Ιστορικό Αρχείο Δήμου Λάρνακας, λεωφόρος Αθηνών, Πλατεία Ευρώπης. Λάρνακα Διάρκεια έκθεσης έως 31 Αυγούστου 2022. **Ώρες λειτουργίας: 8:00 π.μ. – 2:00 μ.μ. Είσοδος ελεύθερη.**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Ομαδική έκθεση σύγχρονης τέχνης «Island»

Με στόχο την έμπρακτη και διαχρονική στήριξη της καλλιτεχνικής κοινότητας της Κύπρου, το ξενοδοχείο Almyra σε συνεργασία με την isnotgallery, φιλοξενεί την ομαδική έκθεση σύγχρονης τέχνης «Island», από τις 23 Ιουλίου μέχρι και τις 31 Αυγούστου 2022. Η isnotgallery διοργανώνει, επιμελείται και παρουσιάζει τα έργα 18 σύγχρονων καλλιτεχνών, με φωτογραφικές και εικαστικές εγκαταστάσεις, ζωγραφικά έργα, γλυπτά και σύγχρονα κεραμικά. Συμμετέχουν οι καλλιτέχνες (Kris Betta, Σπύρος Αγαθού, Άντρος Ευσταθίου, Ελίνα Θεοδότου, Μάριος Θεοφιλίδης, Γιάννος Ιωάννου, Ελένη Κινδύνη, Μαριέλλα Μπιλίτσα, Βρασίδας Νεοφύτου, Χαρούλα Νικολαΐδου, Θέκλα Παπαδοπούλου, Έλενα Παρούτη, Δέσποινα Πετρίδου, Αντρέας Σκουφάρης, Βάνια Σεργίου - Σουρουλλά, Κωνσταντίνος Στεφάνου, Πανίκος Τεμπριώτης και Αντώνης Τζιαρίδης) αναλαμβάνουν να μεταμορφώσουν με τις δημιουργίες τους, τους κοινόχρηστους χώρους του ξενοδοχείου. Επιμέλεια Έκθεσης: Άντρος Ευσταθίου. **Almyra Hotel, Κάτω Πάφος. Διάρκεια έως 31 Αυγούστου.**

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**

Μια βραδιά στην όπερα, χωρίς λυρικούς τραγουδιστές

«Μια βραδιά στην όπερα» ήταν ο τίτλος της συναυλίας που πραγματοποίησαν οι πιανίστες Λευκή Καρποδίνη και Μάικλ Μπράουνλι Ουόκερ στην αίθουσα του φιλολογικού συλλόγου «Παρνασσός» στις 28 Μαΐου. Μια βραδιά στην όπερα χωρίς λυρικούς τραγουδιστές, με οδηγό το γνωστό πολύ καλό πιανιστικό ντούο.

Μην πάει ο νους μόνο στις γνωστές πιανιστικές μεταγραφές του 19ου αιώνα, καθώς το ενδιαφέρον ήταν ότι οι επιλογές των δύο πιανιστών περιλάμβαναν πασίγνωστες μελωδίες σε μάλλον απρόσμενες μεταγραφές. Πιο συγκεκριμένα, ακούστηκαν η Φαντασία για δύο πιάνα του Πέρσι Γκρέιντζερ σε θέματα από την όπερα «Πόργκι και Μπες» του Τζορτζ Γκέρσουιν, η μεταγραφή της Εισαγωγής του «Μαγικού αυλού» του Μότσαρτ από το Φερούτσο Μπουζόνι, η απόδοση των «Πολοβτσιανών χορών» της όπερας «Πρίγκιπας Ιγκορ» του Αλεξάντερ Μποροντίν από την Αν Πόουπ και το εμβατήριο της «Σκηνής του θριάμβου» της «Αΐντας» του Βέρντι από τον Γκαμπριέλ Πιερνέ. Επιπλέον, η βραδιά περιλάμβανε δύο ακόμη γνωστά αποσπάσματα σε σύγχρονες μεταγραφές, τη διάσημη άρια της «Βάλλυ» από την ομώνυμη όπερα του Αλφρέντο Καταλάνι σε μεταγραφή του Μάικλ Μπράουνλι Ουόκερ και την εξίσου γνωστή άρια «Γλυκέ μου πατερούλη» από τον «Τζάνι Σκίκι» του Πουτσίνι σε μεταγραφή του Δημήτρη Ανδρικόπουλου.

Συνολικά, οι συνθέσεις που ακούστηκαν χωρίζονταν σε δύο κατηγορίες: σε εκείνες τις οποίες η προσωπικότητα του μεταγραφέα καθιστούσε έργα με αυτόνομη αξία και ποιότητες διαφορετικές

Η Λευκή Καρποδίνη και ο Μάικλ Μπράουνλι Ουόκερ συνεργάστηκαν πολύ καλά σε ένα πρόγραμμα με αγαπητές μελωδίες από όπερες.

από αυτές του πρωτοτύπου και σε όσες παρέμεναν στενά επικεντρωμένες στην πρωτότυπη σύνθεση και στην ανάδειξη των δικών της χαρακτηριστικών.

Στις πρώτες ανήκε η «Μεγάλη φαντασία για δύο πιάνα» του Λιστ βασισμένη σε θέματα από τη «Νόρμα» του Μπελίνι. Ρομαντική φαντασία στην αποθέωσή της, η σελίδα αυτή αναδείκνυε με ευφάνταστο τρόπο ορισμένα από πιο ενδιαφέροντα θέματα της όπερας του Μπελίνι και ήταν τόσο δεξιοτεχνική, όσο την αναμένει κανείς σε ένα έργο του Λιστ. Καρποδίνη και Μπράουνλι Ουόκερ ανταποκρίθηκαν και στα δύο σκέλη με τεχνική άνεση και σιγουριά. Στις δεύτερες ανήκε η μεταγραφή των «Πολοβτσιανών χορών» από την Αν Πόουπ, πολύ πιο πιστή στο πρωτότυπο κείμενο, έχοντας ως στόχο να προβάλει πρωτίστως αυτό παρά τις όποιες ικανότητες της συνθέτριας.

Προφανώς το σημαντικότερο στοιχείο σε ένα τέτοιο πρόγραμμα είναι η μουσικότητα των ερμηνευτών και η αίσθηση της αισθητικής που διαθέτουν. Η ικανότητά τους, δηλαδή, να «τραγουδήσουν» με το πιάνο τις μελωδίες και να διασφαλίσουν τον χαρακτήρα και τις ποιότητες της πρωτότυπης σύνθεσης αλλά και αυτής του συνθέτη που τη μετέγραψε. Ετσι ώστε η μελωδική απλότητα του Μπελίνι να μην πνιγεί στη δίνη της πληθωρικής δημιουργικής φαντασίας του Λιστ.

Καρποδίνη και Μπράουνλι Ουόκερ συνεργάστηκαν ακόμη μία φορά πολύ καλά και αυτό φάνηκε ιδιαίτερα στη «Φαντασία για δύο πιάνα» βασισμένη σε θέματα από την όπερα «Πόργκι και Μπες». Χωρίς να αφήσουν το στοιχείο της τζαζ να υπερισχύσει του κλασικού αλλά, αντίθετα, βρίσκοντας μια «χρυσή τομή» ανάμεσα στα δύο, οι πιανίστες μετέδωσαν στο ακροατήριο την ενέργεια των πασίγνωστων μελωδιών και των ρυθμών του Γκέρσουιν.

ΙΔΕΕΣ | Του **ΤΙΜΟΘΕΟΥ ΖΗΝΩΝΟΣ**

Κατασκηνωτικές Περίοδοι Ιεράς Μητροπόλεως Λεμεσού

Με σταθερή προσήλωση στην όσο το δυνατό περισσότερη επαφή με τους νέους μας και με γνώμονα πάντα την πνευματική τους ωφέλεια, η Μητρόπολη Λεμεσού επαναλειτούργησε φέτος τις κατασκηνωτικές περιόδους για όλες τις ηλικίες. Από το τέλος του μηνός Ιουνίου μέχρι και τον Αύγουστο, ο κατασκηνωτικός χώρος της Ιερής Μητρόπολης Λεμεσού στο Σαϊτά γέμισε ξανά από ζωή. Παιδιά δημοτικού, γυμνασίου, λυκείου, έφηβοι, νέοι, νεαρά ζευγάρια και ενήλικες ζωντάνεψαν τον χώρο, τηρώντας το ειδικά προσαρμοσμένο καθημερινό πρόγραμμα. Με ομάδα πολλών εθελοντών, εκπαιδευμένο προσωπικό και άξιους συνεργάτες, η Μητρόπολη Λεμεσού σταθερά, κάθε χρόνο και όχι μόνο την περίοδο του καλοκαιριού, προσφέρει μια μοναδική εμπειρία στους θαμώνες του κατασκηνωτικού της χώρου, προσπαθώντας να φέρει τους νέους κοντά στη ζωή όχι μόνο της Εκκλησίας αλλά και μιας υγιούς κοινωνίας.

Πέρα από την ανεμελιά, την ξεκούραση, την επαφή με το φυσικό περιβάλλον, το παιχνίδι, τη μουσική, τον χορό, τις προβολές και την ενημέρωση πάνω σε θέματα κοινής ωφελείας, όλοι οι κατασκηνωτές είχαν την ευκαιρία να ζήσουν από κοντά τη λατρευτική ζωή της Εκκλησίας μας και να βιώσουν πνευματικές εμπειρίες. Ιδιαίτερα, η συνεχής παρουσία του ποιμενάρχη της Μητρόπολης Λεμεσού, Μητροπολίτη Αθανασίου, όλο το εικοσιτετράωρο, οι ομιλίες του και οι δημόσιες ή οι κατ' ιδίαν συζητήσεις μαζί του προσφέρουν στην κατασκήνωση πνεύμα ασφάλειας και πατρότητας, καθώς και την ευκαιρία στους κατασκηνωτές να επικοινωνήσουν με ένα ανώτερο κληρικό της Εκκλησίας της Κύπρου, να ακούσουν τον θεολογικό και εμπειρικό του λόγο, να έχουν άμεση επαφή μαζί του και να υποβάλουν σε αυτόν τους προβληματισμούς τους, τις αγωνίες τους, τις ανησυχίες τους, τα δικά τους προσωπικά θέματα και τις σκέψεις τους. Προπαντός δε, να νιώσουν την Εκκλησία όσο το δυνατό πιο κοντά τους, με άνεση, απλότητα και κατανόηση.

Ο κατασκηνωτικός χώρος της Ιερής Μητρόπολης Λεμεσού στον Σαϊτά αποτελεί αποκλειστική έμπνευση και προσωπικό όραμα του Μητροπολίτη Λεμεσού κ. Αθανασίου. Το κτιριακό συγκρότημα της κατασκήνωσης ανεγέρθηκε εκ θεμελίων το 2003 υπό την επίβλεψη και καθοδήγηση του Μητροπολίτη Αθανασίου. Πρόκειται για ένα πρότυπο κατασκηνωτικό χώρο, μέσα στο δάσος του Σαϊτά, ο οποίος αξιοποιείται ολόχρονα όχι μόνο για τις ποιμαντικές ανάγκες της Μητρόπολης αλλά και για φιλοξενία δράσεων άλλων φορέων και συνόλων τόσο από τον Κύπρο όσο και από το εξωτερικό.

Ο Μητροπολίτης Λεμεσού κ. Αθανάσιος μέσα από την πολύχρονη καθημερινή πείρα του με νέους και νέες, εκτός από τις πολλές και ποικίλες δράσεις του ιδίου προσωπικά και μέσω της Μητρόπολης Λεμεσού, όπως οι ομιλίες, οι κατηχητικές συνάξεις, οι καλλιτεχνικές και ψυχαγωγικές εκδηλώσεις, οι διαγωνισμοί και οι αθλοπαιδιές, οι ραδιοφωνικές εκπομπές κ.ά. τόσα, ενέταξε από την αρχή στις προτεραιότητές του τη δημιουργία κατάλληλα διαμορφωμένου χώρου για φιλοξενία των κατασκηνωτικών περιόδων της Μητρόπολης.

Χιλιάδες νέοι και νέες έχουν περάσει από τους την κατασκήνωση της Μητρόπολης Λεμεσού στον Σαϊτά και οι πιο πολλοί από αυτούς παραμένουν σταθερά φίλοι της Μητρόπολης, γίνονται οι ίδιοι εθελοντές ομαδάρχες και συνεργάτες και μεγαλώνοντας φέρνουν τα δικά τους παιδιά ως κατασκηνωτές.

Γενικά νιώθουν την κατασκήνωση ως μέρος της ζωής τους, μια δεύτερη οικογένεια αγάπης και υγιούς συναναστροφής. Άλλοι, χωρίς να είχαν προηγουμένως οποιαδήποτε σχέση με τη ζωή της Εκκλησίας ή γενικά να έχουν πνευματικά και κοινωνικά ενδιαφέροντα, έζησαν στον Σαϊτά πρωτοφανείς για τους ίδιους εμπειρίες, οι οποίες τους άλλαξαν τη ζωή και την αντίληψη για πολλά θέματα. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις, κατά τις οποίες παιδιά με πολλά προβλήματα, οικογενειακά και προσωπικά, ωφελήθηκαν με διάφορους τρόπους από τη ζωή της κατασκήνωσης, τόλμησαν να μιλήσουν ανοικτά για τα θέματά τους και γενικά βρήκαν στήριξη και ενισχύθηκαν σημαντικά.

Αδιαμφισβήτητα, η πιο μεγάλη αξία στη ζωή όλου του κόσμου είναι οι νέοι μας. Η σύγχυση, η αστάθεια, οι δυσκολίες και η αβεβαιότητα των ημερών μας αλλά και των ημερών που έρχονται αντανακλάται δυστυχώς στα πάμπολλα προβλήματα, τα οποία από τη μία οι ίδιοι οι νέοι μας βιώνουν, αλλά και από την άλλη η ίδια η κοινωνία βιώνει από αυτούς.

Ο Μητροπολίτης Λεμεσού κ. Αθανάσιος προσπαθεί εδώ και δεκαετίες έμπρακτα και καθημερινά με χίλιους τρόπους για τη στήριξη και την καθοδήγηση παιδιών και νέων. Η κατασκήνωση της Ιερής Μητρόπολης Λεμεσού στον Σαϊτά είναι ένα από τα πολλά παραδείγματα, που τόσο με την προσωπική του καθημερινή παρουσία όσο και τη γενική του επίβλεψη επιτελείται ένα θεάρεστο και κοινωφελές έργο προς ωφέλεια των νέων μας με απτά αποτελέσματα.

Η Γενιά της Εισβολής στην ποίηση

Μίλησαν για ό,τι συνέβη τον Ιούλιο του 1974 με το μαχαίρι ακόμα μέσα στην καρδιά λέει ο ποιητής Παναγιώτης Νικολαΐδης

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Με αφορμή την κυκλοφορία της νέας συλλογής του ποιητή και κριτικού λογοτεχνίας Παναγιώτη Νικολαΐδη «Ριμαχό» (εκδ. Σμίλη 2022), τον συνάντησα σε ένα λογοτεχνικό στέκι για να μιλήσουμε για την ποιητική Γενιά της Εισβολής, που είναι η Γενιά η οποία δημιουργήθηκε και εκφράστηκε μετά από το σημαντικό και καθοριστικό γεγονός της τουρκικής εισβολής τον Ιούλιο του 1974. Ο Παναγιώτης Νικολαΐδης μού λέει πως οι περισσότεροι από τους εκπροσώπους αυτής της γενιάς ήταν σε νεαρή ηλικία και εξέφρασαν πολύ δυναμικά στην ποίησή τους το τραύμα της εισβολής, τονίζοντας πως αυτό ήταν κάτι το απολύτως φυσικό, αφού τα ίδια τα γεγονότα ήταν συνταρακτικά.

–Πώς εξέφρασαν τα γεγονότα του 1974 οι εκπρόσωποι αυτής της ποιητικής Γενιάς;

–Εξέφρασαν την εισβολή, την προδοσία, το μοίρασμα του νησιού με μια γλώσσα αντισυμβατική, η οποία πλησιάζει τη γλώσσα της ελληνικής Γενιάς του ’70, αλλά και μ’ έναν θυμό. Μάλιστα, επειδή ακριβώς πολλοί από αυτούς ήταν νεαροί ηλικιακά και οι περισσότεροι δεν ήταν διαμορφωμένοι ακόμη ποιητικά αυτό έχει οδηγήσει και σε μη αισθητικά άρτια ποιήματα, γιατί ακριβώς μίλησαν για ό,τι συνέβη τον Ιούλιο του 1974 με το μαχαίρι ακόμα μέσα στην καρδιά. Φυσικά, εξελισσόμενοι άφησαν μετέπειτα πιο άρτιο έργο.

–Ψήγματα του τραύματος ενυπάρχουν στα ποιήματά τους που δεν αφορούν τα γεγονότα του 1974;

– Ναι, υπάρχουν βέβαια και ψήγματα προβληματισμού για το πολιτικό αδιέξοδο που βιώνουμε έως σήμερα. Δεν υπάρχει λύση, ούτε και επιστροφή, υπάρχει μία κατάσταση που διαιωνίζεται και μας οδηγεί στη διχοτόμηση, κάτι που προβληματίζει και Ε/κ και αρκετούς Τ/κ λογοτέχνες. Έχουν ξεκινήσει λοιπόν από αυτή τη θεματική, ασκούν ενίοτε αμείλικτη κριτική προς την αλλοτριωμένη κυπριακή πραγματικότητα της εποχής και έχουν ξανοιχτεί βέβαια και σε διαφορετικά θέματα με πολύ καλά ποιήματα.

«Παρατηρούμε στη Γενιά της Εισβολής μια στάση αμφισβήτησης και κριτικής απέναντι και στη στάση της Ελλάδας, αλλά και στην ίδια την εκμαυλιστική, αλλοτριωτική κυπριακή πραγματικότητα»

–Υπήρχαν ήδη οι ποιητές της Γενιάς του ’60...

–Ναι, πιο ολοκληρωμένο έργο για την εισβολή και τα γεγονότα εκείνα άφησε η ήδη διαμορφωμένη ποιητική Γενιά του ’60. Έδωσαν έργο αισθητικά πιο άρτιο και δοκιμασμένο στον χρόνο και έχουν αφήσει το αποτύπωμά τους. Για παράδειγμα όταν μιλάμε για την εισβολή μάς έρχεται στο μυαλό ο Κώστας Μόντης με τα «Γράμματα στη Μητέρα», και άλλα, ο Παντελής Μηχανικός με την «Κατάθεση», οι οποίοι είναι και παλαιότεροι από τη Γενιά του ’60. Έχουμε τον Κυριάκο Χαραλαμπίδη, με τον «Θόλο», την «Αμμόχωστο Βασιλεύουσα» κ.ά., αλλά και τον Μιχάλη Πασιαρδή, τον Κώστα Βασιλείου, τον Πολύβιο Νικολάου... αυτοί οι ποιητές, των προηγούμενων από τη Γενιά της Εισβολής, επειδή είχαν ωριμάσει λογοτεχνικά, και είχαν έτοιμο το εκφραστικό τους όργανο, μπόρεσαν να τιθασεύσουν αυτόν τον μεγάλο πόνο και ίσως να τον εξέφρασαν αρτιότερα.

Ξεκίνησαν από τα γεγονότα του Ιούλη του 74 και έχουν ξανοιχτεί και σε πιο υπαρξιακά ή άλλα θέματα, λέει ο ποιητής και κριτικός λογοτεχνίας Παναγιώτης Νικολαΐδης για τη Γενιά της Εισβολής.

–Πόσο επηρέασε ή και επηρεάζει την ποίηση η πολιτική τοποθέτησή τους;

–Η πολιτική τοποθέτηση επηρεάζει εν μέρει. Νομίζω ότι κυρίως είναι η αντίδρασή τους προς το καθοριστικό γεγονός της εισβολής, προς αυτόν τον μεγάλο πόνο, σε αυτή τη μεγάλη ανατροπή της ζωής τους, που δεν μπορεί να τιθασευτεί από ιδεολογίες, τέτοια γεγονότα διαπερνούν την ψυχή του ανθρώπου. Παρατηρούμε στη Γενιά της Εισβολής μια στάση αμφισβήτησης και κριτικής απέναντι και στη στάση της Ελλάδας, αλλά και στην ίδια την εκμαυλιστική, αλλοτριωτική κυπριακή πραγματικότητα, έχουν διάθεση αμφισβήτησης και κριτικής σε μια κατάσταση που ήταν τόσο αλλοτριωμένη...

–Ποια είναι η συμβολή αυτής της Γενιάς στην επόμενη;

–Αυτή η γενιά έχει σημαντικούς λογοτέχνες, που επηρεάζουν και τους νεότερους, είμαστε όλοι μια αλυσίδα σε αυτό το ποιητικό παιχνίδι, μοιάζει σαν μία σκυταλοδρομία και θεωρώ ότι όποιος γράφει ποίηση ή γενικά ασχολείται με τη λογοτεχνία πρέπει να γνωρίζει τους προηγούμενους, ακόμα και αν αυτό σημαίνει να διαλεχθεί συγκρουσιακά μαζί τους. Πρέπει να γνωρίζεις τι έχει γραφτεί ώστε να μπορέσεις και εσύ να καθορίσεις τη δική σου πορεία στον χρόνο. Από τη δική μου οπτική λοιπόν, κάθε γενιά έχει κάτι να προσφέρει, γιατί για να είμαστε εδώ σήμερα εμείς πατάμε σε αυτούς.

–Σήμερα είναι το ίδιο δυνατό να γράφεται ποίηση για εκείνη την περίοδο; Πρέπει να γράφεται;

–Στην ποίηση και στη λογοτεχνία δεν υπάρχει πρέπει και δεν πρέπει, υπάρχει κάτι που συμβαίνει και κάτι που δεν συμβαίνει. Το θέμα είναι πώς αυτό πραγματώνεται αισθητικά, αν δηλαδή μετουσιώνεται σε έργο τέχνης. Πιστεύω ότι στην Κύπρο, μέσα από αυτή την επίπλαστη ευμάρεια που ζούμε και κρύβουμε το τραύμα κάτω από το χαλί, πρέπει να ασχοληθούμε επιτέλους με αυτό και ο κυριότερος τρόπος είναι να μιλήσουμε γι’ αυτό. Ενας Ε/κ ποιητής που κάθε μέρα βλέπει τη σημαία του ψευδοκράτους ή ακούει τις απειλές του Τούρκου προέδρου, που δεν μπορεί να πάει στο σπίτι του ή που έχει νεκρούς ή αγνοούμενους, που ζει τη ματαίωση εδώ και 48 χρόνια, θεωρώ ότι μπορεί να μιλήσει, το θέμα είναι πώς θα μιλήσει, εάν π.χ. μιλάει μόνο ιδεολογικά, πιθανότατα δεν θα γράψει ποίηση...

–Υπάρχει συνομιλία ποιητική με Τ/κ λογοτέχνες;

–Ναι, βέβαια, και υπάρχουν και σχέσεις Ε/κ και Τ/κ λογοτεχνών αυτής της γενιάς της Εισβολής, γιατί ακριβώς και οι Τ/κ έχουν βιώσει το μεγάλο κακό που έγινε στο νησί, τους άγγιξε και εκείνους. Αλλά και οι νεότερες γενιές συνομιλούν μεταξύ τους, υπάρχει ένα καταπληκτικό ποίημα του Γκιουργκέντς Κορκμάζελ για τον πόλεμο, το «Η κατάρα της λεπλασίας». Θεωρώ ότι πρέπει να υπάρχουν λογοτεχνικές σχέσεις με τους Τ/κ, διότι αναφέρονται στα ίδια γεγονότα, τα οποία καθόρισαν ένα πολύ μεγάλο μέρος της νεότητάς τους και της βιωτής τους.

–Εγκλωβίστηκε η λογοτεχνία μας σε αυτό το τραύμα;

–Αυτό που ίσως έγινε είναι μια κακή εκμετάλλευση από κάποιους, στην προσπάθειά τους να μιλήσουν έχουν περιπέσει σε βαρετές επαναλήψεις. Ίσως να έχει εξαντληθεί ο τρόπος έκφρασης του βιώματος του 1974, αλλά πάντα υπάρχει ένας καινούργιος τρόπος να βλέπεις τα πράγματα. Μπορούμε να γράψουμε για ό,τι έγινε τότε και ακόμη σήμερα βιώνουμε, αλλά δεν μπορούμε να επαναλαμβάνουμε αυτά που έχουν πει οι προηγούμενοι. εμείς πρέπει να δούμε τα πράγματα διαφορετικά και να τα εκφράσουμε διαφορετικά.

Οταν το Τρόοδος προσέλκυε πολυταλάντους

Οι Πλάτρες που ως «“μάνδρες” ήσαν γνωσταί εξειλιγμέναι εις την περιωπήν πρώτης τάξεως θερινής διαμονής» επεβλήθησαν

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Με αφορμή τα νέα για το εμβληματικό «Βερεγγάρια» στον Πρόδρομο του Τροόδους, που φαίνεται ότι πιθανόν να ξαναβρεί τη χαμένη του αίγλη, κάνουμε μία αναδρομή σε εκείνες τις εποχές που Κύπριοι των αστικών κέντρων του νησιού, ομογενείς από διάφορες χώρες και άλλοι ξένοι περιηγητές επέλεγαν τα χωριά του Τροόδους και της γύρω περιοχής για παραθερισμό. Είναι γνωστό ότι το Τρόοδος ήταν καταφύγιο θερινό για την άρχουσα τάξη, για τους άρχοντες του τόπου, όπως ο Μανουήλ Βουτομίτης, ο *Βυζαντινός* διοικητής της Κύπρου, που πήγε για κυνήγι στο Τρόοδος και στάθηκε αφορμή για τη δημιουργία της Μονής Κύκκου, αλλά και οι λουζιγνιανοί βασιλείς ανηφόριζαν στο Τρόοδος για το καλοκαίρι... κυρίως σε μοναστήρια... και φαίνεται πως αυτή η συνήθεια συνεχίστηκε... Την παράδοση για θερινή μετακίνηση διατήρησαν και οι Βρετανοί, οι οποίοι έκτισαν και την καλοκαιρινή κατοικία του μεγάλου αρμοστή στο Τρόοδος, μαζί με άλλες παραθεριστικές κατοικίες για τους υψηλούς κυβερνητικούς υπαλλήλους και διαβάζουμε σε σχετική αναγγελία εφημερίδας, στις 25 Ιουνίου 1910,στον Τύπο της εποχής: «Την προσεχή Πέμπτην αναχωρεί εντεύθεν μετά της οικογενείας του η Α.Ε. ο Μέγας Αρμοστής, όπως ανέλθη εις το εν Τροόδει μέγαρόν του χάριν παραθερισμού» ή στις 7 Ιουνίου 1919 οπότε και ενημερώνεται ο κυπριακός λαός πως: «Αι κυβερνητικαί Αρχαί της Νήσου θ' αναχωρήσουν εις Τρόοδος την 13 ισταμ. Μηνός διά τον ετήσιον παραθερισμόν».

Φυσικά, το δροσερό αεράκι του Τροόδους ήταν βάλσαμο για όλους, άρχοντες και μη (κατέχοντες όμως ένα σχετικό κεφάλαιο...), έτσι τα ορεινά της Κύπρου και όχι μόνο στο Τρόοδος γινόντουσαν πόλος έλξης για όσους ήθελαν να παραθερίσουν, εννοείται βέβαια πως όταν μιλάμε για παραθερισμό εκείνα ειδικά τα χρόνια, η οικονομική επιφάνεια είναι εκ των ων ουκ άνευ και οι κάτοικοι των χωριών τους υποδέχονταν με μεγάλη χαρά, αφού οι επισκέπτες πρόσθεταν στο πενιχρό τους εισόδημα. Φυσικά, το να καταστεί το Τρόοδος και άλλες ορεινές περιοχές τουριστικός προορισμός δεν ήταν εύκολο εγχείρημα και όπως λέει ρεπορτάζ του 1901: «Είνε αληθές ότι έγινεν αμαξιτός οδός, η οποία και ετέθη από μηνών εν ενεργεία, διά ν' ανέρχεται τις αυθημερόν από της Λευκωσίας [...]. Αλλά αυτό μόνον δεν είνε αρκετόν να πείση κανένα των νησιωτών ν' ανέλθη εις τον Όλυμπον, πολύ δε ολιγώτερον να ελκύση τους εν Αιγύπτω πολυταλάντους ώστε να προτιμώσι και τον Όλυμπόν της, από την Ιταλίαν και άλλα της Ευρώπης μέρη».

Οσο λοιπόν οι υποδομές βελτιώνονταν τόσο φαινόταν ότι η έλλειψη ξενοδοχείων αποτελούσε τροχοπέδη για την ανάπτυξη του Τροόδους. Έτσι το 1913 στην Κύπρο φτάνει ο κ. Ρούσελ, ο οποίος, ως απεσταλμένος ευρωπαϊκής εταιρίας, μελετά τις δυνατότητες του τόπου για την ίδρυση ξενοδοχείων, και ερχόμενος στο νησί βρήκε λίαν πρόσφορον το Τρόοδος. Στο ρεπορτάζ της εφημερίδας «Φωνή της Κύπρου» σημειώνεται χαρακτηριστικά: «Την ίδρυσιν μεγάλων και καταλλήλων ξενοδοχείων εν Τροόδει, ως εγγυωμένην την αθρόαν προσέλευσιν των ξένων, μετ' ευχαριστήσεως θα ιδώμεν, άλλα δεν θα ήτο καλόν να σκεφθώσιν οι παρ' ημίν κεφαλαιούχοι αν δεν πρέπη να προλάβωσι τους ξένους ή τουλάχιστον εκ παραλλήλου ή εν συνεργασία μετ' αυτών να εξασφαλίσωσι αγαθήν τινά μερίδα εις τα προσδοκώμενα μεγάλα οφέλη της τόσα υποσχόμενης μεγάλης ταύτης επιχειρήσεως».

Σταδιακά βέβαια αρχίζουν να λειτουργούν διάφορα ξενοδοχεία, οι υποδομές να βελτιώνονται και ολοένα και περισσότεροι να ανηφορίζουν στο Τρόοδος και η ανάγκη για διαφήμιση μεγάλωνε. Ο παραθερισμός λοιπόν στα ορεινά διαφημιζόταν με κάθε τρόπο, και εκτός από τις ιδιωτικές διαφημίσεις ξενοδοχείων, οι κοινότητες μέσω καταχωρήσεων διαφήμιζαν τις καλλονές τους: «Όσοι επιθυμούσι να αποφύγωσι την αφόρητον αύτην ζέστη. Όσοι επιθυμούσι να τονώσωσι τους αδυνάτους οργανισμούς των. Οσοι επιθυμούσι να θεραπευθώσιν από χρονίους ρευματισμούς και μη και συγχρόνως να μη επιβαρύνωσι και το ταμείον των, ας προτιμήσωσι την Κακοπετριάν» και αλλού: «Παραπλεύρως η μία προς την άλλην και παραλλήλως απλούμεναι από του Τροόδους μέχρι της θαλάσσης αι θελκτικαί και μαγευτικαί αδελφαί κοιλάδες της Σολέας και Μαραθάσας αποτελούσι κατά το θέρος το ονειρευτόν θέρετρον [...]. Δυσπερίγραπτος ομολογουμένως είνε αι φυσικαί καλλοναί των κοιλάδων τούτων». Κάθε κοινότητα, κάθε χωριό με κάθε τρόπο μιλάει για τις αρετές που έχει ο τόπος του:

ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΕΜΕΣΟΥ

ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΕΜΕΣΟΥ

Εκτός από τους Κύπριους επισκέπτες τα ορεινά του νησιού και δη το Τρόοδος επισκέπτονται πολλοί ξένοι παραθερισταί. «Ευχαρίστως πληροφορούμεθα ότι το ρεύμα των ξένων παραθεριστών εξακολουθεί να ογκούται

> **Ο Δημήτρης** Λιπέρτης θαμώνας των ορεινών θερέτρων, ιδίως στη Βάσα Κοιλανίου, εκτιμών ιδιαίτερα τις καλλονές τους, αλλά και των καλών ξενοδοχείων γράφει για το ξενοδοχείο «Όλυμπος»: «Τζείνοι που θέλουν σπαστρικά [καλά φαγιά να φάσιν να πκιάσουσι τα ποδκια τους [τζαι να βουρούν να πάσιν ολόισια στον "Ολυμπον" να [φαν να τζοιμηθούν τζαι τους γονιούς που χάσασιν [να τους αθθυμηθούσιν».

ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΕΜΕΣΟΥ

ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΕΜΕΣΟΥ

Σταδιακά αρχίζουν να λειτουργούν διάφορα ξενοδοχεία, οι υποδομές να βελτιώνονται και ολοένα και περισσότεροι να ανηφορίζουν στο Τρόοδος και η ανάγκη για διαφήμιση μεγάλωνε.

ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΕΜΕΣΟΥ

ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΕΜΕΣΟΥ

«Είναι γνωστόν σε όλους εκείνους που παραθέρισαν μέχρι τώρα στον Αγ. Θεόδωρον το κατάξηρον και υγιεινόν κλίμα του, τα πλούσια και χωνευτικά νερά του, η τακτική του συγκοινωνία, ο ανοικτός ορίζοντάς του, τα άφθονα και διάφορα φρούτα του»... και ολόκληρες οι τοπικές κοινωνίες περίμεναν τη θερινή περίοδο. Η δε παραμονή του μεγάλου αρμοστή στο Τρόοδος ήταν ευκαιρία για τις κοινότητες, αφού συχνά ο ύπατος αυτός Βρετανός αξιωματούχος περιόδευε στις ορεινές κοινότητες και άκουγε τα παράπονα και τις αιτήματα των τοπικών αρχών.

Οι ξένοι παραθερισταί

Εκτός από τους Κύπριους επισκέπτες τα ορεινά του νησιού και δη το Τρόοδος επισκέπτονται πολλοί ξένοι παραθερισταί. «Ευχαρίστως πληροφορούμεθα ότι το ρεύμα των ξένων παραθεριστών εξακολουθεί να ογκούται. Ούτω την παρελθούσαν εβδομάδα έφθασαν περί τους 180 ξένοι ως επί το πλείστον εξ Αιγύπτου». Κατά τη θερινή περίοδο του 1933, από την Αίγυπτο έφτασαν 1447 παραθεριστές, 512 από τη Συρία και την Παλαιστίνη και 863 από άλλες χώρες, με τις Πλάτρες να υποδέχονται τους περισσότερους. Η αλήθεια είναι ότι πολύ γρήγορα το Τρόοδος έγινε πόλος έλξης, μέσα σε μερικά χρόνια, και ένας παλιός Λεμεσιανός γράφει τις εντυπώσεις του το 1938 για τις Πλάτρες, απ' όταν ήταν δυσεύρετα τα κατάλληλα καταλύματα και δεν υπήρχαν ούτε καν ανεκτά καφενεία, «φτάσαμε να προβάλλουν κολοσσίαια και μεγαλοπρεπή ξενοδοχεία, τα μεγαλείτερα και ωραιότερα εν Κύπρω [...] και βλέπεις Ευρωπαίους, Σύρους, Αιγυπτίους, Εβραίους αναμεμιγμένους με τους γηγενείς της Κύπρου και τας μελαχροινάς και ηδυπαθείς Νεράϊδας της, [...] και ιδού οι Πλάτρες που ως "μάνδρες" ήσαν γνωσταί εξειλιγμέναι εις την περιωπήν πρώτης τάξεως θερινής διαμονής, ότι επεβλήθησαν και κρατούν τώρα τα σκήπτρα μοναδικού και συγχρονισμένου εξοχικού κέντρου». Από το παραπάνω χρονογραφικό κείμενο έχει ενδιαφέρον να παρατηρήσουμε τους επισκέπτες του νησιού και τις τουριστικές αγορές της εποχής... Συρία, Αίγυπτος, Εβραίοι, που σήμερα σκεφτόμαστε ιδίως τις δύο πρώτες χώρες για άλλους λόγους. Όπως καταγράφεται σε ρεπορτάζ του Ιουλίου του 1934 στον δροσόλουστον Πεδουλά παραθερίζουν 320 ξένοι, εκ των οποίων όπως σημειώνεται ελάχιστοι είναι εκ του εξωτερικού, διότι φαίνεται ότι ούτοι προτιμούν την Ελλάδα ένεκα της δραχμής και λόγω των μεγάλων εκπτώσεων και άλλων ευκολιών. Στο ίδιο ρεπορτάζ σημειώνεται πως στις Πλάτρες παραθερίζουν 60 πρόσωπα στα διάφορα ξενοδοχεία, σε ιδιωτικές οικίες 64 Αιγύπτιοι παραθερισταί και 92 Κύπριοι εν συνόλω 216 παραθερισταί. Όπως προβλέπει ο δημοσιογράφος περί τα μέσα Αυγούστου οι παραθεριστές θα φτάσουν τις 2.000

> *Δυσπερίγραπτος ομολογουμένως είνε αι φυσικαί καλλοναί των κοιλάδων τούτων». Κάθε κοινότητα, κάθε χωριό με κάθε τρόπο μιλάει για τις αρετές που έχει ο τόπος του...*

Τα προβλήματα

Το 1947 σημειώνεται στον Τύπο της εποχής πως οι επισκέπτες από την Αίγυπτο και την Παλαιστίνη θα είναι λιγότεροι από τα προηγούμενα χρόνια και αυτό οφείλεται στην έλλειψη προβολής των κυπριακών θερέτρων! Βέβαια, από τα προηγούμενα χρόνια, οπότε και το τουριστικό θα λέγαμε σήμερα ρεύμα είχε αυξηθεί παρατηρούντο διάφορα προβλήματα, κυρίως στον ξενοδοχειακό τομέα: «Οι πλείστοι ξένοι παραθερισταί εταλαιπωρήθησαν πέρυσι διά να εξεύρουν θέσεις εις τα διάφορα εξοχικά ξενοδοχεία και μέγας αριθμός τούτων ανεχώρησεν εκ Κύπρου με κακές εντυπώσεις» και παρακάτω «Είναι θλιβερόν ότι και εις τα τιμολόγια διαφόρων ξενοδόχων των θέρετρων οργιάζει η μαύρη αγορά και πληρώνουν ούτοι –οι ξένοι– έξτρα διάφορα ποτά, τα οποία δεν έφθασαν ποτέ ούτε εις το άκρον των χειλέων των» και το κείμενο κλείνει «Ας μη μας ενθουσιάζουν τα κέρδη των ξενοδόχων. Χρειαζόμεθα κάτι καλλίτερον από τα κέρδη μόνον διά την ανάπτυξιν της βιομηχανίας ταύτης». Και αλλού, το 1946: «Είναι θαυμάσια τα τουριστικά τέια και αι τουριστικαί συγκεντρώσεις προς έκφρασιν γνωμών περί αναπτύξεως της τουριστικής μας βιομηχανίας, αλλά αντ' αυτών χρειάζεται χειρουργική επέμβασις προς εξυγίανσιν της τουριστικής μας καταστάσεως»... σας θυμίζει κάτι; Εν των μεταξύ από το 1932 σημειωνόταν για την Κύπρο: «[...] έχει ανεκτίμητους φυσικάς καλλονάς και γενικώτερον φυσικά προσόντα όχι μόνον ως Κέντρον Παραθερισμού αλλά και ως θαυμάσιον ή μάλλον θαυμασιώτερον Κέντρον Παραχειμάσεως (Winter Resort)».

Μοναί διά παραθερισμό

Αρχές του 20ού αιώνα διαβάζουμε στον Τύπο της εποχής πως απαγορεύεται ο διαρκής παραθερισμός στις μονές, οι οποίοι έμεναν πολλές ημέρες, φιλοξενούμενοι... Ωστόσο, αυτό γινόταν μάλλον βάρος, οπότε και αρχίζουν τα παράπονα και εν τέλει απαγορεύονται οι πολυήμερες επισκέψεις: Η Μονή Μαχαιρά το απαγορεύει, φροντίζοντας όμως να κάνει γνωστό πως: «τούτο δεν επηρεάζει την φιλοξενίαν της Μονής προς τους επιθυμούντας να επισκεφθώσιν αυτήν, αφού προηγουμένως πληροφορηθώσιν εάν υπάρχωσι δωμάτια». Σε άλλη μονή, στον Άγιο Παντελεήμονα, στη Μύρτου ο παραθερισμός στο μοναστήρι επιτρεπόταν μόνο για μία εβδομάδα... «Πλέον της μιας εβδομάδος απαγορεύεται του λοιπού αυστηρώς και τούτο διά να δύναται πας προσκυνητής ή επισκέπτης, είτε οικογενειακώς, είτε μη, να ευρίσκη διαμονήν εν αυτή επί ολίγας ημέρας [...]».

Διαφημίσεις

Τα ξενοδοχεία της εποχής όταν διαφημίζονται στον ημερήσιο Τύπο σαφώς δίνουν βαρύτητα στα ευάερα και ευήλια δωμάτιά τους, στην άμεμπτον και μοναδική καθαριότητα, και φυσικά στην πλούσια και υγιεινή μαγειρική τους... οι διαφημίσεις της εποχής είναι σήμερα απολαυστικές και λίαν κατατοπιστικές. «Το συμφέρον σας απαιτεί να παραθερίσητε εις το Ξενοδοχείον Παυσίλυπον όπου μόνον θέλετε απολαύσει των αγαθών της εξοχής» λέει διαφήμιση του 1928 για το ξενοδοχείο του Πολύβιου Δρουσιώτη στην Κακοπετριά. Το ξενοδοχείο Λουτράκι στον Καλοπαναγιώτη προσφέρει ιδιαίτερη υπηρεσία διά μπάνια και τονίζει πως «Το Πάλλευκον και απαστραπτον από καθαριότητα Λουτράκι υπόσχεται όλας τας ευκολίας» και φυσικά... «Την πρώτην ημέραν η διαμονή δωρεάν» σε διαφήμισή του το 1926. Το μέγα ξενοδοχείον «Η Εξοχή» στην σύνδεδρον και μαγευτική κώμην Πεδουλάν, του Γεωργίου Ι. Καμιναρίδη (Μαραγκού) χαρακτηρίζεται ως μεγαλοπρεπές και ο επισκέπτης θα απολαμβάνη των θελγήτρων της ωραίας ταύτης κυπριακής εξοχής τυγχάνων προθύμου περιποιήσεως. Το ξενοδοχείο «Ηλύσια» στον Πεδουλά είναι εξοχικόν οικογενειακόν ξενοδοχείον, διαθέτει περίφημον κουζίνα, πρόθυμο υπηρεσία και φυσικά τιμαί λογικαί. Μάλιστα, συχνά δίδει χορούς προς τέρψιν των ενοίκων του, με μουσική αρτία από κάθε άποψιν, όπως σημειώνεται για τον τρίτο απογευματινό θερινό χορό του ξενοδοχείο στις 18 Αυγούστου του 1935. Το ξενοδοχείο θα φιλοξενήσει το συγκρότημα The Larnaca Seven Jazz. Το δε ξενοδοχείον «Αριστοτέλης» στον Πεδουλά είναι σύμφωνα με τον διαφημιστή «το αγαπητότερον ξενοδοχείον των οικογενειών κείμενον εν τη ωραιοτέραν τοποθεσίαν Πεδουλά». Στον Καλοπαναγιώτη λειτουργεί το ξενοδοχείο «Ο Δράκος» «υποσχόμενον εις τους ευγενείς ξένους τον ιδεώδη παραθερισμόν εν τη ρωμαντικωτάτη Κυπριακή λουτροπόλει». Το ξενοδοχείο προσφέρει τροφή, ύπνο, μπάνια (θειούχα και μη) εκτάκτως περιποιημένα, «τιμαί τα μάλιστα λογικαί και δι' οικογενείας έκπτωσις σημαντική... η δε διεύθυνσις είναι ικανή να ευχαριστήση και τον πλέον ιδιότροπον πελάτην».
Το Μέγα Ξενοδοχείον του Ν. Κυπριώτη στις Πλάτρες διαφημίζεται ως το απαράμιλλον, ηλεκτροφώτιστον εξοχικόν ξενοδοχείον: «Ευρισξόμενον μέσα εις απέραντον δάσος από πεύκα [...] αποτελείται από 80 δωμάτια ευάερα και ευήλια, αίθουσα υποδοχής με πιάνο, μεγάλην τραπεζαρίαν, κουζίναν πρώτης τάξεως με τα αγνότερα υλικά» [...] και... ευρωπαϊκά αποχωρητήρια και λουτήρες (πάνια) με νερόν ζεστόν και κρύον χωριστά διά τους άνδρας και τας κυρίας». Το δε ξενοδοχείο «Πλάτρες» ηλεκτροφώτιστο και πασίγνωστο και μόνον διά την Αριστοκρατία και πάσα ρεκλάμα διά το άριστον τούτον ξενοδοχείον περιττεύει.

ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΕΜΕΣΟΥ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Η ανάγκη μας και ο φόβος για το κενό

Η Κύπρια σκηνογράφος Σταύρη Παπά λαμβάνει μέρος στον παγκόσμιο διαγωνισμό σκηνογραφίας στον Καναδά και μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη **ΣΤΗ ΛΟΥΙΖΑ ΛΟΥΗ**

Γνώρισα τη Σταύρη Παπά για πρώτη φορά φέτος τον Φεβρουάριο στα γυρίσματα της ταινίας «A night of riots», και από τότε μου είχε μιλήσει για την πλατφόρμα παραγωγής της, την Once in a blue Moon και ποιο είναι το όραμά της. Μετά από λίγο καιρό προέκυψε η συμμετοχή στην 5η Παγκόσμια Έκθεση Σκηνογραφίας (World Stage Design- WSD) στον Καναδά και στάθηκε ως αφορμή για να κάνουμε μια συζήτηση γύρω από το πρότζεκτ της που παρουσιάζει στην έκθεση με τίτλο «Kenophobia», αλλά και για τη βιομηχανία του κινηματογράφου και θέατρου στην Κύπρο. Η Σταύρη μού λέει πως το Kenophobia είναι ο φόβος για το κενό: «Για μένα, η μεγαλύτερη φοβία είναι αυτή του ψυχικού και συναισθηματικού κενού. Το να είμαι περιτριγυρισμένη από άτομα αλλά να εξακολουθώ να νιώθω μόνη, κενή. Πιστεύω πολύς κόσμος μπορεί να συσχετιστεί με αυτό».

–Μίλησέ μου το πρότζεκτ σου που θα παρουσιαστεί στην World Stage Design στον Καναδά.

–Το Kenophobia ήταν μια βιωματική παράσταση, σύγχρονου χορού η οποία πραγματοποιήθηκε το 2018, στο παλιό αρχοντικό σπίτι της γιαγιάς μου στη Λάρνακα. Είναι δουλειά της ομάδας Fibre Performing Arts σε συνεργασία με τη δική μου πλατφόρμα παραγωγής, η οποία ονομάζεται Once In a Blue Moon. Θα περιέγραφα το Kenophobia ως ένα μοναδικό ταξίδι σωματικής, κινησιολογικής και ψυχικής έκφρασης. Ένα ταξίδι όπου το κοινό ακολουθούσε τους χαρακτήρες-χορευτές, μέσα στο σπίτι, οι οποίοι βυθίζονταν σε ένα κόσμο όχι και τόσο φυσιολογικό, ο οποίος κάποιες φορές ήταν υπερβολικά γεμάτος και άλλες υπερβολικά άδειος. Αφορμή το κενό: η έννοια του κενού, η παρουσία αλλά και η απουσία του, η ανάγκη αλλά και ο φόβος μας γι' αυτό.

«Με κάθε δημιουργία, όσο όμορφη εμπειρία κι αν είναι, δεν σου κρύβω πως υπάρχει πάντα μια δόση απογοήτευσης και μονίμως το ίδιο σχόλιο: "Αχ κι αν ήσουν εξωτερικό"» λέει η Σταύρη Παπά στην «Κ».

–Τι είναι Kenophobia; Και τι σημαίνει για εσένα;

-Kenophobia είναι ο φόβος για το κενό και ο όρος εμπνέεται από τη λατινική φράση-όρο Horror Vacui, η οποία χαρακτηρίζει την καλλιτεχνική τάση της πλήρωσης μιας ολόκληρης επιφάνειας, ενός χώρου ή ενός έργου τέχνης με λεπτομέρεια. Για εμένα, η μεγαλύτερη φοβία είναι αυτή του ψυχικού και συναισθηματικού κενού. Το να είμαι περιτριγυρισμένη από άτομα αλλά να εξακολουθώ να νιώθω μόνη, κενή. Θεωρώ ότι γίνονται πάρα πολλά πράγματα, γιατί οι καλλιτέχνες διψάνε αλλά κάπου εκεί χάνεται η μπάλα. Οι «μεγάλοι» κερδίζουν μάλλον, οι «μικροί» όμως; Το κοινό της Κύπρου, η παιδεία και οι υπηρεσίες του κράτους δεν μπορούν να υποστηρίξουν σωστά τους ανερχόμενους και ανεξάρτητους καλλιτέχνες. Δυστυχώς, ζούμε μέσα σε κουτάκια και δεν λέμε να ξεφύγουμε. Γιατί ένα performance για παράδειγμα να μην μπορεί να έχει τα ίδια προνόμια με μια θεατρική παράσταση; Γιατί να μην υπάρχει η επιλογή χορηγίας για καινοτόμες εκδηλώσεις που να συνδυάζουν περισσότερες από μία μορφές τέχνης; Με κάθε δημιουργία, όσο όμορφη εμπειρία κι αν είναι, δεν σου κρύβω πως υπάρχει πάντα μια δόση απογοήτευσης και μονίμως το ίδιο σχόλιο: «Αχ κι αν ήσουν εξωτερικό...».

«Στην ουσία άφησα τον χώρο να μιλήσει, να μας υποδείξει από μόνος του τα δικά του κενά και πληγές».

Πιστεύω πολύς κόσμος μπορεί να συσχετιστεί με αυτό.

–Πώς έγινε η διαδικασία για τη δημιουργία αυτού του πρότζεκτ. Μίλησέ μου για τον χώρο που πραγματοποιήθηκε το Kenophobia.

–Το Kenophobia ήταν θέμα χρόνου και σωστής στιγμής. Είχα εκφράσει στην Έλενα Φλουρή, την οποία τότε γνώριζα πολύ λίγο αλλά ήξερα την σχέση της με τον χορό, την ανάγκη μου για δημιουργία μιας πρωτοποριακής χορευτικής παράστασης στο σπίτι της γιαγιάς μου. Ήμουν διατεθειμένη να προσφέρω τον χώρο, να αναλάβω το σκηνογραφικό κομμάτι και την παραγωγή αρκεί να βρίσκαμε το κατάλληλο θέμα. Το ίδιο διάστημα η πρώτη Μπιενάλε Λάρνακας είχε βγάλει ανακοίνωση πως έψαχναν παράλληλες εκδηλώσεις. Η Έλενα όχι μόνο ήδη επεξεργαζόταν την ιδέα του Kenophobia αλλά είχε και την κατάλληλη ομάδα και συνεργάτες. Σαν ντόμινο, το ένα έφερε το άλλο κι έτσι ξεκινήσαμε. Όσο για το σπίτι, ίσως δεν θα μπορέσω ποτέ να περιγράψω με λόγια αυτή την ενέργεια και αύρα που το αγκαλιάζει. Η παράσταση Kenophobia δεν θα μπορούσε να γινόταν σε άλλο χώρο και δεν θα μπορέσει να αναπαραχθεί ποτέ κάπου αλλού! Το σπίτι είχε τον δικό του ρόλο στην παράσταση και αυτή είναι κι η μαγεία του να δημιουργείς παραστάσεις σε μη συμβατικούς χώρους. Ήταν απίστευτη η επιρροή που είχε ο χώρος όσον αφορά συγκεκριμένες αποφάσεις μας, όπως το σκηνικό, την πορεία και την αλληλεπίδραση των χορευτών.

Ζούμε μέσα σε κουτάκια

–Πώς βλέπεις τα θεατρικά και κινηματογραφικά δρώμενα στην Κύπρο;

–Δύσκολα... Υπάρχουν εξαιρετικοί καλλιτέχνες στον χώρο και υπάρχουν εξαιρετικές δουλειές. Η αναγνώριση όμως, η οικονομική υποστήριξη και το τελικό όφελος δεν είναι αυτό που τους αναλογεί και ούτε τους εμψυχώνει. Θεωρώ ότι γίνονται πάρα πολλά πράγματα, γιατί οι καλλιτέχνες διψάνε αλλά κάπου εκεί χάνεται η μπάλα. Οι «μεγάλοι» κερδίζουν μάλλον, οι «μικροί» όμως; Το κοινό της Κύπρου, η παιδεία και οι υπηρεσίες του κράτους δεν μπορούν να υποστηρίξουν σωστά τους ανερχόμενους και ανεξάρτητους καλλιτέχνες. Δυστυχώς, ζούμε μέσα σε κουτάκια και δεν λέμε να ξεφύγουμε. Γιατί ένα performance για παράδειγμα να μην μπορεί να έχει τα ίδια προνόμια με μια θεατρική παράσταση; Γιατί να μην υπάρχει η επιλογή χορηγίας για καινοτόμες εκδηλώσεις που να συνδυάζουν περισσότερες από μία μορφές τέχνης; Με κάθε δημιουργία, όσο όμορφη εμπειρία κι αν είναι, δεν σου κρύβω πως υπάρχει πάντα μια δόση απογοήτευσης και μονίμως το ίδιο σχόλιο: «Αχ κι αν ήσουν εξωτερικό...».

-Δίνονται ευκαιρίες σε άτομα στην κινηματογραφική και θεατρική βιομηχανία;

–Η οποιαδήποτε ευκαιρία θεωρώ ότι δεν έρχεται εύκολα. Πρέπει να την κυνηγήσεις. Είγουρα το ότι είμαστε μικρή χώρα βοηθάει στο να προσεγγίσεις άτομα και να σε μάθουν στον χώρο πολύ πιο γρήγορα. Μου έχουν δοθεί ευκαιρίες και είμαι ευγνώμων. Είναι όμως και αυτές οι ευκαιρίες «ψιχουλα» που δεν οδηγούν κάπου και σε παίρνουν ακόμη πιο πίσω .

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την προβολή θα βρείτε στην ιστοσελίδα www.onceinabluemoon.eu ή στο προφίλ της δημιουργού @ itsonceinabluemoon στο facebook και instagram.

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΑΙΜΙΛΙΑ ΚΑΛΟΓΕΡΑΚΗ**

ΛΥΩΝ
Τέχνη με κουκκίδες
Εργα της χρησιμοποιούμε όλοι μας καθημερινά, έστω και αν δεν γνωρίζουμε το όνομα και το πρόσωπο πίσω από αυτά. Το Μουσείο Εντύπου και Γραφιστικής Επικοινωνίας διοργανώνει την πρώτη αναδρομική έκθεση της δημιουργού Σούζαν Κέαρ. Από το 1982, που άρχισε να δουλεύει στην Apple, δημιούργησε εικόνες που κάνουν το περιβάλλον του υπολογιστή φιλικό για όλους μας. Κουβάδες με χρώμα, σκουπιδιάρες και ηχεία, βόμβες και χαμογελαστές οθόνες, όλα δημιουργίες της Κέαρ, μιας πρωτοπόρου στην Pixel Art.

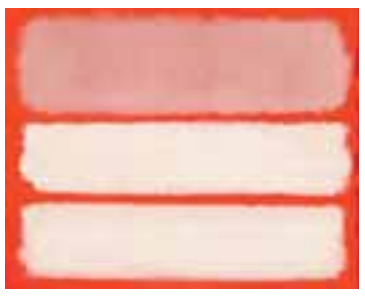

ΠΟΤΣΝΤΑΜ
Το σχήμα της ελευθερίας
Τουλάχιστον εκατό έργα από πενήντα καλλιτέχνες, αρκετά δάνεια από άλλα μουσεία και ιδιωτικές συλλογές φιλοξενεί το σχετικά καινούργιο μουσείο Μπαρμπερίνι, με σκοπό να εξερευνήσει τα δύο σημαντικά ρεύματα της Αφαίρεσης από τα μέσα της δεκαετίας του 1940 μέχρι το τέλος του Ψυχρού Πολέμου. Η έκθεση επικεντρώνεται στις δύο άκρες του Ατλαντικού, τον αφηρημένο εξπρεσιονισμό στις Ηνωμένες Πολιτείες και την άμορφη τέχνη στη Δυτική Ευρώπη.

ΜΙΛΑΝΟ
Αχρηστα σώματα
Στο ίδρυμα Prada εκθέτουν ο Μίκαελ Ελμγκριν από τη Δανία και ο Νορβηγός Ινγκαρ Ντράγκσετ. Το δίδυμο των καλλιτεχνών με αυτή την έκθεσή τους θέλουν να εξερευνήσουν τον ρόλο του φυσικού σώματος στη μεταβιομηχανική περιοχή. Οπως περιγράφουν και οι ίδιοι οι καλλιτέχνες τους προβληματισμούς τους, «τον 19ο αιώνα, το σώμα ήταν ο παραγωγός των καθημερινών αγαθών, ενώ τον 20ό αιώνα ο ρόλος του σώματος περιορίστηκε σε αυτόν του καταναλωτή».

A.P. PHOTO/MORGAN LEE

ΣΑΝΤΑ ΦΕ
Εκθεση από πηλό
Τον ρόλο του επιμελητή ανέλαβαν 60 άνθρωποι διαλέγοντας από διάφορες συλλογές ένα μοναδικό αντικείμενο τέχνης από πηλό για να εκτεθεί στο Μουσείο Ινδιάνικων Τεχνών και Πολιτισμού. Η έκθεση, που θα περιοδεύσει σε όλη τη χώρα για να καταλήξει στη Νέα Υόρκη, έχει σκοπό να δείξει και πάλι αριστουργήματα κατασκευασμένα από τους αυτόχθονες της Αμερικής συνοδευόμενα από ένα ποίημα ή ένα κείμενο του επιμελητή που τα εισάγει στην έκθεση.

ΜΠΟΓΚΟΤΑ
Καταστροφή
Την πρώτη ατομική έκθεση του Ντορ Γκουέζ στη Νότιο Αμερική φιλοξενεί το μουσείο σύγχρονης τέχνης Mambo της πόλης. Γιος μιας Παλαιστίνιας και ενός Εβραίου, ζει και εργάζεται στο Ισραήλ και οι τελευταίες του δημιουργίες επικεντρώνονται στην ιστορία της οικογένειάς του. Η «Καταστροφή» περιλαμβάνει φωτογραφίες, βιντεο-εγκαταστάσεις που εξερευνούν τον ρόλο της σύγχρονης τέχνης στην αφήγηση άγραφων ιστοριών, αλλά και στη σχέση τους με το τραύμα και τη μνήμη.

REUTERS / TOBY MELVILLE

Μία από τις παρουσιάσεις που διοργάνωσε το μουσείο για τον καλλιτέχνη Ντάνιελ Λίσμορ στο πλαίσιο της «Fashion in Motion».

Μία ακόμη πασαρέλα στο V&A

«Δεν ζω τη ζωή μου ως Ντάνιελ Λίσμορ, το άτομο, αλλά ως Ντάνιελ Λίσμορ, το έργο τέχνης». Οι τέσσερις πασαρέλες που διοργάνωσε για τον καλλιτέχνη από το Κόβεντρι το διάσημο μουσείο Victoria και Albert στο Κένσινγκτον, ήταν όλες sold out. Εδώ και είκοσι χρόνια το μουσείο που περηφανεύεται ότι έχει την πλουσιότερη συλλογή ρούχων στον κόσμο, εκτεινόμενη σε πέντε αιώνες με σπάνια φορέματα του 17ου αιώνα αλλά και καθημερινά ρούχα του 1960, διοργανώνει το «Fashion in Motion». Μια ζωντανή πασαρέλα στο περιβάλλον του μουσείου με καλεσμένους ονόματα της μόδας που ξεχωρίζουν για την καλλιτεχνική τους δημιουργία, με τον Φίλιπ Τρέισι να κάνει την πρώτη παρουσίαση και αμέσως μετά να τον ακολουθεί ο Αλεξάντερ Μακ Κουίν.

Αυτή τη φορά ήταν η σειρά του Ντάνιελ Λίσμορ, μια ιδιαίτερη περίπτωση καλλιτέχνη και ακτιβιστή που δημιουργεί φορέσιμα γλυπτά ή όπως ο ίδιος περιγράφει τις δημιουργίες του, «τρισδιάστατα ταμπλό». Με σπουδές φωτογραφίας και μια σύντομη καριέρα ως μοντέλο, ο δημιουργός παρουσίασε στο V&A τα πιο σημαντικά κομμάτια της ατομικής του έκθεσης «Be yourself, everyone else is already taken», τίτλος που δανείζεται από το βιβλίο του το 2016. Εχοντας μεγαλώσει μέσα στο κατάστημα με τις αντίκες της οικογένειας, εκτιμά το ίδιο μια ιστορική πανοπλία με τα πλαστικά αναμνηστικά του Σταρ Τρεκ και σαν μαχητικός υποστηρικτής της ανακύκλωσης που είναι, δεν διστάζει να προσθέσει στα έργα του κομμάτια που έχει βρει στα σκουπίδια. Κουρτίνες, κομμάτια πλαστικών, δίχτυα, δέρματα και στέμματα, διαμάντια και κρύσταλλα, φτερά και γιγαντιαίες παραμάνες, κομμάτια ρούχων υψηλής ραπτικής, παραδοσιακά κοσμήματα από κάθε γωνιά του κόσμου και υφάσματα που κεντιούνται στο χέρι μήνες ολόκληρους για να αποτελέσουν ένα μικρό κομμάτι της πληθωρικής δημιουργίας, όλα μαζί ενώνονται σε στρώματα. Κάθε έργο του Λίσμορ έχει φορεθεί από τον ίδιο, είναι μια εικόνα του εαυτού του που με αυτή έχει μετακινηθεί με το μετρό ή έχει κάνει τα ψώνια του πριν πάρει τη θέση της ως ολοκληρωμένο έργο τέχνης με τίτλο και έμπνευση σε κάποια έκθεση.

Οσο για τον επισκέπτη του μουσείου μπορεί να απολαύσει δύο ακόμη εκθέσεις, αυτή που είναι αφιερωμένη στην αφρικανική μόδα αλλά και μία ακόμη, αποκλειστικά για την ανδρική μόδα με την υποστήριξη του οίκου Gucci.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Ταξίδι #5

Ορισμένα ταξίδια είναι γραφτό τους να γίνουν. Το επιτάσσει η ερωτική επιθυμία. Ισως αυτό να είχε στον νου του μιαν ωραία ημέρα του 1920 όταν ο Αμερικανός ποιητής Ουίλιαμ Κάρλος Ουίλιαμς συνέθεσε το ποίημα «Στον Μάρκο Αντώνιο στον ουρανό» («Η κόρη στην Κόλαση και άλλα ποιήματα», μτφρ. Γιάννης Ζέρβας, εκδ. Printa).

Η ιστορία είναι αυτή: Ο Μάρκος, συγγενής και δεξί χέρι του Ιουλίου Καίσαρα, μετά τη δολοφονία του τελευταίου, σχημάτισε την τριανδρία, μαζί με τον Οκταβιανό και τον Μάρκο Αιμίλιο Λέπιδο, που θα διοικούσε τη Ρώμη. Η δημοκρατία είχε προ πολλού εκπέσει. Οπως συμβαίνει συχνά με αυτές τις συλλογικές ηγεσίες, το πράγμα ξέφτισε. Ο Μάρκος ήρθε σε γάμο με την αδελφή του Οκταβιανού, αλλά το πάθος του το ξόδευε όλο στην Κλεοπάτρα. Τόσο

Ο Μάρκος ήρθε σε γάμο με την αδελφή του Οκταβιανού, αλλά το πάθος του το ξόδευε όλο στην Κλεοπάτρα.

που εκτός από τα τρία παιδιά που έκαναν μαζί, της έταξε ασιατικές κατακτήσεις της Ρώμης.

Η οργή του Οκταβιανού και του ρωμαϊκού λαού υπήρξε θηριώδης. Ο πόλεμος ήταν αναπόφευκτος και, ως γνωστόν, κρίθηκε εις βάρος του Μάρκου στο ακρωτήριο Ακτιο, στην είσοδο του Αμβρακικού Κόλπου. Ο Μάρκος τράπηκε σε φυγή προς την Αλεξάνδρεια. Ο Οκταβιανός τον καταδίωξε ώς εκεί. Ολα είχαν τελειώσει. Οι δύο παράνομοι εραστές προτίμησαν να πάρουν τη ζωή τους. Οσο πάθος είχε απο-

Η συνάντηση Αντωνίου και Κλεοπάτρας (1885). Πίνακας του Ολλανδού ζωγράφου, ο οποίος απέκτησε βρετανική υπηκοότητα, σερ Λόρενς Αλμα Ταντέμα.

μείνει ξοδεύτηκε μέσα από δύο χειρονομίες αυτοχειρίας.

«Αντώνιε», γράφει τώρα ο Ουίλιαμς, «γιατί ακολούθησες/ το αγαπημένο αυτό κορμί/ με τα πλοία σου στο Ακτιο;». Ο ποιητής, απευθυνόμενος πάντοτε προς τον αυτοκαταστροφικό Ρωμαίο ηγέτη στον ουρανό, δοκιμάζει μερικές υποθέσεις: «Ελπίζω γιατί/ την ήξερες εκατοστό το εκατοστό/ από τα πλαγιασμένα πόδια ανεβαίνοντας/ ως τις ρίζες των μαλλιών/ και ξανά κάτω και πως/ την έβλεπες/ πάνω από το φρένιασμα της μάχης/ - σύννεφα, δέντρα, χλόη».

Ο ερωτευμένος στρατηγός μπορεί να διακρίνει «πάνω από το φρένιασμα της μάχης» το πρόσωπο, το κορμί του πόθου του. Δεν αρκεί αυτή η αγιασμένη εικόνα μέσα του για να κερδίσει τη μάχη. Η μοίρα του είναι η ήττα και από εκεί, χάρη ίσως στα «πλαγιασμένα της πόδια», η ανάληψή του στους ουρανούς. Ο Ουίλιαμς θυμάται τον Μάρκο και τον έρωτά του για την Κλεοπάτρα ένα ήσυχο φωτεινό πρωινό, «πόσες φορές από αντανάκλαση/ σε χλόη, σύννεφα και δέντρα/ μπαίνει στο βορεινό δωμάτιό μου/ αγγίζοντας τους τοίχους/ με χλόη, σύννεφα και δέντρα».

Το ερώτημα (Αντώνιε, γιατί ακολούθησες το αγαπημένο κορμί;) μοιάζει να απομένει αναπάντητο. Ωστόσο, ο ποιητής κλείνει το ποίημα με μια απάντηση που ίσως να ξεσηκώνει περισσότερα ερωτήματα (και αυτές, ομολογουμένως, είναι οι καλύτερες απαντήσεις, όποιο κι αν είναι το ερώτημα): «Γιατί τότε/ ακούς στον ουρανό». Ακούει «στον ουρανό» άραγε τα ψελλίσματα του ποιητή από το μέλλον; Ή την ανάσα της γυναίκας από το παρελθόν; Ας ταξιδέψουμε το καλοκαίρι σκεπτόμενοι τη δεύτερη πιθανότητα.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του **ΔΙΟΝΥΣΗ Π. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ***

Διαστημική Ολυμπιάδα 2022

Την περασμένη Κυριακή το απόγευμα, στις 7 Αυγούστου, ο Διονύσης Σιμόπουλος πέθανε αφού πάλεψε γενναία με τον καρκίνο. Λίγες ημέρες προτού «φύγει», πιστός στο ραντεβού του με την «Κ» και τη στήλη «Εξ αφορμής» έστειλε, σαν να μη συνέβαινε τίποτα, τη συνεργασία που ακολουθεί. Τη δημοσιεύουμε στη μνήμη ενός αλησμόνητου ανθρώπου και σπάνιου συνεργάτη ο οποίος θα μας λείψει πολύ...

ΝΙΚΟΣ ΚΟΚΚΑΛΑΣ

«Ισως να αποδειχτεί ότι ο μεγαλύτερος θησαυρός απ' όλους, το πιο αμύθητο μαργαριτάρι από τις εξερευνήσεις μας στο Διάστημα είναι η συνειδητοποίηση ότι ζούμε σ' ένα νησί απομονωμένο σε μια εβενόχρωμη θάλασσα». Διονύσης Σιμόπουλος (1943-2022)

Στα μέσα του περασμένου μήνα (16 έως 24 Ιουλίου) η Αθήνα έγινε το κέντρο της διεθνούς επιστήμης και τεχνολογίας του Διαστήματος. Τις ημέρες εκείνες σε ένα παγκόσμιας ακτινοβολίας επιστημονικό συνέδριο παρουσιάστηκαν απευθείας ή μέσω Διαδικτύου περίπου 3.000 επιστημονικές εργασίες των τελευταίων μερικών ετών. Ηταν το πρώτο και μεγαλύτερο επιστημονικό και υβριδικό συνέδριο που έχει γίνει ποτέ. Η επιλογή της Αθήνας έγινε ομόφωνα αποδεκτή, όταν προτάθηκε η υποψηφιότητα πριν από τέσσερα χρόνια, ίσως για πρώτη φορά στα χρονικά της Committee on Space Research (COSPAR) λόγω του επιπέδου των Ελλήνων ερευνητών του Διαστήματος. Το ενδιαφέρον της χώρας μας για το Διάστημα άλλωστε περιλαμβάνει επίσης και την πρόσφατη σχετικά δημιουργία του Ελληνικού Κέντρου Διαστήματος.

Οπως τόσο χαρακτηριστικά ανέφερε και ο δρ Λέναρντ Α. Φισκ, απερχόμενος πρόεδρος της COSPAR, «το συνέδριο των Αθηνών ήταν το πιο πετυχημένο επιστημονικά, τεχνικά και οργανωτικά των τελευταίων τουλάχιστον ετών», από την έναρξη των πρώτων διοργανώσεων τη δεκαετία του 1950. Κι αυτό χάρη κυρίως στην ψυχή του συνεδρίου, τον Ελληνα ακαδημαϊκό Σταμάτη Κριμιζή, τον αντιπρόεδρο του συνεδρίου δρα Μανώλη Γεωργούλη, καθώς επίσης και τα μέλη της επιστημονικής και τοπικής οργανωτικής επιτροπής. Για να γίνει πιο κατανοητή η έκταση του συνεδρίου στην Ελλάδα, να σημειώσουμε ότι οι παρουσιάσεις έγιναν σε 30 αίθουσες του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών και του ξενοδοχείου Κάραβελ, αριθμός πολύ μεγαλύτερος από οποιαδήποτε προηγούμενη διοργάνωση.

Τα σύγχρονα διαστημόπλοια και οι δορυφόροι είναι τα πλοία που θα ανοίξουν την απέραντη θάλασσα του Διαστήματος, όπως ο Κολόμβος και ο Μαγγελάνος άνοιξαν στην ανθρωπότητα τους επίγειους ωκεανούς.

Απασχολημένοι από την καθημερινότητά μας πολλές φορές δεν είμαστε σε θέση να αναγνωρίσουμε τις σύγχρονες αυτές εξερευνήσεις του ανθρώπου και τις δυνατότητες που μας έχουν δοθεί από την παρουσία των οργάνων και γενικότερα των μηχανών μας στο Διάστημα. Το κερασάκι όλης αυτής της διοργάνωσης ήταν και το γεγονός της επεξήγησης των πρώτων φωτογραφιών από το διαστημικό τηλεσκόπιο James Webb που έγινε στη συνέντευξη Τύπου του συνεδρίου των Αθηνών, από τον Τζον Μάδερ (Nobel Φυσικής, 2006) που είναι ο Senior Project Scientist του διαστημικού τηλεσκοπίου James Webb. Οπως ανέφερε χαρακτηριστικά, «το τηλεσκόπιο και τα επιστημονικά του όργανα (με πιθανή διάρκεια ζωής 20 ετών) λειτουργούν καλύτερα από τις προβλέψεις».

Μερικές από τις πιο ενδιαφέρουσες ανακοινώσεις που επελέγησαν από την επιστημονική επιτροπή με στόχο να προβληθούν στο διεθνές και ελληνικό κοινό, περιλαμβάνουν διάφορα φαινόμενα της ηλιακής δραστηριότητας. Ενδιαφέρον παρουσίασε επίσης και η εισήγηση της Αθηνάς Κουστένη, Director of Research, French Center for Scientific Research (CNRS), Paris Observatory, σχετικά με τις πρόσφατες εξελίξεις της προστασίας του πλανήτη μας. Σε άλλες διαστημικές δραστηριότητες περιλαμβάνεται και η εκστρατεία επιστροφής δειγμάτων από τον Αρη και οι δυσκολίες μιας τέτοιας αποστολής. Τέλος, έγινε αρκετή αναφορά για τις ατμόσφαιρες των δορυφόρων Ευρώπη του Δία και Τιτάνα και Εγκέλαδου του Κρόνου.

Δίνεται έτσι στην επιστημονική κοινότητα η ευκαιρία να «μοιραστεί» με τον καθένα/καθεμία τις τρέχουσες εξελίξεις και μάλιστα με τρόπο απλό και κατανοητό. Τον συντονισμό της συνέντευξης Τύπου ανέλαβαν ο έμπειρος δημοσιογράφος Μάκης Προβατάς και ο Μάικλ Μπάκλεϊ, Senior Communication Manager του Johns Hopkins University.

Σε ό,τι αφορά τις εθνικές προτεραιότητες στο Διάστημα, αυτές πρέπει να καθορίζονται με βάση τις ανάγκες της χώρας. Για να καταλήξουμε όμως σε τομείς δραστηριοτήτων στις διαστημικές εφαρμογές, οφείλουμε πρώτα να δούμε πού έχουμε την απαραίτητη κρίσιμη μάζα επιστημόνων και μηχανικών αλλά και τις υποδομές που θα τεθούν ανάλογα με τις εθνικές και οικονομικές προτεραιότητες, καθώς και την ανάγκη να στηριχθεί η επιστημονική κοινότητα και η βιομηχανία που ασχολείται με το Διάστημα. Η σχεδίαση αυτή είναι εμφανώς δουλειά του νέου φορέα και η όποια σχεδίαση που θα προκύψει δεν θα πρέπει να είναι στατική αλλά δυναμική εμπλουτιζόμενη συνεχώς με βάση τις επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις. Επομένως, αυτό που χρειάζεται η χώρα είναι να καθορίσει τη διαστημική της πολιτική με βάση τους στόχους και τις δυνατότητες που έχουμε.

Με όλες αυτές τις ανακαλύψεις λοιπόν δεν θα ήταν καθόλου υπερβολή να πούμε ότι καθένας από εμάς χρησιμοποιεί καθημερινά δεκάδες αντικείμενα τα οποία προέρχονται από τις διαστημικές μας δραστηριότητες. Η νέα αυτή μεγάλη εποχή ανακαλύψεων υπόσχεται να πλουτίσει τον κόσμο ολόκληρο με νέες ιδέες και γνώσεις, με νέες τεχνολογίες, και πιθανότατα με ένα νέο πνεύμα ειρήνης και συνεργασίας. Και ίσως να αποδειχτεί ότι ο μεγαλύτερος θησαυρός απ' όλους, το πιο αμύθητο μαργαριτάρι από τις εξερευνήσεις μας στο Διάστημα, είναι η συνειδητοποίηση ότι ζούμε σ' ένα νησί απομονωμένο σε μια εβενόχρωμη θάλασσα. Σ' αυτή την απέραντη θάλασσα τα σύγχρονα διαστημόπλοια και οι δορυφόροι είναι τα νέα μας φορτηγά, τα πλοία των θησαυρών του νέου ωκεανού. Τα πλοία που θα ανοίξουν την απέραντη θάλασσα του Διαστήματος όπως ο Κολόμβος και ο Μαγγελάνος άνοιξαν στην ανθρωπότητα τους επίγειους ωκεανούς.

* Ο Διονύσης Π. Σιμόπουλος ήταν επίτιμος διευθυντής του Ευγενιδείου Πλανηταρίου.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗ ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΠΑΝΤΑΖΗ

Η Χριστίνα Πανταζή είναι ψυχολόγος και συγγραφέας. Το βιβλίο της «Ιστορίες ταβανοθεραπείας: Πώς η γραφή από θεραπευτική έγινε δημιουργική» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Αρμός.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
Τα «Εάν αυτό είναι ο άνθρωπος» του Πρίμο Λέβι, «Γράμματα σε ένα νέο ποιητή» του Ράινερ Μαρία Ρίλκε, «Συνδεδεμένοι» του Νικόλα Χρηστάκη.

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;
Το σαλιγκάρι από το βιβλίο του Λουίς Σεπούλβεδα «Η ιστορία ενός σαλίγκαρου που ανακάλυψε τη σημασία της βραδύτητας». Γιατί αντανακλά μέσα από το παραμύθι τη δίψα ενός σαλιγκαριού να ταξιδέψει, να βρει το όνομα που δεν έχει, την ταυτότητα και το νόημα στη ζωή φεύγοντας από την περιοχή της ασφάλειάς του, που το περιορίζει. Θέλει να μάθει γιατί πάει αργά, ως ένα βασικό του χαρακτηριστικό που χρειάζεται να ταξιδέψει για να το ανακαλύψει και, εντέλει, θα το επανονοματοδοτήσει ως πλεονέκτημα αντί για αδυναμία στη ζωή του.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους ποιητές ή συγγραφείς καλείτε, ζώντες και τεθνεώτες;
Τους: Κατερίνα Γώγου, Ιρβιν Γιάλομ, Φραντς Κάφκα, Κωνσταντίνο Καβάφη, Σιμόν ντε Μποβουάρ, Φιόντορ Ντοστογέφσκι, Βιρτζίνια Σατίρ, Χαλίλ Γκιμπράν, Λουίς Σεπούλβεδα.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Αν ο ύπνος είναι το απόγειο της σωματικής χαλάρωσης, η βαθιά πλήξη είναι το απόγειο της πνευματικής.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Το «Οταν σκοτώνουν τα κοτσύφια», της Λι Χάρπερ.

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές;
Τον «Προφήτη» του Χαλίλ Γκιμπράν.

Πώς η «ταβανοθεραπεία» βοηθά ώστε ο αναγνώστης να επικοινωνήσει με την εξωτερική πραγματικότητα;
Δημιουργώντας χώρο και χρόνο για να παρατηρήσει το άτομο την εσωτερική του πραγματικότητα, μαθαίνει περισσότερο τον εαυτό του, τη στάση του στον κόσμο, τις επιλογές που έχει και τι επιθυμεί για εκείνο στη ζωή του.

Πώς η γραφή του βιβλίου παραλληλίζεται με την ποιητική του Καβάφη;
Διότι γίνεται μια σκέψη από πλευράς μου ότι και ο Καβάφης ξεκίνησε να γράφει με πομπό και δέκτη αρχικά τον εαυτό του χρησιμοποιώντας τη γραφή με θεραπευτική χροιά ως πλαίσιο ασφάλειας και υποστήριξης για να εκφράσει όσα του στερούσε η κοινωνική πραγματικότητα – βασικές και στη ποιητική του η σεξουαλικότητα και η έλξη για τα άτομα του ιδίου φύλου.

Είναι οι ιστορίες του βιβλίου βιωματικές;
Είτε αποτελούν ιστορίες που έχουν βιωθεί από μένα ή άλλα άτομα είτε ενσωματώνεται και ο χώρος της φαντασίας με αφετηρία πάντα βιωματικά στοιχεία.

Επιμέλεια: **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ**

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ**

Τα απορρίμματα της μνήμης

ΜΑΡΙΑ ΦΑΚΙΝΟΥ
Κλίμακα Μπόγκαρτ
εκδ. Αντίποδες, **σελ.** 112

Στη νουβέλα «Η ανάκριση» (2008, 2020) ο Ηλίας Μαγκλίνης αποτυπώνει την αιμάσσουσα αναμέτρηση ανάμεσα σε έναν πατέρα και στην κόρη του. Ο πατέρας φέρει στη μνήμη του σώματός του τα βασανιστήρια στα κολαστήρια της ΕΣΑ, ενώ η κάτισχνη κόρη, αντιδρώντας στη σιωπή αυτού του πονεμένου σώματος, μετατρέπει το δικό της σε πεδίο χαρακωμάτων, κάνοντας το δέρμα της κραυγή. Η νουβέλα της Μαρίας Φακίνου θυμίζει το βιβλίο του Μαγκλίνη, από την ανάποδη όμως. Και εδώ παρακολουθούμε τη σιωπηρή σύγκρουση ενός πατέρα με την κόρη του, αλλά τώρα ο πατέρας υπήρξε βασανιστής της ΕΣΑ, ενώ όταν η κόρη του το μαθαίνει, διαρρηγνύει τελεσίδικα τη σχέση τους. Ο πατέρας εκλαμβάνει το υπέρβαρο σώμα της κόρης σαν «μομφή», λες και γελοιοποιούσε το αθλητικό, στιβαρό του δέμας. Αν εκείνος σιχαινόταν το βουλιμικό σώμα της κόρης του, εκείνη σιχαινόταν τα εγκλήματα που είχε επιφέρει το δικό του σώμα.

Κεντρική μορφή της νουβέλας είναι η φωνή του παντεπόπτη αφηγητή, ο οποίος μέσα από συνεχείς αναδρομές υποχρεώνει τον πατέρα να γίνει αποδέκτης τόσο της φρίκης που διέπραξε όσο και της οργής (της κόρης του) που εισέπραξε. Η αμείλικτη μνήμη του αφηγητή αντιτάσσεται στην επιλεκτική αμνησία του πατέρα. Η αφήγηση εκδιπλώνεται κυρίως στο δεύτερο ενικό πρόσωπο, καθώς ο αφηγητής απευθύνεται στον πατέρα εν είδει συνηγόρου της κόρης, προσπαθώντας να τον φέρει ενώπιον της ενοχής του. Η κόρη δεν ακούγεται στις σελίδες. Ο πάνθ' ορών αφηγητής μιλάει εξ ονόματός της, αλλά δεν βιάζεται να βασανίσει τον κατηγορούμενο με δύσκολες μνήμες. Στην αρχή αναφέρεται στο παρελθόν αποσπασματικά, με φράσεις λειψές και διακεκομμένες, αραδιάζοντας επουσιώδη και ανώδυνα στιγμιότυπα, φροντίζοντας, όμως, να επαναφέρει στον λόγο του την απούσα κόρη, που με την απουσία της προδικάζει την καταδίκη του πατέρα.

Κάθε βράδυ, στις 3.45 τα ξημερώματα, ο πατέρας, εξόριστος στην Αθήνα, αφού στο χωριό είχαν μαθευτεί τα ανδραγαθήματά του, συναντιόταν με τους εφιάλτες του. Ηταν η ώρα που πέρναγε το απορριμματοφόρο. Η φωτογραφία με το περιβραχιόνιο της ΕΣΑ είχε ανασυρθεί από τον σκουπιδότοπο στο πατάρι. Τα χοντρά δάχτυλα της κόρης είχαν περισυλλέξει από την οικογενειακή χωματερή, «απ' τον σκοτεινό τόπο των αχρείαστων πραγμάτων», το επονείδιστο ενθύμιο.

Η Φακίνου επιχειρεί να δραματοποιήσει τη ρήξη πατέρα και κόρης, αποσιωπώντας το μεταξύ τους δράμα. Ελάχιστα λέγονται για το αποτρόπαιο παρελθόν του και τον αντίκτυπό του στην κόρη. Συχνά ό,τι δεν λέγεται, ό,τι απωθείται στη σιωπή, αποκτά αβάσταχτη σημασία. Το ίδιο ισχύει και τώρα. Ό,τι χωρίζει πατέρα και κόρη είναι τόσο ζοφερό που χρειάζεται η διαμεσολάβηση ενός τρίτου για να αρχίσει κάποιου είδους διαπραγμάτευση. Μόνο που η προφανής πρόθεση της συγγραφέως να γράψει δραματικά, όχι όμως για το καθαυτό δράμα, εκτρέπει την αφήγηση σε αναφορές σε τραγωδίες της πραγματικότητας, όπως η εισβολή του Σορίν Ματέι ένα βράδυ του 1998 στο διαμέρισμα της οδού Νιόβης, το ξεβρασμένο στην παραλία νεκρό κορμί του τρίχρονου Αϊλάν και η φονική πυρκαγιά στο Μάτι, γεγονότα που δεν εντάσσονται πειστικά στη μυθοπλασία. Ιδίως η στιγμιαία παρόρμηση της κόρης να πάει να συντρέξει τους ναυαγισμένους στο Αιγαίο, ως πράξη εξιλέωσης για τα πατρικά ανομήματα, παραείναι μελοδραματική.

Η γραφή της Φακίνου διαγράφει κυκλωτικές κινήσεις γύρω από έναν απλησίαστο πυρήνα. Με μισόλογα και μια αρμαθιά στιγμών της καθημερινότητας, συγκρατημένα από διαταραγμένη σύνταξη, υπονοεί ότι αυτό που επείγει να ειπωθεί, θα μείνει ανέγγιχτο. Και αυτό μένει από την αφήγηση. Η πικρία ενός ανεπίδοτου λόγου.

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

από τη Read LIBRARY

ΦΕΝΤΕΡΙΚΟ ΓΚΑΡΘΙΑ ΛΟΡΚΑ
Θρήνος για τον Ιγνάθιο Σάντσιεθ Μεχίας
εκδ. Ενδυμίων

Ο Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα (Federico Garcia Lorca), ένας από τους σημαντικότερους ισπανούς ποιητές και θεατρικούς συγγραφείς του 20ού αιώνα, γεννήθηκε στις 5 Ιουνίου 1898 στο Φουέντε Βακέρος, ένα χωριό της Ανδαλουσίας, στην επαρχία της Γρανάδας.Σπούδασε μουσική, γρήγορα όμως στράφηκε στην ποίηση και το θέατρο. Προικισμένος με εξαιρετική ευαισθησία στην ποίησή του υμνεί την πατρίδα του, τις ομορφιές της φύσης, τον θάνατο, τη χαρά της ζωής, τους τσιγγάνους, την ύπαιθρο. Ως θεατρικός συγγραφέας δημιούργησε έξοχους δραματικούς χαρακτήρες, ιδίως γυναικών. Το έργο του διακρίνεται για τον υψηλό λυρισμό του, την τρυφερή ερωτική διάθεση και την έντονη μελαγχολία που αποπνέει. Έργα του ανέβηκαν πολλές φορές και στα ελληνικά, ενώ η ποίησή του επηρέασε σε σημαντικό βαθμό τόσο έλληνες όσο και ευρωπαίους λογοτέχνες. Ποιήματά του μετέφρασαν ο Ο. Ελύτης, ο Νίκος Γκάτσος, Β. Λαλιώτης κ.ά. Τα πιο δημοφιλή από τα θεατρικά του έργα είναι: «Τα μάγια της πεταλούδας», «Μαριάννα Πινέδα», «Η θαυμαστή μπαλωματού», «Ματωμένος γάμος», «Γέρμα», «Το σπίτι της Μπερνάντα Άλμπα».Ο Λόρκα εκτελέστηκε σε ηλικία μόλις 38 χρονών, αμέσως μετά το ξέσπασμα του Ισπανικού Εμφυλίου, στις 19 Αυγούστου το 1936, κατά πάσαν πιθανότητα από τους φαλαγγίτες του Φράνκο. Ο τραγικός θάνατός του συγκλόνισε την Ευρώπη. Ο Μεχίας, στον οποίο αναφέρεται ο Λόρκα στην ελεγειακού χαρακτήρα ποιητική του σύνθεση Θρήνος για τον Ιγνάθιο Σάντσιεθ Μεχίας (1935), ήταν φίλος του και μεγάλος ταυρομάχος που έχασε τη ζωή του σε ταυρομαχία το 1934. Το έργο αυτό, σε μετάφραση Ν. Γκάτσου, μελωποιήθηκε από τον Σταύρο Ξαρχάκο.

Βρείτε το ηλεκτρονικό βιβλίο δωρεάν στην εφαρμογή Read Library. Επισκεφθείτε τον ιστότοπο https://www.read-library.com/ για περισσότερες πληροφορίες και βιβλία.

Ανδρονίκη Λασηθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

Αυλή οικίας Αριστομένη Προβελέγγιου, Σίφνος. Φωτ.: Μαρία Χρουσάκη.

Ανδρος. Φωτογραφία: Σπύρος Μελετζής.

Πάρος. Φωτογραφία: Σπύρος Μελετζής.

Οι Κυκλάδες πριν τις... επισκεφθεί ο τουρισμός

Ωδή στη χαμένη αθωότητα του Αιγαίου

Κάστρο Σίφνου. Φωτογραφία: Μαρία Χρουσάκη.

Κίμωλος. Φωτ.: Μαρία Χρουσάκη.

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΪΣΚΟΥ**

Κάποτε τις Κυκλάδες δεν τις είχε ακόμη ανακαλύψει ο τουρισμός, και αυτές δεν είχαν ακόμα ανακαλύψει εκείνον. Αγνές και ανύποπτες, πορεύονταν αμόλυντα με τους δικούς τους νησιωτικούς κώδικες, τα δικά τους σύμβολα και εργαλεία, τις δικές τους λαλιές και παραδόσεις που είχαν σμιλευτεί μέσα στους αιώνες από τα κύματα και τους αέρηδες. Ζούσαν κάθε πρωί τη δική τους καθημερινή επαγγελία, τον δικό τους καθημερινό κάματο, βουτηγμένες μέσα στο Αιγαίο, τις ευλογίες και τις δυσκολίες του.

Η σύνδεσή τους με τον Πειραιά δεν ήταν εύκολη, δεδομένη και καθημερινή, όπως είναι σήμερα. Ακόμα και η πρωτεύουσα Ερμούπολη χρησιμοποιούσε ξύλινα σκαριά-φορτηγά για τις μεταφορές των αγαθών από και προς τον Πειραιά, ενώ στα περισσότερα κυκλαδονήσια, ελλείψει μώλων, τα ποστάλια έδεναν αρόδο στα λιμάνια, με τους επιβάτες να φτάνουν στην ακτή πάνω σε λάντζες. Υπήρχαν και τα μικρά λιμάνια που δεν τα προσέγγιζε το πλοίο της γραμμής, παρά μόνο τα τρεχαντήρια. Με τη δεκαετία του '60, όμως, ήρθε η έφοδος του τουρισμού. Και μαζί ήρθε και μια ανεπίστρεπτη αλλαγή.

Μια έκδοση που κυκλοφόρησε την εποχή εκείνη κατέγραψε αυτό το μεταίχμιο ανάμεσα στην αθώα αυθεντικότητα του χθες και την υπόσχεση του πλουτισμού από τον μελλοντικό επισκέπτη, ένα φωτογραφικό λεύκωμα που σήμερα στέκει σαν ανεκτίμητης αξίας μαρτυρία για το πώς ήταν ακόμα τα κυκλαδονήσια πάνω σε αυτή την κρίσιμη καμπή της ιστορικής τους πορείας. Λεγόταν «Κυκλάδες», και αποτελούσε κομμάτι μιας σειράς τουριστικών βιβλίων του εκδοτικού οίκου «Μ. Πεχλιβανίδη & Σία» με τίτλο «Γνωρίσατε την Ελλάδα». Οπως γράφουν οι ίδιοι οι εκδότες στον κολοφώνα, η σειρά «παρουσιάζει αρχαιολογικούς θησαυρούς και τις άπειρες φυσικές καλλονές της Ελλάδος, με περιγραφές ειδικά γραμμένες από διαλεχτούς συγγραφείς μας, με πάνω από εκατό θαυμάσιες φωτογραφίες από τους πιο γνωστούς Ελληνες καλλιτέχνες φωτογράφους».

Στην ίδια σειρά βγήκαν κι άλλα βιβλία. Με τον ίδιο σχεδιασμό, το ίδιο ύφος. Για την Αθήνα, για την Τήνο, την Κέρκυρα, τη Θεσσαλονίκη, την Ηπειρο, κι άλλους τόπους της Ελλάδας. Σήμερα είναι όλα τους σπάνια και δυσεύρετα, λησμονημένα για πάντα σε παλαιοβιβλιοπωλεία και φευγαλέα, κρυμμένα σε προσωπικές συλλογές. Κι όμως, μπορούμε να τα φανταστούμε να στέκονται, εκδοτικά διαμάντια όλα τους, πίσω από τη βιτρίνα της «Ατλαντίδος», στο βιβλιοπωλείο των αδελφών Πεχλιβανίδη, στο ιστορικό εκείνο κτίριο στην οδό Κοραή στο κέντρο

Σπάνιες φωτογραφίες από το ανεκτίμητης αξίας λεύκωμα με τίτλο «Κυκλάδες», που κυκλοφόρησε τη δεκαετία του '60 ο εκδοτικός οίκος «Μ. Πεχλιβανίδης & Σία».

της Αθήνας, ίσως ανάμεσα σ' άλλα μικρά τυπογραφικά αριστουργήματα του ιδίου οίκου: καλοτυπωμένα κόμικς, παιδικά βιβλία με εξαιρετικές εικονογραφήσεις, τα «Κλασσικά Εικονογραφημένα», τα αστυνομικά του Γιάννη Μαρή ή περιοδικά ποικίλης ύλης όπως ο «Θησαυρός». Με την αστική κίνηση της Πανεπιστημίου να αντηχεί ασταμάτητα παραδίπλα, μάλλον θα έμοιαζαν με εισιτήρια για ταξίδια σε τόπους μακρινούς και συναρπαστικούς, ακόμα ανεξερεύνητους. Τα βιβλία αυτά πραγματικά έδιναν ένα πολύχρωμο, λαϊκό, «ποπ» πρόσωπο στα τόσα πολλά περιηγητικά θέλγητρα της χώρας.

Ο πρώτος τόμος της σειράς ήταν αφιερωμένος στην Τήνο, και το εξώφυλλό του χαρακτηριζόταν από το πορτοκαλί χρώμα του. Στην ίδια λογική, αυτή της «χρωματικής κωδικοποίησης», ήταν σχεδιασμένη όλη η σειρά: ο τόμος της Κέρκυρας είχε φόντο κόκκινο, της Αργολίδας σκούρο πράσινο και αυτός των Κυκλάδων βαθύ μπλε, αιγαιοπελαγίτικο. Την καλλιτεχνική τους επιμέλεια είχε ο αθηναιογράφος Κώστας Δημητριάδης, ένας από αυτούς τους συγγραφείς που υπήρξαν παράλληλα και σκιτσογράφοι. Βιβλία του με αθηναϊκά θέματα όπως οι «Παλιές γειτονιές» και «Η Αθήνα που ζήσαμε» εκδόθηκαν από την «Εστία», φιλοτεχνημένα με σχέδιά του.

Γυρνώντας τις σελίδες των «Κυκλάδων» μπαρκάρουμε σε ένα εντυπωσιακό φωτογραφικό ταξίδι σε όλη την Ελλάδα της εποχής (η έκδοση χρονολογείται στο 1960), ενώ οι δημιουργοί των εικόνων είναι όλοι τους ιερά τέρατα της ιστορίας της ελληνικής φωτογραφίας. Αποτυπωμένες καλά στις νέες τότε εγκαταστάσεις βαθυτυπίας του εκδοτικού οίκου, οι λήψεις τους μοιάζουν λες και γεννήθηκαν μέσα σε αυτά τα φύλλα χαρτί, που όταν τα ξεφυλλίζουμε γινόμαστε κοινωνοί μιας μαγευτικής παρέλασης από τοπιογραφίες, προσωπογραφίες και πολύτιμες μαρτυρίες της καθημερινής νησιώτικης ζωής μιας άλλης εποχής, που έχει ανεπιστρεπτα φύγει.

Βαριές υπογραφές

Οι υπογραφές των εικόνων είναι βαριές: η Μαρία Χρουσάκη, ο Σπύρος Μελετζής, ο Δημήτρης Χαρισιάδης και ο Παύλος Μυλώφ μας προσφέρουν μια σειρά εικόνες που φαντάζουν εξωπραγματικές. Τεκμήρια από τόπους και χρόνους απίθανους, μοιάζουν λες και ανήκουν στη σφαίρα του φανταστικού.

Πρωταγωνιστεί ανάμεσά τους η μελαγχολική ποίηση της Μαρίας Χρουσάκη (1899-1972), που τρυπώνει στα πέτρινα σοκάκια της Κιμώλου και του Κάστρου της Σίφνου και βρίσκει εκεί μοναχικές γυναικείες ή παιδικές μορφές να περπατούν σιωπηλά μέσα σε ένα διάκοσμο όπου ο τουρισμός μοιάζει σαν επιθετικός επισκέπτης από ένα απειλητικό μέλλον. Η ματιά της κατηφορίζει μεθυστικά στα καλντερίμια που ξεχύνονται σαν ποτάμια από την Ανω Σύρο ώς την Ερμούπολη και φτάνει μέχρι την αυλή της οικίας του ποιητή Αριστομένη Προβελέγγιου στα Εξάμπελα της Σίφνου. Ανάμεσα στις μαγικές εικόνες της Χρουσάκη συναντάμε διάσπαρτα και τις περιπλανήσεις των άλλων μεγάλων φωτογράφων της έκδοσης, όπως σε εκείνη τη σαγηνευτική εικόνα του Σπύρου Μελετζή, όπου τρεις Ανδριώτες ψαράδες ξαποσταίνουν στο τραπέζι μιας ταβέρνας πάνω στην αμμουδιά του Νημποριού. Η έκδοση όμως απογειώνεται από τις έντεκα σελίδες της εισαγωγής του συγγραφέα-δημοσιογράφου Βασίλη Λ. Καζαντζή. Σήμερα, λίγοι θα αναγνωρίζουν το όνομά του. Ισως κάποιοι από τους πιο παλιούς να θυμούνται πως έγραφε για χρόνια στις «Εικόνες» και στα «Επίκαιρα» της δεκαετίας του '50 και του '60 με το ψευδώνυμο «index» και πως ήταν από τους πρώτους δημοσιογράφους της ελληνικής τηλεόρασης, όταν στα πειραματικά της πρώτα βήματα, στην έκθεση της Θεσσαλονίκης, τον Σεπτέμβρη του 1960, είχε συστήσει στο κοινό την Αλίκη Βουγιουκλάκη. Ο Καζαντζής υπήρξε επίσης υπάλληλος του Βρετανικού Συμβουλίου και παραγωγικότατος μεταφραστής. Ηταν ο δεύτερος σύζυγος της επίσης μεταφράστριας, ηθοποιού Τασσώς Καββαδία.

Η περίτεχνη, λυρική γραφή του στις «Κυκλάδες» των αδερφών Πεχλιβανίδη είναι ένας άγνωστος θησαυρός της ταξιδιωτικής μας φιλολογίας. Παρέα με τις εξαιρετικές εικόνες των μεγάλων φωτογράφων και τη φτιαγμένη με τόσο πολλή προσοχή, τεχνική κι αγάπη έκδοση των σπουδαίων εκδοτών, συνιστά μια καλλιτεχνική συνάντηση δημιουργικών γιγάντων της εποχής και μια ελεγειακή ωδή στη χαμένη αθωότητα του Αιγαίου. Μια ωδή που, σήμερα, εξήντα ολόκληρα χρόνια μετά τη δημιουργία της, μοιάζει ακόμα επίκαιρη και επείγουσα.

Τα παρακάτω λόγια του μεγάλου γραφιά Βασίλη Λ. Καζαντζή από την εισαγωγή του στην έκδοση, τη συνοψίζουν διαισθητικά, διορατικά, αλλά πάνω απ' όλα, πολύ συγκινητικά: «...Οταν ο καλός Θεός σκόρπισε όλα τούτα τα γιγάντια βότσαλα καταμεσίς στο Αιγαίο, δεν είχε ακόμα κάνει τον άνθρωπο.

Κι όταν τον έκανε δε φανταζότανε ίσως σε τι σημείο θάφτανε και πού θα τον πήγαινε το ξύπνιο του το μυαλό. Μα τώρα πια, στα χρόνια μας, που γεφυρώσαμε τους ωκεανούς και δέσαμε τη γη μας με τ' αστέρια, τούτα τα νησιά τα Κυκλαδίτικα σε λίγο θάχουν άλλην όψη. Πριν τα φανταστούμε τέτοια που θάναι αύριο, ας τα χαρούμε τέτοια πούναι τώρα».

Φάροου Σάντερς, ένας θρύλος ετών 82

Ο ογκόλιθος της τζαζ και κορυφαίος σαξοφωνίστας και δύο νέοι δίσκοι, ένας δικός του και ένας προς τιμήν του

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΜΟΥΓΓΟΛΙΑ**

Κολοσσιαία μορφή της τζαζ και ίσως ο σημαντικότερος τενόρο σαξοφωνίστας, ο Φάροου Σάντερς –γεννημένος στο Αρκάνσας– στο 82ο έτος της ηλικίας του αποτελεί ένα ολοζώντανο και ενεργό κεφάλαιο της σύγχρονης μουσικής, με μια θυελλώδη, συναρπαστική πορεία που έχει εκκίνηση των προσωπικών του δισκογραφημάτων το 1964 και καταξιώθηκε στο πλευρό γιγάντων της τζαζ: Τζον Κολτρέιν, Ντον Τσέρι, Αλις Κολτρέιν κ.ά. Ο μοναδικός ήχος του ευδοκίμησε στους κόλπους της φρι, της σπιρίτσουαλ, της αβάν-γκαρντ και της έθνο τζαζ, σε συνθετικό και εκτελεστικό επίπεδο, προσδίδοντας την απρόσμενη διάσταση του αυτοσχεδιασμού μέσα από τις απεριόριστες δυνατότητες και τις ιδιαίτερες πολυφωνικές τεχνικές του.

Η κυκλοφορία τον Ιούλιο από τη Soul Bank Music του διπλού δίσκου βινυλίου «Freedom - Celebrating the Music of Pharoah Sanders» από τον 48χρονο δαιμόνιο, δημιουργικό Αμερικανό ντιτζέι, μουσικό, συνθέτη και παραγωγό Μαρκ ντε Κλάιβ-Λόου (ακουστικό και ηλεκτρικό πιάνο, πλήκτρα, εφέ), τέσσερις δυναμικούς, υπερταλαντούχους μουσικούς (Τεοντρός Αβερι - σαξόφωνο, Κόρμπιν Τζόουνς - μπάσο, σουζαφόν, Τομάσο Καπελάτο - ντραμς και Κάρλος Νίνο - κρουστά) και τον σπουδαίο, εκφραστικό τραγουδιστή της σόουλ και της σπιρίτσουαλ Ντουάιτ Τριμπλ, ήρθε να δώσει έναν από τους πιο εμπνευσμένους και πληθωρικούς δίσκους

Το «Promises» (Φάροου Σάντερς, Σαμ Σέφερντ) είναι μια γοητευτική σύγκλιση τζαζ, κλασικής και ηλεκτρονικής μουσικής, σε ένα από τα ωραιότερα άλμπουμ που ακούσαμε τελευταία.

της χρονιάς. Πρόκειται για τη ζωντανή ηχογράφηση της συναυλίας στο κλαμπ Blue Whale του Λος Αντζελες, σε άψογη παραγωγή που θυμίζει δουλειά στούντιο, όπου το εκρηκτικό γκρουπ καταθέτει με βαθύ σεβασμό μια ευφάνταστη ματιά στο έργο του Σάντερς και αποτίνει φόρο τιμής στον μουσικό και πνευματικό δάσκαλο που αποτέλεσε καταλυτική επιρροή του.

Στις εκδοχές των κομματιών του Σάντερς αντικατοπτρίζονται η σύγχρονη προσωπική ματιά, το ιδιοσυγκρασιακό παίξιμο, το

EPA / JAZZEN LA COSTA

Ο μοναδικός ήχος του Σάντερς ευδοκίμησε στους κόλπους της φρι, της σπιρίτσουαλ, της αβάν-γκαρντ και της έθνο τζαζ.

αστείρευτο κέφι, η καταιγιστική ορμή και ο ενθουσιασμός των μουσικών. Μια συγκλονιστική καταγραφή εκτελεστικής δεινότητας και ταλέντου από μια μπάντα που πετάει σπίθες και που πατάει στέρεα στις αυθεντικές συνθέσεις, ωστόσο ενεργοποιεί δημιουργικά τις καλλιτεχνικές ανησυχίες της. Μια πραγματική γιορτή της μουσικής που μπορεί να μην ακούμε τον τρόπο που μεγαλούργησε στα πρωτότυπα ο Σάντερς, όμως διατηρεί ακέραιο το πνεύμα του με όλες τις ξεχωριστές ποιότητές του, μπολιασμένο με μια λεπτή και αναζωογονητική ηλεκτρονική προσέγγιση. Δώδεκα διαμάντια επιλεγμένα από τη δισκογραφία του Σάντερς μεταμορφώνονται ασκώντας μια

Στον δίσκο «Freedom», τέσσερις ταλαντούχοι μουσικοί καταθέτουν με βαθύ σεβασμό μια ευφάνταστη ματιά στο έργο του Σάντερς.

μαγνητική έλξη στον ακροατή και καλύπτοντας μια ευρεία γκάμα ηχοχρωμάτων, από την ξέφρενη πνευστή καταιγίδα έως τον πνευματικό μελωδικό λυρισμό και τη μυστικιστική εσωτερικότητα: «The creator has a master plan» και «Colors» από το «Karma» (1969), «Astral Travelling» και το ομώνυμο από το «Thembi» (1971), «Upper Egypt» από το «Tauhib» (1967), «The memories of Lee Morgan» και «Mansions World» από το «Village of the Pharoahs» (1973), «You've Got to Have Freedom» από το «Journey to the One» (1980), «Love Is Everywhere» από το «Love in Us All» (1974), «Greetings to Saud», «Ore-Se-Rere» και το ομώνυμο από το live άλμπουμ του «Elevation» (1974).

Από την αναφορά μας δεν θα μπορούσε να λείπει η τελευταία έως σήμερα δισκογραφική αποτύπωση του ήχου του, και μάλιστα σε μια πρωτόγνωρη φανέρωση της. Αποκρυσταλλώθηκε με έναν ανεπανάληπτο τρόπο στον αριστουργηματικό δίσκο βινυλίου «Promises», που κυκλοφόρησε τον Μάρτιο του 2021 από τη δισκογραφική εταιρεία Luaka Bop του Ντέιβιντ Μπερν και όπου «συνομιλούν» ο συνθέτης της ηλεκτρονικής μουσικής Σαμ Σέφερντ (Floating Points), ο οποίος υπογράφει τις συνθέσεις και παίζει πιάνο, χάμοντ, συνθεσάιζερ, ηλεκτρονικά και ακουστικά όργανα, και ο Σάντερς. Με συνοδοιπόρους τον πολυεπίπεδο, εξαιρετικά οργανωμένο ήχο του Σέφερντ και τον χειμαρρώδη λυρισμό των εγχόρδων της Συμφωνικής Ορχήστρας του Λονδίνου, ο Σάντερς μας σαγηνεύει σε ένα αξέχαστο ταξίδι, ξετυλίγοντας τον υπνωτιστικό και πλήρη συναισθημάτων ήχο του. Σπάνια μυσταγωγική, υποβλητική ατμόσφαιρα που ξεδιπλώνεται σε ένα άμπιεντ περιβάλλον με ψυχεδελικούς ιριδισμούς και μεταφυσικές προεκτάσεις.

Ο Σάντερς στα καλύτερά του, και στα 80 του, απέδειξε με τον πιο ηχηρό και φυσικό τρόπο πως μπορεί όχι μόνο να συνυπάρξει, αλλά να αφουγκραστεί τους νέους ανοιχτούς ορίζοντες και να συνεργαστεί υποδειγματικά με έναν εξαιρετικά διεισδυτικό και ικανό δημιουργό, 40 χρόνια νεότερό του. Το «Promises» είναι μια γοητευτική σύγκλιση τζαζ, κλασικής και ηλεκτρονικής μουσικής σε ένα από τα ωραιότερα άλμπουμ που ακούσαμε τελευταία. Και ένας ιδανικός τρόπος να σκηνοθετήσεις τόσο επιδέξια τη μουσική και να πρωταγωνιστεί ο Φάροου Σάντερς.

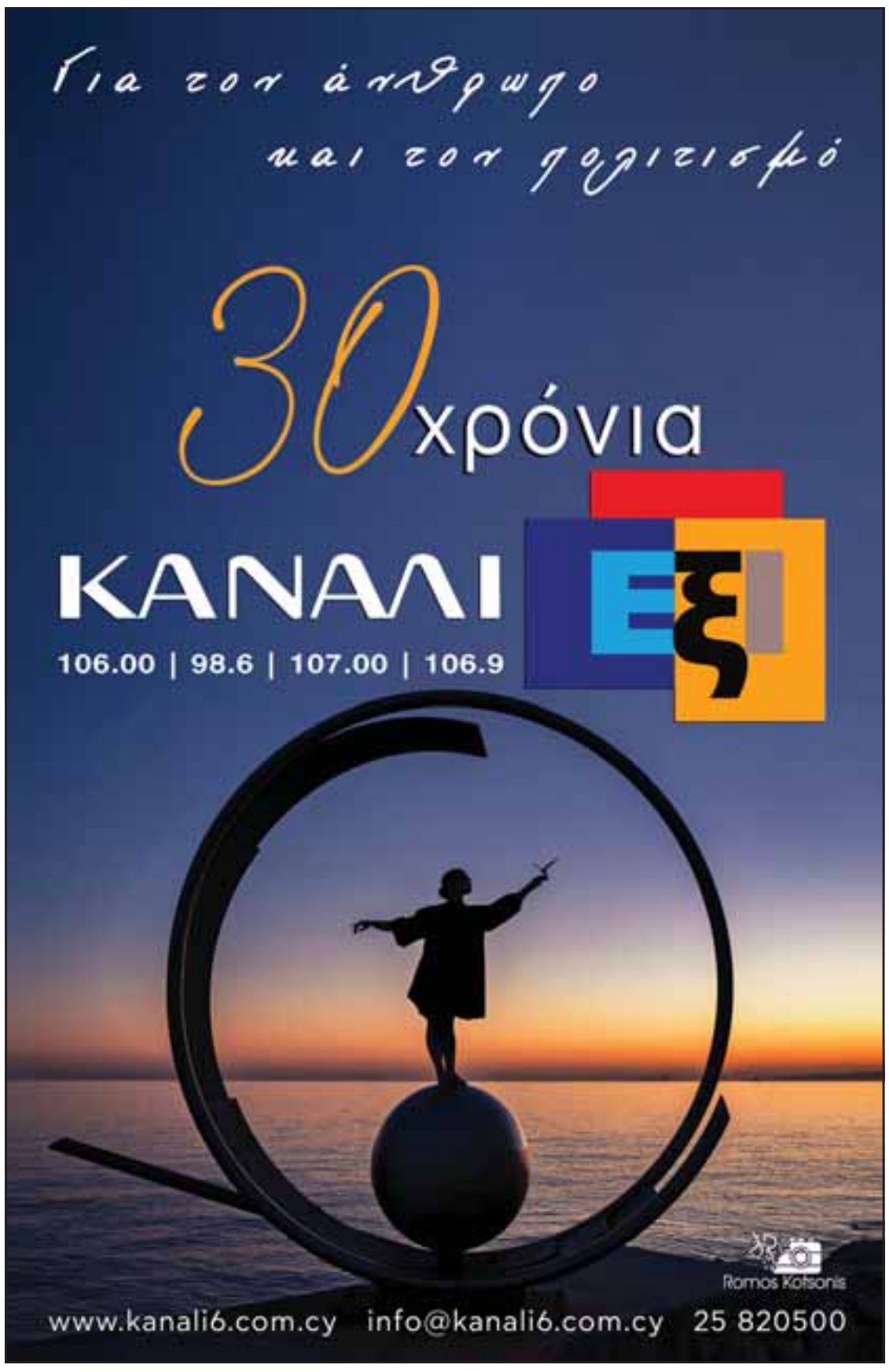

Τα σκοτεινά μυστικά ενός μικρού θερέτρου

Ενας Ισπανός αστυνομικός «σκαλίζει» τον θάνατο του προκατόχου του...

Ο Αντικαταστάτης ★★★½
ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟ ΘΡΙΛΕΡ (2021)
Σκηνοθεσία: Οσκαρ Αϊμπάρ
Ερμηνείες: Ρικάρντο Γκόμεζ, Βίκι Λουένγκο, Πέρε Πόνσε

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Τα ισπανικά αστυνομικά θρίλερ μας συνοδεύουν και αυτό το καλοκαίρι, ταξιδεύοντάς μας μάλιστα στην πάντα ενδιαφέρουσα δεκαετία του 1980, όπως είχε κάνει και το (εξαιρετικό) προ λίγων ετών «Μικρό Νησί». Οπως εκεί έτσι και εδώ, πρωταγωνιστής είναι ένας νέος αστυνομικός, ο Αντρές, ο οποίος φτάνει μαζί με τη σύζυγο και την κόρη του σε ένα παραλιακό θέρετρο, προκειμένου να αναλάβει υπηρεσία. Εκεί, η φαινομενικά βαρετή καθημερινότητα θα διαταραχθεί, όταν εκείνος θα αρχίσει να ασχολείται με την υπόθεση του τραγικού θανάτου του προκατόχου του, η οποία θα τον οδηγήσει στα πιο σκοτεινά από τα μυστικά της μικρής κοινότητας.

Ο ήρωας φτάνει σε μια επαρχία όπου στην καφετέρια σχεδόν οι πάντες χαιρετούν ακόμη φασιστικά, ενώ η αστυνομία φρουρεί κάποιους πολύ... ύποπτους Γερμανούς μεσήλικες.

Ο Οσκαρ Αϊμπάρ ακολουθεί πιστά τη συνταγή των προκατόχων του σε αυτό που τείνει πια να γίνει κανονικό υποείδος –το ισπανικό θρίλερ δηλαδή–, προσθέτοντας ωστόσο το πάντα ενδιαφέρον ιστορικό στοιχείο. Την επαύριο της φρανκικής δικτατορίας και με τη χώρα να περιμένει τις εκλογές που θα οδηγούσαν τελικά στον σταδιακό εκδημοκρατισμό της, ο ήρωας φτάνει σε μια επαρχία όπου στην καφετέρια σχεδόν οι πάντες χαιρετούν ακόμη φασιστικά, ενώ η αστυνομία είναι επιφορτισμένη με το άτυπο καθήκον της φρούρησης κάποιων πολύ... ύποπτων Γερμανών μεσήλικων. Εκείνοι μάλιστα τον υποδέχονται με ανοιχτές αγκάλες, όμως σύντομα θα καταλάβει πως πρόκειται για μερικούς από τους πιο καταζητούμενους ναζί εγκλήματίες πολέμου, οι οποίοι βρήκαν πρόσφορο καταφύγιο στην Ισπανία.

Το φιλμ σε γενικές γραμμές βρίθει από κλισέ και συμβάσεις, όμως είναι η προσθήκη κάποιων λεπτομερειών (το Παγκόσμιο Κύπελλο του 1982 που διεξάγεται παράλληλα, η παράξενη ιστορία της γιατρού που βοηθά τον Αντρές κ.ο.κ.), οι οποίες πλουτίζουν την αφήγηση και τελικά αναδεικνύουν το σύνολο. Μεγάλο ρόλο παίζουν βέβαια και οι πολύ καλές ερμηνείες των πρωταγωνιστών, με πρώτη αυτή του Ρικάρντο Γκόμεζ, ο οποίος ενσαρκώνει έναν ασυμβίβαστο ήρωα, στοιχειωμένο από τους δικούς του δαίμονες, αλλά αποφασισμένο να επιτελέσει το καθήκον που πρώτα από όλα επιβάλλει η συνείδησή του. Αυτή ακριβώς η επιμονή και η προσήλωση στον στόχο, μέσα σε έναν κόσμο βαθιά τραυματισμένο από τη δικτατορία και σε μεγάλο βαθμό ηθικά χρεοκοπημένο, αποτελεί τον κεντρικό άξονα γύρω από τον οποίο αναπτύσσεται ολόκληρη η ιστορία. Καθώς μια καινούργια Ισπανία ετοιμάζεται να γεννηθεί, από τη μια υπάρχουν οι ωδίνες του «τοκετού» και από την άλλη η ανάγκη να ξεριζωθούν οι καρκίνοι του παρελθόντος.

Η Βίκι Λουένγκο και ο Ρικάρντο Γκόμεζ, ο οποίος ενσαρκώνει έναν ασυμβίβαστο ήρωα, στοιχειωμένο από τους δικούς του δαίμονες, αλλά αποφασισμένο να επιτελέσει το καθήκον που πρώτα από όλα επιβάλλει η συνείδησή του.

HOME CINEMA

Ο Μορφέας αιχμάλωτος ενός θνητού μάγου

Πάνω, ο Τομ Στάριτζ ντυμένος στα μαύρα, σαν ροκ σταρ με υπερδυνάμεις, στη σειρά «The Sandman» (Netflix). Κάτω, σκηνή από το τελευταίο φιλμ του μοναδικού Γουές Αντερσον, «Η γαλλική αποστολή» (Disney+).

The Sandman
ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2022)
Δημιουργός: Νιλ Γκέιμαν, Αλαν Χάινμπεργκ
Ερμηνείες: Τομ Στάριτζ, Μπόιντ Χόλμπρουκ, Πάτον Οσβαλτ

Η σειρά φαντασίας του Netflix παντρεύει τον κόσμο των παραμυθιών με τη σύγχρονη πραγματικότητα, κρατώντας και το χαρτί του χιούμορ σε ετοιμότητα, προκειμένου να μην πάρει τον εαυτό της περισσότερο στα σοβαρά από όσο χρειάζεται. Κάπου στις αρχές του περασμένου αιώνα, ένας θνητός μάγος (Μπιλ Νάι) καταφέρνει να αιχμαλωτίσει τον Μορφέα (Τομ Στάριτζ), τον θεό των ονείρων, εξασφαλίζοντας πλούτο και μακροζωία για τον ίδιο, βυθίζοντας ωστόσο εκατομμύρια ανθρώπους ανά τον κόσμο σε μόνιμο ύπνο. Οταν, σχεδόν έναν αιώνα μετά, ο Μορφέας καταφέρνει να δραπετεύσει, ξεκινάει καινούργιο αγώνα προκειμένου να πάρει πίσω τα «εργαλεία» του, τα οποία έχουν στο μεταξύ σκορπιστεί μεταξύ γης, ουρανού και... κόλασης.

Εντυπωσιακή οπτικά, με καλοσχεδιασμένα ειδικά εφέ, η σειρά των 10 επεισοδίων κρατάει την προσοχή, κυρίως χάρη στις ενδιαφέρουσες υποϊστορίες της (π.χ. μια διασκευασμένη εκδοχή του μύθου του Κάιν και του Αβελ) αλλά και στον στυλάτο πρωταγωνιστή. Ο Βρετανός Τομ Στάριτζ, αρκούντως λιγομίλητος, σνομπ και ντυμένος στα μαύρα, μοιάζει σαν ροκ σταρ με υπερδυνάμεις. Αυτές σχετίζονται φυσικά με τα όνειρα και γενικότερα με την ασυνείδητη φαντασία των ανθρώπων, γεγονός που κάνει το σύνολο ακόμα πιο γοητευτικό και απρόβλεπτο, σε σχέση με παρόμοιες σειρές του παρελθόντος.

Η γαλλική αποστολή ★★★
ΔΡΑΜΑ (2021)
Σκηνοθεσία: Γουές Αντερσον
Ερμηνείες: Μπενίσιο ντελ Τόρο, Εϊντριεν Μπρόντι, Τίλντα Σουίντον

Από την πλατφόρμα του Disney+ επιλέγουμε το τελευταίο φιλμ του μοναδικού Γουές Αντερσον. Συγκεντρώνοντας το πιο εντυπωσιακό καστ της μέχρι τώρα φιλμογραφίας του, ο Αμερικανός κινηματογραφιστής επιχειρεί να απευθύνει «ερωτική επιστολή» σε μια δημοσιογραφία που δεν υπάρχει πια, σίγουρα ωστόσο συναρπαστική ως... μουσειακό έκθεμα. Πρωταγωνιστές του είναι οι συντάκτες του φανταστικού αμερικανικού περιοδικού The French Dispatch, το οποίο έχει την έδρα του σε μια επινοημένη κωμόπολη της Γαλλίας του 20ού αιώνα. Σε ένα ειδικό τεύχος με αφορμή τον θάνατο του εκδότη τους, οι δημοσιογράφοι αποφασίζουν να συμπεριλάβουν τέσσερις ιστορίες, ενδεικτικές της ταυτότητας του περιοδικού.

Ως θεατές, παρακολουθούμε τα τέσσερα αυτά ρεπορτάζ, τα οποία ξεκινούν από τις φτωχογειτονιές της πόλης, φτάνουν μέχρι τις φυλακές που φιλοξενούν έναν πολύ ιδιαίτερο καλλιτέχνη, ενώ στη συνέχεια περνούν από τα χαρακώματα της φοιτητικής εξέγερσης, για να καταλήξουν στην ιστορία κάποιων αστυνομικών με πολύ ευαίσθητο... ουρανίσκο. Ως συνήθως ο Αντερσον ποντάρει εξίσου –αν όχι περισσότερο– στην αισθητική και στο περιεχόμενο της αφήγησής του, συνδυάζοντας τα έντονα χρώματα με το δραματικό ασπρόμαυρο.

ΡΙΚ1 ΤΗΛ.: 22862000

21.00 Αιεν Υψικρατούντες
07.30 Θεία λειτουργία
10.15 Η δασκάλα της ιστορίας Μνήμες και βιώματα της εγκλωβισμένης δασκάλας, Γιαννούλας Βασιλείου, στο Ριζοκάρπασο.
11.00 Το καλοκαίρι του έρωτα Τηλεταινία.
12.40 Ζω επειδή ελπίζω Ντοκιμαντέρ.
13.45 Αμμόχωστος, Μνήμες και Προσδοκίες
14.40 1974, Τετάρτη 14 Αυγούστου
14.45 Αμύνεσθαι περί πάτρης
15.15 Τάσος Μάρκου Αναζητώντας τα ίχνη
15.45 Προσωπογραφίες
16.30 Χρονογράφημα - (Ε)
17.00 Εκείνη & εκείνοι - (Ε)
17.55 1974, Τετάρτη 14 Αυγούστου
18.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
18.20 Σκληρός άγγελος - (Ε) Θεατρικό έργο.
19.55 1974, Τετάρτη 14 Αυγούστου
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
21.00 Αιεν Υψικρατούντες Ντοκιμαντέρ.
22.00 Συναυλία «Πόλις εν Καμίνω
23.25 1974, Τετάρτη 14 Αυγούστου
23.30 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
23.05 List of a lifetime Κοινωνική τηλεταινία
00.30 Επαναλήψεις

ΡΙΚ2 ΤΗΛ.: 22862000

21.45 Αιχμάλωτοι προδοσίας
07.30 Κύπρος 1974 με τα μάτια των παιδιών Ντοκιμαντέρ.
07.50 Μνημεία στην Κατεχόμενη Κύπρο - Ντοκιμαντέρ.
08.45 Παιδική ζώνη
α. Νιλς Χόλγκερσον
β. Γκάρφιλντ
γ. Αστυνόμος Σαΐνης
δ. Η Μπο ταξιδεύει
ε. Τα στρουμφάκια
11.00 Στη χώρα του Γιατί - (Ε)
11.30 Παιδική ζώνη
α. Ο σκανδαλιάρης Τοτός
β. Λέο Ντα Νίντσι
γ. Η Μία και εγώ
δ. Mini Pet Pals
ε. Αστυνόμος Σαΐνης
στ. Ο Μπο ταξιδεύει
15.00 Πανευρωπαϊκό Ενόργανης Γυμναστικής
18.30 Σε προσκυνώ γλώσσα, ΙΙ Με τον Καθηγητή κ. Γεώργιο Μπαμπινιώτη.
19.40 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική)**
19.50 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική)**
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
21.05 Λεμονανθούσα μου Κύρα Αμμόχωστος - (Ε) Μουσικό έργο.
21.45 Αιχμάλωτοι προδοσίας Ντοκιμαντέρ.
23.15 Ευριπίδη Ικέτιδες - (Ε) Παράσταση ΘΟΚ
00.45 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Ε)**
01.00 Επαναλήψεις
03.00 ΓΙΟΥΡΟΝΙΟΥΣ

ALPHA ΤΗΛ.: 22212400

21.00 Το νησί
07.15 Dina's Bakery Εκπομπή μαγειρικής.
08.30 Άσε μας ρε μαμά - (Ε) Κωμική σειρά.
09.15 Η φαμίλια - (Ε) Κωμική σειρά.
10.00 Τετ-Α-Τετ στον Alpha Ψυχαγωγική εκπομπή.
11.00 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα Κωμική σειρά.
12.00 Fishy Ταξιδιωτική εκπομπή.
13.00 The Chase - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
13.45 Στο παρά πέντε - (Ε) Κωμική σειρά.
14.45 Άσε μας ρε μαμά Κωμική σειρά.
15.45 Το σόι σου - (Ε) Κωμική σειρά.
16.30 Οικογενειακές ιστορίες Κοινωνική σειρά.
18.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
18.10 Οικογενειακές ιστορίες Κοινωνική σειρά.
18.30 Kitchen Lab Εκπομπή μαγειρικής.
19.15 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα Κωμική σειρά.
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
21.00 Το νησί Κοινωνική σειρά.
22.00 Σπίτι με το MEGA Μουσική εκπομπή.
00.45 Singles - (Ε)
01.30 Αστυνόμος Μπέκας - (Ε)
03.30 10η εντολή - (Ε)
05.00 24 ώρες - (Ε)

ANT1 ΤΗΛ.: 22200200

21.15 Πορεία θανάτου
07.10 Ο κόσμος να χαλάσει Κωμική σειρά.
08.00 Το πιο γλυκό μου ψέμα Κωμική σειρά.
09.00 Δείξε μου τον φίλο σου Κωμική σειρά.
09.30 Άκρως οικογενειακόν Κωμική σειρά.
11.10 Daddy cool, ΙΙ - (Ε) Κωμική σειρά.
12.00 Ενώπιος Ενωπίω, ΙΙΙ - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
13.15 Άκου τη φωνή μου - (Ε) Ντοκιμαντέρ.
13.40 Θα βρεις το δάσκαλό σου Κωμική σειρά.
14.50 Κάνε γονείς να δεις καλό Κωμική σειρά.
15.40 Εκείνες κι εγώ - (Ε) Κωμική σειρά.
16.30 5 Χ 5 - (Ε) Τηλεπαιχνίδι
18.00 **Τα νέα του ANT1 σε 10΄**
18.15 5 Χ 5 Συνέχεια.
18.40 ROUK ZOUK Special - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
20.15 **Τα νέα του ANT1**
21.15 Πορεία θανάτου Ντοκιμαντέρ.
23.00 Παιχνίδι χωρίς κανόνες Misconduct Θρίλερ, με τους Αλ Πατσίνο, Άντονι Χόπκινς.
00.45 Εγκλήματα - (Ε)
02.00 Χωρίς όρια - (Ε)
02.50 Μαύρος ωκεανός - (Ε)
03.40 Πόσο γλυκά με σκοτώνεις

OMEGA ΤΗΛ.: 22477777

22.15 Κόκκινο ποτάμι
07.00 Ώρα Ελλάδος Ενημερωτική εκπομπή, με τον Άκη Παυλόπουλο και την Ευλαμπία Ρέβη.
09.50 OPEN Weekend - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
13.00 Τροχός της τύχης - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
15.15 Green Kitchen by madame Ginger - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής.
16.15 Travel Guide Ταξιδιωτική εκπομπή.
17.30 Cash or trash - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
18.00 **OMEGA NEWS**
18.10 Cash or trash Συνέχεια.
19.10 Fars Attack - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
20.10 **OMEGA NEWS**
21.15 Τροχός της τύχης Τηλεπαιχνίδι με τον Πέτρο Πολυχρονίδη και τη Νατάσα Κουβελά.
22.15 Κόκκινο ποτάμι Δραματική σειρά εποχής με τους Ιωάννη Παπαζήση, Αναστασία Παντούση.
00.15 Εικόνες - (Ε) Ταξιδιωτική εκπομπή με τον Τάσο Δούση.
01.15 Total Blackout - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
02.15 Fars Attack - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
03.15 Cash or trash - (Ε)
04.15 Μπάτσο αγάπη μου - (Ε)

ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100

22.00 Con air
06.30 Όταν μεγαλώσω - (Ε) Κωμική σειρά.
07.30 Συνταγές ψυχής - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής.
08.20 Καλό μεσημεράκι - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
09.00 Ώρα για φαγητό - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής.
09.30 Dot. - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
10.20 Κάτι ξαναψήνεται - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
11.40 Άλλα λόγια θκειε παπά Κωμική σειρά.
12.30 Στην υγειά μας ρε παιδιά Ψυχαγωγική εκπομπή.
15.00 BBQ Stories - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής.
16.00 Η πεθερά - (Ε) Κωμική σειρά.
17.00 Οι Τάκκοι - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
18.00 **Γεγονότα σε συντομία**
18.10 Happy Traveller - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
19.10 Βουράτε γειτόνοι - (Ε) Κωμική σειρά.
20.00 **Τομές στα γεγονότα**
21.00 Βουράτε γειτόνοι - (Ε) Κωμική σειρά.
22.00 Απόδραση στον αέρα Con air Ταινία δράσης.
00.00 **Γεγονότα σε τίτλους**
00.10 Στην υγειά μας ρε παιδιά
03.00 Dot., V - (Ε)
04.00 Καταιγίδα - (Ε)
05.00 The cooking - (Ε)

CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577

06.45 Τηλεαγορά
08.00 Ο παραγιός ο ραλίστας
09.45 Ξένη ταινία
11.20 Τηλεαγορά
13.00 Φτωχαδάκια και λεφτάδες
14.45 Τηλεαγορά
15.25 Φτωχός εκατομμυριούχος
17.00 Τηλεαγορά
19.00 Το κόλπο της ζωής
21.00 Ξένη ταινία
23.00 Κλεμμένη ταυτότητα
01.20 Ξένη ταινία
03.10 Μοιραία έλξη

PLUS ΤΗΛ.: 22259000

07.50 Παιδικό παραμύθι.
09.00 Cook Eat - (Ε)
11.00 Τηλεαγορά
14.00 Αυτό είναι Σ/Κ
16.35 Τηλεαγορά
18.30 Αόρατος φακός
19.00 Ταξίδι γεύσεων, ΙΙΙ - (Ε)
19.55 Αόρατος φακός
20.15 Ο καιρός
20.20 Για πάντα νέοι - (Ε)
21.30 Το ταξίδι της ζωής, V
22.25 Ξένη ταινία
00.05 Ξένη ταινία
01.40 Ξένες σειρές

EXTRA ΤΗΛ.: 25715111

10.20 Κορίτσια ο Μάρκουλης
12.30 Ελιές Θρούμπες
13.00 Έξυπνες αγορές
14.00 Ασημένια φεγγάρια
15.35 Έξυπνες αγορές
16.05 Κινημ/φικές επιτυχίες
16.10 Έξυπνες αγορές
16.40 **Δελτίο Ειδήσεων**
17.15 Αόρατος φακός
18.05 Ελληνική ταινία
19.45 **EXTRA News**
20.20 Ελληνική ταινία
23.45 Ξένη ταινία

MOVIES BEST

21.00 Misbehaviour
08.15 Boomerang
10.15 The Birdcage
12.30 Black Bear
14.30 Gli Anni Piu Belli (The Best Years)
17.00 Riverfront Romance
18.30 Mr. Holland's Opus
21.00 Misbehaviour
23.00 All Summer Long
00.30 The Clark Sisters: First Ladies Of Gospel
02.00 Queen Of Earth
03.30 Dangerous Remedy

GREEK CINEMA

21.30 Μια τρελή οικογένεια
09.15 Η ζούγκλα των πόλεων
11.00 Η θεία μου, η χίπισσα
12.35 Αγάπη και αίμα
14.15 Δις διευθυντής
16.00 Ταπεινός καταφρονεμένος
18.45 Ησαΐα χόρευε
20.00 Ο Κλέαρχος, η Μαρίνα και ο κοντός
21.30 Μια τρελή οικογένεια
23.15 Εκείνος και εκείνη
00.50 Λατέρνα, φτώχεια και φιλότιμο
02.20 Κατήφορος
04.00 Με φόβο και πάθος

Δεκαπέντε χρόνια έγραφα κι έσβηνα

Ο Στέλιος Μάινας μιλάει για το νέο του μυθιστόρημα, την ευθανασία, την αξία της μακρύτερης διαδρομής και το «Dogville»

Συνέντευξη στην
ΤΑΣΟΥΛΑ ΕΠΤΑΚΟΙΛΗ

Δεν είναι πρώτη φορά που καταπιάνεται με τη συγγραφή. Το 2010 είχε κυκλοφορήσει η συλλογή διηγημάτων του «Τα φαινόμενα απατούν» (Καστανιώτης). Πρόσφατα επανήλθε με το μυθιστόρημα «Να θυμηθώ να παραγγείλω» (Μεταίχμιο), μια σπουδή πάνω στο ακανθώδες ζήτημα της ευθανασίας. Η ηρωίδα του, αναισθησιολόγος, εκτίει ποινή φυλάκισης για ενεργητική ευθανασία σε τρεις ασθενείς. Όμως η «βουτιά» του Στέλιου Μάινα στη λογοτεχνία δεν μονοπώλησε την κουβέντα μας. Είχαμε κι άλλα να συζητήσουμε: το «Dogville» του Λαρς Φον Τρίερ, στο οποίο θα πρωταγωνιστήσει τη νέα θεατρική σεζόν, σε σκηνοθεσία Λίλλυς Μελεμέ· τη συνάντησή του με τον Σωτήρη Γκορίτσα στην ταινία «Εκεί που ζούμε»· αλλά και την πανδημία, που μεγάλωσε τις αβεβαιότητές του και ενίσχυσε τις ανασφάλειές του...

> *Είμαι επηρεασμένος από τα γυμνασιακά μου αναγνώσματα, από τις νεανικές μου αυταπάτες, τον Ντοστογιέφσκι, τον Σολωμό, τον Ελύτη, τον Σπινόζα, τον Γιάλομ...*

> *Η πανδημία μεγάλωσε τις αβεβαιότητές μου, ενίσχυσε τις ανασφάλειές μου, με έκανε να συγκεντρωθώ στα χρειώδη.*

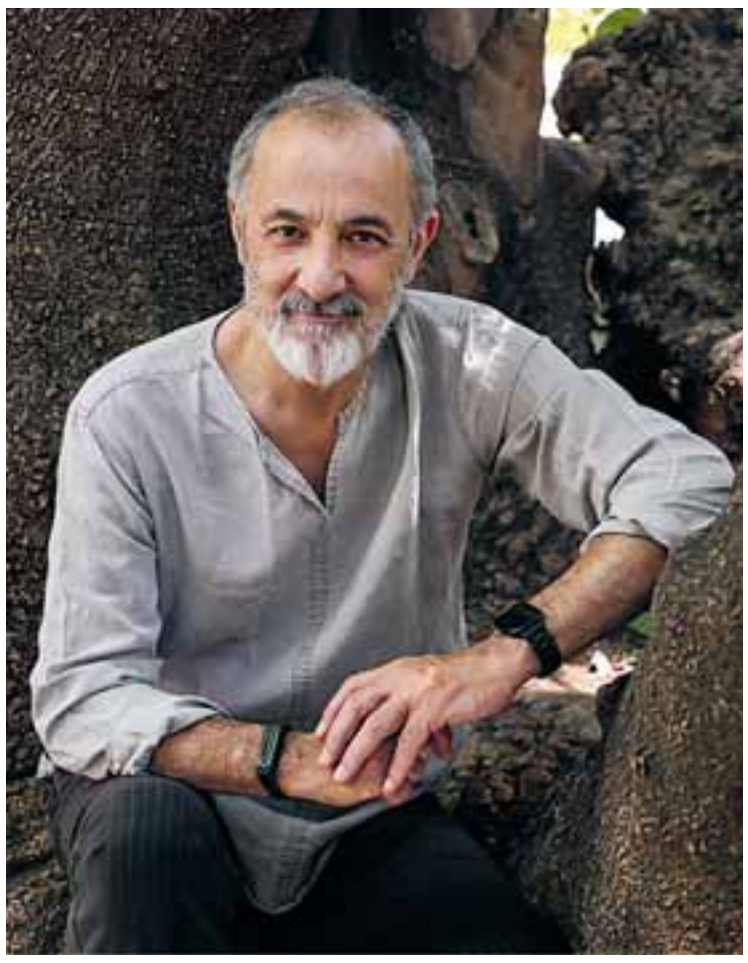

Η ηρωίδα του νέου μυθιστορήματος του Στέλιου Μάινα είναι μια αναισθησιολόγος που εκτίει ποινή φυλάκισης για ενεργητική ευθανασία σε τρεις ασθενείς. «Δεν ισχυρίζομαι πως έχω καταφέρει να εισχωρήσω στη γυναικεία ψυχοσύνθεση, αλλά ελπίζω να έχω αποτυπώσει σε ικανοποιητικό βαθμό την προσωπικότητα της ηρωίδας μου, η οποία είναι παρονομαστής ενός κλάσματος με αριθμητή όλες τις γυναίκες που θαυμάζω και αγαπώ».

– Υπάρχει μια συγκεκριμένη στιγμή/σκέψη/γεγονός που γέννησε την ιδέα για το «Να θυμηθώ να παραγγείλω»;

– Την αφορμή της επιλογής του θέματος της ευθανασίας μού την έδωσε ένα πραγματικό γεγονός, η περίπτωση κάποιου φίλου μου, σε χώρα όπου η καθοδηγούμενη ιατρικά ευθανασία επιτρέπεται. Μόνο σε τέσσερις ευρωπαϊκές χώρες έχει επιτραπεί και τον τελευταίο χρόνο στον κατάλογο προστέθηκε η Ισπανία, με αυστηρά καθορισμένο νομικό πλαίσιο εφαρμογής. Οι κοινωνικοί, θρησκευτικοί και νομικοί φραγμοί είναι τόσοι, που η διστακτική στάση των κοινωνιών είναι κατανοητή και φυσιολογική για ένα τόσο σοβαρό ζήτημα. Βέβαια, η λογοτεχνία, η μυθιστορία, οφείλει να εισάγει ζητήματα προς συζήτηση, να προβληματίζει. Πιστεύω στη δύναμη της παραβολικής της επιρροής.

– Δέκα και πλέον χρόνια γραψίματος: γιατί τόσα;

– Οταν γράφεις, πρέπει να επιχειρήσεις να εκφράσεις την προσωπική σου άποψη, τη θεώρησή σου για τον κόσμο, με ειλικρίνεια και αυθεντικότητα. Ο χρόνος που μεσολαβεί μέχρι να «πάρεις μπρος» έχει μεν... διαλυτική επίδραση στη συγκέντρωσή σου, αλλά συγχρόνως είναι παράγοντας ωρίμανσης ιδεών. Αλλιώς ξεκινάς, δηλαδή, κι αλλού καταλήγεις.

Παλινωδίες, επαναλήψεις, κοινοτοπίες είναι μέσα στο πρόγραμμα και πολλές φορές σταμάτησα απογοητευμένος από το αποτέλεσμα της γραφής μου, δίνοντας κάθε φορά στον εαυτό μου ένα μικρό περιθώριο μέχρι να επιστρέψω. Επίσης, για να είμαι απολύτως ειλικρινής, ποτέ δεν είχα τη βεβαιότητα πως τα γραπτά μου είχαν κάποιο λογοτεχνικό ενδιαφέρον. Γι' αυτό και αυτοπροσδιορίζομαι ως αναγνώστης, όχι συγγραφέας.

– Γυναίκα ηρωίδα: υψηλότερος ο πήχυς της δυσκολίας για έναν άνδρα συγγραφέα;

– Σαφώς, αλλά η περιπέτεια είναι αρκούντως γοητευτική. Ξεκινώντας από τη Γαία, την αρχέγονη θεότητα, και φτάνοντας στην Παναγία (την Ελεούσα, τη Γιάτρισσα, την Οδηγήτρα), η γυναίκα είναι το απόλυτο σύμβολο της ζωοδότριας δύναμης. Ετσι επέλεξα μια γιατρό, η οποία προσφέρει την παρηγορητική έξοδο του «ελέους». Δεν ισχυρίζομαι πως έχω καταφέρει να εισχωρήσω στη γυναικεία ψυχοσύνθεση, αλλά ελπίζω να έχω αποτυπώσει σε ικανοποιητικό βαθμό την προσωπικότητα της ηρωίδας μου, η οποία είναι παρονομαστής ενός κλάσματος με αριθμητή όλες τις γυναίκες που θαυμάζω και αγαπώ.

Δεν είμαι μακάριος και ευτυχής

– Ποια «εργαλεία» προσφέρει ο ηθοποιός στον συγγραφέα – και τούμπαλιν;

– Φαντασία, καλλιέργεια, ενσυναίσθηση. Αυτά είναι τα προαπαιτούμενα του ερμηνευτή χαρακτήρων και ακριβώς τα ίδια του συγγραφέα, προσθέτοντας το ιδιαίτερο «σχιζοφρενικό» χαρακτηριστικό της γραφής: την ταύτιση και την αποστασιοποίηση την ίδια στιγμή και στον ίδιο βαθμό.

– Ποιος είναι ο μεγαλύτερος «εχθρός» ενός ηθοποιού; Και ενός συγγραφέα;

– Η προχειρότητα και το να παρασύρεται από το θυμικό του. Αυτοί είναι οι ίδιοι εχθροί αμφοτέρων των ενασχολήσεων. Κάθε άλλης ενασχόλησης θα προσέθετα...

– Και ποιες ευκολίες υπάρχουν στο γράψιμο σε σύγκριση με τη συνθήκη της υποκριτικής;

– Ευκολία σημαίνει λιγότερη πνευματική καταπόνηση, μικρότερη προσπάθεια, συντομότερη διαδρομή. Κι εγώ πιστεύω στο «Μη βιάζεις το ταξίδι διόλου» της Καβάφειας Ιθάκης. Επί σχεδόν δεκαπέντε χρόνια, έγραφα, έσβηνα, αναθεωρούσα, ξανάγραφα· έτσι που το τελικό προϊόν να είναι μόνο ένα κομμάτι των κειμένων μου. Στα συρτάρια μου, το υλικό αυτού του βιβλίου είναι υπερπολλαπλάσιο. Καμιά ευκολία, λοιπόν. Οσον αφορά την υποκριτική, έχει κι αυτή κανόνες, ελαστικότερους, θα μπορούσα να πω, και περισσότερες επιλογές, αλλά νομίζω ότι και εδώ δεν αρκούν η φυσική κλίση και το τάλαντο· χρειάζεται μυαλό και, όπως μας έλεγαν οι παλαιότεροι δάσκαλοι, η επιλογή της μακρύτερης διαδρομής. Πράγμα διόλου επιθυμητό και αγαπητό σε καιρούς ταχύτητας.

– Το θέμα της υποβοηθούμενης ευθανασίας είναι ακανθώδες. Θα θέλατε να μπορούσατε να ορίσετε το τέλος σας;

– Σίγουρα θα ευχόμουν, αν φτάσω στο σημείο να έχω απολέσει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και να βαδίζω αναπόδραστα προς το μη αναστρέψιμο, να απαλλαγώ από το μαρτύριό μου σύμφωνα με τη ρήση του Σοφοκλή «καλώς θανείν» ή το χριστιανικό «εν ειρήνη τελειούται».

– Εκτός από τον Παπαδιαμάντη, η επιρροή του οποίου είναι φανερή, ποιοι άλλοι συγγραφείς σας έχουν καθορίσει;

– Από πού να αρχίσω... Είμαι επηρεασμένος από τα γυμνασιακά μου αναγνώσματα, από τις νεανικές μου αυταπάτες, από τις βραδιές μου στις δανειστικές βιβλιοθήκες, από την έκπληξή μου όταν διάβασα για πρώτη φορά Ντοστογιέφσκι, από τον ώριμο Τολστόι, από τον Τσέχωφ και τον ανθρωπισμό του, από τον Σολωμό, τον Μπρεχτ, τον Καμύ, τον Ρίτσο, τον Ελύτη, τον Μουρακάμι, αλλά και τον Σπινόζα και τον Γιάλομ.

> *Οπως προβοκατόρικα γράφει ο Νίτσε, «για όσους επιλέγουν τη σκέψη και τη γνώση δεν υπάρχουν χαρούμενες ζωές».*

– Υπάρχει επιθυμία από μέρους σας να δούμε την ιστορία της Αννας στη σκηνή ή στην οθόνη;

– Η ιστορία μου είναι φτιαγμένη από εικόνες. Μακάρι να εμπνεύσει κάποιον κινηματογραφιστή. Εγώ... την παρέδωσα.

– Πέντε ρήματα «συνώνυμα» του γράφω;

– Συνθέτω, χαράσσω, συλλαβίζω, αποτυπώνω, αφηγούμαι.

– Στο «Εκεί που ζούμε» του Σωτήρη Γκορίτσα πώς θα σας δούμε;

– Ερμηνεύω τον πατέρα του Προμηθέα Αλειφερόπουλου, που είναι ο πρωταγωνιστής. Είναι, κατά κάποιον τρόπο, το αποτύπωμα ενός χαρακτήρα που έχει ξεμείνει από άλλη εποχή – την εποχή του «Βαλκανιζατέρ» για όσους έχουν δει τη συγκεκριμένη ταινία.

– Η πανδημία πώς και πόσο σας έχει επηρεάσει ως άνθρωπο και καλλιτέχνη;

– Μεγάλωσε τις αβεβαιότητές μου, ενίσχυσε τις ανασφάλειές μου, ελάττωσε τις ώρες του ύπνου μου, με έκανε να συγκεντρωθώ στα χρειώδη, τα απαραίτητα, και με οδήγησε σε μια εξ αποστάσεως θεώρηση των γεγονότων, αντιλαμβανόμενος τη σημασία της λέξης «επικαιρότης».

– Τρεις και πλέον δεκαετίες στο κουρμπέτι (σχεδόν τέσσερις;) τι έχετε μάθει για τους ανθρώπους και τι για τον εαυτό σας;

– Μεγαλώνοντας βλέπω πόσο λίγα γνωρίζω, κυριαρχούν τα ερωτηματικά, υστερούν οι βεβαιότητες. Δεν μπορώ να ισχυριστώ ότι είμαι μακάριος και ευτυχής, λοιπόν. Αλλωστε, όπως προβοκατόρικα γράφει ο Νίτσε, «για όσους επιλέγουν τη σκέψη και τη γνώση δεν υπάρχουν χαρούμενες ζωές».

– Ανυπομονείτε για το «Dogville»; Τι πιστεύετε ότι κάνει αυτό το έργο ξεχωριστό;

– Διαθέτει «Μπρεχτική» οικονομία και δομή χρησμού. Ο μύθος του είναι μια κραυγή ενάντια στην υποκρισία. Ο ίδιος ο Λαρς φον Τρίερ το έχει πολύ εύστοχα περιγράψει: «Το να προκαλείς δεν είναι το πιο εύκολο πράγμα στο κόσμο. Δεν αποτελεί όμως βάση για να κάνεις σημαντική τέχνη και δεν αφορά τη δική μου δουλειά. Αν προκαλώ κάποιον, αυτός είναι ο εαυτός μου. Κηρύττω διαρκώς τον πόλεμο σε εμένα τον ίδιο, στον τρόπο με τον οποίο μεγάλωσα, στις προσωπικές μου αξίες, και επιτίθεμαι σθεναρά στη φιλοσοφία με την οποία με ανέθρεψαν».

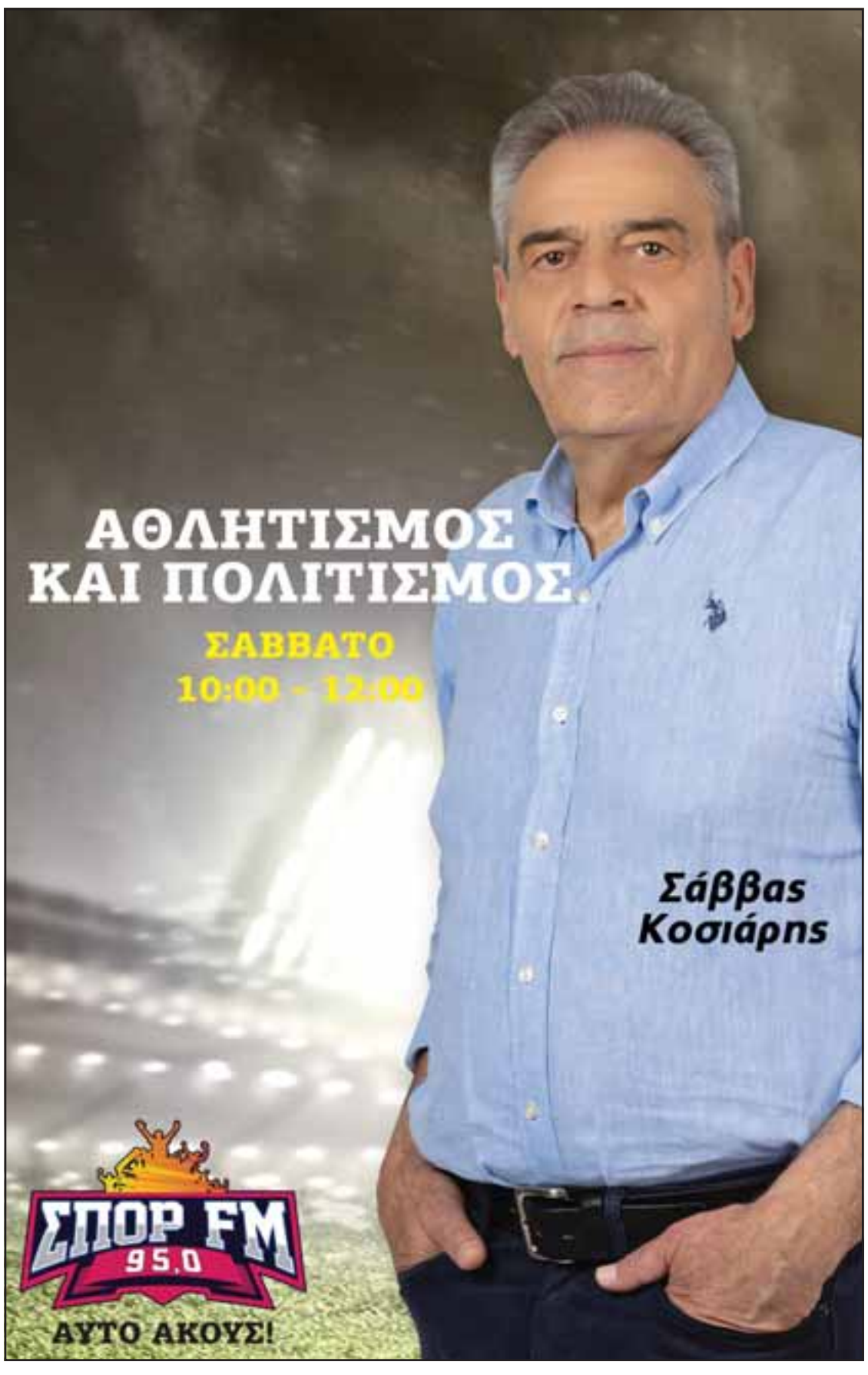

CONNECT

WEB | MOBILE APP | CONTACT PAY | MOBILE WALLETS | ATM

Συναλλαγές στη στιγμή.

Connect με την Ελληνική Τράπεζα
για να κάνεις τις συναλλαγές σου
απλά και γρήγορα, οποιαδήποτε στιγμή.

WEB

- Εγγραφή & Επανέκδοση Κωδικών Πρόσβασης στο Online Banking
- Προγραμματισμός ραντεβού online μέσω "Book a Meeting"
- Αίτηση για προϊόντα διαδικτυακά
- Έκδοση και εκτύπωση πιστοποιητικού IBAN

MOBILE APP

- Αναλυτική κατάσταση λογαριασμών
- Μεταφορές χρημάτων & πληρωμές λογαριασμών
- Ρύθμιση ειδοποιήσεων συναλλαγών μέσω SMS & Push
- Προβολή κωδικού PIN κάρτας
- Προσωρινή απενεργοποίηση κάρτας σε περίπτωση απώλειας

CONTACT PAY

- Άμεση πληρωμή σε φίλους
- Βιομετρική σύνδεση

MOBILE WALLETS

- Ανέπαφες πληρωμές μέσω Hellenic Bank Wallet & Apple Pay
- Απλή ενεργοποίηση στο κινητό
- Ασφαλείς πληρωμές χωρίς μετρητά

ATM

- Το μεγαλύτερο παγκύπριο δίκτυο ATM νέας γενιάς
- Ανέπαφες συναλλαγές
- Καταθέσεις επιταγών και μετρητών
- Πρόσβαση 24/7

https://www.hellenicbank.com/connect

HELLENIC BANK
Όλα απλά και στο χέρι σου